KLASSIEK
LETTERKUNDIG
PANTHEON

BLOEMLEZING

UIT

DE BRIEVEN VAN P. C. HOOFT

DOOR

G. F. C. VAN NOP.

ZUTPHEN. W. J. THIEME & Cie

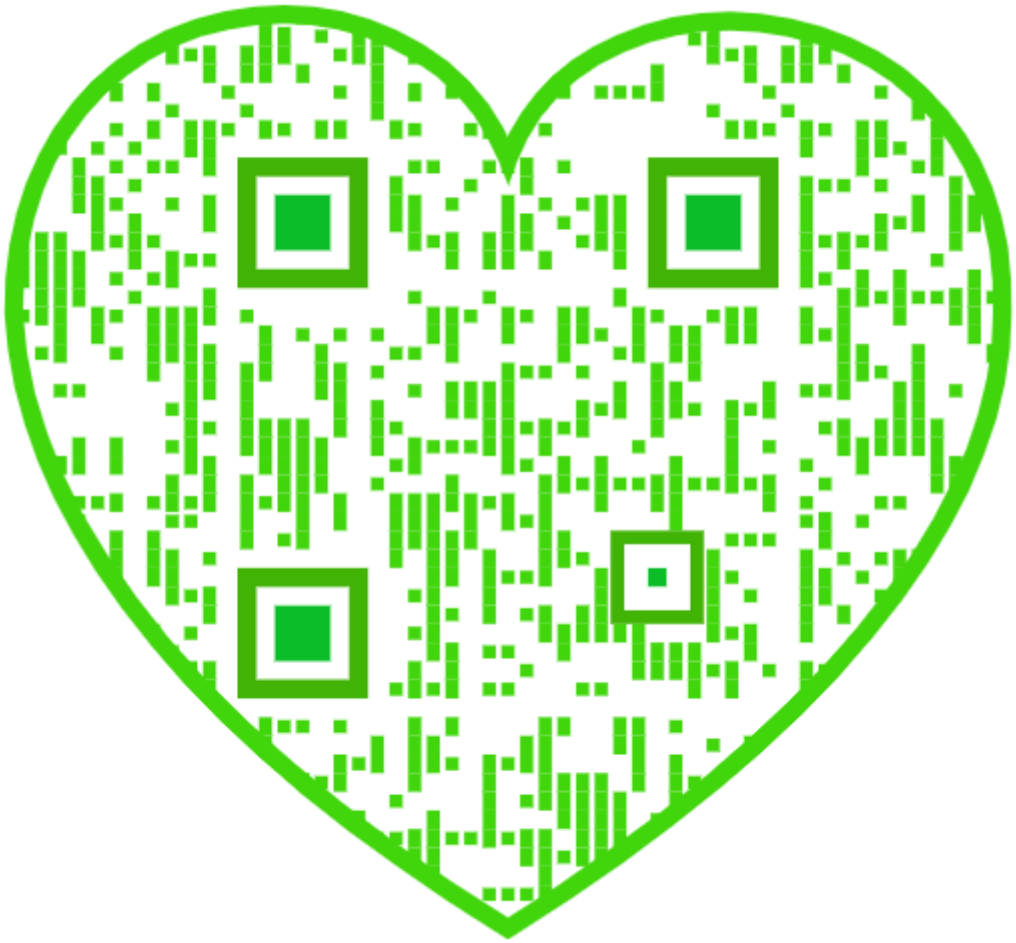

BLOEMLEZING

UIT

DE BRIEVEN VAN P. C. HOOFT.

NAAR DE HANDSCHRIFTEN BEWERKT
EN MET INLEIDING EN AANTEEKENINGEN VOORZIEN

DOOR

G. F. C. VAN NOP.
Leerares H. B. S. voor Meisjes te Amsterdam.

ZUTPHEN.
W. J. THIEME & Cie.
1909.

INLEIDING.

In deze Bloemlezing heb ik getracht een zooveel mogelijk volledig beeld te geven van Hooft als Nederlandsch briefschrijver. Uit den rijken schat van ongeveer 870 brieven, op verschillende Bibliotheken berustend, heb ik, met terzijdelating der Latijnsche, Italiaansche en Fransche, bij voorkeur die genomen, welke als kunstuiting van waarde zijn, of litterair-historische beteekenis hebben; toch mochten ook ambts-, aanbevelings- en zakenbrieven, verzoeken om voorspraak, bestellingen enz. niet worden voorbijgegaan, wanneer Hooft's epistolair talent tot zijn recht zou komen. Aan alle brieven toch besteedde hij zorg: getuige 't kladboek, waarin ze eerst werden opgesteld, voor ze, soms nog met eene geringe wijziging, werden verzonden; getuige het nauwkeurig acht geven op de zich langzaam wijzigende buiging en spelling, en op het vermijden van vreemde en bastaard woorden, al moest er in ambts- of zakenbrieven wel eens gebogen worden voor 't oppermachtig gebruik.

Hooft, de echte Humanist, de zoeker naar Schoonheid, die van zijn leven een heerlijk harmonisch geheel trachtte te maken, was hier te lande de eerste, van wien wij weten, dat hij zich bewust toelegde op een eigen briefstijl.

Hij, die onze kunst in zoovele nieuwe banen geleid heeft, schroomde geen arbeid om den Nederlandschen brief den zwier, de geestigheid bij te zetten, welke hij zoo bewonderde in die van Cicero, Plinius de Jongere, en Seneca en van beroemde buitenlandsche Renaissancemannen.

Dat Hooft baanbreker was, mag niet vergeten worden door hen, die veel nadruk leggen op 't gemis aan losheid in den stijl. Bovendien, niemand is ongestraft een kind van zijn tijd. Hooft leefde in

eene eeuw, toen de „estilo culto" hoogtij vierde, toen vernuftig woordspel internationaal was en gezochtheid vaak voor eene verdienste te meer doorging: geen wonder, dat ook bij hem eene pompeusheid, eene gekunsteldheid wordt gevonden, die aanvankelijk ons, twintigste-eeuwers, afschrikt, voor wie de eenvoud het ideaal is, zelfs wanneer deze gevaar loopt tot armelijkheid te vervallen. De gemaniëreerdheid komt vooral uit in brieven van Huygens: de vernuftige Hagenaar schijnt Hooft te prikkelen nu eens tot een woordspel, dan weer tot een spitsvondigheid, die in beider brieven vaak de perken van een goeden smaak overschrijden. In de eerste liefdesbrieven aan Heleonora Hellemans, waarin nog de naklank galmt der middeleeuwsche vrouwendienst; in die aan standgenooten, met wie hij niet bevriend is, zelfs aan familieleden, wanneer er geen intimiteit bestaat, komt zooveel hoffelijks en vormelijks voor, dat wij de woorden „vleierij" en „onnatuur" niet kunnen weerhouden, indien we de geschriften niet naar hun datum beoordeelen: doch de herinnering, dat zelfs Vondel, dien toch nooit iemand van vleizucht zal beschuldigen, gewone Burgemeesters van Amsterdam „aardsche Goden" prijst, en de vergelijking met hoogstaande buitenlandsche tijdgenooten, die nog complimenteuser waren, zal ons oordeel moeten verzachten. In alle brieven, zelfs in die aan Joost Baak, juweelen van hartelijkheid en trouwe vriendschap, zijn aanhef en slot vormelijk. Maar kunnen wij eigenlijk anders verwachten van die 17de eeuwsche mannen in hunne deftige kleedij, die bij eene persoonlijke begroeting met diepe buiging en breeden zwaai van arm den sierlijk getoomden hoed tot den grond aflichtten? En eenmaal heenstappend over dat eigenaardige, en tevens 't gewrongene van den hier en daar Latijnschen zinsbouw niet billijkend, wél vergoelijkend, welk een genot verschaft dan de lezing dier brieven! Hoe leeft weer voor ons op die uitgezochte kring op 't Hooge Slot te Muiden, waar Schoonheid, Geest en Verstand, naast Gezelligheid gehuldigd werd. Hoe genieten wij van de schalkheid, die dartelt in de brieven aan Tesseltje, van 't vernuft dat vonkt uit die aan Barlaeus en Huygens. Wat kunnen wij nog meevoelen die hartelijkheid bij verliezen door vrienden geleden. Zouden er ooit hoffelijker en guller uitnoodigingen in zoo verscheiden vorm door iemand verzonden zijn? Welk eene bereidvaardigheid tot het bewijzen van diensten, eene zachtheid van

oordeel, en waardeering van een anders gaven bij achterstelling der eigene. Wie zou ooit vermoeden, dat in steeds als dor te boek staande ambtsbrieven, zulke aardige staaltjes van 't Gooische volksleven zouden gevonden worden? En dan hoe zien wij, als eene Kathedraal, langzaam verrijzen dat grootsche kunstwerk der „Nederlandsche Historiën", waarvan wij stap voor stap kunnen nawijzen 't ontwerpen, 't aanbrengen der bouwsteenen, 't leggen der grondslagen, 't optrekken der muren zelve.

Voortdurend wisselt de toon: nu eens is die zakelijk, glashelder als in sommige, of deftig-omslachtig als in andere ambtsbrieven; dan weer wijsgeerig-bespiegelend in dien over 't Bestand, of waardig, vol diepen ernst in 't verzoekschrift aan Hugo de Groot; bitter alleen dan, wanneer hij de mannen oordeelt, die de gulden vrijheid, zoo tallooze malen door hem in proza en poëzie „'t waardste goed" geprezen, misbruiken om verdeeldheid te zaaien of te voeden onder eene burgerij, die niets méer behoefde dan eendracht; innige hartelijkheid spreekt uit vele, in 't bijzonder uit die aan zijn zwager Joost Baak; meer speelsch vernuft uit die aan de letterkundige vrienden en uit alle eene belangstelling in wetenschap en kunst en de gebeurtenissen van den dag, benevens eene zoo ruime wereldbeschouwing en zulk een hoog zich verheffende geest, dat wij licht begrijpen, hoe de Drost ook bij 't klimmen der jaren blijft het middelpunt van den schitterenden kring. Dat daar de Kunst een deel uitmaakt van 't innigste wezen der ziel, blijkt uit den brief, waarin Hooft aan zijne vertrouwde vriendin Tesselscha 't verlies van zijne vrouw meedeelt, uit dien waarin Tesselscha spreekt over den dood van man en dochter. Zóó diep getroffen is Hooft, dat bijna twintig jaar later hij nog getuigt, hoe hem toen de wereld docht onder zijne voeten ontzonken te zijn; zóó innig lief heeft Tesselscha de afgestorvenen, dat noch Hooft, noch Huygens den moed hebben hun meegevoel uit te spreken. En zie.... in brief 15 als 70 zijn beide beproefden zoo zeer kunstenaars, dat zij aan hunne smart een letterkundigen vorm, dat zij echte kunst geven: bezonken, en herschapen, gestyleerde ontroering.

Echte kunst ook zijn de overal verspreide, kernachtige uitspraken, de spreuken samenvattend de wijsheid en ervaring, opgedaan in heel dat rijke, welbestede leven.

Hooft, wien om zijne Gedichten en zijne Historiën door de eeuwen heen is toegekend

„de Lofkrans groenens nimmer moe,"

verdient voor zijne Brieven, al waren die dan niet opzettelijk voor 't nageslacht bestemd: „den dank zijns lands."

G. F. C. v. NOP.

VERKLARING DER AFKORTINGEN.

Stoett	staat	voor	De Gedichten van P. C. HOOFT, uitgave van DR. F. A. STOETT.
Worp	„	„	De Gedichten van C. HUYGENS door DR. J. A. WORP.
Te Winkel	„	„	De Ontwikkelingsgang der Nederl. letterkunde door DR. J. TE WINKEL.
Kalff	„	„	De Geschiedenis der Ned. letterkunde door DR. G. KALFF.
Vondel	„	„	De Werken van J. v. d. VONDEL, uitgegeven door MR. J. v. LENNEP, herzien door J. H. W. UNGER.
Brandt	„	„	G. BRANDT, Leven van VONDEL door DR. ELCO VERWIJS.

1.

Hendrik de Keyser, geboren te Utrecht 15 Mei 1565, werd in 1594 aangesteld tot beeldhouwer en bouwmeester der stad Amsterdam. Hij ontwierp o. a. de Beurs, de Haarlemmerpoort, de Zuider-, Noorder-, Westerkerk en den Regulierstoren en vervaardigde 't standbeeld van Erasmus te Rotterdam en 't praalgraf van Willem I te Delft. Hoe hoog hij in eere stond bij zijne tijdgenooten, blijkt b.v. uit het Bijschrift bij zijne beeltenis van Vondel:

Op Hendrick de Keyser.

Hier leeft, die leven gaf aan marmer, aan metael,
Yvoor, albast en klay; dies laet zich Uytrecht hooren.
Is Roome op kaysers prat en kayserlijcke prael,
De Kayser van de kunst is uyt mijn schoot gebooren [1]).

In 1607, toen Hooft nog te Leiden studeerde, ontving hij van meester H. de Keyser 't verzoek hem eene tweeregelige rijmspreuk te doen toekomen, om aan 't beeld der „Tuchtiging ofte Straffe, in steen gehouwen voor 't Spinhuis t' Amsterdam" in den mond te leggen: de volgende brief is 't antwoord.

Aen Mr. Henrijck de Kaiser
Constrijcke, vernaemde, [2])

Om 't wijdt verschil van de zinnen [3]) der menschen, mach [4]) men niet hopen hun allen te vernoegen [5]). En de wackerheit van 't lasteren [6]) verdooft lichtelijck de flaeuheit van 't loven, wanneer 't schoon [7]) niet heel achterblijft. Daerom ben ick schuw van mijn gevoelen te pronck te set-

1) Zie Vondel 1621–25, bl. 46. 2) beroemde. 3) meeningen. 4) kan. 5) bevredigen. 6) afkeuren, laken. 7) al.

ten [1]), en misse liever den naem, dan ick 't aventuir van de opspraeck hebbe [2]). Evenwel moet jck UE. believen, soo beroemde konstenaer, Eere van mijn Vaderlandt, 'twelck bij de nasaten UEs. werken sal gebruicken tot de voorneemste getuigen van sijn tegenwoordich geluck. Daerom desen avont UEs. schrijven ontfangen hebbende, is mijn eerste zorgh geweest ijets te bedencken, passende op [3]) de beelden ende de naeme CASTIGATIO, die ick meene dat UE. door onkunde van 't Latijn wat qualijck in sijnen brief gespeldt hadde. Twelck jck aenwijse, op dat UE. (die mij dit te goede houde) of [4]) misschien dien naem moeste wtgehouwen wesen, daerin niet en doole, maer gebruicke deselve letteren ende onderscheidtekenen, die ick in dien naem, ende dese bijgevoechde veersen gebruicke. Maer ick meen volkomelijck dat Castigatio op onze Tale STRAFFE genaemt wort. [5]) De veersen worden gesproken van het vrouwenbeeldt. [6]) Dan men sal er licht elders beter becomen. Soo veel is 't dat UE. siet, ick en maek mij niet t'zoecke, [7]) om hem [8]) in een cleene sake te dienen met de zelve geneichtheit die ick gaern in groter bewese. Zijt Gode bevolen.

Leiden, 3 Apr. 1607.

UE. Toegedane

P. C. Hooft.

SCHRICK NIET: ICK WREECK GEEN QUAET;
[MAER DWING TOT GOEDT.
STRAF [9]) IS MIJN HANDT; MAER LIEFLIJK
[MIJN GEMOEDT. [10])

---

1) huiverig mijne gevoelens ten toon te stellen, openbaar te maken. 2) en mis ik liever de vermaardheid, dan dat ik de kans loop gecritiseerd te worden. 3) toepasselijk op: De steen vertoonde eene vrouw, de straf, staande tusschen twee tuchtelingen, van wie zij den eenen kastijdde 4) indien 5) dat C. juist 't zelfde is als straf in onze taal. 6) door de vrouw. 7) tracht niet er aan te ontkomen. 8) u. 9) streng. 10) Men kan 't opschrift nog lezen boven de poort van 't Werkhuis in de Kerkstraat te Amsterdam.

2.

De volgende brief is bijzonder merkwaardig, als bewijs, hoe diep reeds in 1609 H's inzicht was in de staatstoestanden, en als blijk van zijn wijsgeerigen zin; iets, waarvan de Historiën later op iedere bladzij getuigen. Wie de neef is, schijnt niet met zekerheid uit te maken: men zou kunnen denken aan Pieter Jansz. Hooft, doch daar de toen eenigen eerbied verraadt, misschien met meer recht aan een wat ouder persoon als Volckart Overlander (1570—1630), in 1599 met H's cousine Geertruid Jansz.dochter Hooft getrouwd, en sedert 1605 raad, later ook schepen en burgemeester van Amsterdam. In ieder geval geschiedt de uiteenzetting op verzoek van den Neef, ter belooning van een uitvoerig verslag, door dezen gegeven van de groote feesten, die in Februari te Parijs gevierd werden. Sr. Badouere, van wien sprake is, kent H. reeds uit den tijd zijner Italiaansche reis: immers in de Reis-heuchenis teekent hij aan, dat hij 15 Oct. 1600 vertrekt uit, „Fiorenza, in compagnie van de Sigr. Jacques Badouer;" en in 1612 schrijft hij over zijne „ouwde vrientschap" tusschen hem en genoemden Heer.

Aan . . . .
Monsieur MON COUSIN.

Weinich daeghen naedat wij onzen laesten aen UE. met eenen openen ingesloten aan Sr. Badouere tot [1]) Paris hadden afgevaerdicht, is ons den uwen van den 20sten Febr. ter handt gecoomen, waer in UE. den staet van dat rijck, de doorluchtighe staetelijcheit, [2]) pracht en weelde van dat hof, als op een stellagie [3]), levendich vertoont. Alleenlijck verlangt mij te weeten, of soo grooten gevaert van mommeriën [4]) binnens saels wort te weech gebracht, of onder den [5]) hemel; en hoe hooge d' oncosten daervan wel worden geschat, alsoo wij wel gissinge van haer overmatichcit, maer niet van haer besteck kunnen maecken. [6]) Voorts, dewijl UE. nieusgierich is om te verstaen, [7]) welk mijn gezicht [8]) zij in den Neder-

1) te. 2) vorstelijken glans. 3) tooneel. 4) zulk een groote maskeradeoptocht. 5) den blooten. 6) daar we wel kunnen gissen, dat ze buitensporig moeten zijn, maar ze niet juist kunnen ramen. 7) vernemen. 8) inzicht.

landschen vredehandel, [1]) ende alhier doch gemeen geworden is van den wtcoomst te propheteren, [2]) sal ick er dit luttel pampier aen vermallen, [3]) denkende

— stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituraе parcere chartae, [4])

wt ontzich van UEs lust ongecoelt te laeten. [5]) Doch met deze voorreden, dat de schemericheit mijner ooghen in zaeken van staete, [6]) en de duistere letter van de boecken der Princen, [7]) daer de meesters vaek in verbijsteren, [8]) UE. willen [9]) indachtich sijn. Eer ick dan mijn gevoelen ontdecke, [10]) sal jck, de redenen, daer het selve op steunt, te voorschijn brengende, de zake wat hoogher op haelen. Dat d' Indiaensche rijckdoomen haeren wegh wel wijs waeren, [11]) sonder lang te suffen [12]) in de schatkamer des Coninx, die doe [13]) noch van Vranckrijck noch van Italie gemoeit en werde, was wel te sien al in 't eerste ontvoncken onser beroerten; welker dus lichten brandt meest ontstaen is wt de mishandelinge; [14]) die mishandelinge wt de bedorvenheid van de crijchstucht; de bedorvenheit wt de quaede betaelinge, ende deze wt de swackheit in den gelde. Het zij dan dat Philips de tweede de coffers hol [15]) gevonden heeft ende sijne rijcken door oorloghen op oorloghen van sijnen vader Caiser Karel wtgeput; of dat hem de grenzen van zoo veel verdeelde staeten, bijnae met eindeloze costen te verzekeren, [16]) naemhaftiger als machtiger maecte; [17]) of dat, met de heymelijcke verstanden, hem hebben gesnoten [18]) zijne jaergeldenaers in meest alle deelen

1) de onderhandelingen met Spanje over den vrede (1609). 2) en 't hier toch algemeen geworden is den afloop dier onderh. te voorspellen. 3) beetje papier aan vermorsen. 4) 't Is dwaze goedheid 't papier dat toch moet vergaan, te sparen, daar ge overal zooveel dichters tegenkomt (dus: daar er toch al zooveel door dichters verknoeid wordt· Juvenalis S. 1. 17/8. 5) uit vrees uwe begeerte onbevredigd te laten. 6) in staatszaken. 7) vgl.: Heeren boeken zijn duister te lezen: 't is moeilijk te oordeelen over de daden en beweegredenen der vorsten. 8) meesters in de staatkunde zelfs dwalen dikwijls in 't geven van uitleg. 9) zullen. 10) mijne meening blootleg. 11) dat de schatten door Spanje uit I. getrokken, wel hun weg wisten te vinden. 12) blijven liggen 13) toen. 14) wangedrag (der troepen). 15) leeg. 16) beveiligen. 17) machtiger in naam dan wel in de daad maakte. 18) afgezet, bestolen.

van Christenheit, die, wel wetende dat haer voordeel meest aen den wtstel haerder beloften hangt, hem met ijdele hoope betaelt hebben sijne hooftsommen, waervan hij zich gewel-dighen woecker hadde ingebeelt; [1]) of dat, nevens de hoofsche wisselen, [2]) sijne Spagnaerden (die hij doch alles heeft moeten toegeven) om met groote verachteringe [3]) van de gemeene zake haer [4]) selven boven mate te vorderen, [5]) sijne penningen onder de handt besnoeijende, [6]) hem den moordtsteeck gedaen hebben, [7]) of dat hem de oorloghen, eerst in Franckrijck, laest tegens Franckrijck en ons, mitsgaeders den onderganck van zijn vreesselijcke vloote tegens ons en Engelandt [8]) met al het bovengemelde t' zaemen, ter neder hebben gevelt en ge-drongen om soo slordigen [9]) vrede met Vranckrijck aen te gaen. Immers is die rekeninge licht te maken, dat de zenuwe sijnes geldts, [10]) tsedert den aenvanck onzer oorloghen mer-ckelijcken is aengeslapt. [10]) Al en bewezen 't maer de muiteriën die tusschen dartich ende veertich bij mangel van betalinge [11]) onder sijn crijchsvolck geweest zijn; de bloeijendste steden, aen haer eighen sijde [12]) jammerlijcken geplundert; en seldsaeme gelegenheden tot overvallinge dezer landen, en vestinge haerder heerschappie in de selve, verzuimt. Met deze wapenen heeft Godt de vereenichde landen beschut, ende met de nijverheit der goeder ingezetenen. [13]) Ende alhoewel soo veel Stedehouders des

---

1) In alle landen had Ph. menschen, die met hem in heimelijke verstandhouding stonden en daarvoor een jaargeld trokken, maar die hem voor groote sommen hebben afgezet; 't was immers hun voordeel lang uit te stellen, 't geen zij beloofd hadden, dan trokken zij lang 't jaargeld; zoo hebben zij met ijdele hoop betaald de kapi-talen, waarvan hij zich zulk een groot interest had voorgesteld. 2) tezamen met de wissels door Philips zelf afgegeven. 3) groot nadeel. 4) zich. 5) te bevoordeelen. 6) ze door snoeien, aan den rand afsnijden, verkleinen, en dus verminderen in waarde. 7) den genadeslag toe-gebracht hebben. 8) de Armada in 1588. 9) op zulk een achtelooze wijze den vrede aan te gaan (dien van Vervins, met Hendrik IV 1598) 10) dat zijne geldelijke kracht aanmerkelijk minder is gewor-den. (Vgl. geld is de zenuw van den oorlog.) 11) die er tusschen de 30 en 40 bij gebrek aan betaling. 12) van eigen, dus Spaansche zijde; denk aan de Spaansche furie. 13) naarstigheid, waardoor 't land bloeide.

Coninx meest alle in den beginne van 't geluck begunsticht waeren, soo hebben zij haer doch te vergeefs onderwonden den crijch wt te voeren, [1] en met mateloose oncosten weinich verricht. Selfs den marquis Spinola [2] comen sijn vernaemtheit [3] ende overwinningen op gruwsaem [4] gelt te staen, hebbende wel viertien millioenen in de twee laeste jaeren gespilt. [5] Men mach [6] dan dencken of ons veertichjarige oorlooghe wat geholpen heeft om den overleden en tegenwoordigen [7] coninck haer daeghen te doen maeken, tot zoo groten naedeel van haeren gelove ende ontsichlijckheit, [8] Voecht hier bij, dat de silveren munte meest over geheel Spangien in coper is verandert; die men vrieliick [9] voor geen tekenen van welgespeckte borse nemen can. Daerom is mijn gevoelen, dat,

— — fracti bello fatisque repulsi
Ductores regis tot jam labentibus annis, [10]

de Aertshartooghen, [11] den marquis Spinola ende den Duque di Lerma [12] den Coninck lichtlijck hebben vroedt gemaeckt [13] dat hier te lande sijne zaken om ruste wtzaegen. [14] Op de welke [15] mij blijckt wt verscheiden schriften van J. Lipsius, [16] dat het ooghe aen geen zijde, al voor eenige jaeren, was vallende. Maer boven de gemeene zake [17] van Spagniën, hout men dat de gemelde Prinsen noch van besondere bedenckingen beweecht [18] worden. Den Aertshartogen leit weinich aen haer staet in gevaer te stellen, op hoope van

---

1) tot een einde te brengen. 2) De groote veldheer kwam in 1602 naar de Nederlanden. 3) beroemdheid. 4) gruwelijk veel. 5) gebruikt. 6) kan. 7) Philips II en Philips III. 8) tot zoo groote vermindering van hun crediet en hun prestige. 9) vrij, gerust. 10) Verg. Aeneis 2. 13/14. In plaats van regis staat er Danaum, De veldheeren des Konings door den oorlog geknakt, door 't noodlot verslagen, terwijl reeds zooveel jaren voorbijgingen. 11) Ferdinand en Isabella. 12) de hertog v. Lerma, oppermachtig minister van Ph. III. 13) aan 't verstand gebracht. 14) naar rust verlangden. 15) op welke rust. 16) Justus Lipsius (1547—1606), beroemd taalkundige, van 1579—90 hoogleeraar in de geschiedenis te Leiden, na zijn terugkeer tot het Catholicisme professor te Leuven en kort voor zijn dood geschiedschrijver van den koning van Spanje. 17) 't algemeen belang. 18) bewogen.

winninge, [1]) buiten hoope van kinderen sijnde. Den Marquis siet sijn achterstallicheit niet met crijghen te verhalen, [2]) en soeckt er misschien met soeten monde [3]) wt te scheiden. Den Duque di Lerma, die 's Coninx compas is, heeft anxte dat het blancke swaert in Spinolaes handt, sijn ongewapendt aenzien het ooge mocht wtsteeken; [4]) ducht oock misschien om geldtleeninge gevercht te worden, [5]) of hoopt op ruimer miltheit des Coninx, indien sijn zaken wat ruimer adem scheppen. Daerbeneven heeft den Coninck om sijn ooren de clagende gemeente van Spagniën, onverduldich [6]) over de schaden ter zee van de vrijbuiters geleden, die alle te samen overeen stemmen:

Nulla salus bello, Pacem te poscimus omnes. [7])

Maer alsoo de verleden loose voorslagen [8]) den wech tot handelen hadden opgedolven, [9]) overmits het mistrouwen, heeft men ons met aensienlijcke beloften van alle gevoeghlijckheit [10]) tot gehoor moeten troonen. [11]) Ende 't is soo verre gebracht dat den Marquis veroorloft is met sijn geselschap tot den vredehandel gelast, [12]) in den Haege te comen. Groot is het aenzien van dien dach geweest, op den welcken de twee opsichtichste [13]) veldheeren onzes tijdts, deze van volwassen, [14]) die van schielijk toegenomen eere, [15]) corts te vooren strenge vijanden, onder de ooghen van een overvloedighe menighte van alle geslachten, staten [16]) en ouderdoomes, elckander in 't gemoet getooghen, met eerbiedinge [17]) ont-

---

1) de A zijn er weinig op gesteld hunne positie in gevaar te brengen voor de onzekere kans van te winnen. 2) Spinola ziet geen kans 't geld, dat hij van den koning te vorderen heeft, door oorlogen op de Nederlanders te verhalen. 3) goedschiks. 4) dat dus de roem van den krijgsman 't aanzien van den staatsman zou verduisteren. 5) dat van hem eene geldleening gevergd zal worden. 6) misnoegd. 7) Er is geen heil in oorlog, wij allen bidden u om vrede. Vergilius Aeneis 11, 362. 8) daar de vroegere niet oprecht gemeende v. 9) tot onderhandelen hadden afgesneden. 10) inschikkelijkheid 11) moeten overhalen er naar te hooren. 12) met zijn gevolg. belast met de vredesonderhandelingen ('t was in begin Februari 1608 Zie Wagenaar 9e deel bl. 320). 13) uitstekendste. 14) Maurits. 15) Spinola. 16) standen. 17) elkander te gemoet getrokken en met eerbewijzen o. h.

fangen hebben, Tzedert isser tot nu toe over 't jaer versleten met verscheiden vonden van wtstellingen. [1]) Niet dat jck houde den vijandt onbesloten geweest te zijn om tot verdrag te coomen; maer dat hij den vrijen aengang in 't midden van onzen staet bij ijder een terwijle hem open staende heeft willen waernemen; [2]) en wachten op het geluck van eenighe ontledinge [3]) der landen, die de vrede niet alle even driftich en zoecken. [4]) Dan de wterste leden, daer den meesten arbeit op aencoomt, [5]) hebben 't sproockjen van den ouden Menenius Agrippa [6]) behartícht, [7]) wel versinnende, [8]) dat sij selve geen wtteeringe ontgaen en conden, indien haer luyheit den buick van zijn voedsel versteken [9]) liet. Men dede haer vertrecken wt den Haeghe, alwaer corts nae haer afscheit in een schuiflade onder Richardot's [10]) tafel, gevonden is den inhoudt van haer last in Franchoijs [11]) geschreven. Twee stucken daer wt (van den President Janin te domestiqueren [12]) ende van 't punt van de souverainiteit te clausuleren, in voege [13]) dat de H-Staten niet gewaer worden mochten, dat men retracteren [14]) wilde hetgene alreede was toegestaen) onder de gemeente verstroijt, hebben haere [15]) hooch opgegeven oprechtigheit grootelijx beschaemt. Haer hoopen op scheuringe verdweenen sijnde, is 't sleepen van de zaeke hen lijckewel [16]) de moeijte waert geweest, op hoope van ons soo met

---

1) verzinsels van uitstel. 2) dat hij den vrijen toegang van een ieder tot hem midden in ons land zich heeft willen ten nutte maken. 3) verdeeldheid. 4) niet alle haken naar d. v. 5) de grenslanden, die 't meeste werk te doen hebben. 6) Romeinsch patriciër, die bij de 1ste uitwijking van de plebejers naar den Heiligen Berg (494 voor C.) door den Senaat naar 't volk werd gezonden om dit tot terugkeer te bewegen; zijn doel bereikte hij door de parabel van de ledematen van 't menschelijk lichaam, die zich tegen de maag verzetten, omdat zij alleen leeft van wat de andere aanbrengen, doch zichzelf door de dienstweigering de grootste schade berokkenden. 7) ter harte genomen. 8) bedenkende. 9) verstoken. 10) een der 5 gezanten in 1608 door de Aartshertogen gezonden. 11) in 't Fransch. Zie Wagenaar, IX bl. 390. 12) Jeannin was 't hoofd van 't Fransche gezantschap; domestiqueeren, lett. temmen, dienstbaar maken; hier zich gemeenzaam maken met. 13) eene clausule te maken in dier voege. 14) terugnemen. 15) n.l. die van 't gezantschap. 16) 't slepend houden der zaak hun evenwel.

het corte bestant te verleckeren, dat wij het lange, eer op naedelighe voorwaerden ingaen, als ontberen souden. Mist hen deze hoop oock, soo sie jck het, om de gemelde redenen, nochtans daer voor aen (hoe costelijck sij haer [1]) oock houden) dat zij niet schielijck weder zullen in oorloch treden, maer entlijck op een veeljarich bestant over een comen met den Hn Staten, soo verre die haer tot cort bescheit willen parssen. [2]) Met sammelen, [3]) en scharp dingen, kunnen sij niet [4]) verbeuren, hoewel 't hen lichter staet ijets voor den tijdt van een bestant over te geven, als voor de eeuwicheit van een vrede. In gevalle dat het getroffen wort, [5]) sullen sij haer [6]) hier mee troosten, dat sij middeler tijd haer schulden wat redden, onze incomen verslappen mogen, [7]) eerst door ontlastinge der geener, die wt noot clagen, dan doordien elck sijn noodt al even hooch sal voordragen [8]) en voorts door oochluickinge tegens [9]) de geene, die, andren d'ontlastinge vergunnende, selfs belast gebleven sijn; ons mistrouwen wter tijdt raeken: slofheit aengroeijen, starckten onverzien [10]) in weerloosheit vervallen, ons ontoeffende soldaten haere forsheit kneusen [11]) en versuffen [12]) door 't gemack:

Otium reges prius et beatas
Perdidit urbes. [13])

daer sij altijt raet weten om eigen crijslieden, [14]) tegen den Turk of elders beoorloocht; [15]) de landen, vooral op de grenzen grootelijx op den smaeck van de ruste verslingeren; [16]) sijlieden, onder de handt, midden in 't Landt de paapsche gezintheit toesoetelen, [17]) de ouwden stijven, nieuwen winnen, jongen aenfocken; heimelijcke verstanden aenheven, [18]) de

---

1) hoe groot zij zich. 2) in zooverre die hen tot spoedig antwoord zullen dwingen. 3) talmen. 4) niets. 5) dat het tot een bestand komt. 6) zich. 7) dat zij middelerwijl wat orde op hunne schulden stellen en onze inkomsten minder ruim worden kunnen. 8) voorstellen. 9) door oogluikend wat toe te laten van. 10) vestingen, niet geproviandeerd. 11) hunne kracht breken. 12) ontzenuwen. 13) Rust heeft eertijds koningen en bloeiende steden te gronde gericht; Catullus 51. 15/16. 14) terwijl zij altijd krijgslieden beschikbaar hebben. 15) aan den oorlog gewend. 16) verlekkeren. 17) aankweeken. 18) heimelijke verstandhouding beginnen.

bassenste wachters met becoorlijcke beloften in slaep suijen, [1]) en alles, wat besmettelijck is, met giften vergiften, [2]) onze neeringe glippen, de benautheit haperinge maken; [3]) of in voorspoet den welvarensten deele 't geluck in 't hoofd loopen [4]), sulx dat [5]) het door dartelheit,

fortunaque dulci Ebria [6])

d' afgunste van d'ander verdiene; of d' een d' ander in sijn vaerwater wezen, en daer onslisselijke [7]) twist wt rijsen: ende henlieden door dese middelen de poorte geopent worden, om ons, elders op gissende, [8]) bij den hals te grijpen; of de verschillende leeden, luy tot de gemeene [9]) oorloghe, moede van 't onderling crackeelen, civilibus discordiis fessa, [10]) eerst onder een bepaalde gehoorsaemheit t' ontfangen, t'hans [11]) met dwingelandts juck t' overweldigen. God keere het. De H. Staeten (dunckt mij) worden tot het bestant geboogen, soo door de H. middelaers, gesanten van Vranckrijck ende Engelandt, als door kennisse van des oorloochs wonderlijcke onzekerheit, nae 't gevoelen selve van den grootsten hopman, die oyt was of wezen sal: [12]) multum, cum in omnibus rebus, tum in re militari fortuna potest. [13]) Staet oock te verhoopen, dat wij onze achterlijckheit in den gelde wat zullen verhaelen, [14]) alsoo de gemeente geen onbenoeghen behoort te crijgen aen [15]) de gewoonlijcke schattingen, om wat voorraets te verzorgen [16]) tegen den wtganck [17]) van 't bestant; daar zij onverduldiger [18]) geven zoude, indiense haer op een eeuwigen vrede mocht verlaten: dat des vijandts

---

1) wiegen. 2) d. i. alles wat omkoopbaar is, omkoopen. 3) onzen handel verloopen en de benarde toestand twist kan doen ontstaan. 4) naar 't hoofd stijgen. 5) zóódat. 6) en dronken van het zoet geluk. 7) onbluschbare. 8) om andere zaken denkende. 9) den gemeenschappelijken oorlog. 10) door burgertwist vermoeid. 11) eerst op bepaalde voorwaarden dus onder beperkt gezag) als onderdanen ontvangen, spoedig daarop 12) Caesar. 13) veel vermag de Fortuin, zoowel in alle andere als in krijgszaken. Caesar B. G. 6. 30. 2. 14) den slechten toestand onzer geldmiddelen wat zullen verbeteren. 15) misnoegen in. 16) om te zorgen wat voorraad te hebben. 17) 't eindigen. 18) met meer misnoegen.

voorneemste haevenen gesloten blijvende, sijne neeringe [1]) onder blijven, de onse, door de vaylicheit des zeevaerts, dapper opgaen [2]) zal; dat d' ingesetenen, van des vijants ende van andre landen, deur ons geduerigen [3]) voorspoet ende onbedwongen vrijheit, voor minst en meesten, [4]) herwaerts gelockt, onze gemeente [5]) grotelijx sullen vermenichvuldighen, welvaert vermeerderen ende 's lants incomen stijven; dat de oncosten den vijant, behoevende sich binnen en buiten te verzekeren [6]) (swackt hij niet aen) ten minsten crachteloos houden sullen; en viellicht, [7]) dat hem moeite berockent wiert van de Staten der verheerder Landen, [8]) de welcke wie weet of niet dus lang op den wtcoomst gewacht hebben, om, nae dat het ons verginck, te dwingen of te wteren [9]) haer misnoegen van nergens [10]) gekent te worden; dat den vijandt sijne landen oock tot de ruste verwent hebbende, om niet al [11]) te verbitteren, met meerder ommesien [12]) tot d' oorloge keren sal; en of [13]) hem onse oneenicheit daer moet toe gave, de gemeene vreese [14]) ons wel in tijts vereenigen tegen den gebeten vijandt; want beter soude een prins, die wij geen arch opdachten, [15]) met onze haperingen [16]) sijn voordeel doen; voornemelijck oock, dat sich de Spaegnaerdt, elders getercht zijnde, min verbreken sal van hantgemeen te worden [17]); daer hem den last dezer oorloghen geleert heeft met gedwongen lijdzaemheit veel over 't hooft zien, waeraf hij dan wel zoecken moght sijnen moed te koelen. Ende gelijck de quaede suchten [18]) nae de cranckste plaetse des lichaems gewoon sijn haeren schoot te nemen, [19]) soo mocht [20]) het wel, dat onse seer [21]) wat aen 't heelen rakende, sich ontsteltheit [22]) openbaerde aen eenich ander lidt van Europe, waerdoor

---

1) zijn handel. 2) flink stijgen. 3) voortdurenden. 4) voor geringen en aanzienlijken. 5) aantal inwoners. 6) beveiligen. 7) wellicht. 8) der vermeesterde landen (b.v. Portugal en deelen van Italië). 9) al naardat het ons verging te bedwingen of te uiten. 10) in niets. 11) alles. 12) omzichtigheid. 13) indien. 14) 't gemeenschappelijk gevaar. 15) wien wij geene kwade bedoelingen toeschreven. 16) onzen tweespalt. 17) minder zal nalaten daar tot den strijd over te gaan. 18) sappen. 19) te schieten. 20) kon. 21) wonde. 22) ziekte.

de schaedelijcke vloeden [1]) van ons wierden afgewendt en wij al heel genazen. Godt geve, dat haer [2]) hoope bedrieglijck ende d'onze zeker zij. Daer nae sullen 't de H. Staten al veel cunnen schicken, [3]) de welcke, soo 't bestant voortgaet [4]), dat (naer ick vernemen can) voor tien of twaelf jaeren soude zijn, jck achte, dat voor haer eerste sorge sullen behartigen de eenicheit [5]) van den staet; de landen, sonderling [6]) de machtichste en mistrouwenste t' samenvlechten door crachtige verbonden, hoochlijck te beëedigen, [7]) dickwils en aensienlijck [8]) te vernieuwen, en met vriendelijcke waerschappen [9]) in de gemoeden [10]) te versegelen; de steden bewillighen [11]) tot beloften van haer verschillen te blijven aen de hooge Overicheit, [12]) of aen 't goedtvinden van den meesten hoop [13]) ende d' overtredende, gemeender handt, [14]) swaerlijck te straffen; ende alle de aeneenclevende leden door verclaeringe van onderlinge noot, en nut, soo diep elck anderen inlijven, dat de naeden van 't samengegroeijde lichaem metter tijt verduisteren. Daer nae, d' oorloge geensins wt den zinne setten in de ruste; d' oeffeningen van 't crijsvolck [15]) nergens laeten stilstaen; de vestingen van belange, starck, gemant, gewapent en versien [16]) houden; schrickelijck straffende de eersten, die daer toe gelast, haer plicht verzuimen of te buiten gaen, binnenslants, tot voordeel, tegens hinder, alle toevallen gauw bewaken [17]); ontdeckers van 's viandts listen en lagen, ende d' aenbrengers van de geene, die het door geld of gunste met hem verstaen [18]), in rijckdoom en eere verheffen; de betrapte nae gelegenheit [19]) ijsselijck, vooral schandelijck [20]) straffen; jn de gesintheit [21]) tegens de paepschen aenarbeiden, met de selve middelen daer zij 't mee soecken;

---

1) sappen. 2) hun n.l. van de Spanjaarden. 3) daartoe zullen de H. Staten heel wat kunnen bijdragen. 4) doorgaat. 5) eenheid. 6) in 't bijzonder. 7) met zware eeden te bekrachtigen 8) plechtig. 9) verzekeringen, waarborgen. 10) gemoederen. 11) overhalen. 12) zich bij geschillen te houden aan de beslissing van de Hooge Overheid. 13) de meerderheid. 14) gemeenschappelijk. 15) krijgsvolk. 16) voorzien, geproviandeerd. 17) op alle gebeurtenissen (incidenten) nauwkeurig acht geven. 18) met hem eens zijn. 19) overeenkomstig 'tgeen zij misdaan hebben. 20) op onteerende wijze. 21) op 't punt van godsdienst.

wtgenomen de strengheit die ons in de wege soude zijn, haeren ijver verhitten, ende de andre gesintheden van onser hulpe afschricken; de incoomen gaende houden [1]), de tollen in crachte; 'twelck draechlijcker wezen sal, soo men met bequaeme wetten den overdaet te schande maeckt [2]), sonderling [3]) in de dingen die wij van buiten crijgen, quis pecuniae nostrae ad externas vel hostiles gentes transferuntur [4]). Eenige deelen sijn noch niet verwent tot wanhoopen toe van betren door de wetten [5]); ende de bedorvenste mochten te recht raken [6]) door den goeden voorgang van sijne Excie [7]); die soo bescheidelijck [8]) d' aensienelijcke statelijckheit [9]) sijnes hoofs met suinichheit weet te mengen, indien deselve, haer [10]) somwijlen versoeckende [11]) met sijn geschickte heerlijckheit [12]) haer slordige onmatigheit al stilswijgend beschaemde; obsequium in principem, et æmulandi amor validior quam poena ex legibus et metus [13]). Dusdanige bekeeringe des volx soude niet alleen grote ruimte in de besondere huishoudingen ende drachlijckheit in 't vervallen [14]) der schattingen, maer noch [15]) al de wereld in 't gelove brengen, dat d' ingesetene deser landen met de selve defticheit [16]), daer sij soo langduirigen swaren oorloch mede hebben wtgestaen, oock sonder verwildering ende reuckeloose [17]) opgeblasenheit, het bestandt (ende vrede, ofse [18]) volchde) sullen dragen; den raedt ende crachten die haer dus wel gelucken, Gode toeschrijvende, die merckelijck [19]) op haer zijde is;

Ipse pater nobis animos viresque secundas
Sufficit [20])

---

1) zorgen, dat de inkomsten blijven vloeien. 2) met doelmatige wetten de weelde te keer gaat. 3) in 't bijzonder. 4) waardoor ons geld naar uitheemsche of vijandelijke volken gevoerd wordt. 5) zijn nog niet zóó bedorven, dat men moet wanhopen ze door de wetten te verbeteren. 6) zouden op 't rechte pad gebracht kunnen worden. 7) Prins Maurits. 8) verstandig. 9) praal. 10) n.l. de bedorvenste. 11) bezoekende. 12) gepast vertoon. 13) De gedienstigheid tot den vorst en de begeerte (met hem) te wedijveren is sterker dan straf volgens de wetten en de vrees. (Tacitus A. 3. 55). 14) voldoen. 15) daarenboven. 16) rustige waardigheid. 17) roekelooze. 18) indien hij. 19) merkbaar. 20) De Vader zelf verschaft ons moed en nieuwe krachten, die tot een goed einde voeren (Vergilius Aeneis 2 617/8.)

En dat haeren moed door voorspoedt niet meer rijsen sal alsse door tegenspoedt gesoncken is [1]), maer zij zedelijck [2]) genieten het gene dat met soo veel arbeits, soo veel gevaers, soo veel bloeds gewonnen is, en sorchvuldelijck bewaeren.

. . . . amat victoria curam [3]).

Waer door niet alleen verre en heindgelegene [4]) volcken trachten souden naer onze vriendschap en verbondt; maer oock herwaerts metter woone getrocken worden een groot getal van menschen die de verzekertheit [5]) ende voorspoet der landen te gemoet zouden zien, en ijverich helpen inhaelen. Hierom is Godt wel hartelijck te bidden, doch niet min [6]) om behoorlijcke lijdsaemheit; indien onze besondere wensch strijdt tegens 't algemeene beste dat hij volcomelijck gaede slaet [7]). Met welck vertrouwen ons troostende, wij op voorspoedt hoopen ende ons op tegenspoedt wapenen moogen, aldus:

Vernuft des werelds [8]), die te weech brengt watter schiedt [9]),
Dewijl 't al gaet soo 't hoort, laet ons verdrieten niet [10]).

Dat onze gemeensaemheit [11]) ende UEs versoeck ontschuldighen [12]) de vermetelheit van mijn penne, die soo onbedreven haer [13]) dus verre 't zee [14]) gegeven heeft. Waeraen ick luttel twijffel slae, ende Godt biddende haer [15]), ende mijn, in haere jonste [16]), te bewaeren, biede mij selven hartelijcken wt ten dienste, ende kusse ootmoedelijck de handen.

1609. Van UE.

Toegedaenste Neve

P. C. Hooft.

---

1) dat zij door den voorspoed niet hoogmoedig zullen worden, evenmin als ze zich door tegenspoed hebben laten terneerslaan. 2) zedigliijk. 3) geene overwinning zonder zorg. (Catullus 62,16.) 4) nabijgelegen. 5) 't zeker bestaan. 6) minder. 7) waarover hij waakt op volmaakte wijze. 8) wereldbestuur, albestuur. 9) geschiedt. 10) Zie Stoett I bl. 81. 11) vertrouwelijke omgang. 12) verontschuldigen. 13) zich. 14) in zee. 15) *haer* heeft betrekking op Edelheid. 16) gunst.

3.

DANIËL HEINS (1580—1655), de uitstekende geleerde, die als Latijnsch, Grieksch en Nederlandsch dichter beroemd is geworden, was sedert zijn 18e jaar hoogleeraar in de Grieksche letterkunde en later in de Geschiedenis te Leiden. Zijn naam klonk door geheel Europa. „Je scay qu'il est le Docteur de nostre Siècle et qu' il le sera de nostre Postérité," schreef van hem zijn vermaarde tijdgenoot, de Fransche schrijver Balsac, die hem in een anderen brief kenschetst als: „donnant des loix à toute l'Europe civilisée."

't Is niet te verwonderen, dat Hooft de vriendschap zocht van een man, wiens oordeel zoo geacht was, dat buitenlandsche dichters hun roem alleen dán voor duurzaam hielden, wanneer ook deze die als gerechtvaardigd erkende. (Zie verder Te Winkel I bl. 322; Kalff IV bl. 35).

Aen mijn Heere,
Mijn Heere DANIËL HEINS,
Professor in de vermaerde Universiteit tot Leiden.

Mijn Heere,

Ick ben geen schrijver; al heb ick somtijds ijet om de geneuchte [1]) gedicht, dat tot mijn becommering onder de gemeente geraeckt is [2]). Ick ken mijn onvolmaektheit soo wel, dat jck haer noch bij vroomen [3]) jonst [4]), noch bij spotters vajlicheidt kan versekeren. Doch van onberispte schriften sal misschien UEs treffelijck Treurspel [5]) 't eerste wesen. 't Is troostelijck voor de swacken, dat selfs den lof der dapperen niet suiver is. Jae ick twijffel of den aldervolmaecksten door sijn schriften, oijt van billijcke Rechters soo veel eeren bejegende [6]), als wederwaerdicheits [7]) van de nijt en d' onwetentheit, die soo geweldigen aenhang hebben. Over al dit [8]), corts [9]), met herlezen van UEs Prins van Oranje,

---

1) uit genoegen. 2) tot mijn leedwezen openbaar geworden is. 3) goedgezinden. 4) goedgunstigheid. 5) de „Auriacus sive libertas saucia" door H. in 1602 geschreven. 6) eer wedervoer. 7) smaad. 8) intusschen. 9) onlangs.

eenich vermaen van anderden [1]) druck gewaer geworden, can jck mij niet houden van daer 't mijne toe te seggen. Vindt UE. geraeden mij onder sijne loovers [2]) openbaere plaets te geven, jck sal goedt sijn om d' ander te doen wtsteken [3]), Haest [4]), dat de goede wil voor 't werck genomen, mij den toegang van UEs vriendschap opene; dat jck over lange [5]) gewenscht hebbe, waer mij 't geluck niet in de weghe geweest. Maer heb jck jonste bij UE., soo verclaert mij de gebreecken van mijn gedicht; of wijst mij de fraejicheden aen, om 't cortste werck [6]). Wie weet of jck wat leeren mochte? [7]) ick hoop wat tijdts te hebben. Maer bidde [8]) om Latijnsch antwoordt, dat jck beter meen te verstaen als Duitsch [9]) weet te schrijven; indien ik waert ben ijet te verwerven van de waerde handt, dewelcke ick eerbiedelijck kusse, mij gebiedende van harten aan UE [10]), die Godt genaedelijck besorge [11]).

U. Es

In Amsterdam XIX April XVJCX.

Toegedaene Dienstwillighe P. C. Hooft.

4.

De Amsterdamsche Rederijkerskamer „In Liefde Bloeijende" telde in 't begin der 17e eeuw onder hare leden zeer vele aanzienlijke en talentvolle mannen, doch ook vele op wie het „Rederijkers, kannekijkers" van toepassing was; bovendien, zooals Breeroo schrijft in zijn Brief aan de Broeders I. L. B. 1615 [12]) „een deel neuswijse sotten" „wiens gemeijne roep dan maacken eenen man, die na

---

1) melding hoorende maken van een tweeden druk. (Van dezen 2den druk is niets gekomen, zoodat Hooft's lofdicht niet geplaatst is, daar zelfs in de latere verzamelingen van de Latijnsche gedichten van Heinsius 't stuk niet is opgenomen.) 2) De dichters waren gewoon lofdichten van hunne letterkundige vrienden vóór hunne werken te doen afdrukken. 3) uitblinken. 4) wellicht. 5) sinds lang. 6) omdat er minder „fraejicheden" dan wel „gebreecken" in gevonden worden, is 't geringer werk de eerste aan te wijzen. 7) of ik niet wat kon leeren. 8) ik verzoek. 9) Nederlandsch. 10) mij van harte in uw gunst aanbevelend. 11) voor wien God genadig zorge. 12) Zie de werken van G. A. Bredero III bl. 83 en vlg.

haer sinlijckheit de Rollen gheven can." [1]) Hierdoor kwam 't, dat bij de rolverdeeling „Coning of Prins" werd, „die Boer te zijn behoorde," en dat aan wie 't best geschikt was „de stomme" te spelen „een sack vol woorden" werd gegeven. Reeds eenige jaren te voren trachtte Hooft, een der ijverigste en zeker de talentvolste der Broeders, eenige verbetering in den toestand te brengen door een nieuw reglement voor de kamer te ontwerpen en door den Hoofdofficier Joh. ten Grotenhuys om de tusschenkomst van de Magistraat te verzoeken. De volgende brief heeft hierop betrekking. (Zie Te Winkel I bl. 360; Kalff IV bl. 60).

Aen JOHANNES TEN GROTENHUJS

Erentfeste, [2]) hooggeleerde, voorsienighe, [3]) zeer bescheidene [4])
[Heere,

Onderrecht zijnde van de goede geneghenheit uwer E. om de verflaeuwende oeffening [5]) der Poesie te helpen verquicken, [6]) ende haer Camere in Amsterdam enen steun te strecken: daerbenevens versocht wordende om ook 't mijne daer toe te doen, soo koom jck Uwer E. bedancken van de ijver tot noch bewesen, en bidden [7]) om deselve, mitsgaeders handt aen te houden dat de herschicking [8]) bij d' eerlijkste [9]) van dat geselschap aangeheven [10]) ter eere ende wenschelijken einde gedijen moghe. Waer aen jck luttel twijfels slae, indien 't UE. gelieft daernaer te belejden [11]) dat den onnutten ende ongebondenen, die. alleene tegens de geregeltheit schoorvoeten, [12]) wt naeme der H. Magistraeten belast werde, op boete van geweldt, [13]) haer der Caemere t' onthouden, ter tijdt toe [14]) desselfs overheden hen ander wete doen. [15]) Sonder

---

1) die dan door eenparig te stemmen een man aanstellen, welke naar hun begeerte de rollen verdeelt. 2) eigenlijk standvastig in eer, constans honore, dus zoo iets als edelachtbare. 3) wijze. 4) verstandige. 5) beoefening. 6) te doen helpen opleven. 7) verzoeken. 8) reorganisatie. 9) achtbaarsten. 10) aangevangen. 11) het daarheen te leiden. 12) zich alleen kanten tegen de orde. 13) gelast worde op straffe van dwangmaatregelen. 14) uit de kamer te blijven tot den tijd dat. 15) hun anders berichten.

dit kan jck der stede en den armen [1]) niet beters als 't verlies van dit cieraedt en genot toeleggen. Maer soo der broederschap de jonste geworden magh, [2]) zij sal met alle behoorlijkheit t' allen stonden werden [3]) erkent, en UE. naem den Hollantschen musen,

si qua est ea gloria [4])

eeuwelijck [5]) in 't hart leggen. Met welken toeverlaet Erentfeste etc.

jck nevens eer- ende dienstbiedenis UE. den almoghenden in schut en scherm bevelen sal.

5.

Aen mijn Heere
JOHAN VAN OLDENBARNEVELT

Ridder, Heere van den Tempel, Rodenrijs etc. Advocaet en Garde-del-Seaulx [6]) van Hollandt en Westfrieslandt.

Edele, gestrenge, welwijse, hoochgeleerde, vermoghene [7]) Heere,

Dese sal met eerbiedinge de vrijmoedicheit nemen om Uw Eds gewichtighe sorghen eenighe steurnisse te doen, ten versoecke van Peter Petersz. van Neck, Burgher der stede Weesp, tegenwoordelijck [8]) gebrujckt sijnde in de Schepenbanck aldaer, gelijck oock lange jaeren voorheenen vast [9]) doorgaens [10]), en soe veel als 't privilegie geleden [11]) heeft. Van welcken last, hoewel andersins drachelijk, hem de geringheit sijner middelen ende huisgesin van seven kinderen wel behoort hadden te verschoonen, ten waere de scaersheit geweest van goede patrjotten sijns gelijcke [12]). De kerkenraedt en heeft sijner oock niet willen ontberen; ende hij sich alomme met sonderlinge reckelijckheit [13]) en gematichtheit ten gemeenen beste gequeten. In welcken aensien [14]) jck UEd

1) de armen kregen een deel van de opbrengst der voorstellingen. Vgl. bl. 31, 32 noot 1, 2) die gunst mag ten deel vallen. 3) worden. 4) indien daar eenige eer aan verbonden is. 5) eeuwig. 6) Zegelbewaarder. 7) machtige. 8) nu. 9) bijna. 10) voortdurend. 11) toegelaten. 12) waren er niet zoo weinig goede patriotten als hij geweest. 13) bijzondere inschikkelijkheid. 14) ten aanzien waarvan.

bidde [1]) te billijcker te vinden, en goede handt aen te houden, dat 's gemeene Landts borse [2]) hem mochte verlichten van eene sijner soonen, met naeme Arnoldus Neckius, dewelcke 't getuichenis hebbende van naerstich ende vreedsaemer aert, tot noch toe bij [3]) hem ter [4]) schole gehouden, en onlanx 't sijnen costen bestelt [5]) is in 't Collegie van de H. H. Staeten: [6]) alwaer doch eenighe plaetsen voor aenvoeijelingen [7]) tegenwoordelijck open staen. Gelieve voorts mij deze moeijelijckheit ten besten af te nemen: [8]) mitsgaeders mijn ongeluck te geven de schult, van dat jck UEd. niet en hebbe moghen bejegenen met ijets van alle den dienst, [9]) die jck haer schuldich ben, ten tijde als [10]) haer geliefde mij op dese plaetse met sijn besoeck te vereerlijcken; [11]) alsoo de sieckte van mijn huisvrouwe [12]) ons, onverwittieht van UEd. coomste, doen tot Amsterdam was houdende, [13]) werwaerts de kermis juist te dien daeghe oock het gesin [14]) van hier hadde getrocken, om 's avonts weder te keeren. Hiermede,

Edele, gestrenge, welwijse, hoochgeleerde, vermoghene Heere,

kusse eerbiedelijck de handen van Uw Ed., mij gebiedende van heeler harten t' haerwaerts, die God in gelucksaelighe regeringe altijt bewaere.

Van den Hujse te Mujden,
XXen Jan, a^{0} 1614.

Uw Ed.
onderdaenste dienaer
P. C. Hooft.

---

1) verzoek. 2) eene rijksbeurs, zouden wij nu zeggen. 3) door. 4) op. 5) geplaatst. 6) n.l. dat aan de Leidsche Hoogeschool ter opleiding van Godgeleerden. 7) kweekelingen. 8) wees zoo goed mij niet kwalijk te nemen, dat ik U hiermee lastig val. 9) dat ik U niets van al de dienstvaardigheid heb kunnen betoonen. 10) toen. 11) vereeren. 12) H. was een jaar na zijne benoeming tot Drost gehuwd met Christina van Erp 13) toen te A. hield. 14) de dienstboden.

6.

Aen sijn Excellentie.

Doorluchtichste, Hoochgebooren Vorst, Genaedichste Heere,

Uwe Princelijcke Excellentie goedt gedacht hebbende mij advijs af te voirderen, op 't fajct [1]) in de bijgaende Requeste geroert [2]), gelieve te verstaen, dat hetselve is toegecomen in deser manieren: Isac Volkertsz., soone van eerlijcke [3]) en (nae de Goeijsche gelegenheidt) [4]) welvermoghene [5]) ouderen, heeft, bij vervolch van vecle jaeren [6]) aen [7]) Aeltjen Roelofs, jonge dochter, mede van Blarikom, tot meermaelen toesegging van trouwe verworven: doch op conditie, indien het haeren ouderen soude gelieven. *Maer hier wierd luttel swaericheits te gemoet gesien, dewijl haer suster sijn broeder alreede te man hebbende, groote gelijckheid en verbintenisse scheen te wesen tusschen de vrienden* [8]) *aen wedersyden;*

Quos inter medius venit furor. [9])

Ende sijn deselve nochtans, ick en weet waer door, eerst van den anderen verwijdert wesende, gelijck het gaet daar de verbitteringe inwickelt, [10]) *wt het eene misverstandt in 't ander en arger geraeckt.* Soo dat, ende naedien de saeck hier lange bleef haeperen, hebben sij, de jonge lieden, elckander wederom van de onderlinghe verbintenis ontslaeghen. Des niettegenstaende is de jongman, een wijle daernae, 't zij door dranck, oft door quaede aenleijdinge [11]), oft door 't opwellen van de ouwde geneichtheden [12]), sulx te raede geworden [13]) dat hij met hulpe van eenen Lambert Jansz. Verwer en Willem Geurtz., beide van geringer middelen en sijne gebuirlujden [14]) heeft bestaen sich meester te maeken van de persoon des voorsz. dochters, wiens sinlijckheit nu over [15]) 't hoochste was, en deselve, tegens danck ende wille [16]) van haer en

---

1) feit. 2) waarvan sprake in bijgaand request (of: bidbrief, als H. vertaalt.) 3) fatsoenlijke. 4) naar de toestanden in 't Gooi. 5) welgestelde. 6) vele jaren achtereen 7) van. 8) bloedverwanten. 9) tot er oneenigheid tusschen hen kwam. 10) binnendringt. 11) kwade aandrift. 12) genegenheden. 13) is sulx te raede geworden = heeft dit besloten. 14) buren. 15) wier schoonheid nu op. 16) tegen wil en dank.

haeren maeghen, eerst ten huise sijns vaeders, en 's nachts daeraen ten lande van Goeylandt wt gevoert. Waer op gevolcht sijnde clachten van haere ouderen, en achterdencken [1] van de zijne, heeft hij eindtlijck, ter ernstigher aenhouden van dese oft haere [2] boden, de vervoerde ten vierden daeghe, ongeschent [3] (soo zij verclaert) wederom te huis gelevert. Over sulx tot Naerden door mij aen recht geeischt [4] sijnde, is aldaer gecondemneert in een boete van hondert guldens, en sijne twee voornoemde medehulpers ijder in half soo veele, boven de costen; mitsgaeders alle drie te waeter en broode voor den tijdt van een maendt. Alle de andere, welcker in d' informatiën vermaent wort, [5] als haer [6] met de saecke gemoejt hebbende, sijn bij [7] Schepenen vrijgesproken; eenen Jan Kee wtgesejdt, [8] wien maer een geldtboete van twee ponden vlaemsch is opgeleidt. Voorts sijn bij den drie supplianten de voorseide vonnissen voldaen, sonder [8] de lijflijcke straffe, nopende welcke zij, versoeckende om 't overcomen, van mij, [9] wiens instructie des [10] niet en schijnt te gedoghen, ten Hove gewesen sijn. [11] Nu is niet te loochenen, dat het voorverhaelde bedrijf der supplianten een stuck zij van groot bedenken ende argerlijcker gevolghe, [12] sonder twijffel dees en swaerder straffe wel hebbende verdient; doch dewijl 'tselve sijn oorspronck heeft, niet wt een ongereghelt [13] leven, als jck verstae [14] dat noyt het sijne geweest is, maer wt een gemoedt, verovert [15] door wederwaerdighe [16] bejegheninghen en tegenspoedt van vrijagie: ende dat te dien insichte haere beclaeghers [17] in grooten afgunst zijn bij de gemeente der plecke; [18] soo can jck niet anders gevoelen, als dat met applausie [19] sal werden vernomen de genaede, die Uw Pre. Excie mach gedacht hebben haerlieden te bewijsen. Ende

---

1) achterdocht. 2) hunne. 3) ongeschonden. 4) hiervoor te N. voor 't gerecht gedaagd. 5) waarvan gewag gemaakt wordt. 6) zich. 7) door. 8) uitgezonderd 9) eene schikking vragend, door mij 10) dat 11) naar 't Hof verwezen zijn. 12) een zeer bedenkelijke zaak is, waaruit ergerlijke dingen konden voortvloeien. 13) losbandig. 14) verneem. 15) overweldigd. 16) smadelijke. 17) hunne aanklagers. 18) zeer gehaat worden door de gemeentenaren. 19) gejuich.

dit wesende al waermede jck haer in desen weet te dienen, bidde God Almachtich,

Doorluchtichste, Hoochgebooren Vorst, Genaedichste Heere,

dat hem gelieve sijnen seghen altijts gestreckt te houden over Uwe Pre. Excie. wiens victorieuse handt jck op 't ootmoedichste danckbaerlijck kusse, en nijghe mij met aller eerbiedicheidt t' haerwaerts.

Van den Hujse te Muiden, Uwer Pre. Excies
den 13en Julij a 1614. onderdaenste getrouwste Dienaer
P. C. HOOFT.

7.

Aan den Advocaet fiscael. [1])

Edele, eerntfeste, [2]) hooghgeleerde, welwijse, zeer voorsienighe [2]) Heere,

Desen morghen is binnen Mujden een deerlijck stuck toegecomen: [3]) te weten, dat eenen IJsbrandt Jansen, wesende een smit sijns handwerx, weduwenaer met drie kinderkens, en heel gering van middelen, doch bij ijedereen altoos geacht voor een naerstigh arbejdsman ende wtnemende goedt van aerdt ende vroom [4]) van gemoedt, bevonden is sich te hebben verhangen; sonder dat blijcke van eenighe redenen van desperatie oft quaedt voornemen, maer wel, dat hij eenen tijdt lang aen seker aposteme [5]) in sijn rechter borst heeft gegaen, 't welck noch niet genesen is: ende op gister avondt, ontrent neghen wren, eenighe weemoedicheidt van schreien bewesen hebbe, op den kerckhove bij het graf van sijn huisvrouw die ontrent twee jaeren overleden is geweest. Waerover bij sommighe personen aengesproken zijnde, hij t'antwoorde gegeven had: zijn hooft waere soo berojt, [6]) oft het de koorts wel moghe wesen. Nu is mij wel bekent, dat in omstandigheden als dese, van rechtsgeleerden 't beste gepresumeert ende over de sachtste zijde gehelt wordt: sulx

---

1) De ambtenaar, die 't Openbaar Ministerie waarnam bij 't Hof van Holland. 2) Zie bl. 23 noot 2 en 3. 3) een droevig feit voorgevallen. 4) braaf. 5) gezwel, abces. 6) in de war.

jck mede geneghen wesende, wel groot beswaer vinde [1]) om eenighe infamerende aenspraecke op het lijck te doen. [2]) Doch evenwel heb goedt gevonden Uwer Ed. advijs hier op te verstaen; [3]) om achtervolghende 't selve [4]) in der saecke te doen, als naer behooren: sulx mijn bede is, UEd. gelieve bij brenger deses mij over te schicken. [5]) Ende hiermede,

Edele etc.

sal [6]) U Ed. met sijne E. huisvrouw en gesinne, naer [7]) mijne hartlijcke groete ende dienstighste gebiedenissen, [8]) in schut en scherm des Alderhoogsten bevolen laeten. In haeste, van den huise te Mujden, den laesten Julij 1616.

Uwer Ed.
geheel dienstwillighe
P. C. Hooft.

8.

Hugo de Groot zond zijne Latijnsche Gedichten, in 1616 door zijnen broeder Willem in 't licht gegeven, aan Hooft, terwijl hij naar het toenmalig gebruik, in een begeleidend schrijven verschooning vroeg voor zijne „slechte" verzen, die hem zelf mishaagden. Vóór in 't boek schreef hij woorden, die van bewondering getuigden voor de dichterlijke gaven van Hooft, wiens Baeto hij kort te voren in handschrift gelezen had, nadat hij hem vroeger eenigen raad had gegeven, bij den opzet van 't drama en 't vinden van een passend slot. Hooft antwoordt nu als volgt:

---

1) door rechtsgel. 't beste ondersteld wordt en zij overhellen tot het zachtste oordeel: doordat ik mede daartoe geneigd ben, vind ik, enz. 2) aan zelfmoordenaars werd geen eerlijke begrafenis gegund: uit een br. van 13 Mei 1619 blijkt, dat iemand, die in voorarrest gezeten en zich in de gevangenis gedood had, „op eene horde naar 't galgeveldt gesleipt en aldaer begraven werd." 3) vernemen. 4) dat opvolgende. 5) waarom mijn verzoek is, UE. gelieve mij dat advies over te zenden door brenger dezes. 6) zal ik. 7) na. 8) gebiedenis, de betuiging, dat men zich in iemands gunst gebiedt, of aanbeveelt.

Eden, erentfesten [1]), hooggeleerden, welwijsen, zeer voorzienighen [2]) Heere

Mijnen Heere HUGO DE GROOT,
Eerste Raedt en Pensionaris der stadt Rotterdam.

Mijn Heer,

Aen ding dat UEd. mishaeghde waende jck noijt wetends genoeghen te konnen hebben: sulck als UE. dichten mij doen nemen [3]). Daerom als UE. deselve berispt [4]), zoo bericht zij mijn oordeel van zijn geringhejdt [5]). Sulx dat jck dubbeld in UE. gehouden blijf, voor dat [6]) de dichten met lust mij 't hart, ende 't vonnis over deselve met leer [7]) mijn' harssenen vermaeckt heeft. Ende dus [8]) strack aan UE. verbonden zijnde, hoe geraeck jck los? Nicttemin 't is geen cleene troost, daer d' een verknocht is aen den anderen, dat se beide vast zijn. En de minst te wesen en is minst niet als men 't gaeren is. Der woorden incomparabili Poëtae [9]) in den gevel des boex door UE. handt gestelt was elck alleen [10]) genoegh om mijns gelijck te doen verschieten [11]). Evenwel laet mij voorstaen [12]) (hoe weenigh jck weet van Griex oft Latijn) als ick mijn konst wilde [toonen] [13]) ick naemse wel soo wt te leggen en te verduitschen [14]) dat er niet veel te veel aan gesejdt soude zijn ende U. E. gemoedt in [15]) dat getuighenisse onbeswaert: [16]) gelijck ick verstae [17]) dat het gebleven is. Baeto sal dan 't rijck aenvaerden, auspice te [18]), op UE. woord; oock, zoo veel als de

---

1 en 2) zie bl. 23 noot 2 en 3. 3) Ik dacht dat ik nooit genoegen kon hebben in iets, waarvan 'k wist, dat het u mishaagde: en toch heb ik dat in Uwe gedichten. 4) laakt. 5) zoo doet zij mijn oordeel zijne geringe beteekenis kennen. 6) zoodat ik u dubbel verplicht blijf, omdat. 7) leering. 8) zoo. 9) den onvergelijkelijken dichter. 10) ieder op zich zelf 11) om iemand als ik een kleur te doen krijgen. 12) ik verbeeld mij. 13) dit woord ontbreekt. 14) 'k zou wel aan durven nemen ze zoo uit te leggen en te vertalen in 't Nederlandsch: 15) door. 16) b.v. den dichter met geen ander te vergelijken (omdat hij zoo *weinig* waarde heeft.) 17) begrijp. 18) Baeto, de vorst, zal dan de regeering aanvaarden, zegt H (met toespeling op den inhoud van het treurspel), tevens bedoelende dat de Baeto in 't licht zal verschijnen; onder uwe begunstiging.

voeghlijckheit zal willen lijden, [1]) op wijse ende wetten naer voorschrift, verleent bij UE.: wien voor de eere, mij oock in desen betoont, geen cleenen dank toe en komt; sulx mijn gemoedt verleghen is om met wercken schuldtkenning te doen van soo treffelijcken ontfang. [2]) Ende in dien staet sal 't U.E. altijds vinden, wen haer gelieven sal te versoecken [3]), oft 'er ijets in zij deughende t' haeren dienst.

'tWelck och oft God gaeve! die,

Mijn Heere,

UE. met al wat haer lief is in gelukzalighejt bewaare; ende in haer [4]) goede gunste

U.E.

Van den huijse te Mujden, den XIXen Oct. 1616. gansch dienstwillighen dienaer P. C. HOOFT.

9.

Aen mijn Heer H. DE GROOTE.

Dese is om aen UEd. te richten de geringhejt daer nevens gaende, dien haer gelieve te aenvaerden met soo goeden harte als ze gesonden wordt. Met eenen sal seggen 't geene jck te Rotterdam niet bedacht, dat de klad van d' overige sotte [5]) Aulularia al over lange [6]) in Engelandt is gesonden, daer se blijft; sulx 't eenigh exemplaer in 't landt bij UEd. is. Dewelcke daerom gebeden [7]) wordt, als hij dies [8]) zijn becomste hebben sal, 'tselve mij weder toe te schicken [9]) ten huize mijns vaeders: op hoope dat het noch eens moght dienen om eenige armen 't Amsterdam, oft hier, wat voor-

---

1) als de schikking van 't stuk gedoogt. 2) zoodat mijn hart er naar verlangt om door daden de schuld te erkennen van zoo buitengewoon veel, dat ik ontvangen heb. 3) beproeven. 4) Uw. 5) in den kladbrief berustende op de Amst. Universiteitsbibl. zou men eerder lezen: de overgesette A; doch in dien op de Kon. Akademie staat duidelijk 't boven vermelde Overige = andere; sotte, omdat het eene klucht of „sotte cluyt" was. De Aulularia van Plautus werd door Hooft „verduitscht" onder den naam van Warenar. 6) vóór lang. 7) verzocht 8) daarvan. 9) zenden.

deels te doen [1]), en te vervallen [2]) een deel van de kosten, noodigh om den Baeto [3]) wt te voeren. Want te dien einde zijn er bijnae neghen daegen aen gespilt [4]); in dewelcke het begonnen en volejndt is: als hebbende in geen sinlijke [5]) handen te vallen, maer alleenlijk voorbij d' ooghen des volx over een toonneel getrocken te werden. Ook had het te Rotterdam anders geen boodschap, als te coomen zien, oft UEd. geest, sich beginnende te herhebben [6]) wt de sieckte, gedient mocht wesen met eenighe aflejding van haer wichtighe gepeinsen. Maer dewijl 't UEd. geliefde wat te behouden; heb [7]) sijn geliefte [8]) willen gehoorsaemen, als een gebodt van hoogher handt, gelijck jck altijt doen sal; en UEd. met mijn Joffrv. zijn huisvrouwe, hier mede,

Mijn Heer,

nevens hartlijcke groetenis oock van de mijne, in Godes hoede bevoolen laeten; en in haer [9]) jonste

Mujder Hujse den 17en Jan. 1617. UEd. onderdaenste toegedaenste P. C. HOOFT.

De Groot antwoordde hierop den 24sten Januari 1617:

Mijn Heere,

Ick sende UE. wederom de Aululariam, een Translaet 't welk mijns oordeels het origeneel in veele deelen overtreft. Ick heb het selve nyet eens maer meermaelen overlesen met zonderlingh plaisir, sulx dat ick het mede stel onder de instrumenten gedyent hebbende [10]) tot herneminghe van mijne gesondtheyt. Het dyent ten eersten gemeen gemaeckt [11]) om veele te verlustighen ende met een te onderrechten . . . .

---

1) Men bezigde de weldadigheid als een prikkel tot schouwburgbezoek en keerde een gedeelte van de ontvangsten aan de armen uit. 2) goed te maken. 3) Hooft beschouwt dus den Baeto als een werk van ernstige studie, den Warenar als bijzaak. 4) voor gebruikt. 5) in handen van iemand die keurig, die een kenner is. 6) Zich herstellen, zijne krachten hernemen. 7) heb ik. 8) aan uw behagen. 9) de gunst van Uwe *Edelheid*. 10) zoodat ik het onder de middelen reken, die gediend hebben. 11) 't dient zoodra mogelijk publiek gemaakt te worden.

10.

Aen den Heer Advocaet fiscael [1]) N. VAN KINSCHOT,
Ed. etc.

Alsoo de Ed. Mo. H. H. van de Rekeninge [2]) mij belast hebben, met UEd. t' adviseren op vonnissen, daer d' eer van de Justitie, mijns bedunckens min interes bij leede, [3]) als 'tgeene hier nevens gaet; soo heb jck UEd. bij desen aen te dienen, hoe sekere Dorothe Carstens, haer wtgevende voor een waersegster, tweemael tot Amsterdam gevangen ende gebannen, ende alsnu tot Weesp in hechtenis sijnde, geconfesseert heeft 't geene UEd. sien magh. [4]) Waer op jck vermoedende, datse wel een goede somme gelds door dese sinistre dexteriteiten [5]) verovert, [6]) buiten 's lands oft elders moghte geborghen hebben ende noch wel veel meer persoonen geabuseert [7]) (gelijck zij wenigh heeft bekent als 'tgeene daerse merkte dat jck lucht van had) haer gevordert heb ter scherper examen. [8]) 't Welck Schepenen bij haere Sententie, [9]) in date den XVIIJ Sept. mij hebben ontseidt. Van de welcke UEd. gelieve te zien, oft oorbaer zij geappelleert. [10]) Voorts mij verplight vindende, om 's graeflijckheids [11]) voordeele, te weten daer 't d'occasie presenteert, [12]) heb jck gedacht, dat de persoonen in de voorsz. confessie gemelt, dewelcke haer aen de voorsz. Dorothe in qualiteit van sortilega [13]) hebben geaddresseert, d' een met quaeder intentie als d' ander, sonderling [14]) de geene, die gesejdt wordt haers mans doodt te hebben versoght, [15]) mede wel exemplaire straffe hebben verdient; alhoewel jck verscheiden criminalisten daer op gesien [16])

---

1) Zie bl. 28 noot 1. 2) Edelmogende H. van de Rekenkamer. 3) minder belang bij had. 4) bekend heeft, 'tgeen U kan zien. 5) heillooze kunsten. 6) verkregen. 7) beetgenomen. 8) ik geëischt heb, dat ze door middel van de pijnbank ondervraagd wordt. 9) hun vonnis. 10) dienstig zij in hooger beroep te komen 11) na 1581 sprak men nog altijd van de „Grafelijkheid", hoewel de rechten van den Graaf aan de Staten waren gekomen. Vgl. termen als „de Staat, 't Rijk. 12) namelijk daar de gelegenheid zich voordoet. 13) in hare hoedanigheid van waarzegster (toovenares.) 14) in 't bijzonder. 15) beproefd. 16) daarover nagelezen.

hebbende, wenigh oft niet vinde geexpresseert tot last van degeene die haer aan Sortilegos addresseren; [1] maer wel tegens de Sortilegos selve: doch indien se tot Amsterdam aen recht worden gevordert, [2] dat de graeflijckheidt weenigh oft niet van de boeten soude komen te genieten. Maer als den Ed. Mo. H. H. van de Reke. geliefde mij alleene oft nevens ijemandt anders, te authorizeren, omme met henlujden bij compositie [3] de saecken af te maecken, souden misschien de voorsz. persoonen, wesende apparentelijck ten deele van goede middelen ende faeme, bedenckende wat indiciën [4] tegens haer souden konnen voortsgebraght werden, om t' ontgaen de calenge [5] ende annexe opspraeck tot [6] Amsterdam, te induceren zijn om tot Weesp te komen, in confrontatie met de gevangene, en aldaer op sekere geldboete t' overcomen [7], ten proffite van de graeflijckheidt. Welcke mijne consideratie UEd. gelieve met d' Ed. Mo. Heeren van de Rekeninge te communiceren, ende indien haer Ed. Mo. goedt vinden, sodaenighe authorisatie te passeren, dat het zij met extensie om eenighe der behipte [8] persoonen impuniteit toe te moghen seggen, indien men door haeren toedoen d' andere beter sal meenen te trecken. [9] Wel had jck gewenscht, selve om dese saeke in den Haeghe te comen, maer seker catharre, mij op de ooren gevallen, beletten 't mij bij 't jeghenwoordig weder. Sal daerom op alles bij brenger deses antwoordt verwachten van UEd., dien jck,

Edele, etc.

alle contentement, voornemelijck in den nieuw aenvaerden houwlijcken staet wensch van Gode, gebiedende reverentelijck te haerwaerts

UEd.
Gansch dienstw.
P. C. Hooft.

Van den Hujse te Mujden,
22 Sept. 1619.

1) die zich tot S. richten. 2) te Amsterdam voor 't gerecht worden gedaagd. 3) schikking. 4) gronden tot kwaad vermoeden. 5) den last, hun aangedaan door hen in rechte te betrekken. 6) te. 7) tot eene boete overeen te komen. 8) in de slechte zaak betrokken. 9) n.l. naar Weesp te doen komen.

11.

Aen den

Burgermr. Proost van Enckhuijsen.

Heer Burgermr.

Door verscheiden weghen verwittight zijnde van de onverdiende diensten mijn eere door UE. bewesen, vind mij [1]) in sulcke schulden te steecken, dat hoewel jck geleghenhejdt te kort koom [2]) om se af te doen, geweeten over heb [3]) om se bij dezen te belijden. T'welck persoonen met eeren [4]) uws gelijcke [5]) wel gewoon sijn als renten in betaelinge t'ontfangen, ende met de hooftschult [6]) gedult te nemen, totdat de schuldenaer beter man wordt. [7]) Indien voor mij sulcken geluck noch achter [8]) is, 't en sal niet rasser opdondren [9]) als UE. gewaer werden, dat jck ben van de lieden, die men borghen magh [10]) ende UE. nevens alle die haer lief zijn,

Heer Burgermr.

den Almoghenden in schut bevelende [11]), met danckelijcke groete ende eerbiedenis, blijven zal,

UE.

Van den Hujse te Mujden, toegeneghen dienstwillighe
den XXJen decemb. 1620. P. C. Hooft.

---

1) vind ik mij. 2) hoewel mij de gelegenheid ontbreekt. 3) ik wel zóózeer man van geweten ben; let op de tegenstelling „te kort komen" en „over hebben". 4) achtbare lieden. 5) zooals gij. 6) de hoofdsom, 't kapitaal. 7) in beter doen komt. 8) nog weggelegd is. 9) verschijnen, opdagen. 10) kan. 11) in Zijne bescherming aanbevelende.

12.

Hooft zond aan Anna en Tesselschade Roemers, na hun vertrek uit Muiden in 1621, een Meiboom, dien hij liet spreken:

Orpheus, [1]) met sijn stem en vinger
Maeckte eertijdts den boomen voeten:
Datse bij gekroonde stōeten
Liepen nae den soeten singer.
Ist dan vreemdt, dat jck verslinger [2])
Op uw speelen
Op uw queelen,
En loop achter aen [3]) uw keelen?
Ick die ben van 't selve volck? [4])
En was hij [5]) der goden tolck;
Ghij sijt speelnoots [6]) van godinnen
En indien Thalia [7]) haer sinnen
Eens tot trouwen zet, sult ghij
Elleck sitten aen een zij.

Deze Meiboom raakte op zijne reis naar Amsterdam over boord en in de Zuiderzee, waarop Hooft het volgend gedichtje insloot in den Brief aan A. en T. Roemers.

De Majeboom, aen de Joffren Visschers gesonden over boort geraekt,
Strandende spreekt tot den Vinder:
Hier koom jck Majeboom
Gedreven van de stroom.
Omdat jck Visscherinnen
Haer sang, voor Meereminnen
Verkoor, mij smeeten dees [8])

---

1) Volgens de Grieksche mythologie oefende Orpheus door zijne betooverende stem, die hij met zijne lier begeleidde, zulk een invloed uit, dat hij niet alleen zijne nog geheel onbeschaafde tijdgenooten tot zachter zeden wist te brengen, maar ook, dat de wilde dieren zich aan zijne voeten legden om te luisteren, de boomen hunne toppen en takken bogen om den goddelijken meester te huldigen, de bloemen hare kelken omkeerden en den zanger met de liefelijkste geuren omgaven. 2) verlief, dus niet in ongunstigen zin als tegenwoordig. 3) achterna loop. 4) n.l. ook een boom. 5) Orpheus. 6) vriendinnen. 7) eene der 3 Gratiën; ook eene der Muzen. 8) omdat ik den zang van de dochters van Roemer Visscher verkoos boven dien der meerminnen, wierpen deze mij.

In 't diep des Zuijderzees.
Daer jck heb moeten sterven,
En soo lang leggen swerven,
Om te versaên [1]) haer nijdt,
Dat jck mijn blaên ben quijt.
Maer ick heb noch mijn dóóren.
In plaetse van 't speelkooren [2])
Rijght hier aen bloemen fris,
Daer 't nu de tijdt van is.
'T en zij ghij sijt een dóóvert,
Dien sang noch spel betoovert:
En plant mij op haer wal,
Ick sal door 't soet geschal
Der lieve Visscherinnen
Een ander leven innen. [3]).

Me Joffrouwen,

Verschiet niet [4]). Hier komt de geest van den verdroncken Majeboom aen. Maer die soo lang in den hel verkeert heeft onder de geesten van Lucianus [5]), wordt van geen schimmenstem vervaert gemaekt. Indien hij niet klaer genoegh spreekt, jck bid'er voor, dat hij de paley [6]) ontgaen moghe, ten aensien dat [7]) der geesten gewoonte is, binnens monds te spreecken [8]). En 't gedenckt mij der geweeten [9]) te hebben, die de duisterheidt voor de duitsheidt [10]) van wtspraeck vercooren, om te beeter geesten [11]) te schijnen. Maer vraeght UE. hoe jck dus bekent met de geesten koom, dat jck haer praetjens weet nae te vertellen: 't is dat jck dat geselschap ten naesten bij [12])

1) verzadigen. 2) de roode vruchten van den hagedoorn. 3) krijgen. 4) wordt niet bleek, schrikt niet. 5) vermoedelijk hadden zij bij haar bezoek op 't Muiderslot zich bezig gehouden met de meest in dialogischen vorm vervatte satirische geschriften van den Griekschen schrijver Lucianus 125—180 n. Chr. 6) een foltertuig. 7) met het oog er op, dat het. 8) H. verzoekt dus op grappige wijze verschooning, als 't versje bij den meiboom niet heel duidelijk is. 9) er gekend te hebben. 10) boven de duidelijkheid. 11) woordspeling van geesten, in den zin van schimmen, en geesten, beaux esprits. Denk aan de gezochte wijze van [uitdrukking bij de navolgers van Marino en vgl. Br. 40. 12) zoo nabij mogelijk.

onder de ooghen gesien heb, door 't gevaer van mijn vrouw, die nu beter is, God heb lof ende [1] UEE.

Me Joffren. in sijn heilighe hoede, nevens welcke wensch ende eerbiedighe groetenis jck t'haerwaerts bevele

UE.E.

Van den Hujse te Mujden
XX Juni 1621.

Gansverbonden
P. C. Hooft.

13.

Aen mijn Joffrouw,
Mijn Joffrouw Anna Roemer Visschers
bij de Hooftbrug tot Amsterdam.

Me Joffrouw,

UE. suster heeft mij eenighe vaerssen gesonden om te beteren. [2] Ick sendse wat ergher [3] weder over dan se gecomen waeren. Wat kond jck anders als de toortsen in den oven leggen; [4] gebeden wordende van de geene die gebieden magh ende dat wt driederley naem, als Tesselschae, als Roemers dochter en als UE. suster? Een kabel van sulcke drie strengen bindt te vast om sich 't soeck [5] te maecken, al waer er oock vercleening te haelen [6] met gehoorsaemheidt. Maer een krancke [7] gehoorsaemheidt ist, als zij gebiedt te beteren, en jck verslim. [8] Nochtans sal se ergens toe goedt zijn, hoop jck: ten minsten om haer echter [9] de moejte te doen spaeren van mij te verghen dat boven mij is: [10] maer immers hoop jck dat deze mijne brabbelingen geenen dagh sullen sien [11] ende dat haer wanschaepenheidt zal gesmoort worden voor haer doopsel. Want al draeghense eenigh swijmsel van mij [12], mij waer leedt dat s'er den naem af-

---

1) en hebbe. 2) verbeteren. 3) slechter. 4) dan het te wagen. 5) om er zich aan te onttrekken. 6) schande te beloopen. 7) maar een slecht soort gehoorzaamheid is het. 8) maak het slechter. 9) later. 10) te vragen, wat boven mijne krachten gaat. 11) niet in 't licht zullen verschijnen. 12) al hebben ze eenige gelijkenis met mij; iets van mij weg.

droeghen [1]). Die wijsheit beveel jck UE. [2]), ende, nevens wensching alles goedts van gode, mitsgaeders groote ende hartelijcke gebiedenis, in haer jonste [3])

U.E.

Van den Hujse te Mujden verplichten dienstwen
den 27en April 1622. P. C. HOOFT.

14.

Aen Me Joffre.:

Me Joffrouw VAN WESEL, in de Zijpe.

Me Joffre.

De zilvere kroon van UE. hooft, die UE. 't mijne heeft toegeschikt, onder hajren van andere verve [4]), is mij meer waerdt dan menighen wijsen man een kroon van goude. Dese helpt'er veelen aen hunnen sterfdagh [5]) ende d'uwe streckt [6]) oft sterkt mij 't leven. Maer ghij en houdt niet op 't leven te geven, naedat ghij 't zelve schijnt quijt te zijn, nae dat U.E. klachten vallen [7]). Veel gelux met de doodt, in de welke U.E. niet alleen levendigh [8]) maekt, maer nae dat [9]) men mij seidt, vol inwendigh levens geworden is. Dies niettegenstaende soud jk mij der ongehoorsaemheit schaemen, indien jck UE. lujdt roepen om een grafschrift op mijn doove oor liet aenkomen. UE. heeft er dan een hier onder: ende aen den heer Generael [10]) den ouwden vriendt. Maer haeperingen [11]) met de bewinthebbers [12]) maeken zijn' E. keele schor in UE. lof, ende handen belemmert in 't kouten van verre [13]). Dat meer is, de moejlijkhejt loopt [14]) soo hooghe, dat

---

1) van droegen. 2) beveel ik u aan. 3) in de gunst van uwe Edelheid. 4) Anna had voor Hooft „een loose perrujck", waarschijnlijk een calotje gemaakt, als ook blijkt uit een sonnet Stoett I bl. 173; „toegeschikt" is toegezonden. 5) n.l. door de zorgen er aan verbonden. 6) verlengt. 7) na haar huwelijk met Dominicus Booth v. Wesel in 1624, woonde Roemer Visscher's oudste dochter in de Wieringerwaard of de Zijpe, waar zij zich als levend begraven gevoelde, zoodat H. haar op haar dringend verzoek een grafschrift zond. 8) levend. 9) naar. 10) aan Laurens Reaal (heeft u den ouden vriend); zie aant. 12 bl. 46. 11) moeilijkheden. 12) n.l. der O. I Compagnie. 13) brieven schrijven. 14) de moeilijkheden loopen.

sijne E. die jck meende als nu in de Beverwijk te genieten [1], nae Zeelandt gescheept wort, om de Zeventienen [2] achter aen [3] te loopen. Prusias [4] behoeft zich nu op den ootmoedt van Annibal niet te verhoovaerdighen, zoo hij opziet ende hier op. T'zijner Ed. wederkoomst denk hem UE. schrijven in te scherpen. Ondertussen gebiede mij dienstelijk aen de begraevene, gelijk mijn lot is [5], ende reken 'er UE. onder, met mijn Heere UE. man, allen den welken

Me Joffre, God het salighste verstrekke, ende behoede in gunst der selve

UE.
verplichten vriendt
P. C. HOOFT.

Grafschrift van Joffre. ANNE ROEMERS V. WESEL.

De donkre doodt, bevroênd, [6] hoe lichtlijk kon zijn straelen [7]
Een *halve Roemers Ann'* [8] ontrijden, [9] met haer' draf,
Dacht, self voor stervens tijdt, die schaede te verhaelen:
En groef haer, [10] in de Zijp, van d'heele werelt af.
Zij moght met geest met al, [11] ook, in geen kleender graf.

15.

Nadat reeds in 1615 en 1620 twee kinderen van Hooft waren overleden, braken in 1623 voor hem opnieuw dagen van zware beproeving aan: achtereenvolgens verloor hij zijn oudsten, reeds twaalfjarigen zoon, aan wiens opvoeding hijzelf veel zorg had besteed, (vgl. brief 110), daarna 't jongste zoontje van drie jaar, en 6 Juni 1624 zijne vrouw Christina van Erp. Roerend van eenvoud zijn de woorden van den echtgenoot op haar graf:

„Christina de Drostin van Mujden eert dit graf.
Nojt vrouw meer Jonst verdiend', en min zich diend' er af."

1) R. had daar zijne buitenplaats. 2) De vergadering van zeventienen, uit de bewindhebbers der kamers gekozen, had de hootdleiding en 't dagelijksch bestuur der O. I. C. 3) na. 4) Koning van Bithinië, tot wien Hannibal vluchtte, toen de Romeinen van Antiochus III van Syrië zijne uitlevering eischten. 5) gelijk ik wel verplicht ben (?) 6) begrijpende. 7) aan zijne pijlen. 8) halve Anna, dat is haar geest alleen slechts (kantt. v. Hooft) 9) in draf rijdende ontkomen. 10) begroef haar. 11) kon met geest en al.

Wèl had hij al de wijsheid van zijne geliefde klassieke philosophen, en van een diepen denker als Montaigne, wèl al de kloekheid van zijne gezonde, levenskrachtige natuur noodig, om door zulk eene opeenhooping van rampen niet gebroken te worden. In den volgenden brief meldt hij zijn verlies aan Tesselscha en tracht hij, zijne smart beheerschend, aan de uiting van zijne droefheid een litterairen vorm te geven.

Aen Joffre. VAN CROMBALGH.

Mejoffre.

De wijsen gebieden verliesbaer goedt loshartigh te lieven ende 't verlooren zonder bedroeven over te zetten. [1]) Tot houden van 't eerste gebodt heb ick altoos zoo weenigh wils gehadt, dat het mij billijk [2]) aen macht mangelt, [3]) om het tweede te volghen. Die noijt anders dan spelden en spijkers opzocht om, 't geen hij beminde, naghelvast in zijn herte te maeken, hoe kan 't hem daer af gescheurt worden zonder ongeneeslijke reeten te laeten? Die gewoon was, selfs de geringste gunsten [4]) en begaeftheden van de geene die hij opperlijk [5]) bezint hield, [6]) wt te schilderen, en die beelden in sijnen binnenborst als een' kappelle te metsen, [7]) hoe kan hij zonder mistroostigheit zich zien verlaeten van zijnen oppersten toeverlaet naest God? Evenwel heb ick het geloof niet, dat droefheidt deughd is, oft kante mij met stijfzinnigheidt tegens allen troost. Te zeer zoude mij wroeghen [8]) d' ongehoorsaemheidt jegens die geene, die, onder haer wterste wille mij de verquikking [9]) mijns gemoeds zoo ernstelijk [10]) bevolen heeft. Ick en zoek de rouw niet, maer zij weet mij te vinden. Dujsendt en dujsendt dingen daeghs haelen mijn schaede op, en meeten ze ten breedsten wt. [11]) Dat de wterlijke zinnen [12]) in 't gedacht [13]) draeghen [14]) moet er nootlijk [15])

---

1) zich zonder droefenis over 't verlies heen te zetten. 2) billijkerwijze. 3) ontbreekt. 4) bevalligheden. 5) ten hoogste 6) lief had. 7) metselen. 8) zelfverwijt aan doen. 9) opbeuring. 10) ernstig. 11) brengen mij mijn verlies te binnen en stellen het zoo groot mogelijk voor. 12) wat de zintuigen. 13) de gedachten. 14) brengen. 15) noodzakelijk.

plaets grijpen. [1]) Terwijl men op leedt peinst is de troost vergeten. Want niemant kan meer dan een ding t'evens [2]) denken. Dit 's een groot mangel [3]) in den menschelijken aerdt [4]): alhoewel de snelheidt der gedachten ten deele de schaede boet, [5]) verdrijvende het eene gedacht het ander, dat het niet uijtsluijten kon. Die fraeye meesters van de konst der heughenisse, [6]) eere zoud' ick hun geeven, konden zij ons de vergetelheid [7]) leeren. Neen ook. [8]) Zoo waerd is mij het vieren van de gedachtenis der verloorene edelheidt, [9]) dat ick eerder wenschte meer te lijden, dan haerder [10]) niet gedachtigh te zijn. Oft ick in verlies van overlieve kinderen, door rouwe verovert [11]) ben, is U. E. bekent. Want afbrek van haeve [12]) alhoewel wt de kerf gaende [13]), weet UE. dat mijn vroolijkheidt niet wt haeren tredt deed gaen. Die Seneca, zoo fier tegens de wederspoedt [14]), hoort hem eens kleen zingen [15]) als hij op Corsica gebannen, den vrijeling Polybius smeekt. [16]) De Gascoensche wijseman, [17]) zoo waenloos, [18]) zoo oordeelvast (heb ick eenigh oordeel [19]) dunkt dat 'er geen' zon voor hem opgaet, zedert den ondergang [20]) van zijnen Estienne de la Boëtie [21]). U. E. vergeve dan mijn gemoedt de verslaegenheit, dat op veel nae niet, gelijk die helden, versien is met kraft van vernuft, [22]) oft waepen van geleerdtheidt, en verbidde t'mijnen troost den goedertieren God, die

---

1) zich vestigen. 2) te gelijk. 3) gebrek. 4) in de m. natuur. 5) 't nadeel vergoedt. 6) in de geheugenleer. 7) het vergeten. 8) maar neen. 9) edele vrouw. 10) haar. 11) door smart overmeesterd. 12) verlies aan goed: H. verloor door de schuld van zijn neef Willem Hooft te Londen een deel van zijn fortuin (vgl. br. 110). 13) buitengewoon groot. 14) tegenspoed. 15) een nederigen, klagenden toon aanslaan. 16) de wijsgeer S. (4 v. Ch.—65 na Ch.) door keizer Claudius 8 jaar in ballingschap gezonden, smeekte den vrijgelatene P., 's Keizers gunsteling, om herroeping van 't vonnis. 17) Montaigne (1533—92), de beroemde wijsgeer uit Gascogne, schrijver van geestige „Essais", had grooten invloed op H's denkwijze. 18) los van allen waan, van elk valsch gevoelen. 19) als ik eenigszins oordeelen kan. 20) dood. 21) zijn boezemvriend E. d. l. B. (1530—63), schrijver o.a. van 't Discours sur la servitude volontaire. Zie M's Essais: l'Amitié, livre I chap. XXVII en XXVIII. 22) voorzien is met de kracht des verstands.

Mejoffre,

met alle genoeghen opvulle U. E. en haeren waerden gemael, aen de welke sich van heeler harte gebiedt

U. E.

Van den Huyse te Mujden, den 6en Julij a. 1624.

Verplighte dienstwe.
P. C. HOOFT.

16.

Aen Mijn Heer P. C. HOOFT,
ten Huyse van Mujden.

Mijn Heer,

Naedat ick verheert ben, door kraftiger gedachten, als de welvoegende beleeftheijt heeft konen weederstaen, soo derff ick wenschen, dat in mij soo veel herleeven als in UE. versterven moegen (soo ghij 't mij waardich acht), de salige deuchden van onse patrona, [1]), die de aert [2]) te lang onwaerdich genooten heeft, ende nu onlangs eerst nae waerdij ten heemelschen troon [3]) verheeven is, daer se overlang [4]) al hadde tuijs behoort ende ons onthant te weesen. [5]). Ick hebbe met meerder leetweesen uwen rouw [6]) vernoemen, die welcke ick met drift van droeffenissche [7]) gevoele, en nochtans niet van UE. geloeven kan. Wel hoe mijn Heer, ghij die soo veel voorraet van stanthaftige wijsheijt hebt opgedaen! [8]) soudt ghij noch wel konen ellendich [9]) gemaeckt werden door wereltlijcke nootsaekelijckheyt? Ick bid UE. te beantwoorden dese mijne moeijelijkheyt: soo sal ick blijven

Uw dienstverbonden vriendinne,
TESSELSCHA ROEMERS.

Zoo 't UE. belieft te schrijven, mijn broeder sal dien wel bestellen met een van sijn brieven, die hij daerom sal maeken.

---

1) Naardien ik overmeesterd ben door gedachten te krachtig dan dat de passende beleefdheid mij kan beletten die te uiten, zoo durf ik te wenschen, dat in mij evenzeer mogen herleven de deugden van onze zalige vrouwe, als in U (de gedachten daaraan) mogen wegsterven. 2) de aarde. 3) naar hare waarde in den hemel. 4) al lang. 5) en ons reeds lang had moeten ontnomen zijn. 6) uwe smart. 7) met onstuimige, hartstochtelijke droefenis. 8) H. heeft immers ou le en nieuwe wijsgeeren bestudeerd. 9) diep ongelukkig.

17.

Op aandrang zijner vrienden had Huygens uitvoering gegeven aan 't plan, de meeste zijner Latijnsche, Fransche, Italiaansche en Nederlandsche gedichten uit te geven en wel onder den naam „Otia" (Ledige Uren). Hoewel hij zich scherp uitgelaten had tegen 't plaatsen van lofdichten vóór in een werk, zooals algemeen gebruikelijk was en bij uitzondering b.v. door Hooft nooit gedaan is, vraagt hij nu toch van die gedichten, om ze voor in 't boek te doen drukken en zich zoodoende te wapenen tegen de vinnigste aanvallen der kritiek. Hierover loopt de volg. brief.

Huijgens aan Hooft.

Mijn Heere,

Dus hebben mij ten laesten mijne vrienden met den arm op straet gesett, daer ick nochtans voorgenomen hebbe sonder UE. goetvinden niet te verschijnen. Dat goetvinden versoeck ick vriendelijck in weinighe regulen van UE. hand ujtgedruckt te moghen sien. Ick salder het voorhooft van desen Boeck mede verstaelen en wachten daer op de tanden van vinnigste bijters. Daer zijn sware [1]) redenen die mij desen bedelkorf op zijde binden, die ick [2]) mogelick van allen meest daertegen ujtgevaren hebbe. Bedriegen mij mijne gissingen niet, ick voorsie wat gelegentheits om eerlangh d'eere van UE. bijwesen te genieten. Daer sal ick met meer woorden poogen te bevestigen, 'tgene ick UE. bidde [3]) jegenwoordelijk [4]) dese weinighe toe te geven. [5]) Zoo verre ben ick van geweigert te willen zijn, dat ick mij oock onderwinde [6]) door UE. gunst die van andere te willen verkrijgen. T'Amsterdam zijn lujden, die de Eer-dichten van gewoonte ter mouw ujtschudden. [7]) Ende sullen sij mij oock een stuck dozijn [8]) werks ontseggen willen? Seker, mijn Heere, op UE. begeerte

---

1) gewichtige. 2) mij die. 3) verzoek. 4) nu. 5) door een gesprek zal dus H. trachten vaster, stelliger te maken, 't geen hij hoopt, dat Hooft nu reeds na zoo weinig woorden zal doen. 6) verstout. 7) die gewoon zijn de ceredichten uit de mouw te schudden. 8) Vgl. een stuk tien twaalf, vroeger in zwang naast een stuk of twaalf.

niet; emmers op UE. voorgang sal niemand hinken willen. [1]) Soo besluyt ick wederom mijn versoeck met versoeck, dat UE. gelieve te gelooven, dat jck niet sonder wichtigen waerom [2]) en trachte te wege te brengen, ut multa poëtarum veniat manus auxilio quae sit mihi; [3]) zullende mij voor de gunst van allen aan UE. eenige beleeftheit verbonden houden, [4]) ende voor dese blijven, Mijn Heere, UE. dienstwilligste vriend

Hage desen ... April, 1625. C. HUIJGENS.

Aen dit misvall [5]) gebreken noch hooft en staert, sullende deselve noch ontrent thien oft 12 vellen drucksels uytmaken ende mijnen zetter weinigh meer als drij weken bezigh houden. UE. gelieve op dien tijd wat staets te maken ende andere te helpen maken. Ick sal verwachten, dat mij daarentegen [6]) desen ongebonden borstel weder geschickt [7]) worde, om hier sijn' volle leden te ontfangen, ende UE. in aensienlicker uytreedsel [8]) thuys te komen. Den He Generael Reael [9]) wilde ick gaeren door UE. middel in dese Reqte [10]) besloten hebben, [11]) konde ick mij der macht zoowel als der genegentheid beroemen van Sijne E. eenighen wederdienst te doen.

18.

Aan HUIJGENS.

Mijn Heere,

Dank heb UEd. voor zoo goedt een gevoelen, dat zij mij toevertrouwt den moedt, om d'onbevallijckheden van een vernuft, [12]) zuinighlijk bij [13]) Natuere begunstight, en door over-

---

1) als gij 't begeert niet; als gij voorgaat, zal niemand willen achterblijven. 2) gewichtige redenen. 3) dat er een groote drom dichters moge komen, die mij tot hulp moge zijn. Hor. C. 1. 4. 141/2. 4) aan uwe vriendelijkheid alleen verplicht rekenen. 5) aan deze misgeboorte, n.l. den bundel poëzie, die nog niet voltooid en bovendien naar 's dichters wijze van voorstellen overeenkomstig de mode dier dagen, vol gebreken, dus een wanschepsel, was 6) tegen dien tijd. 7) teruggezonden. 8) uitrusting; n.l. gebonden). 9) Zie bl. 46 noot 12. 10) request, verzoek. 11) R. wilde ik graag door middel van U opgenomen hebben onder 't getal dergenen, aan wie een lofdicht zal worden gevraagd. 12) onbevalligheden van een geest. 13) door de.

daedighe ongenaede van 't geluk verbluft, [1]) te pronk te stellen, tot een diepsel [2]) in de verhevene schilderije van UEd. bloeijenden geest, die, zonder dat, genoeg uitsteekt. De proeven van vrundtschap sluiten nemmer bet, [3]) dan als 'er schaede bij is; zonderling van achtbaerheit, [5]) dat kostelijk kleinoodt, in den zin van de werelt. UEd. heeft dan hier eenige dichten non animo deducta sereno maer velut eluctantium verborum. [6]) Indien UEd. keur weet [7]) in verscheide soorten van gelijke slechtigheit, en beter gedient waer met iets van anderen slagh, 't heeft haer maer een woordt te kosten, en jck zal mij verpijnen [8]) te doen blijken, hoe handelbaer mijn hart is in zoo hoogh eene handt, als die van UEd. Want, om te zeggen zoo ick 't verstae, mij twijfelt zelve oft dese verstaen zullen worden, oft, verstaen zijnde, niet smaekeloozer gevonden als anders. [9]) Welke bijsterheit [10]) van mijn oordeel UEd. wel kan doen oordeelen, dat, al waer daer iet goedts in, om in eenigh deel te beschaemen de lofrijmen van iemandt anders, men zulks meer 't geval [11]) dan mij te wijten heeft. Jck hebbe den Heer Generael [12]) ende Van den Vondel in UEd. Leedighe Wren te werke geholpen, en meene UEd. van daer iets te verwachten heeft, dat beter geaerdt [13]) zal zijn dan 't geen hier

---

1) door de overmatige hardheid van 't Lot van alle veerkracht beroofd. 2) de donkerste tinten of toetsen in schilder- of teekenwerk, die diepten aanduiden, onbereikbaar voor eenig licht. Hoofts lofdichten, zoo onbeteekenend, zullen dus Huygens werk, „de hoogsels", te meer doen uitblinken. 3) de proefneming of de vriendschap echt is, is nooit zuiverder. 4) in 't bijzonder. 5) schade aan zijn goeden naam. 6) niet ontleend aan een gerust gemoed, maar terwijl de woorden zich met moeite los worstelen. Zie Tacitus Ann. 4, 31 en Vgl. br. 86. 7) aan eene soort de voorkeur geeft 8) alle moeite geven. 9) Hooft maakte 3 gedichten. Zie Stoett I bl. 219—224. 10) onvastheid. 11) het toeval. 12) Laurens Reaal, van 1616—18 Gouverneur-Generaal van Indië, werd in 1620 benoemd tot Vice-Admiraal en Gezant en was sedert 1630 verscheiden malen schepen te Amsterdam; hij was een vriend van Roemer Visscher, beoefenaar der letteren en der taalkunde. In zijn Oorsprongh van de kusjes, eene vrije navolging van 't eerste Basium van Janus Secundus, toont hij zich een talentvol dichter. 13) van beteren aard. Vondel zond spoedig een achtregelig gedichtje (zie Vondel 1621 25 bl. 128) en Reael een Sonnet. (Worp II bl. 331).

bij gaet; 't welk ik dacht te doen staen nae d'eere van dat geselschap, en had mij UEd. neef van Baerle niet geport uit haeren naeme.[1]). Alles met het onvoldrukte boek zal passen op [2]) den gestelden tijdt, drie weeken nae UEd. schrijven, ontfangen den zeeventienden dezer. Ondertussen verplichten mij gebruik en genegenheit om UEd. geluk te wenschen, met het huwelijk van haaren neeve en mijn' schoonzuster.[3]) 't Welk Godt gunne, en behoede UEd.

Mijn Heere,

in eeuwige eere, en in haere gunste

Wt Amsterdam — UEd.

.... (April? 1625) — Weldienstwilligen vriendt

P. C. Hooft.

19.

In een Latijnschen brief van 14 Juni 1618 deelt Hooft aan Hugo de Groot mee, dat hij zich voorneemt het leven van Hendrik IV te beschrijven, en indien hij naar wensch slaagt, zijne krachten te beproeven aan de „res patriae". De Hendrik de Groote is dus eenigermate als eene vooroefening te beschouwen vóór Hooft de worsteling gaat schilderen, waarvan de vrijheid der Nederlanden 't heerlijke loon is geweest. De kunstenaar wil zich een oordeel vormen over zijne krachten als historicus en tegelijkertijd zich in den geschiedstijl oefenen.

De volgende 5 brieven hebben hierop betrekking.

Aan C. Huigens.

Mijn Heere,

Henrik de groote in sijn leven tegens tegenspoedt opgewassen, schijnt gelijken lot te bejeghenen[4]) nae zijn doodt. Zoo verscheide toevallen hebben hem dus lang den dagh

1) Hooft zou dus zijne gedichten met die van R. en V. gezonden hebben, als niet Huygens' neef hem uit diens naam tot spoed had aangespoord. 2) acht geven op. 3) David van Baerle, de broer van Huygens' toekomstige echtgenoot, huwde met Sara van Erp, zuster van Hooft's eerste vrouw. 4) treffen.

verhindert. [1]) Doch 't komt nu op 't verwerven van 't privilegie aen; [2]) daer ick nochtans ducht dat de drukker zijn gelt aen in 't water werpt, bij gebrek van te begrijpen dat hem zijn harnasduyts [3]) en de hondert onhebbelijkheden genoegh waepenen tegens 't naedrukken. Hij zal niet eer in zijn krits zijn, als toegeschikt aan UE., [4]) naerdien deselve bevrucht schijnt met de lust van die viese [5]) vrouwen, dewelke meer smaex vinden in d'oude kost der arme gebuijren als in de lieflijkste lekkernijen van haer eighe spijskamer. Midlertijt komt Baeto [6]) voor uijt, arm heldt ende zoo quaelijk toegerust als dengeenen past die om Godts wille gaet. [7]) Want seker de toeleg op der arme weeskinderen voordeel, met hem om gelt te laeten zien, heeft zijnen beroijden adel op een toonneel ende te voorschijn geholpen. [8]). Maer als ick en mijns gelijke van dusdaenighe misdrachten geleggen, [9]) dunkt ons al mede wat te doen tot het uijtsteken [10]) van UE. rechtschaepe [11]) werken, door 't onderscheijdt dat bij de vergelijkinge blijkt. De lichtheijt van desen dienst, hoop ick, zal de swaerte der feijlen opweghen met hulp van zoo een' partidighe gunste als ick over [12]) mijn' zijde bevind te zijn, die van UE. dewelke

---

1) verhinderd in 't licht te verschijnen. 2) bij 't privilegie werd door de Staten-Generaal aan een uitgever voor bepaalden tijd 't recht gegeven alléén in 't land een werk te mogen drukken, uitgeven en verkoopen. 3) zoo noemt Hooft zijn Nederlandsch om „de hardighejt der puijrduitsche woorden"; in een brief van 1633 noemt hij de woorden van den Hendrik „wreed" vergeleken met die van de Historiën. 4) zoodra hij gereed is, zal hij toegezonden worden aan UE. 5) kieskeurige. 6) zie Brief 8 en let op aant. 1 bl. 32. 7) „om Godts wille gaan" is bedelen; Baeto ziet geld te krijgen voor de weeskinderen door zijne vertooning in den schouwburg; 't werk is „quaelijk toegerust", 't geen passend is, want het moet immers maar bedelaar zijn. 8) Hooft beweert dus, dat hij Baeto alleen ten tooneele gevoerd heeft om de weeskinderen te bevoordeelen; naar de gewoonte dier dagen doet hij 't voorkomen, of hij zelf 't kunstwerk heel laag schat. „Beroijden adel" is eene zinspeling op de minderwaardigheid van het treurspel, terwijl het ook slaat op den vorst, die het land zijner vaderen moet verlaten en elders eene toevlucht zoeken. 9) zulke misgeboorten ter wereld brengen. 10) doen uitblinken. 11) „rechtschapen" staat tegenover de „misdrachten," „wanschapenheden" als H. elders zegt. 12) op.

Mijn Heere,

in de gunste Gods, eere en voorspoedt altijds gevest blijve, nevens groete en eerbiedenis van

UE. weldienstwilligen vriendt
P. C. HOOFT.

Uijt Amsterdam, den 27 Januarij A°. 1626.

20.

Aan HUIJGENS.

Mijn Heer,

Dewijl al wat'er aen UE. is, merk van grootheit voert, zoo was 't wel billijk, dat zij ook haer deel had aen de gebreeken der groote persoonaedjen, die meenigmael niet min vermaekt zijn met dwergen en diergelijke wanschepsels als met het gesicht van een' bekoorlijke schoonheit. Ende niettemin denk ick UE die lust te verleeren door de saedzaemheit, [1]) met het volopgeven van allerley onvoeglijkheeden, [2]) waer inne wtmundt de misdraght van mijnen geest hier nevens gaende; [3]) zoo men nochtans misdraght noemen magh een kindt dat nerghens [4]) is veraerdt van sijn' afkoomst. Des mocht deze vrucht wel niet heel vruchtloos wesen; die daer benevens dienen zal, om anderen gelijke werken onder handen hebbende, met haere ongeschiktheden aen te wijsen, waer zij sich voor te wachten hebben. En komt mij dan geen dank toe voor mijne gebreeken? O de braeve [5]) eerloosheit zijne feilen op de kaek te zetten, [6]) op dat'er zich de weerelt aen spiegle! Vers [7]) en vergehaelde [8]) redenen (wil [9]) UE zeggen) om u te troosten [10]) in de verslegenheit,

1) verzadiging. 2) leelijks. 3) Hooft zond hem zijn Hendrik de Groote. 4) in geen enkel opzicht. 5) kloeke, wakkere. 6) aan de kaak te stellen. — In een brief aan J. Bakker 13 Jan. 1626, die over 't geheel bijna woordelijk met dezen overeenstemt, gebruikt H. denzelfden zin. In meer brieven treft men iets dergelijks aan, waaruit op nieuw blijkt, dat dikwijls de brieven bestudeerd waren. 7) „vers gehaalde" redenen, een nieuw soort. 8) ver gezochte. 9) zal. 10) bemoedigen.

die herkomt [1]) wt vreeze voor een' algemeenen laster. [2]) Jck heb'er niet tegens, maer de steen is uijt der handt, en moet nu zijnen gang gaen 'T sijn de naeste [3]) die ick zien kan. Noch waer daer hoope dat de wichtigheit der stoffe de snootheit [4]) van 't maxel moght opweghen, viel se alomme in handen van sulk eene bescheidenheit als die van [5]) UE. dewelke

Mijn Heere, God in geluksaeligheit behoede en in haere gunste

UE.

Uijt Amsterdam, den IXen van Lentemaendt 1626.

verplichten dienstwillighen P. C. Hooft.

21.

Aen den

President Cromhout.

(bij de toezending van den Hendrik de Groote)

Ede., erntfeste, [6]) hooghgeleerde, welwijse, zeer voorsienighe [6]) Heere,

Dewijl 't U. Ed. gevalt, [7]) wt de hoogte van haer beroep [8]) een ooghe neder te slaen, om het te passeren over mijn tijdverdrijf, [9]) nae dat [10]) de Heer Adt. Fiscael [11]) mij vertoont [12]) heeft, zoo zend jck hier nevens het leven van dien heldt, die beter de keur verdient had wt de vijftigh pennen, versleeten in den lof des grooten Alexanders, ende de penseel van Apelles, [13]) als die van eenighen schrabbelaer [14]) oft kladschilder mijns gelijk. Niettemin U. Ed. zaller, in ruwe en wanhaevende redenen [15]), speuren, [16]) saeken van weloverlejdt belejdt, ende hoe dat die baijert van den Fransschen staet, door

1) voortvloeit. 2) afkeuring. 3) 't zijn de meest voor de hand liggende redenen. 4) tegen de slechtheid. 5) oordeelkundig persoon als. 6) Zie bl. 23 noot 2 en 3. 7) behaagt. 8) hij was voorzitter van 't Hof van Holland. 9) te doen gaan over mijn tijdverdrijf; steeds spreekt H. over zijn litterarischen arbeid als over verpoozing van zijn ambtelijk werk. 10) zooals. 11) Nicolaas v. Kinschot: zie bl. 28 noot 1. 12) meegedeeld. 13) den gevierden Griekschen schilder, door wien Alexander alleen wilde afgebeeld worden. 14) knoeier. 15) ongepolijste, onbeschaafde taal. 16) bespeuren.

goedigheit, vroedigheit ende moedigheit is opgehemelt, [1]) gelijk U. Ed. speuren zal in mijn onvermoghen [2]) altijds een' maghtighe genegenheijdt om t' erkennen deese ende andere haere onverdiende gunsten, waer door,

Edele, erntfeste, hooghgeleerde, welwijse, zeer voorsienighe Heere sich hooghlijk vindt vereert

U. Ed. [3])

22.

C. HUYGENS aan HOOFT.

Mijn Heer!

Hoe waerden reisgenoot ick aen UE. gehadt hebbe gedurende dit legher, in 't herlesen van Hendrik de Groote, die volmaekte copie, die voor haer principael noyt sterven sal, [4]) heeft UE. te besluyten uyt dese regeltjens, [5]) die mij de dwangh van waerseggen [6]) ter pennen uytgestooten heeft. UE. heeft se niet aen te nemen dan oft se van sijn doodvijand quamen; want die meen ick voor 't minste niet min [7]) soude konnen geseght hebben.

Dits sooveel de stoff belangt, [8]) maer aengaende haer maexsel, ick bidde alleen om genade, ende dat se met die goedertieren ooghen gekeurt moghen werden, die dus [9]) veel herts gesteken [10]) hebben onder de riem van

Mijn Heer

In 't legher voor Groll den VIIen Augti 1627.

UE. Dienstwste vrund C. HUYGENS.

Den Heeren Reael ende Baeck gebiede ick mij, met UE. verloff, ten vriendelixten dienste.

---

1) door toegeeflijkheid, wijsheid en kloekheid is geredderd, in orde gebracht. 2) onvermogen om iets goeds terug te geven voor al de gunsten van C. 3) In vele kladbrieven ontbreekt de onderteekening. 4) 't boek zal dus even lang beroemd blijven, als Hendrik de Groote zelve. 5) Zie zijne rijmen: „Op P. C. Hoofts Henriek de Groote" Worp II bl. 181. 6) de waarheid zeggen. 7) minder. 8) betreft. 9) zoo. 10) gestoken.

23.

Aen den
Ridder HUJGHENS in 't leger voor GROL.

Mijn Heere,

Als mijn doodtvijandt uijt zoo vriendelijk eenen mondt sprak, als UEd. nopende mijnen Henrik, jck had billijk te vermoeden, dat het met hem op een' verradersse moeder laeghe: [1] zijnde de haet gewoon 't verstant recht averechts te blinddoeken dan de Liefde doet. [2] Niettemin als jck overleg dat nocht verdienst nocht waerdij UEd. vernuft [3] konnen begoochelt hebben, zoo schijnt het dat jck waggelen wil [4] door sekere swakheit die mij stijft in een denken oft 'er wel ijet aen moght zijn. [5] Ick heb eens gehoort van sekeren diamant dien niet gebrak [6] als hardigheit ende hoogheit van geboorte: want mij dunkt hij wt Noorweghen was. Om d'oneer van zijn afkoomst ende vaederlandt te bewimpelen noemdemen hem Boriëntael; doen scheeld' hij maer eenen letter van d'alleredelste. [7] Waer de weekheit met eenen geholpen geweest: hij had misschien monster gepasseert. [8] Zoo zoud' jck mede, waeren mijne gebreken af te wasschen door het doopsel ende den naem, die UEd. mij geeft met rujmer gewisse, [9] als de juwelier, die het zijne wel waende bewaert [10] te hebben met een' kleene ongelijkheit in 't spellen. Maer wat is 't? Alexander zagh aen de verwe van zijn bloedt wel, datter Homerus niet af en schrijft, daer hij dat van

---

1) dat er verraad achter school. Vgl. Ndl. Wdb. IX 963. 2) „juist anders-om": Liefde maakt blind, de haat doet scherp zien. 3) verstand. 4) aan 't wankelen raak (in mijne overtuiging, dat mijn boek niet veel waard is). 5) dat er wel iets van aan kan zijn. 6) welken niets ontbrak. 7) Boreus = noordelijk. Den 1sten van Wijnmaand 1630 schrijft H. aan Huygens: . . . maer liever in goede genegentheit den juwelier slachten, die (nae my d' Heer Vlamingn nu Burgermr. alhier, eens vertrok), eenen schoonen steen, in Noorweghen oft dat gewest geboooren, Boriëntael doopte, opdat ze zoo nae in naem, als in wezen, den Orientael geleke; „vertrok" is verhaalde; „Orientael" is Oostersche edelsteen: Vgl. Ndl. Wdb. XI 1494. 8) als monster gepasseerd, voor iets buitengewoons doorgegaan. 9) geweten. 10) zuiver gehouden.

de goden afschildert [1]); ende als 't mij maer eens lust aen Tacitus te snuffelen, zoo verneem jck wel dat mijne krujden in 't Oost niet gewassen zijn. 't Naest dat jck mij dan zie vroedt te maeken [2]) is, dat UEd. nocht op mij nocht op 't mijne verlieft is, maer op de eere, die jck haer met alle reden toedraegh: Magnes amoris amor [3]); ende dat de toght deser minne [4]) bedwelmt de harssenen van UEd. om haer t' mijner eere zoo zeer te doen uitvaeren [5]), dat jck val in onmaght van te bewijsen met daetlijkheit van dank [6]) hoe zeer

Mijn Heer, zij

UEd.
verplichte dienstw. vriendt
P. C. HOOFT.

Ick gebiede mij van heeler heeter harte aen mijnen Heere Wijtz, van wiens zorghvuldigheit wij voor een groot deel de zeghe over Grol verwachten.

In haest uit Amsterdam, den XVen Aug. 1627.

24.

[Hooft maakte in den zomer van 1627 kennis met Heleonora Hellemans, de 32jarige weduwe van Jan Baptist Bartolotti v. d. Heuvel, en moeder van 2 meisjes van 14 en 3 jaren, Suzanna en Constantia. Zij stamde uit eene rijke en aanzienlijke Antwerpsche koopmansfamilie, woonde te Zevenbergen, en bracht in 1627 eenige weken te Amsterdam door. De Drost wenschte vurig zijn huiselijk geluk te herstellen: Leonoor maakte een diepen indruk op hem, hij trachtte hare hand te verwerven, doch gemakkelijk te winnen was zij niet. Aanvankelijk vergeefs smeekte hij „Leonor, zijn lieve licht":

---

1) Alexander deed het voorkomen, of hij van goddelijke geboorte was; van Philippus sprak hij als van „zijn vermeenden vader". Maar toen hij eens door een pijlschot getroffen werd en hevige pijnen leed, zei hij met toespeling op Homerus II. 5, 340: Wat daar vloeit, mijne vrienden is menschenbloed, geen „goddelijk bloed, dat stroomt door d'aderen der gelukzaalgen." Zie Plutarchus' Alex. de Groote, 28. 2) wat ik mijzelf nog 't best kan doen gelooven. 3) lett. Liefde is der liefde magneet; De eene min brengt d'ander in, vertaalt Hooft br. 109. 4) deze hartstochtelijke liefde. 5) dat u zich zoo vol lof over mij uitlaat. 6) dat ik niet bij machte ben om, als dank, door de daad te bewijzen, hoezeer P. C. H. uw vriend zij.

Houd' uw eighen [1]) slaef te raê. [2])
Zaeligh kunt gh'hem maken drae,
Zoo ghij maer laet slippen,
Op zijn' beed' een gunstigh jae,
Ujt die lieve lippen. [3])

Vergeefs beweerde hij:

„Ick slaef om slavernij.
Nae [4]) dienst is 't dat jck dorst.
Om vankenis jck vrij. [5])
Maer jont [6]) ze m'in uw borst,
Op dat jck afzijns pijn, me vrouw, daer door ontgae.
Gelyk mij loon misvoeght, [7]) misvoeght u ongenaê. [8])

Uit de 5 brieven, die volgen, spreekt denzelfden toon. Maar eindelijk was de „naere [9]) nacht van benaude drie jaeren" [10]) voorbij.

Leonor, lachend licht, lieve leven,
Die de deughdt draeght in 't aenschijn geschreven,
Uwer ooghen bekorende klaerheit
Mij verlicht, van de nacht en de naerhejt [11])

kon hij juichend uitroepen. [12]) En voor Hooft brak een nieuw tijdperk van geluk aan. Dat hij tweemaal gehuwd en wel met vrouwen van geheel verschillend karakter, beiden zeer gelukkig maakte, dat zijne stiefdochters hem liefhadden als een eigen vader, is een bewijs te meer voor zijn beminlijken aard. [13])

Me Joffre.

Terwijle de strafheit der fortujne [14]) mij alle middel misgunt om haer [15]) te dienen van de vruchten mijner slaefbaerheidt, [16]) heb jck dese nevensgaende frujten [17]) aengerandt, [18])

---

1) onderdanigen. 2) te raê houden = sparen. 3) Stoett, I, bl. 267. 4) naar. 5) om gevangenisschap. 6) gunt 7) niet past. 8) wreedheid. 9) donkere. 10) 1624—27, de weduwnaarstijd. 11) duisternis. 12) Stoett I, bl. 269. 13) Zie Te Winkel II, bl. 83. 14) de hardheid van 't Lot. 15) „haer" heeft betrekking op Edelheid in UEd. 16) onderdanigheid: bij Hooft wordt nog dikwijls, als in de middeleeuwsche lyriek, de verhouding tusschen minnares en minnaar voorgesteld als die van vorstinne tot slaaf. 17) vruchten. 18) aangegrepen.

voor[1]) geleghenheit van haer te offeren eenigh woordelijk bewijs, als blaeden oft bloemen mijns ijvers[2]) t'haerder[3]) gehoorsaemheidt. om het hartenleedt over mijne al te groote onbequaemheidt[4]) t' haeren dienst ten deele te stillen, met de soete inbeeldinge van ten minsten UEd. ijetwes[5]) te hebben aengeboden dat haer soude moghen smaekelijk zijn. UEd. gelieve dese geringheidt aannemelijk te maeken[6]) door den zeghen van haer goedertieren ende alverbeterend ooghe. Ende God almaghtigh aanschouwe haer altijds met d'ooghen zijner genaede, stoove[7]) haer in zijn' gunste, gelijk van heeler heeter harten[8]) wel gewenscht had in de haere[9]) te moghen ontfangen sijn ende kussende haer ootmoedelijk de schoone waerde hand, sich met aller eerbiedigheit t'haerwaerts nijght

Uwer Ed.
alonderdaene dienaer.

25.

Me Joffre.

Al ist, dat jck stae in de ouwde onsekerheit, belanghende de troost daer mij onverduldelijk[10]) nae verlangt, zoo vertrouwe mij nochtans in dier veughe[11]) op de sterkheit van UE. verstandt, dat jck mij sterk maek, hetselve sal in 't overweghen van de redenen die 't haer gelieft heeft in bedenken te houden, de slechtste weeten te doen buighen onder de beste, ende dienvolghends UE. geest verlossen van den swaeren arbejdt,[12]) daer se dus lange in gegaen heeft, door 't geleggen[13]) van een gunstigh ende gelukzaeligh beslujt. Wel waren mijn wenschen, goedt deel te moghen hebben in het doen van soo goedt een dienst aan UE. en mij selven. Maer UE. wijsheit sal hieraf de beste vroevrouwe[14]) wesen, betrach-

1) als een. 2) van mijn vurig verlangen. 3) eig. tot hare gehoorzaamheid, dus: om U mijne gehoorzaamheid te toonen. 4) ongeschiktheid. 5) iets. 6) deze geringe gift geschikt te maken om aangenomen te worden. 7) koestere. 8) vurig. 9) n.l. in hare gunst. 10) met ongeduld. 11) voege. 12) barensweeën. 13) 't voortbrengen. 14) vroedvrouw.

tende de welwijse spreuke, die jck zoo menighmael ujt U.E. schoonen mondt hoorende, met stightinge opgeschept heb, te weeten: dat de Religie in 't gemoedt ende niet in 't wtwendighe geleghen is.[1]) Waer benevens haer ook gelieve met ernst in aendacht te houden[2]) de versekeringe, die jck UE. opdraegh[3]) van dat mij ten wtersten wee zoude doen, selfs noopende 't ujtwendighe eenigh geschil teghens haer te maeken.[4])

Daertoe verplicht jck mij wel gewillighlijk[5]) bij dese letteren, die UE. zullen dienen t'eenen onderpandt, mitsgaeders om gedujrende den droeven tijdt deses afwesens, te doen mijne aller hartelijkste, mijne aller ootmoedighste groete, dienst- ende eerbiedenis met eenen vierighen[6]) voetval voor God ende UEd., die jck bejde bid, dat zijne Mt[7]) haer met het allerzalighste, ende d'uwe[8]) mij met haer gunst ende genade gelieve te vereeren; op welken toeverlaet haere waerde handen met verdubbelden ootmoet kust

Mejoffre.

UE.

onderdaenste, toegedaenste

26.

Aen

Mejoffre. HELEONARA HELLEMANS.

Mejoffre.

Tgeen dat jck lange gevreest heb ende U.E. (helaes!) altijds in den windt geslaeghen, daer is het nu toe gekomen. Want het gaet seker, dat jck mij in staet vinde van niet te konnen gaen tot U.E. woonplaets toe, zonder mijn leven te waeghen,

---

1) Men had dus de weduwe Bartelotti tegen Hooft opgezet, omdat hij vrijzinnig op 't punt van godsdienst en geen lid van eenig kerkgenootschap was. 2) ernstig te denken aan. 3) geef. 4) Hooft verzekert dus, als zij 't verlangt, openlijk tot hare kerk toe te treden. 5) gaarne. 6) vurigen. 7) Zijne Mogendheidt, z. macht. 8) n.l. uwe mogendheid.

ende onseker oft jck het behouden zal, soo ick schoon [1]) mijn rust houde; d'oorsaek daarvan is een quaele gesproten wt de quellingen, die 't U.E. belieft heeft mijne liefde toe te leggen t' haeren loon moedwillighlijk; nochtans en heb jck mij in deze diepten van droefheit niet geworpen, maer kortswijl, geselschap, ende allerley onderhoudt gesocht om mijne zinnen te verleyden [2]) ende hun door de vergetelheit, als eenen slaepdrank, dit wee ongevoelijk te maeken. Vindende alles te vergeefs ende mij met de doodt op de lippen, verre van de ooren, die haer naebij zijnde zoo luttel gehoors gaeven, soo komt mijn pen, nae dat se mijn wterste wille ontworpen heeft, op dit papier mijn wterste gebeden voor U.E. wtstorten; opdat, indien U.E. genaede mij eeuwelijk moet gesloten zijn, ick mij ten minste gequeeten hebbe tegens mij selven, ende niet versuymt van 't geen, dat dienen kan tot de behoudedenisse mijns levens. Ick en sal UE. dan niet meer verghen [3]), in de waeghschale [4]) te leggen de redenen, die UE. het trouwen aen oft af raeden, maer bidde UE. gelieve een en andermael te overleggen, 't geen sich in onse laetste onderhandelinge heeft toegedraeghen [5]). Te weeten [6]) hoe waer is, dat dien avont als ick UE. beloofde echter [7]) niet meer moeylijk te vallen, UE. nam den tijdt van vier en twintigh wren om entlijk te besluyten; de vier en twintigh wren om zijnde, quam UE. echter sonder besluyt, maer viel wt met een beweghenisse [8]) die ick aen haer ongewoon was, en zeijde: ghij doet mij soo veel, ick wenschte, dat ick geneghenheit hadde om te trouwen; jae UE. verclaerde geneghenheit t' mijwaerts te hebben en bleef te vreede [9]) — doch zonder sich daerdoor tot trouwe te verbinden, — dat ick UE. etlyke daeghen aen elkander soude komen verselschappen [10]), om te zien, oft de geneghenheit tot volvoering van 't huwelijk zoude willen vallen. Waerop ick UE. zeijde, dat wij dan waeren over alle andere swaerigheden ende aenstoot, ende dewijl het

---

1) al. 2) verzetten. 3) van u niet meer vragen. 4) weegschaal. 5) is voorgevallen. 6) namelijk. 7) u andermaal. 8) ontroering. 9) nam er genoegen mee. 10) gezelschap houden.

alleene stak [1]) op de voorsz. geneghenheit, dat, indien deselve quam te vallen, UE. in sulk een geval verbonden was, zonder op andere wtvluchten haere weygheringhe te moghen vesten [2]). Ende dit stondt UE. mij toe; UE. en zal dan niet konnen ontkennen, dat UE. verbonden is, indien ick haer bewijse dat UE. genegentheit om te trouwen gevallen is, soo zeer als het vereischt wordt nae alle reden, ende dat UE. mij 't laestemael afgezeidt heeft, niet over gebrek van [3]) geneghenheit t' mijwaerts, maer over [4]) een sake geheel buyten mij zijnde. Om dit te bewijsen, ben ick gedrongen te seggen, ende gelieve UE. het mij daeromme te vergeven, dat UE., op Maendaeghe den neghenden Augusto lestleden, gelieft heeft mij te begenaedighen met den naem van liefste; niet onbedachtelijk, gelijk UE. des anderen daeghs goedt vondt dat te duyden, maer met rijpen overleg. Want tot meermalen gevraeght zijnde, oft ick dan UE. liefste was, deed UE. mij de eere van te segghen: ghij zijt het, verklaerende, dat UE. genegentheit t' mijwaerts vermeerdert was. Jae 't geliefde UE., als eenighsins verwonnen van goedgunstigheidt [5]) die schoone ooghen met lieffelijker licht als oyt over mij t' ontsteken [6]), UE. lieve lippen te gunnen aen de mijne, en UE. aengenaeme [7]) kaecken op de mijne soo vrindelijk te vlijen met een seggen tot meermaelen toe: Ach, mijnheer Hooft, ick wensch U zoo veel goeds! — dat meer is, UE. quam soo verre dat se mij toestondt, ick moghte het woordt liefste, door UE. gesproken, aenvaerden voor de eerste letter van 't woordt jae. En vertoonde UE. sich alsoo, oft de volkomenheit van haere bewilligh[ing] nieuwers [8]) als aen den maendagh gehouden had, omdat se Mejoffr. UE. moeder voor een ongelukkighen dagh achte. Entlyk zeidt UE. mij, met een aerdighminlijke wakkerheidt [9]: morgen sal ick U aen oft af zeggen. Met een hart, dus opgestookt met

---

1) stuitte. 2) vestigen, gronden. 3) uit gebrek aan. 4) om. 5) door uwe welwillende gezindheid overmeesterd. 6) te doen glanzen. 7) lieve. 8) nergens. 9) lieftallige levendigheid.

minne, dus opgevult met hoope, keer ick 's andren daeghs wederom, ende vind UE. gemoedt meer verstokt, UE. gelaet [1]) meer vervreemt als oit mijn leven. Ende voor alle reden van weygheringhe moet ik aennemen, niet d'ongelijkheit van UE. ende mijne sinnen in 't stuk van [2]) den godsdienst ofte den staet; op welke punten UE. mij alle den boesem geboort ende wtgevischt had; [3]) maer dat mijne vrienden daerinne met UE. gevoelen verschilden; 't welk UE. over [4]) jaer en dagh geweeten ende noijt voorgewendt had, wezende immers al te blaeuw [5]) een bescheidt, om een goedt huwlijk om te laeten. Van gebrek van geneghenheit niet een woordt; 's maendaghs stelt UE. het jae segghen wt, om d'ongelukkigheit van dien dagh, ende dinxdaeghs zeijt UE. neen, omdat mijne vrienden niet kerksch en zijn? Ick gedraeghe mij tot [6]) het oordeel van alsulke onpartijdighe als 't UE. zelve gelieven zal te kiesen, oft wt de voorsz. twee redenen van afzeggen, mitsgaeders d'aenminnigheit mij den neghenden betoont, niet genoegh en blijkt dat het UE. aen geene genoeghsame geneghenheit ontbrak. Ende dewijl het waer is, dat het UE. niet aen de genegenheit maer aen ijets anders ontbroken heeft, zoo gaet het ook zeker dat UE. verbonden is. Want UE., als geseit is, had mij belooft sich aen geene andere swaerigheden, als zijnde langh genoegh overwoghen, te keeren [7]). Wie heeft UE. dan, ellendighe [8]) joffre.! soo betoovert, dat UE. sich niet en ontsiet haer woordt te verachteren? [9]) Maer wat vraegh ick, wie het is; 't is mij nu genoegh bekent. Gelooft, dat de persoon, al swijght UE., selve niet en laet sich des [10]) te beroemen. Ach, me lieve Helionore, zal UE. verstandt zich laten verkloeken [11]) door de loosheit van eene, die van enkele afgunst in dit stuk [12]) gedreven wort, ende die nevens de daeghelijksche en welverdiende smaet van de haeren, noch vreest, zoo UE. beter

---

1) de wijze, waarop gij u voordeedt. 2) op 't punt van. 3) mijn hart al grondig onderzocht hadt en alles waart te weten gekomen. 4) voor. 5) dwaas. 6) beroep mij op. 7) storen. 8) beklagenswaardige 9) niet na te komen. 10) niet nalaat zich daarop. 11) verschalken. 12) in deze zaak.

doet, dat men haer verwijten sal het onderscheit tusschen UE. wijsheit en haere wulpsheit?[1]) Och, opent doch de ooghen van UE. vernuft[2]), en besiet oft raedsaem is, tot UE. eenighen raedt te gebruiken diegeene, die sich selve soo qualijk heeft geweeten te raeden, dat se er reeds berouw af draeght[3]). Ach, opent se doch, ende met eenen UE. harte aen deeze mijne redenen, die gesult zijn in[4]) mijn traenen en onderteekent met mijn bloedt[5]). Traenen gestort wt deernis, die jck heb, zoo met UE. ende de verdooltheit van UE. zinnen, als met mij zelven; bloedt ten besten van UE. tot sijnen laetsten druppel toe. Zoo UE. eenigh gevoelen heeft van liefde oft hartelijkheyt, ick bid en besweere deselve, door[6]) al wat haer lief is oft ter harten gaet: en lijdt niet, dat de kus, die jck op 't laetste van UE. ontfing, zij geweest een kus om mij ter doodt te leveren, gelijk die van Judas zijnen meester; maer hebt liever UE. beloften en gemoet te quijten[7]), met het behouden van soodaenigh eenen dienaer, dan 't selve te beswaeren met moorddadigheit, tegens UE. toezegginge; en zeijnt mij bij dese boodinne het woordt van geneesinge, oft veel eer der opwekkinge van den doodt. Want jck en zie niet datter anders iiet menschelijx maghtigh is, om mijnen sterfdagh te stuyten. Hierop zij de goddelijke rede UE. raedsvrouw, en de goedertieren God gunne UE. 't gebruijk van den geest der bescheidenheit[8]) t' zijnder eere en onser zaeligheit. Dat wensch ick van heeler heeter harte, ende kussende wel ootmoedelijk UE. waerde handt, nijghe mij met aller eerbiedenis, op hoope van vertroostinge, t' haerwaerts, als

UE.

In Amsterdam,
den 27en Aug. a. 1627.

Onderdaenste Toegedaenste
Dienaer P. C. Hooft.

---

1) **lichtzinnigheid.** 2) **verstand.** 3) van heeft. 4) doortrokken zijn van, **vermengd zijn met.** 5) **werkelijk ziet men sporen van tranen op 't papier, en is de onderteekening met bloed geschreven.** 6) om. 7) voldoe liever aan uwe belofte en de **neiging van uw hart.** 8) „bescheidenheid" is oordeelkundigheid, **goed** inzicht.

27.

Aen Mejoffr. H. HELLEMANS,
wed. van wijlen den Heere JAN BABTIST BARTHOLOTS s. g.[1]
tot Zevenberghen.

Mejoffre.

Een zorghlijk accident met koortsen vermengt, gecauseert, nae 't oordeel der medicijns[2], wt melancholije heeft mij gedreven om de bijgevoeghden[3], inhoudende sekere redenen, die mij d'ontsteltenis, op dien bitteren avont van afscheydt belette te allegeren[4], door vertrouwde boodinne ten huijse van UE. te schikken[5], op hoope van eenigh soulagement[6], dat mij wel promtelijk van noode is. Tot rapport bekomen hebbende, dat UE. vertrokken was, is 't naeste[7] desen te doen volghen, met een vierigh gebedt aen UE. om spoedighen troost, door versekeringe van UE. genaede bij[8] een letterken van hare handt, ende tot God dat hij 't allerzaelighste verleene aen UE. mitsgaeders mejoffre. die genereuse Suzanna[9], ende allen die de eere hebben van te staen in de goede gratie[10] van UE., aen de welke ick wt alle mijn vermoghen gebiede, nevens 't kussen der schoone en welwaerde handt, mij op 't eerbiedigste t' haerwaerts nijghende,

UE.

Zeer haestigh wt Amsterdam onderdaensten toegedaensten
27 Aug. 1627. P. C. HOOFT.

Ick gebiede mij seer dienstelijk aen mijn Heere ende joffre. Hellemans.

---

1) zaliger gedachtenisse. 2) doktoren. 3) n.l. den vorigen brief. 4) aan te voeren. 5) zenden. 6) verlichting. 7) 't eerste werk, 't meest voor de hand liggende. 8) door. 9) zie aant. boven Brief 24. 10) Vgl. en vos bonnes grâces.

28.

Aen Suzanna Bartelotti.

Me Joffre.

Ick schaem mij voor de rijpe wijsheit Uwer E. in sulk een groente van jeught,[1] 't geen jck mij niet schaemen zoude voor Salomon selven, want dat een persoon die mijne jaeren, de werelt gesien, en eenighe kennisse heeft aen dat deel der geleertheit waerdoor men eene redelijke vooghdije over zijn zinnen gewint,[2] sich laet vervoeren van de liefde t'eener Joffre, tot dootlijk krank werden toe, zoude bij dien wetenden[3] Coning niet alleen vergiffenisse maer medelijdens waerdigh gevonden werden, als die sich self voor desgelijken verloop niet heeft geweten te hoeden. Bij UE. en zie jck niet,[4] dat mijn ongeregeltheit verschoonen kan, als die gunste waerin 't UE. edelhartigheit gelieft heeft, mij uit enkele[5] heusheit, t' ontfangen. Dese ende de noot verkrachten[6], de schaemte, die mij verbiet voor UE. bekent te staen, hoe jck mijne geneghenheit tot meJoffre UE. moeder soo quaelijck heb geweten te matighen, dat se mij in doodsgevaer gevoert heeft: in voeghe[7] bujten hoope is dat jck haer E. emmermeer levend zien zal t'en zij zij mij, ende dat wel haest,[8] doe zien een levende versekering van haere genaede. Dat zulx geschiede door een letterken van haer E. waerde handt, heb jck haer E. wel vierighlijk ende ootmoedelijk gebeden, met gelijke vierigheid ende ootmoedt biddende UE., nevens de mijne UE. gebeden te voeghen, ende ten minsten te verwerven, soo 't immers[9] van haere handt niet zijn magh, dat jck van UE. handt wt haer mondt ontfanghen moghe het woort mijner verlossinge, bestaende daer in dat haer E. gelieve t'aenvaerden de slaevernije, die jck haer E., zonder ijets eighens[10] aen mij selven te houden, opdraeghe; waertoe

---

1) jonge jeugd; let op de tegenstelling van groene jeugd met rijpe wijsheid. 2) heerschappij verkrijgt. 3) wijzen. 4) niets. 5) enkel uit. 6) vermannen. 7) zoodat het. 8) spoedig. 9) dan. 10) dat mij toebehoort.

jck mij vastelijk verlate met aenroepen Gods, dat zijne Mt[1] UE. zoo vroeghe voorsienigheit[2] door zijnen zeghen doe gedijen tot UE. achtbaerheit ende steun van UE. huys. Kusse de handen van UE. nevens eeuwighen dank-, dienstende eerbiedenis van

29.

Aen

Mejoffrouwe HELEONORA HOOFT.

Mijn zoetste ziel en vriendelijkste vriendin,

Bij desen tracht jck, bij mangel van 't werk, door ongelegenheit,[3] te toonen den wille dien heb om mij te werpen voor UE. voeten, en met d'wterste eerbiedenis mijns gemoets oorlof[4] te neemen om eens wt te gaen. UE. en denke niet, dat jck van haer scheijde, die jck mededraghe gemetst[5] in 't binnenst mijns harten. Zulx niet[6] laeten kan in gedachtenis te hebben UE., nevens de gedachtenis van dat deselve dat gelieft heeft op[7] mij te begeren; die soo smakelijk is, dat jck niet naeders vermoghende tot dankbaerheit, daer vooren in aller ootmoet, nae den geest kusse UE. welwaerde en schoone handt, die mij getrouwt heeftt; God biddende derselve eenen blijden avont en voorts alle hejl te verleenen, en daerinne zich te dienen van

UE.

Onderdaensten, Toegedaensten
dienaer en man

30 Aug. 1628. P. C. HOOFT.

---

1) Mogendheid, dus macht. 2) wijsheid. 3) H. kan zich niet aan de voeten zijner vrouw werpen, omdat het geen gelegen oogenblik is: zij ligt te bed na de geboorte van haar zoon; bij gebrek aan de daad, moet zij den wil voor lief nemen. 4) verlof, afscheid. 5) gemetseld. 6) zoodat ik niet. 7) van.

30.

Huygens aan Hooft.

Mijn Heere,

Dewijl ons Paeschen noch niet in 't land en is, deel ick UE. van mijne onrijpe vijgen [1]) een handvoll, all over een weke oft twee zijnde van mijn groen verstand afgepluckt geweest, maer zedert soo onder den mann vervoert [2]), datse nu omtrent mispelen geworden zijn, soo platt; nochtans hebbense UE. niet willen onthouden wesen, die wel gewoon is op sulcke drooghe gasterijen [3]) van mij geroepen te werden [4]). Sij moghen [5]) ten minsten dienen om UE. te doen walghen, ende soo wat uyt te werpen daer een deel van de wereld naer grabele, gelijck nu de meeste hoop [6]) in 't Spaensche Silver hoopt te doen [7]). Noch yet gaet er neffens in fransch, dat my geverght [8]) is geworden door ende voor den oversten Swelzing, die de Coninginne van Bohemen [9]) (hem seer toegedaen) speelsgewijze haren lacquay noemt. Tegen mijn geneghentheden [10]) aenvaerde ick eens andermans woord te doen, sonderling [11]) in rijm: hier heb ick het niet konnen ontleggen [12]); ende den hoeck [13]) te boven sijnde, 't welk mij schaers [14]) een ure bedenkens koste, heb soo redelicken gevallen [15]) in 't geval gehadt, dat ick het UE. mede neffens de reste heb derven overdringen [16]). Het magh dan oock voor eenen kluchtighen interim dienen [17]) tusschen een van de acten van de Nederlandsche tragediën daer ick gaern hoore UE. sich ernstelick in wiggelt [18]); God seghene zoo

---

1) Vijgen at men 's winters (voor Paschen) als toespijs; vandaar waarschijnlijk de zegswijze: „Vijgen na Paschen" „mosterd na den maaltijd". Zie A. de Cock. Spreekwoorden bl. 131. 2) in de handen geweest. 3) lekkernijen. 4) genoodigd te worden. 5) kunnen. 6) de meeste menschen. 7) na de vermeestering der Spaansche zilvervloot door Piet Hein. 8) gevraagd. 9) Elizabeth, dochter van Jacob I van Engeland, gemalin van den verdreven koning Frederik van Boheme, die zich in Den Haag had gevestigd. 10) zin. 11) in 't bijzonder. 12) hier heb ik er niet aan kunnen ontkomen. 13) de moeilijkheid. 14) nauwelijks. 15) behagen. 16) durven opdringen. 17) 't kan dan ook voor kluchtig tusschenspel dienen. 18) zich inwikkelt, zich in verdiept.

goeden voornemen ende bewaere 'r UE. toe in soo veel gesontheits als van harten wenscht,

UE.

Mijn Heer, gansch dienstw.

Hage, den 9en, 10b 1628.[1] C. HUYGENS.

De tijdingen van den Heer Reael[2] voldoen mijn wenschen scherp[3]; waer UE. dunckt, dat ick een vijltjen tot sijn verlossing uyt die ongerechtige[4] banden soude konnen bijbrenghen, ick versoecke vrundelick daerin niet gespaert te werden; aen sijn wederkomste mochten wij ruym het retour van een vijfde galioen rekenen;[5] maer sijn waerde is de swaerste van syn boeijen.[6]

31.

Aen den Ridder HUJGENS.

Mijn Heere,

Het dierbaer[7] duurbaer[8] winterooft[9] van UEd. vernuft heb jck bevonden wel van beter geur als de meloenen van Roukoop[10], ende mijnen gasten daer mede een' godlijke siere[11] gedaen, naeijverende de grootdaedigheit[12] des koninx Philips van Macedoniën, dewelcke onder anderen te eeten hebbende den Arts Menecrates, zoo op geblaesen door waen van wetenschap om de doodt te verdrijven, dat hij zich

---

1) 10b is December. 2) Reaal, die voor de Staten naar Denemarken was geweest, en op de terugreis schipbreuk had geleden, was door de Oostenrijkers gevangen genomen en naar Weenen gevoerd. Zie bl. 46 noot 12. 3) maar juist op 't kantje af, amper. 4) onrechtvaardige. 5) er waren dus juist vier galjoenen binnen geloopen, misschien wel van Piet Hein's vloot; kwam Reael terug, dan zou dat evenveel waard zijn, als de wederkomst van nog een vijfde. 6) In regel 13 van dezen brief staat verkeerdelijk Swelzing; 't moet zijn Smelzing; 't gedicht, waarvan sprake is, heet: Le Jour de la Nativité de la Reine, pour le Sr. Schmelzing, Lacquay de S. Mté. Zie Worp II bl. 200. 7) kostelijk. 8) onvergankelijk. 9) de gedichten, waarschijnlijk die in Worp II bl. 203 en 4. zijn „vijgen", dus winterooft. 10) naam van een fruithandelaar? of plaatsnaam? 11) onthaal. 12) kwistige milddadigheid.

Juppiter noemen deed, denzelven niet dan brandende wierook ende lekkernij van reukwerk liet aanrechten. Ende om den naesmaek te bet [1]) te voeden, heb [2]) UEd. frujten doen ujtschilderen [3]), door een handt, die zoo [4]) eerzuchtigh scheen om meester Mierevelt [5]) ten minste in lanksaem leveren van werk nae te ijveren, als jck om koningk Philips niet [6]) toe te geven. Nu zend jck ze terugge om te voldoen 't geen UEd. bedongen had, bekennende met eenen, dat zij mij hebben doen walghen, niet tot braekens toe, maer van mijne voorgaende braexels [7]), ende de maegh zoo gesterkt, dat jck hoop, zij en zal voor 't eerst niet lichtlijk ijets ujtwerpen, 'tgeen mij beneeme den zoeten mondt [8]), dien mij 't gewas van UEd. hof gemaekt heeft. De Nederlandsche Treurspelen vind jck in 't handelen [9]) zoo vol rouws en ramps, dat ze wel van nooden hebben, met diergelijk tussenspel, gelijk die van d'aeloutheit met schotsdicht gespekt te werden [10]), om de versleghe [11]) geesten te verquikken: ende dank UEd. voor 't geven van dien zeghen. Verplichten zal ze mij even zeer als UEd. staet in den staet, verdiensten en waerdij [12]), om etlijke bladstukken met de verwen der selve te hooghen ende te doen ujtsteken [13]). Ook is mijn vertrouwen, dat UEd. niet weenigh stofs, ten behoeve van dit werk in tijdt en wijle zal maghtigh zijn te verschaffen zoo bezonder- en omstandigheden mij onbewust, als van spieghelingen [14]) en insichten, die de omzichtighe schrijvers, met onzichtbaerheit voor de duistere, klaerheit voor de klaere ooghen, gewoon zijn tot inslagh van hun geweef [15]) te gebruijken. Zulker

1) beter. 2) heb ik. 3) de gedichten doen afschrijven 4) even. 5) zie bl. 69. 6) niets. 7) van 't geen hij had gebraakt, n.l. zijne gedichten. 8) den zoeten smaak in den mond. 9) behandelen. 10) Huygens noemt immers zijne gedichten „een kluchtigen interim tusschen een van de acten van de Ned. tragediën". De beide dichters doelen dus op de Grieksche tetralogie, d.i een trilogie met een satyrdrama (de Orestie van Aeschylus). Ook is te denken aan de tragicomedie (de Alcestes van Euripides). 't Laatste lijkt waarschijnlijker met het oog op 't ww. „spekken", lardeeren, doch aan de eerste onderstelling zou men denken wegens 't woord „schotschrift." 11) verslagen, ontmoedigde. 12) dus: heel hoog. 13) Vgl. bl. 46 noot 2. 14) bespiegelingen. 15) weefsel.

vederen, om mijne naektheit te kleden, beloof jck mij veele van den Heere Reaal, die wij hooren, dat door den kajsar vrij gegeven [1]), ende bescheijt [2]) daer af [3]) van den hejmelijken [4]) Raede verwachtende is. Dies wacht jck op zijner Ed. koomen ende op het vinden Uwer Ed. bejde met verlangen, God biddende, den eenen ende den anderen, met alle die hun lief zijn, ende vooral me vrouwe Huyghens, in eere ende voorspoet altijt te bewaeren, nae wensch van

UE.

Amsterd. 29 Dec. 1628. gans dienstwen

P. C. Hooft.

32.

[Joost Baek, de tweede zoon van den rijken en kunstlievenden Laurens Joosten Baek, op wiens buiten Vondel in 1625 een toevlucht vond, was gehuwd met Magdalena van Erp, de zuster van Hooft's eerste vrouw. Hij was koopman te Amsterdam, en de boezemvriend van Hooft, die, buiten de stad vertoevend, in levendige briefwisseling met hem stond, en allerlei huiselijke en familieaangelegenheden, zoowel als wat er merkwaardigs in de politiek of letteren in binnen- of buitenland voorviel, zonder terughouding met hem besprak. In de zeventiende eeuw moesten brieven voor een deel de taak der tegenwoordige couranten verrichten: Baek haastte zich steeds, 't nieuws dat de hoofdstad bereikte, in Muiden bekend te doen worden; men leert hem uit de brieven kennen als een vriendelijk, ontwikkeld man, die zijn' zwager in alles behulpzaam is, en zich zeer verdienstelijk maakt door het in 't net brengen van Hooft's geschriften. De Drost van zijn kant spaart geen moeite om Baek te verplichten: geeft deze den wensch te kennen, Tacitus te lezen, dan ziet hij er niet tegen op diens voornaamste werken te vertalen en zoo voor Baek, die 't Latijn niet machtig was, toegankelijk te maken. Ons bestek gedoogt maar enkele van de talrijke brieven van Hooft aan Baek op te nemen, hoewel de meeste belangwekkend zijn, wanneer men er

1) uit zijne gevangenschap ontslagen is. Zie bl. 65 noot 2. 2) 't bewijsstuk. 3) daarvan. 4) geheimen.

prijs op stelt het oordeel te vernemen van een man als Hooft over de gebeurtenissen van den dertigjarigen oorlog, en de wijze te leeren kennen, waarop in zijne dagen, de nieuwstijdingen de rondte deden.]

Aan JOOST BAEK.

Monsr et frère,

Dertien blaeden overzetsels [1]) ujt Tacitus komen U.E. hier nevens over, getekent met hun tal [2]), in voeghe alsse vervolghens te lezen staen [3]). Zoo de gasten niet welkoom en zijn, U.E. en behoeft se maer wederom te wijzen. Al zijn ze genodight [4]), zij zullen 't zich niet belghen [5]). Veel te wel weeten zij haer waerde, ende wat rok zij hebben ujtgetrokken [6]), doen [7]) men ze in 't duitsche [8]) pak stak. Altijds [9]), die hen dus gekleet heeft, kan 'er geen behaeghen in scheppen, ende zal niet vremt vinden, zoo U.E. geen vermaeken [10]) in dit maeksel vint, ende dat terug zeint [11]) zonder nae te bootsen, met UE. penne [12]). Maer U.E. zij daer rechter over, ende derselve gelieve immers [13]) te zenden de Psalmen mij belooft. De nieumaeren [14]) der voorlede weeke zal jck ook niet weigheren, ende zoude ze gezocht hebben bij U.E., en had jck niet ten ooren in de onleede [15]) van brujloft, bodenwissel [16]) ende rejze t'effens gesteken [17]). Zij zullen met eenighe tijdinge ujt Parnas [18]) weder t'huys komen: te liever indien UE. daer ijets van de loopende maeren, daer 't leven nu geweldigh in is, benevens overschikt [19]). 't Welk verwachtende, zal [20]) UE.

---

1) vertalingen. 2) genummerd. 3) zooals ze achtereenvolgens gelezen moeten worden. 4) zie hierboven 5) er niet gebelgd over zijn. 6) hoeveel minder zij geworden zijn. 7) toen. 8) Nederlandsche. 9) althans, tenminste. 10) vermaak. 11) zendt. 12) afschrijven. 13) tenminste, stellig. 14) nieuwstijdingen. 15) drukte. 16) verandering van dienstpersoneel 17) tegelijk gestoken. 18) Hooft maakte voor Baek vertalingen uit het werk van een scherp tegenstander van 't Spaansch regeeringstelsel in Italië n.l. Trajaan Boccalin. 't Werk „Ragguagli di Parnaso" „Nieuwmaaren uit Parnas", is een soort spectatoriaal tijdschrift: Apollo ontvangt op den Parnassus al de klachten en beschuldigingen tegen vorsten, krijgsoversten en auteurs ingebracht. Zie *Van Dichters en Schrijvers* door Dr. A. S. Kok bl. 43. 19) overzendt. 20) zal ik.

Monsr et frère,
met alle die haer lief zijn, Gode in schut en scherm bevolen laeten, naer [1]) groete ende gebiedenis van

UE.

Van den hujse te Mujden, weldienstwillighen broeder
den 14en Maj 1629. P. C. Hooft.

33.

Aen Michiel van Mierevelt,
Doorluchtigh Schilder tot Delft.

Monsieur van Mierevelt [2]),

Alhoewel jck de konst uwer E. handelinge [3]) voor zoo volmaekt ken, dat de persoon ongelijk zoude hebben, die zich liet voorstaen [4]) ujt U.E. ooghe te zijn, zoo langh zijn' schilderij daerin is, zoo vreezen wij echter bij mangel van [5]) spraeck vergeeten te werden. Daerom heeft deze pen, boetende [6]) 't geen des de penseel in gebreke gebleven is, ons woort te doen, ende UE. vrundtlijk ende ernstelijk te bidden [7]), gelieve de gunste ons dus verre bewezen, met een spoedigh afmaeken der kleederen ende overschikken [8]) der stukken, te voltoijen. Ondertussen ende tot dat ons beter gelegenheit van erkentenisse voorkomt, gaet hier nevens ijet van zulke frujten, [9]) als deze tijdt des jaers ende ons gewest gewoon zijn te verleenen. Welke geringheit wij vertrouwen met zoo goedt een harte alsse gezonden is, aenvaert zal werden bij UE., die met alle de zijne

Monsieur van Mierevelt,

den Almoghenden in schut ende scherm bevoolen zij, naer [10]) hartlijke groeten ende gebiedenis van

UE. gansdienstwen
Ujt Amsterdam, 19 Nov. 1629. P. C. Hooft.

---

1) na 2) einde April 1629 had Hooft geposeerd voor den beroemden portretschilder Van Mierevelt, die eveneens Mevr Hooft schilderde. H. geeft hem den titel „Monsieur", als aan Vondel, Baak en andere niet-gestudeerden; aan academisch-gevormde en regeeringspersonen die van: Mijn Heer. 3) van uwe wijze van schilderen 4) zich verbeeldde. 5) bij gebrek aan. 6) vergoedende. 7) verzoeken. 8) overzenden. 9) eenige van zulke vruchten; H. gebruikt nog een paar malen „frujten" in een zinsverband als hier, wanneer hij eendvogels zendt. 10) na.

34.

Aen Joffre. TESSELSCHAE
ROEMER VISSCHER, hujsvrouw van den H. ALLERT
Crombalgh tot Alkmaer.

Me Joffre.

Mijn' verdrooghde rijmpen is, dees daeghen, een groenigheit [1]) over-, ende daervan gekomen 'tgeen UE hierbij ontfangt [2]). Indien 't het beste maxel niet en is, laet het U E niet nieuw geeven [3]). Want behalven dat ick nojt mijn heele werk maekte van dichten, gelijk schier dient te doen, die nae de volmaektheid tracht, zoo heb jk 's mij nu in zoo lange niet onderwonden, dat ick haest waende dit deel der werelt gestorven te wezen. [4]) Maer 't gaet mij (acharme!) als de vrouwen, die denken haer kruijs van 't kinderen te kerke gebracht te hebben [5]), ende weder mal worden in haer oude daeghen. 't Welk mij doet duchten dat ick deze quael in mijn graf zal voeren ende misselijk [6]) waer maeken 't zeggen van eenen Latijn, dat ick onlanx nae oft viellicht verbij gekujert heb, aldus deunende [7]):

Tot rijmzucht is geen raedt, dat seer is veel te snoodt. [8])
Een dichter zeven jaer moet dichten nae zijn doodt.

Maer alsser geen beternis [9]) te wachten staet, is 't tijdt om den zieketrooster te loopen [10]). Ay lieve, verdient ghij dat geldt [10]): 't welk geschieden sal, indien UE, met eenigh gedicht mij te zenden, bewijst van de zelve quaele niet heel

---

1) jeugdige bui. 2) De Hollandsche groet aan den Prinsse van Oranien, over de zege van den jaere 1629. Hooft zond het gedicht 19 Febr. ook aan Huygens en aan Majoor Wijtz. 3) bevreemden. 4) op dit punt afgestorven te zijn. 5) te kerke brengen — begraven, dus: die denken, dat de last van 't kinderen krijgen voorbij is. 6) mogelijk. 7) na- of misschien voorbijgewandeld ben, aldus rijmende. H. heeft vertaald naar Juvenalis. Zie Stoett I bl. 289. 8) tegen rijmzucht baten geen raadgevingen, die kwaal is veel te erg. 9) beterschap. 10) den krankenbezoeker te halen. 10) de krankenbezoeker hielp den predikant het ziekenbezoek te doen, en werd door dezen betaald, soms met subsidie van den Staat, als blijkt uit een Br. van 14 Nov. 1616; ook werd hem zijn bezoek betaald door dengeen, die hem liet roepen, als hier voorkomt.

genezen te zijn. Want het is geen kleene troost gezelschap in zijn' ellende te hebben. Maer, dit evel ujtgezeidt [1]), wort UE ende mijn' Heere uwen man met alle de haere nevens hartlijke groetenis, alle goedt gewenscht,

Mejoffre, van

UE.

Gansdienstwillighen

Ujt Amsterdam, 20 febr. 1630. P. C. HOOFT.

35.

Aen

Joffre. ANNE ROEMERS VAN WEZEL.

Vint men in moejlijkheit mijns gelijk [2]) die niet genoeghende aen [3]) UE. bij de ooren gefokt [4]) te hebben met dit gedicht [5]), eenen tweeden torn met het zelve koom doen op U E ooghen? Maer wijt het de deughd [6]) van 't een en 't ander paer die gelijk een zeilsteen dusdaenighe quelijzers [7]) nae [8]) zich trekt. De vaersen sneeuwen U E op 't lijf van alle kanten, met zoo kleen een' schreumte [9]), als oft het licht waer voor de juistheid van U E oordeel te bestaen [10]). Zal men dit wijsheit heeten? Evenwel is het, dunkt mij, niet al van 't mal [11]), dat men de schaemschoe ujttrek [12]) om zijn leemten [13]) te toonen ende raedt daer tegens te verwerven. Deze is de glimpighste [14]) boodschap, daer ick de mijne om stujren kan bij U E die hun gelieve vrij op hun zeer te tasten [15]), gelijk

---

1) deze kwaal uitgezonderd. 2) iemand zoo lastig als ik 3) zich niet tevreden stellende met. 4) getrokken. 5) De Holl. Groet aan den Prinsse v. Oranien, welk gedicht hij dus eerst voorgelezen had en nu op schrift zond; zie bl. 70. 6) voortreffelijke eigenschappen. 7) de oogen en ooren trekken de gedichten aan, als de magneet het ijzer: de gedichten worden daarom ijzers genoemd, en omdat zij 't Anna zoo lastig maken „quelijzers." 8) naar zich toe. 9) met zoo weinig schroomte. 10) bestand te zijn tegen de juistheid van uw oordeel. 11) heel en al dwaas. 12) verlegenheid aflegge. 13) gebreken. 14) fraaistklinkende. 15) op zijn zeer tasten, de wonde plek aanwijzen, dus: die het gelieve de fouten er in aan te wijzen.

Mejoffre.

vereischende is [1]) een ouwde en openhartighe vrundschap waerinne t' uwaerts, ende mijn Heer UE man [2]), altijts wenscht te volharden

U E

Gans dienstwe

36.

Aen den Ridder HUIGHENS,

geheimschrijver des Prinssen van Oranjen.

Mijn Heer,

De woorden, die een' onverdiende geneghenheit t' mijwaerts UEd. gestr. penne ujt den hals gehaelt heeft ende over mijn gedicht [3]) doen spreken, zijn sterk genoegh om die stoffe haer' aertsheit [4]) in aerdigheit [5]) te doen verwandelen [6]), in 't verstandt der fraejste geesten [7]), die in den geest Uwer Ed. gestr. gelooven. Het kittelt mij te zien dat UEd. gestr. geraeden heeft, waer het met dat werxken op gemunt was, bijnae zoo zeer, als had jck bezeilt het geen jck bestevent had [8]). UEd. Gestr. sprak mij gaeren moed in, om den heldinnebrieff van Doctor Barlaeus burger van Amsterdam te maeken [9]). Maer dat de hoofsche lucht hem bet [10]) gelijken zoude, bevroed jck te wel ujt UEd. gestr. aangeheve vertaelinge, mij getoont door den Heere Wijtz. Ende gelijk geen' heusheit van zijn' Ed. Gestr. alleen komt, zoo heeft het haer gelieft mij te verwittighen, hoe zekere beraeds-

---

1) eischt. 2) Dominicus Booth van Wesel. 3) De Holl. Groet enz. zie bl 70. 4) aardschheid; dus ongeveer: 't laag-bij-de-grondsche van 't gedicht. 5) voortreffelijkheid, uitmuntendheid. 6) veranderen. 7) in de opvatting der beaux esprits; let op de woordspelingen. 8) als had ik bereikt. wat ik bedoeld had. 9) In navolging van Ovidius' Heldinnebrieven dichtte Barlaeus een brief, die voorgesteld werd door Amalia v. Solms aan den Prins voor Den Bosch gericht te zijn, om dezen te smeeken het oorlogvoeren op te geven. Huygens vertaalde 't begin (Worp II bl. 214) en drong er op aan, dat H. hem geheel zou vertalen. 10) beter.

reden [1]) van den Ridder Veer [2]), over den slagh van Vlaenderen, in fransche sprake onder UEd. gestr. berusten. Indien mij die een' korte wijle om te doen ujtschrijven, gewerden [3]) moghen, deze zal een eerlijk [4]) bladt vullen in 't boek dat jck van de gunsten mij door UEd. gestr. bewezen, ben houdende. Op welke hoope jck hoopen wil dat de werelt noch niet verbeurt en heeft soo dierbaer een schat en sieraedt als haer is de ene vrouwe: de gemaelinne van UEd. gestr., mitsgaeders God bidden, deze eeuwe te behoeden voor zulk een duisternis, als haer door 't blussen van zoo gelieft een licht, zoude overkomen: ende nevens wel hartelijke groete ende gebiedenisse aan bejde, blijve

Mijn Heer,

UEd. gestr.

verplichtste dienstwillighe

Amsterdam, 14 Maart 1630. P. C. H.

37.

Coster's Academie had van de oprichting af een verbitterden strijd gevoerd met de Calvinistische predikanten, en deze vooral op het tooneel gehekeld. In 1630 schreef Vondel namens de Academie de volgende prijsvraag uit, alle dichters uitnoodigend daaraan te willen deelnemen: „Wat beste en slimste tongen sijn? Of waarheyt salich maeckt, of schijn?" en meer dergelijke stekelige vragen, waarvan de bedoeling was de handelingen der predikanten aan de kaak te stellen. [5]) Het „kortst en bondichst" antwoord zou men

„Met eenen Princenroemer eeren:
Daer Pallas, met haer diamant,
In snc den Veldheer van het landt,

---

1) beschouwingen. 2) Sir Francis Vere (1554–1608), bevelhebber der Eng. hulptroepen in dienst van onzen Staat, bekleedde onder Elizabeth allerlei waardigheden, nam deel aan den slag v. Vlaanderen (bij Nieuwpoort) en beschreef in zijne gedenkschriften, eerst in 1657 uitgegeven, ook dien slag Huygens had voor den Prins eene vertaling van die beschrijving in 't Fransch gemaakt. 3) geworden. 4) eervol. 5) zie Vondel 1630–36 bl. 1.

Die met 's Hartogenbosch gaet strijcken,
Daer Maurits tweemael af most wijcken."

Pallas was Anna Roemers, die zoo kunstig den graveerstift wist te hanteeren, dat Hooft van haar getuigde:

Soo 't u, met diamant, lust op een glas te stippen [1]):
'T is in de vlinderteelt [2]). Het geestige gedroght [3])
Siet oft het laeffenis aan sap van drujven soght
En sit soo kuin [4]), men soud het van den roemer knippen [5]).

De prijsvraag lokte een aantal zoo scherpe en heftige antwoorden uit van voor- en tegenstanders der Academie, dat de Regeering 't drukken, uitgeven en verkoopen der vragen en der antwoorden daarop, verbood. Een antwoord dat weldadig aandoet door den verzoenenden, gematigden toon, is van Tesselscha, terwijl Hooft het had beschaafd, „betutteld", zooals hij dat noemt in den volgenden brief (zie Vondel 1630—36 bl. 245); 't gedicht is onderteekend met T.'s zinspreuk: „Elck zijn waerom" (alles heeft zijn reden).

Me Joffre,

Als jck nae de prijs van de Academje staen wilde, jck zoude staende houden dat de beste tong is die van Joffre Tesselschade pen. Want haer ujtspraek heeft niet alleen mij wel gevallen, maer mijne liefste Helionora [6]) zoo wel gesmaekt, dat ze door die lekkernije, tot haere eerste liefde ter poësie bekeert zijnde ernstelijk op [7]) mij verzocht heeft, jck zoude dat gedicht doch ujtschrijven, 't welk 't eerst is dat zij mij zulx in alle haer leven geverght [8]) heeft. Zij verlangt zeer nae UE. jeghenwoordigheit, ende alzoo wij rekening maken in eerst van Juni de vrienden van de Beverwijk [9]) te verzoeken [10]), zijn ook in meeninge van alsdan UE. met eenen bij te koomen [11]), mits dat UE. gelieve ons de eere te belooven van met ons nae Mujden te trekken ende

---

1) graveeren. 2) in den tijd, waarin de vlinders er in groote massa zijn. 3) 't aardige, bedrieglijk nagebootste diertje. 4) parmantig. 5) Zie Stoett I bl. 171. 6) Hooft's vrouw. 7) aan. 8) gevraagd. 9) de Baeck's. 10) bezoeken. 11) dan meteen bij u te komen.

te zien oft dat gewest stof tot festoenen zal ujtleveren [1]). Mijne Huisvrouwe verzoekt hartelijk nevens mij dat ons deze bede [2]) niet geweighert werde; maer UE. gelieve hare zaeken daerna te schikken. Het bijgaende antwoordt op de vraegh kan UE zoo betuttelt als 't nu is, in 't net stellen ende beslooten aen de Akademie overzenden, oft aen UE. zuster, om aldaer ingelevert te werden. De roemer verstae [3]) jck zal door haer handt gesneden werden; ende misschien zucht tot de vrienden [4]) hebben, om niet ujt het geslaght van Roemer te gaen. Wij gebieden ons bejde aen UE. ende mijn Heer UE man, die God, met alle de uwe in eere ende voorspoed altijds bewaere, nae wensch,

Me Joffre. van UE.

ganschdienstwen

Ujt Amsterdam, 10 April 1630. P. C. Hooft.

38.

Aan Baak.

Dat de rede van Germanicus ouwlinx [5]) door mij overgezet [6]) meer nae den arbejt en UE best smaekende is, en benieuwt [7]) mij niet [8]). Want jck heb dat pas [9]) mij toegelaten wat wijder van de woorden des schrijvers af te weiden [10]), om de geur der Duitsheit wille [11]), 't welk mij alhoewel lastigher nochtans lustigher [12]) valt, als stip [13]) aen de woorden gebonden te zijn. Nochtans omdat men zoo doende somtijds, ten minsten in schijn, afdwaelt van de meeninge in 't Latijn ujtgedrukt, oft immers [14]) bedilling [15]) te verwachten heeft, en UE. zich

---

1) opleveren: T. muntte uit in 't feestelijk versieren der kamer met slingers van groen en bloemen. 2) dit verzoek. 3) verneem. 4) trek hebben bij de bloedverwanten te komen (dus aan T. ten deel te vallen). 5) eertijds. 6) vertaald. 7) bevreemdt. 8) Hooft vertaalde Tacitus' voornaamste werken voor Baek. Zie bl. 67 9) dien keer. 10) afwijken. 11) om er een meer Nederlandschen geur aan te geven: daarom *smaakt* de rede dus meer naar den arbeid. 12) aangenamer. 13) stipt. 14) of althans. 15) vitterijen.

veele laet geleghen zijn aen 't doorgronden en inneemen [1]) van den zin, waermede Tacitus geschreven heeft, en dien hij zich als hij schreef had ingeprent, heb UE. dienaengaende willen voldoen. In 't geene hier bij gaet heeft UE een rede van Arminius [2]), eerst weenigh oft niet van 't Latijn afwijkende, daernae op een bezonder [3]) papier wat stoutelijker gehandelt [4]). Is 't UE. aengenaem dat jck dien voet houde [5]), zal 't van goeder harte doen.

Ick zoude hier ujt de werelt wezen, 't en waere Sr. Bartelot [6]) mij door zijne gunste [7]) met overzenden van veele stukken het Italiaensch oorlogh [8]) rakende, een jegenwoordighe werelt in mijn toorentjen [9]) scheen te stichten. Zoo bescheidelijk [10]) zie jck al 't woelen, wroeten, en woeden van de ijdelheit der menschen daerinne voor mijn ooghen. Den uitgang derwelke [11]), gelijk die gemeenlijk valt, overpeinst zijnde, mij zekere dichten van den Ridder Marino [12]) dus heeft doen overzetten oft naevolghen:

De mensch die zich met lust nae broosheit [13]) laet ontzin-
[delen [14])
En hijghende van toght [15]), naer ijdle winsten draeft,
Is even als een tol, die, met gestadigh swindelen [16])
Zich zelven licht de voet [17]) en eighe grafsteê graeft [18]).

Niettemin het en laet niet vermaeckelijk te zijn, met de quelling van anderen zijn ooghen te verklaeren [19]): indien men aen Lucretius [20]) geloven magh daer hij dus oft ten naeste bij dus zeit:

Door 't geesslen van den wint wanneer de zee gemartelt

---

1) begrijpen. 2) Arminius of Herman, die Varus versloeg 9 n. C. in het Teutoburgerwoud. 3) afzonderlijk. 4) vrijer behandeld. 5) op die wijze voortga. 6) Hooft's zwager G. Bartelotti. 7) goedgunstigheid. 8) de oorlog der Franschen tegen Karel Emanuel I van Savoye. 9) 't zeskantig koepeltje, waarin H. zomers arbeidde. 10) duidelijk. 11) n.l. van die ijdelheid, dus: waarop die menschelijke ijdelheid gewoonlijk uitloopt. 12) Italiaansch dichter (1569 - 1625), bekend om zijn gekunsteldheid. 13) naar 't broze 14) ontvonken. 15) begeerte. 16) rondraaien. 17) den voet licht. 18) zijn eigen graf delft. 19) zijn blik te verhelderen. 20) T. Lucreti Cari in zijn De Rerum natura lib. 2 vs. 1—4.

Met grauwen [1]), tegens 't swerk en vliende wolken
[spartelt,
Ist zoet, te zien van duijn oft haven af, hoe dat
De bootsman worstelt met den doodt in 't holle nat.
Men schept geen vreughd nochtans ujt ijemant zijn
[bedroeven;
Maer zien van 's anders ramp doet best onz' welvaert
[proeven [2]).

Daeromme indien aldaer ijet is uit Den Haeghe oft anders, zal geen onaengenaem voeder voor mijn ooren zijn. UE behoeft het nu op den bezighen [3]) maendagh niet te laten aenkoomen, maer heeft tijdt om ons breeder kundschap [4]) toe te vaerdighen. Waer toe [5]) mij verlatende, wil [6]) UE. ende alle de zijne Gode bevolen hebben, naer [7]) groete en gebiedenis,

Monsr. et frère, van

UE.

In haaste, ujt mijn tooren- gansdienstwen broeder
tjen, den 17en Maj 1630. P. C. Hooft.

39.

Aan Baak.

Monsr. et frère.

Ick dank UE. voor 't gedult van 2 oft 3 mael met brieven aen te kloppen, eer UE. eens met antwoort ingelaten wordt. Mijne onleede heeft [8]) de schult, die jck ter nauwer noodt soo veel tijds afgedwongen heb, datter de bijgaende overzetting [9]) ujt heeft konnen vallen. Als 't 8 of 10 daeghen voorder is, dat jck van 10 of 11 gevangenen, van zekere gemaghtighden op de bouwbetering dezes huis, en andere op de dijkgeschillen ontslaeghen ben, hoope mij te bekeeren,

---

1) 't geluid der woedende golven. 2) doet ons beter ons eigen geluk waardeeren. 3) drukken. 4) uitvoeriger berichten. 5) waarop. 6) wil ik. 7) na. 8) drukke bezigheden hebben. 9) vertaling.

't en zij door d' eene oft andere rejze nae elders verlejdt [1]) word. Den franschen Tacitus gelieve UE. te doen bestellen op den Nieuwen Dijk, bij 't Graevestraetjen in den Engel, meen dat hij blaeuw is [2]), ten Hujze van Griete Pieter Proosten, aen haere nichte, Weduwe van Adriaan Verhee. De Harpoen [3]) is aerdigh, al zal hij veelen haerigh [4]) dunken, niet min als de Roskam [5]). Mij dunkt hij te genaedigher, om dat hij ijder naegeeft dat hem naekomt [6]) en zoo wel voor een goedt betaeler, als voor een scherp maener gaen magh [7]). Maer verwondert UE dat die geest [8]) het op zoo groote personaedjen gelaeden [9]) heeft? daeraen ziet ghij zijn' grootmoedigheit [10]). Hebt ghij voor 't Tuchthujs [11]) niet zien staen de spreuk die bij den Poëet [12]) op Hercules gepast [13]) zijnde, van de Tuchtvaeders [14]) geëighent [15]) wort?

Hetgeen, daer alle man om [16]) swight,
Te temmen, is manhaftheitsplight.

Kan ook een heerlijk [17]) hart zich hooghlijker ophaelen [18]), als met het wejden zijner gedachten door een heerschappie, gevoert over de geene, die met eenen grauw aan Cajzars en koningen 't hart in de schoenen doen zinken? Maek vrij rekening, dat marmore zalen en gulde galerijen niet dan prullen en poppengoedt zijn voor dengeenen die gewent is over toppen van mijters en kruijnen van drievouwde kroonen [19]) te wandelen. Ick zie wel wat UE. zeggen wil. Datter weenigh zijn, dien 't gelukt zonder te strujkelen, oft aen die

---

1) tenzij ik afgeleid, verhinderd word. 2) dus: in den Blauwen Engel. 3) Vondel's hekeldicht van 1630; de Harpoen wordt geslingerd tegen de heerschzuchtige predikanten: 't beeld van een goed predikant wordt geschetst, om daartegen dat van een slecht, scherp te doen afsteken. 4) stekelig. 5) Vondel's schoon Hekeldicht van 1630, opgedragen aan Hooft, geeft het beeld van een goed regent, den vader van den Drost, in tegenstelling met wien de slechte regeerders getuchtigd worden. 6) toekomt. 7) doorgaan kan 8) Vondel. 9) gemunt. 10) grooten zedelijken moed. 11) Boven de poort van 't Rasphuis te Amsterdam. 12) Seneca in vers 439 van zijn Hercules Furens: Virtutis est domare quae cuncti pavent. 13) toegepast. 14) door de Regenten van het Tuchthuis. 15) aangenomen, dus zich zelf in den mond gelegd wordt. 16) voor. 17) verheven door deugd. 18) zich meer verlustigen. 19) pauselijke kronen.

heete hoofden, zoo veel blaeren in hun voeten te branden, dat het zap de kool niet waerdt en is, en veelen nutter waer in een houte schoe over straet te krujpen [1]). Te eelder [2]) is de kunst: en te meer eers heeft hij daer af, die 't loflijk ujtvoeren kan. Niet dat mij schempen en schieten [3]) een ridderlijke hanteering dunkt, oft, gelijk de vlieghen op een glas, over 't gladde heenen te loopen en op 't rompeligh [4]) stal [5]) te houden; maer gelijk UE. wel zeidt, den verweenden bakhuyzen [6]) hunne wanschapenheit en ezelen hunne ooren te toonen, op hoope, dat zij 't zoo klaer [7]) niet vindende t'hunnent, oft het een dujf gelezen [8]) had, wat waters in hunnen wijn doen moghen, en kleender leeren zingen. [9]) Want anders is mij tegens de borst, dat men de lujden leelijk en afschouwlijk in 't oogh der gemeente maekt, daer zij leer [10]) en stichting bij te zoeken en uit te zuighen heeft:

De Godsvrucht 's hemels gaef, bej nut voor best en boost, [11])
In voorspoedt 's menschen toom, in onspoedt 's menschen troost. [12])

Maer de Heer van Schaeghen [13]) magh hem wel een fraejen Roemer op de handt zetten, [14]) voor de klank van zulk een trompet, als de geene daer hij zijn lof op speelt. [15]) Ende als hij dat gedaen heeft, zal hij noch diep in zijn' schult

---

1) in klompen. 2) edeler. 3) schimpen en steken geven. 4) hobbelig. 5) stand. 6) hoogmoedigen aangezichten. 7) rein, helder. 8) opgepikt; de uitdrukking „zoo klaar of 't een duif gelezen heeft" beteekende „heel rein". 9) een toontje lager zingen. 10) leering. 11) nuttig voor beiden, de besten en de slechtsten. 12 zie Hooft's Baeto IVe Bedrijf regel 1185 en 86. 13) In den Harpoen prijst Vondel den Heer van Schagen over 't intoomen van zijn' Predikant en beveelt hem aan als voorbeeld voor de Staten en Magistraten, omdat hij is „zijn eigen Prekers Herder." 14) als geschenk aanbieden. 15) 3 Juni schrijft Hooft aan Baak: „Ick vind mij bedrooghen in de meeninge, dat de H. van Schaegen den schrijver van den Harpoen grooten dank zoud' weeten, ende verstae, dat zijne Ed. met ernst verklaert, zij zoude hem, wist zij wie hij waere, doen gevoelen dat haer leedt is, voor alle de werelt uitgekreten te worden als een persoon, die zijne lust naeme in 't draeghen van roem op sulck een verrichtinge tegens zijnen Prediker. Waeraen UEd. bevindt, dat de voorzienighen ende wereldwijzen den naem schuwen, van der partidigheid meer toe te geven als den noodt.

blijven staen. Ick beken ook, dat mij zulke rijmen niet alledaeghs voor den neus koomen, ende daerom alsser UE, raedt om weet, zaller mijn' vingeren nae slikken [1]). Zoo UE. gelieft den vrient zulx aen te dienen, nevens mijn' groetenis, jck zal 't gaeren gestant doen [2]). Komt het zijn E. ook te pas, met UE. eens over te stappen, jck zal mij laeten voorstaen [3]) dat appel- ende doorneboomen verssche knoppen oplujken [4]). Zeg mij doch eens waer de Ridder Reael [5]) verzonken is. Doen hij met de zoolen van zijn voeten ten naesten bij tegens d' onze kujerde [6]), was de kloot der aerde te kleen om hem zoo te beschaduwen, oft wij en werden zijnen glimp [7]) gewaer. Ende als hij in de hel van Weenen lagh [8]), en spoelde de vergetelbeek [9]) mij niet ujt zijner Ed. gestr. gedachten; nu schijnt men hem quijt met lijf en met ziel. Ick en denk niet dat die doorlughtighe zinnen, gelijk ze t' zijner tijdt de hebbelijkheit [10]) hadden om zich tot behelzing [11]) der grootste zaeken ujt te rekken, alzoo zich nu weeten in te krimpen, dat ze in een lujermant schujlen konnen, en zich aen 't toestellen [12]) derzelve te kost leggen: gelijk Tasso zeit van eenen ouden soldaet:

De zoete naem van vader en gemael
Had nu geweekt [13]) zijn braeve [41]) borst van stael.

Wel weet jck dattet een' maent twee drie te vroegh is, maer zoo verre van lachen niet, hoop jck, oft zijn Ed. gestr. en magh zich beide die naemen toeschrijven. Ick gebiede mij aen de zelve, 't zij dat zij 't hujs oft elders is. Dat het Haerlem wat zachter opneemt [15]) zie jck gaerne en voor

1) likken. 2) als ge dat Vondel vast wilt zeggen, zal ik graag erkennen dat het zoo is ('t naderhand niet verzaken). 3) mij verbeelden. 4) open doen. 5) Zie bl. 39, 46, 65 en 66. 6) bij onze tegenvoeters was. 7) schitterenden glans, luister. 9) in de gevangenis te W. 9) De Lethe, een stroom in de onderwereld, waaruit de schimmen dronken om al 't verledene te vergeten: R. was in de hel, dus in de onderwereld 10) geschiktheid, bekwaamheid. 11) 't met den geest omvatten. 12) 't gereedmaken. In 1629 was R. gehuwd met Suzanna Moor. Zie Stoett I bl. 278. 13) zacht gemaakt. 14) kloeke, dappere. 15) Haarlem had zich zeer verzet tegen een Bestand met Spanje, waarover onderhandeld werd en waarvan Hooft zeer veel verwachtte, volgens een br. van 14 Mei 1630.

voorzienigheit [1]) in. Heerenvoer is 't getij te kunnen kavelen [2]).

'T is vejligh aen de handt van zijn maghtigher te gaen, [3]) en oorbaer [4]) af te kijken, waer die t' hujs leidt. [5]) Ook spiegelt hij zich zacht die zich aen eenen andren spieghelt. Daer water was, kan weder water komen, zeidt het spreekwoort; ende moeten de naezaten zich niet inbeelden ontwassen te zijn 'tgeen den voorzaten overgekomen [6]) is. Een bullebak van afzetting [7]) maekt bij wijlen goede kinderen. Doch en weet jck niet oft hun die toegegreezen [8]) heeft: maer dit wel, dat men alles duchten moet van de geene die maght tot alles hebben. Ick hoop dat de handel van stilstant niet t' eenenmael overstujr drijft. [9]) God geef hem gelukkelijk af te loopen en UE 't volnoeghen [10]) haerder goede begeerten nae [11]) wensch

Monsr et frère, van UE.

Weldiensten Broeder

P. C. Hooft.

In plaetse van de Duitsche nieuwmaeren, die mij niet geworden zijn, zullen de Plakkaten [12]) dezen geselschap houden, waervan voor deez' tijdt mijn bekoomst heb; 'tgeen UE. den H. Graef daer voor schuldig blijft, zal UE. bij mij op de rechte zijde haerder rekeningh vinden.

Van den Hujze te Mujden, 23 Maj 1630.

Deze gereedt zijnde om te sluiten, ontfang jck de looptijdingen [13]) der voorlede weeke, ende 't verhael van de Moscovische zaken. UE. slaet wel gade, dat de wapenen en wetenschappen in 't Noorden wakkeren. [14]) Van de bezen-

1) wijsheid. 2) de handelwijze van een heer is zich naar de omstandigheden te kunnen schikken. 3) zich te laten leiden door iemand, die machtiger is. 4) nuttig. 5) lett. „waar die woont", fig. „hoe die gezind is". 6) overkomen. 7) eene onvriendelijke, barsche terechtwijzing. Vgl. b. v. een schelm van een jongen = een schelmsche jongen. 8) aangegrijnsd. 9) onderhandeling over den wapenstilstand niet verkeerd gaan mag. 10) de voldoening, vervulling. 11) naar. 12) B. had op H's verzoek gezonden „'t Plakkaat tegen de ketterijen," van Keizer Karel, van den jaere 1529" (Br. 10 Mei 1630). 13) nieuwstijdingen. 14) de beoefening der krijgskunde en der wetenschappen toeneemt (?)

dinge heeft mij frère Hasselaer [1]) geschreven, ende wie nevens Neef Coenraeds gaen, [2]) maer niet de stoffe der boodschap. Kan UE. die ujtvorssen, jck verwacht 'er deel af.

40.

In 1630 ontving Huygens „door eenighe Londensche vrienden" gedichten van den Deken van St. Paul, John Donne, dien hij acht jaren vroeger had leeren kennen als welsprekend kanselredenaar en als een der meest gevierde poëten aan 't hof van Jacobus I.

De poëzie van Donne is zeer gezocht en gemaniëreerd en wekt thans minder bewondering op, dan wel bevreemding over de spitsvondigheid en onnatuurlijke gewrongenheid. Huygens, een kind van zijn tijd, en bovendien van aanleg een geestverwant van Donne, genoot van diens poëzie, en zond Hooft eenige vertaalde gedichten, [3]) „slaende deze dichter ganschelick op UE. manieren van invall en uytspraek". Hooft, evenals Donne bewonderaar en navolger van Marini's „Concetti," [4]) toonde zich buitengewoon ingenomen met de vertalingen, als blijkt uit den volgenden brief. Vele van de overdreven loftuitingen aan Donne's vertaler moeten echter alleen op rekening van de ophemeling gesteld worden, die toen onder letterkundige vrienden als gewone beleefdheid beschouwd werd [5]).

Aan Baeck schrijft de Drost 28 Aug. 1630, terwijl hij hem den voor Huygens bestemden brief ter lezing toezendt:

„Dewijl 't UE. aengenaem was, zoo en heb jck niet gedeckt, [6]), 'tgeen van mij aen den Ridder Huyghens geschreven wordt. UE. zal daer een groenighejt in vinden van de jeught, die 't schijnt datter met my uit moest; [7]) en nochtans niet zoo veel berispens verdient, als de schotschriften, die niet alleen geen goedt, maer maghtige verbittering baeren. Jck kan quaelyck met ledige handen t'huis komen den geenen die de mijne zoo wel is vullende."

---

1) H's zwager Pieter Hasselaer, getrouwd met Hooft's oudste zuster Agatha. 2) Albert Coenraads Burg, spoedig daarop als ambassadeur naar 't hof v. d. Grootvorst der Russen vertrokken. 3) zie Worp II bl. 214 vlg. 4) Zie Te Winkel I bl. 441. 5) zie Eymael's studie over Donne in De Gids, 1891. 6) hij heeft den brief *open* gezonden. 7) Baeck zou dus ingesloten vinden een minnedicht, als uitvloeisel van eene jeugdige bui.

Aen den Heere CONSTANTIN HUJGHENS,
Ridder, Heer van Zujlechom, Secretaris des Prinssen van Oranjen.

Ede etc.

Het Engelsch ooft van UEd. in Hollantsch sujker gezult [1]) heeft mij grootelijx verplicht, door de maghtighe [2]) schaemte, die 't onze boom- oft liever aertvruchten aenjoegh, doende verwelcken de festoenen bij de dochter mijner hujsvrouwe, tot zieraedt deeser zale, opgehangen ende alle andere siere [3]) haeren smaek verliezen. Want mijn swaegher Schujl, dat pas [4]) hier en een liefhebber zijnde, daer alle zoetigheit ujtsoogh, die hem dacht bet [5]) te bevangen, als Rijnsch oft eenigh ander zap, daer de lekkertanden gewoon zijn hunne vingers nae te slikken [6]). Nu 't Noorden [7]) lieflijkheden ujtlevert [8]) van die geur en dus nae [9]) onsen mondt, zoo mach Arabien zelf ende 't ujterste van Oosten [10]), den zijnen [11]) wel toe houden. De geest van dien man [12]) dunkt mij een tijdtgenoot van den zondtvloet, ende door een van de zoonen der andere werelt beswangert te wezen [13]). Want zoo hooghvlieghende vonden zijn elders, als op den aerdbodem geraept, ende meer als mannelijk de kracht van adem en kloekheit der spieren, waarmede hij dit ter keel is ujtsettende. Niettemin, komende van onlanx UEd. Wijvenhater [14]) en Ontledinge [15]) te bezichtigen, zoud' jck geen' minder moedt hebben, op de handt van deese en anderen van UEd. afkomst, als op eenighe van de zijne, zoo zij t'saemen aen 't worstelen waeren. Hier ontfang jck UEd. laesten met het Verlaet ende

---

1) gekonfijt. 2) bijzonder groote. 3) elk ander onthaal. 4) op dat tijdstip 5) meer. 6) likken. 7) Engeland. 8) oplevert. 9) zóó naar. 10) 't verre Oosten. 11) zijnen mond n.l. 12) Donne. 13) vóór den zondvloed kozen Gods zonen zich de dochteren der menschen tot vrouw, en verwekten het geslacht der Reuzen (Genesis VI, 1—5) : de gedichten van Donne schijnen eveneens voortgebracht door den invloed van een goddelijk wezen op den geest van den dichter. 14) Huygens „Misogamos", door Hooft zelf in rijmlooze verzen vertaald; zie Stoett I bl. 293. 15) L'Anatomie; Paradoxes en Satyre. Zie Worp II bl. 136.

Afscheidt [1]), die mij in noch dieper verwondering dompelen. Blijve doch echter daerbij, datter UEd. Ambreblanq [2]) ende Printen [3]), niet voor swichten souden. Maer indien UEd. in 't geslaght van mijn schrepel en krepel [4]) vernuft, eenighen schijn vindt van zoo hoogh eenen tret nae te kujeren, daer magh het UEd. heusheit voor danken, die 't gelieft mij met UEd. eighe voeten te meten [5]). Evenwel de schaemschoe moet ujt, ende tot een diepsel [6]) van deze ujtstekende verwen en toghen [7]), hiermede gescheept koomen een deuntjen, zoo fraej (plagh mr. Jan Pietersz. Sweeling [8]) te seggen) als over [9]) twee voeten gaen magh. Want UEd. heeft mij ijets van de stof eerst in 't hooft gehangen, dewelke nu ujtgebroejt is van een smijdighe [10]) keel, die mij t'elkenmael in 't oor quam kittelen, met het slieren [11]) van dat rameine, in deze vaerzen:

qui me le trouve et le rameine
L'Amour, l'Amour?

De rest sal UE. beter bekent zijn. Ick weet niet hoe 't begint. Op die wijze had jck het dan gaerne gehadt, alhoewel ettelijke woorden geweighert hebben zich naer den troetelenden toon van die silb „mei" te vlijen. Ick laete te zeggen dat het swaer valt, de nuchtere stemmigheit [12]), in 't historijschrijven vereischt, van den stijl te spoelen, om den reigher niet te gelijken, die zeide dattet quaed water was,

---

1) Vertalingen naar Donne; zie Worp II bl. 217 en 218. 2) Huygens versje Sur un brasselet d'ambre blanc; Worp I bl. 300. 3) Characteres, dat zijn Printen, zooals de Zedeprinten in de eerste uitgave heetten. 4) mager en kreupel; het geslacht van 't vernuft is het geestelijke kroost, de gedichten. 5) Alleen bij eene heusche beoordeeling kunnen Hooft's gedichten geacht worden eenigszins overeen te komen met die van Donne. Dit doet Huygens, die H. met „zijne eigen voeten meet", op zijne eigen (heusche) wijze beoordeelt. Of zou het beteekenen: die *mijne* wijze van dichten vergelijkt met *uwe* wijze van doen, dus met *uwen* trant van dichten? 6) zie bl. 46 noot 2. 7) lijnen. 8) de beroemde musicus (1562—1621). 't Bedoelde gedicht is: De klaghte der Prinsesse van Oranje, over 't oorlogh voor 's Hartoghenbosch; zie Stoett I bl. 291. 9) op. 10) zachte, lenige. 11) sleepen. 12) kalme bezadigdheid.

en kon niet swemmen. Maer zal mijn onschult [1]) zoeken, in de gunste [2]) van UEd., dewelcke te verdienen meer gewenscht als gehoopt wort,

Ede enz. van

Uwer Ed. Gestr.
dienstwillighsten
P. C. Hooft.

Hooglijk ben jck gehouden in UEd. [3]) voor 't verwittighen van de koomste zijner Vorst. Doorl. [4]) ende zal 't noch bet [5]) zijn, zoo ons gebeuren magh drie oft 4 daeghen oft meer te vooren van den zekeren tijdt derselver gewaerschout te werden.

Den 27 van Oogstmaendt 1630.

41.

't Graf van Petrarcha (1304—74) werd twee en een halve eeuw na 's dichters dood door een dweepziek monnik, Thomas Martinelli, en een troep dronken boeren, geschonden en zijn gebeente verspreid, omdat hij Rome de tuchtroede niet bespaard en het een „godloos Babiloniën" had gescholden. „Alle de poesie van Italiën dreunt hier af" schrijft Hooft aan Baek 13 Oct. 1630, terwijl hij dezen ook 't Latijnsche gedicht: „Laura Latroni" [6]) toezendt, door Huyghens te dier gelegenheid „uit de mouwe geschudt". 17 Oct. bericht hij aan denzelfden: De Heer Huyghens besweert mij zoo hoogh om 't mijn daertoe te zeggen, dat ik het quaelijk t' ontleggen [7]) zie, ende moghelijk zijnen Latijn in 't Hollandsch pak steken zal." Reeds 20 Oct. is hij daarmee klaar, als blijkt uit den brief aan Huyghens, waarin hij o. a. zegt: „Zulke perlen zijn quaedt nae te bootsen; derhalve onderwind 's mij niet. Doch ben door de tooverwoorden van UEd. schrijven zoo verre beswooren, dat mij vervordert [8]) heb een Hollandsch loodt, naer UEd. Latijnschen diamant te smeeden, [9]) dat behalven zijn

---

1) verontschuldiging. 2) welwillende gezindheid. 3) zeer ben ik u verplicht. 4) H. had geschreven, dat de Prins spoedig te Naarden en Muiden zou komen. 5) meer. 6) Laura aan den Roover, zie Worp II bl. 219. 7) van mij af te schuiven. 8) ik mij vermeten heb. 9) zie Stoett I bl. 298: 't Loot van den Diamant des Heeren Huighens, genaemt Laura Latroni.

doofheit, [1]) noch veele kladden [2]) heeft, die de zuyverheit van denzelven leelijk belieghen. [3]) Maer aen UEd. staat het deze hegmunt, [4]) voor brij [5]) verklaert, ten kroez' en koolen, tot smeltens toe, te verwijzen." [6])

Hierover loopt hoofdzakelijk de volgende brief, benevens over twee geschiedwerken, die Hooft voor zijne Historiën noodig had, en waarvan Huyghens hem 't eerste te leen en 't laatste op zicht had gezonden van den uitgever Elzevier: daar deze er *f* 10 voor vroeg, had Huygens aangeraden te trachten, het te Antwerpen goedkooper te krijgen.

Aen

den Heere CONSTANTIJN HUIGHENS, Ridder etc.

Mijn Heere,

Wel weet het arme Mujden, dat het met den Haeghe op geen' eenen dagh te noemen is [7]). Zoo dat de Zuydersee haere golven aen onse dijken wel spaeren magh, ist haer te doen om deese moedelooze plaetse den moedt te doen zinken. Maer 't schijnt dat lang op een, den mensch sijn sinnen kosten moet, zoo sit hem het toghten nae [8]) verandering in den aert. Ende heeft mij dikwijls een daeghelijx wonder gedacht, dat ons vermaekelijker valt een beter aen een slechter te wisselen [9]), als staedigh bij 't beste te blijven. Dat meer is, de lekkerste wijnen, de smakelijkste spijzen, de lieffelijkste lusten, en de zoetheit zelf hebben de zaedzaemheit gereedt [10]). Zoo zien wij de grooten menighmael een hoef [11]) voor 't hof kiezen, ontdujkende [12]) alle pracht, allen omslagh van heer-

---

1) dofheid. 2) vlekken. 3) in 't geheel niet goed voorstellen. 4) slechte munt. 5) klokspijs. 6) veroordeelen. 7) Huyghens had namelijk bij eene uitnoodiging aan Hooft om eenige dagen te zijnent te komen doorbrengen, gevoegd: „De winter gaet voor mij pleiten, ende de gansche Zuyderzee zal UE. daarin overstemmen bij pluraliteit van baren, dat voortaen Den Haegh voor Muyden te kiesen staet". (Brief 8 Oct. 1630.) 8) 't haken naar. 9) iets beters voor iets slechters te verwisselen. 10) brengen verzadiging mee. 11) hoeve, boerenwoning. 12) wetende te ontkomen aan.

lijkheit [1]), et fortunae suae mole [2]). Op gelijke ujtspanning wenschen wij UEd. onzen gast. Indien de wegh daertoe te banen waer met haer eerst te verzoeken [3]), wij hadden lichtelijk ons lijf nae zoo willigh een' arbejdt te zetten [4]). Doch voor de Lente zaller, nae schijn, niet af vallen [5]). Maer zij komt hier zoo laet in 't landt, en doet haer intreê zoo tijtlijk [6]) in den Haegh, dat het gezelschap uwer Ed. ende 't genot van een dubbel voorjaer, wel een bekooring zijn moght, die wij quaelijk wederstaen zouden kunnen.

Eénen Giustiniano niet [7]), heeft men mij 't Antwerpen weeten op te loopen; en is mijn gelt op geen' koopmanschap soeter, als op dic van deze soort. Dies heb hier bij de 10 gl. ende 't luttel datter over is, voor de moejte van den dienaer die hem bestelt heeft, gepast. Uit den Connestagio zal mij pijnen [8]) het dienstighste te trecken, om zijn steê in UEd. boekerij niet te lang ledigh te laten.

Gelukkighe Petrarcha! nae UEd. seggen; nae 't mijne meê, om dat hem op zijn tweede ujtvaert zoo hofflijk een lijkstaetsij gebeurt, en met de groote klok van UEd. dicht belujdt te werden. Moght die edelhartighe koning die zijn: En petit lieu etc. [9]) op 't graf van Laura [10]) schreef, opzien, jck leghd' hem toe, van *François premier*, Uwer Ed. *Second* [11]) te worden, in 't bestooten van den babok [12]), die zich aen

---

1) de drukte verbonden aan een hoogen staat. 2) Tacitus A. XV 52 staat: Omissis excubiis „et fortunae suae mole" den staat zijner fotuin. (H. zelf in de vertaling „'t geveirt, den ballast", als andere vert. van mole); 't is dus ongeveer: zijne uitgebreide en lastige hofhouding. 3) bezoeken. 4) wij zouden ons gemakkelijk schikken in zoo'n aangenaam werk. 5) niet van komen 6) vroeg. 7) Huygens had H. aangeraden te lezen Connestaggio, Giustiniano, Compana en Colonna, alle schrijvers over de Spaansche onlusten. 't Eerste had hij hem geleend. Niet éénen G. enz. 8) zal ik mij moeite geven. 9) En petit lieu compris vous pouvez voir, Ce que comprend beaucoup par renommée. 10) Petrarca's geliefde, wereldberoemd geworden door de aan haar gerichte sonnetten. 11) hij zou Huygens bijstaan, in zijn strijd met den lomperd, dus zijn „second" zijn als in 't duel. 12) lomperd, domoor: door bijgedachte aan bok, waarmee 't woord niet in etymologisch verband staat, komt Hooft tot het „bestooten."

sulck een' roselaer heeft darren [1]) wrijven. Waer mijn' pen niet te plomp, hij kreegh ze tot de veeren toe, in den huyt. Maer de tijtel Laura Latroni lacht mij wonderlijken [2]) toe. Wat kon er meer klems hebben als die prosopopoeia [3])? Ook hangt het heele stuk tezamen van manlijke invallen, door UEd. dier vrouwe gegeven: van alle de welke, quae quibus anteferam [4])? Ende dit noch ujt eenen boezem geschudt, die met dujzendt bekommeringen [5]) gestopt [6]) is; recht tegens den reghel:

Pectora vestra duas non admittentia curas [7]):

die t'mijnent al te waer is, daer jck aen een zeer been zit, timmer te gelijk [8]), en bujten gewoonte met dingen van mijnen dienst gequelt ben. Maer, om gerechte [9]) bieght te doen, het oogh is mij zoo bedorven door 't gezicht der kinderen van den geest uwer Ed. dat het de misdraghten [10]) van den mijnen niet luchten magh [11]). Ondertussen heb jck UEd. grooten dank te weeten voor dit bederf, als eenen knoop te meer om haer te verbinden,

Mijn Heer,

Uwer Ed.

Van den Hujse te Mujden
13 Oct. 1630.

verplichten vrindt en dienaer
P. C. Hooft.

42.

Huighens aan Hooft.

Mijn Heere,

Over [12]) soo leckeren stuck wildbraeds als U.E. in dit kleine uytheemsche gerecht sal vinden, hebb ick niemand waerdigher weten te noodighen als UE., die ick versoecke,

---

1) durven. 2) verwonderlijk. 3) rhetorisch figuur, waarbij de schrijver 't woord verleent en gevoelens toekent aan, of handelingen doet verrichten door onbezielde wezens, dooden. 3) aan welke moet ik de voorkeur geven? (vergelijk Aeneïs IV 371). 5) bezigheden. 6) vervuld. 7) ons gemoed wil geen dubbele zorg gedoogen; Juvenalis 8, 7, 65. 8) men was bezig 't Muiderslot te herstellen. 9) oprechte. 10) misgeboorten. 11) kan. 12) op.

sijn meughe daer af hebbende [1]), de schotel terug gelieve te schicken [2]). Alsoo 't mij maer op gelijcken voet voorgestelt is geweest [3]). Hadde ick den halven eighendom daer aen, U.E. kond er niet min als [4]) de heele af toegekomen hebben; nu licht ick maer met een ander mans keers ende bidde niet te min gehouden te werden als oyt [5]) voor desen,

Mijn Heer,

In 's Gravenhage, den 15en April 1631.

UE. dienstwilligste dienaer
C. HUYGENS.

43.

Aen

den Heere Ridder C. HUYGHENS.

Mijn Heere,

Naerdien Alexander een van de peklappen [6]) was, die nae Plutarchus [7]) zeggen bet [8]) aen 't onderhoudt als aen de taefel kleeven, zoo weet ick nauwlijx, oft mijn lang zitten over 't gerecht van UE. Gestr. geschaft [9]), ontschuldiging van doen heeft [10]): en neem bijnae voor vol aen de ijdelheit der hovelingen, die willens een' krommen hals droeghen, om ten minsten hunnen grooten meester in misstal te gelijken [11]). Altijds [12]) UEd. Gestr. zal mij gaeren vergeven 't lang knauwen over een beetjen [13]), dat, met zijn' lekkernij, 't breken

1) als gij er genoeg van hebt. 2) zenden. 3) Huygens had 't stukje dus ook maar ter inzage gehad. 4) minder dan. 5) altijd. 6) plakkers. 7) P., overleden omstreeks 130 n. C., de Griecksche schrijver en philosoof, zegt in zijne Biographie van Alex. den Grooten. hoofdst. 23: Alex. hield er van den tijd aan tafel te rekken, echter niet zoozeer met drinken, dan wel met praten. 8) meer. 9) door u opgediend. 10) verontschuldiging noodig heeft. 11) in misvormdheid te gelijken: de bedoeling is dus: A. was gewoon lang aan tafel te blijven, ter wille van 't gesprek; ik behoef me dus niet te verontschuldigen, indien ik ook zoo lang mogelijk genoten heb van 't door u gezonden gedicht; dan lijk ik eenigszins op den Vorst en hovelingen beijverden zich zelfs, dien te gelijken in wat hij leelijks had. Vgl. Plutarchus Leven van Alex. 4: Vele zijner opvolgers en vrienden legden zich er op toe Alexander in sommige opzichten na te doen, zoo bijvoorbeeld, in de eigenaardige houding van zijn hals, die met eene zachte buiging een weinig naar links overhelde. 12) in ieder geval. 13) hapje.

der vasten wel verdiende. Ende hoe smaeklijk het ook is, en meene niet, dat de fijnste Roomschgezinde, op den goeden Vrijdagh zelf, daar been in vinden zoude [1]). Die ook geen broodt voor vrienden gewoon is te slujten, en kon niet min als [2]) hun mede aen een' kant laten lekken. Dies heb jck zoo haest niet weeten op te neemen [3]) als UEd. Gestr. moghelijk mag gewenscht hebben. Niettemin de schotel, hoe zeer zij hier, met lip en tonge, gegroet is, niet te leedigher t'huiswaerts keerende, zal lichtlijk te welkoomer zijn, omdat een lutsken [4]) verlangens wel lieven doet. Maer 't is een bittere naesmaek, dat jck zoo goedt een onthael met geen gelijke siere [5]) betalen kan. Doch zoo de wellusten, in een heilzaeme stichtlijkheid gezult [6]), met het grilligh malzoet van quakken [7]) te vergelden zijn, UEd. Gestr. verloove [8]) zich elders alzoo den naekenden zoomer niet, oft haer en gelieve eenen dagh Mujdens gast te wezen, op een potjen of twee van de kost, die haer in den Warnaer zoo bijster scheen te monden [9]). Ick zond ze wellicht over; maer men vint wijnen, die tegens 't water niet moghen [10]), en op zee uitteeren. Aen 't schenken is ook wat geleghen; ende dient wel van mijn' handt gedaen: zijnde 't Amsterdamsch een' spraek daer alleman niet in ujtgeleert is. Ondertussen bedank U.E. Gestr., dat wij 'er wel geweest zijn, en hoe langer hoe meer verplicht te blijven,

Mijn Heere,

UEd. Gestr.

Ujt Amsterdam,
den 22 April 1631.

Toegedaenste dienaer
P. C. Hooft.

---

1) daarin bezwaar zou hebben. 2) minder doen dan. 3) de tafel af te nemen. 4) beetje; vgl. qui se fait attendre, se fait désirer. 5) gelijk onthaal. 6) genietingen, vermengd met eene heilzame stichting (gesmaakt bij 't lezen der gedichten). 7) beuzelingen, zotternijen. 8) verbinde. 9) dus: te komen hooren naar gedichten in den geest van den komischen, in Amsterdamsch dialect geschreven Warenar. 10) niet kunnen tegen vervoer te water.

44.

H. heeft jaren achtereen geene moeite gespaard om Hugo de Groot's ballingschap te doen eindigen: vele brieven, waaronder ook Fransche, aan den raadsheer Nic. van Reygersberg, den broer der wakkere Maria, „die duisent mannen 't ergh" was,[1]) getuigen van zijne edelmoedige vriendschap zoowel als van zijn staatkundig beleid. In Oct. 1631 keerde De Groot heimelijk van 't Fransche Hof terug.

„Wat saelge wint is 't, die van 't Lelistrandt [2])
Den stroom op, in 't ondankbre Vaderlandt
Hervoert het Delftsche wetsorakel . . ." [3])

juichte Vondel, en alle vrienden hadden hoop, dat hij zich veilig hier vestigen kon, ja wendden pogingen aan, hem naast Vossius en Barlaeus te doen benoemen tot hoogleeraar aan 't Amsterdamsche Athenaeum. Maar het mocht niet baten. Door 't Gerecht achtervolgd, hield hij zich eenigen tijd te Amsterdam schuil; vergeefs trachtte Hooft hem te bewegen tot het indienen van een verzoekschrift bij de Overheid; den 7den April trok hij opnieuw naar den vreemde en verloor Holland voor goed

. . . 't oogh der wijsheit . . .
Den overgrooten Huigh de Groot,
Appolloos dierbaerste kleinoodt.

Zoo had de Drost eenige dagen te voren den grooten vaderlander genoemd, die nog na jaren (30 Maart 1635) in een brief onder de trouwhartige en beproefde vrienden „den Heere P. C. Hooft" de eerste en voornaamste plaats toewijst.

Aen den Ed. Heere Huigh de Groot.

Vertoonen[4]) in aller eerbiedenis een' ontallijke[5]) meenighte der ingezetenen van Hollandt volghende de gemaetighde zijde der regeeringe, hoe zij met d'ujterste ernst, aendacht en zorghvuldigheit overwoghen hebbende 't geen noopende zijner Ed. vertrek, oft verblijf hier te lande in bedenken komt, niet

---

1) „t'ergh" is te slim. 2) de lelie is de bloem in 't wapen der Bourbons; het Lelistrandt is dus Frankrijk. 3) zie Vondel 1630–36 bl. 98 4) hier in den zin van betoogen. 5) tallooze.

anders en konnen verzinnen, als dat zijne Ed., zoo om haer zelf, als om der landtzaeten willen, zich behoort te laeten binden aen zoo veele genegentheden haer ujtbondighlijk toegedaen, van lujden dien zijne welvaert ten hooghsten ende immers zoo zeer [1]) als haer eighe ter harte gaet, nochte de getrouwheit van alzulk een getal lujden met eere [2]), ende oprechte vrienden te leur te stellen ende te verlaeten. Met eenen gelieve zijner Ed. in te zien, hoe smaekelijk [3]) het zijner huijsvrouwe ende kinderen zal zijn daeghlijx onder hunne landslujden, bekenden ende goedgunstighen [4]) te verkeeren: van de welke zij bij verscheide geleghentheden treflijke vorderinge [5]), dienst ende hulpe hebben te verwachten. Ende al waer 't schoon [6]), dat zijn Ed. zich der gemeene zaeke niet en begeerde te bekreunen, zoo gaet het echter vast genoegh [7]) dat dezelve blijvende buiten dienst des lands ende der stadt, maer haer eighe meester, bestaende [8]) is om zich zelven bij weghe van haere rechtsgeleertheit, overvloedelijk ende eerlijker [9]) wijze met aenwinst van tijdtlijke haeve te zeghenen: in grooten luister ende als ne privatus quidem sine imperio [10]) te leven; bijstaende de stadt ende d'inwoonders niet alleen derzelve maer van 't gansche landt, in de wightighste zaeken, met haeren raedt: zulx zij voor een orakel ende mondt der wijsheit door heel Hollandt zal geacht wezen. Waer op haer Vaderlandt, voor de weldaedt van haer ter werelt gebracht te hebben, in volle betaelinge aenneemen zal de eere die zij denzelven doedt met haer verblijf. 'T welk ook eene verzachtende zalve zijn zal in de wonde der scheuringe, tot het heelen derwelke zijn' Ed. verscheide [11]) geleghenheden zal weeten waer te neemen, die bij anderen verbijgezien, oft niet met zoo gelukkigh een' handt zouden aenvejrt [12]) ende te raede gehouden [13]) worden.

---

1) stellig even zeer. 2) lieden van eer. 3) aangenaam. 4) hun welgezinden. 5) groot voordeel. 6) ofschoon 't ware. 7) is 't zeer zeker. 8) in staat is. 9) op eervolle. 10) zelfs als een ambteloos burger niet zonder het hoogste (burgerlijk en militair) gezag. 11) verschillende. 12) aangegrepen. 13) ten nutte gemaakt.

Behalven dat deze zijner Ed. gevoeghlijkheid [1]) 't hart des Prinssen zal buighen om alle die haer gunst toedraeghen, met zijne goedertierenheit te begenaedighen. Daerentegens indien zijn' Ed. zich naer bujten ende in dienst van eenighen ujtlandschen heere begeeft, staet grootelijk te beduchten, dat veele harten, ziende haere zoo vierighe wenschen ende beeden verwerpen, zulx voor al te bijster een' onbeweeghlijkheit [2]) zullen rekenen, ende van zijn' Ed. verwijderen. Zijn Ed., haer' gemaelinne ende kinderen en zullen nerghens beloopen [3]) die geneghenheit ende trouwhartigheit, die hun hier te vooren berejdt is [4]); nochte die aengenaemheit van ommegang: maer zoo 't gebeurde ('t welk God genaedelijk verhoede) dat haer' Ed. hun in kort quaem t' ontvallen ende 't hooft neder te leggen, zich in swaere bekommeringen ende zonder eenigh heul of troost vinden. De middelen ook om haere kinderen te vorderen [5]), zullen zeer ongewis ende maghtighen nijdt onderworpen zijn bij de vreemden. In plaetse van haer eighe heer ende meester te zijn, zal zijne Ed. dujzentderleij wederwaerdigheden [6]) van meesters en knechts moeten dulden, ende in sujker opeeten [7]), om zelf tot eenighe werkelijke vorderinge [8]) te geraeken, ende die verworven hebbende, altijds op een glad ijs staen, mits [9]) de listen ende laeghen staedigh te hove in swank gaende [10]) om den eerlijken lujden [11]), die eenigher mate verheven zijn, 't gras onder hunne zoolen te maejen. Ende genomen dat de fortuine haer Ed. hierinne boven gewoonte medeloopen wilde, zoo is er echter zoo zwaer een last van kosten aen de hoofsche bedieningen vast, dat zijner Ed. kinderen zich ten ujteinde daerbij min zouden gevordert vinden als bij 't voordeel dat zij met haere enkele rechtsgeleertheit zoude konnen doen. [12]) Luttel lujden voorwaer, die

1) inschikkelijkheid. 2) al te groote onwrikbaarheid, onverzettelijkheid. 3) aantreffen. 4) die hen hier al te voren wacht. 5) vooruit te doen komen. 6) smadelijke bejegeningen. 7) voor zoete koek opeten. 8) bevordering, vooruitgang. 9) door, ter oorzake van. 10) in zwang zijnde. 11) lieden van eer. 12) De kinderen van De Groot zouden dus eene grootere erfenis te wachten hebben, wanneer hij hier te lande alleen de rechtspraktijk uitoefende, dan wanneer hij een ambt aan een vreemd hof bekleedde.

hun vaderlandt, zelfs om billijke reden verlieten, ziet men zich des bedankt te hebben:[1] gelijk aan Themistocles,[2] Coriolanus[3] ende andere gespeurt[4] kan worden. Ook zoud' het den lande een' eeuwighe schande zijn, zoo de naekomelingen quaemen te oordeelen, dat dus een hemellicht als zijn' Ed. is, daerujt had moeten verdreven blijven. Het onbenoeghen[5] des Prinssen over haere onbeweeghlijkheid[6] zal drukken alle degeene, die zijner Ed. ojt gunst bewezen, ende op nieuw een bitse bitterheid[7] in de wonde der scheuringe wrijven, waerdoor zij wellicht 't eenemael ongeneeslijk moght[8] worden. Is derhalven d'ootmoedighe bede op[9] zijn' Ed. dat haer gelieve zich zelve, de haeren, vrienden en vaderlandt met haer vertrek niet te bedroeven ende van zoo groot ende genoeghzaem zeker een heil te versteken,[10] op d'ongewisse hoope ter werelt,[11] nochte zich te keeren[12] aen de ingebeelde ende ongegronde zorghe van verkleening te lijden bij overlevering[13] van een verzoekschrift aen de overigheit[14] om hier te lande ongemoejt te blijven woonen. Want zeker indien daer bescheidt tot genoeghen haerder Ed. op volght, zoo zal de meeste[15] vernedering over[16] de zijde der overheit wezen: gemerkt zijn Ed. niet altoos[17], ende d'overheit het vonnis over zijn' Ed. gestreken, nevens 't plakkaet tegens haer boek ujtgegeven[18], zoo doende komt te herroepen. Indien het bescheidt haer wansmaekelijk valt, zoo zal haer vertrek bij alle lujden met eere[19] verschoont worden. Entlijk, verblijvende[20] staet haer altoos de deure noch open om ten lande ujt te gaan; ende zal zij min[21] verplicht zijn aen de

1) dat zich hebben kunnen gelukwenschen met hun besluit. 2) Themistocles (514—446 v. C.) vestigde zich na zijne verbanning uit Athene in Perzië. 3) de Romeinsche patriciër Coriolanus vluchtte 491 v. C. naar de Volscen. 4) bemerkt. 5) de misnoegdheid. 6) onverzettelijkheid. 7) bijtende, bittere stof. 8) zou kunnen. 9) aan 10) berooven. 11) ter wille van de meest ongewisse hoop ter wereld. 12) storen. 13) in mindere achting te komen door, zich te vernederen door de inlevering van. 14) overheid. 15) grootste. 16) aan. 17) volstrekt niets. 18) n.l. dat tegen zijn „Verantwoordinghe van de wettelijcke Regeeringhe van Hollant ende West-Vrieslant" van 24 Nov. 1622. Zie Brandt, *Leven van Hugo de Groot I*, 293—302. 19) lieden van eer. 20) blijvende 21) minder.

geenen die haer komen te beroepen [1]), bij oft [2]) zij geen blijvende plaets in 't vaederlandt vindende, zich scheen ujt ujterste noodt in dienst van vreemden te begeven. Maer indien zij ditmael 't landt verlaet, zij delft daetlijk achter zich den wegh op ter wederkoomste [3]).

45.

Aan TESSELSCHADE.

Wij hadden wel behoort stip [4]) op onze ujre te passen, met UE. te bezoeken: maer de bruiloftgang heeft zoo veel toereedens [5]) aen [6]), dat het eenen licht ujt zijn' gissing gaet. 't Was een' groote Eclipsis voor mijn Susanna [7]), in plaets van U.E. aenschijn, andere troonijen te vinden, daer 't haer niet lang in en luste te starrekijken. Niettemin zij had vertrouwt dat de wederliefde zoo koel niet geweest waer, oft UE. en zoude haer 's andren daeghs dat verzoek [8]) betaelt hebben en ons een vischjen helpen eeten. Maer (ach arme!) een ongeluk komt zelden alleen. Zij was UE. quijt en had het naekijken: min nocht meer als Psyche als haer vrijer [9]) een glippert maekte. Nu quijnt en steent d'arme torteldujf, beweenende haer' verlaetene eenzaemheit: ende kan aen Corisca [10]) geen volslaeghen ongelijk geven, die een gasthuis van haer hart maakte, om zich aen 't vlotgras [11]) te houden, als haer de wal ontging [10]). Maer 't mag haer een leer zijn, dat

1) een ambt zullen aanbieden. 2) dan wanneer. 3) beneemt zich elk middel om weder te komen. 4) stipt. 5) 't maken van zooveel toebereidselen. 6) in 7) H's stiefdochter. 8) bezoek. 9) Amor, die volgens Apuleius' sproke des daags zijne geliefde verlaat. 10) In Guarini's beroemd herdersspel. „Il Pastor fido", d.i. De getrouwe Herder, komt voor Corisca, smoorlijk verliefd op den herder Mirtillo, die zijn hart heeft gezet op Amarillo: uit wraak wil zij Amarillo brengen tot een misdrijf, waardoor deze des doods schuldig zou worden; haar toeleg mislukt; M. en A. huwen en hoewel 't snoode plan ontdekt hebbende, schenken zij C. vergiffenis, die nu 't land verlaat om in de eenzaamheid haar leven te beteren. Een gasthuis is hier zooveel als een huis, waar de zieke gezond moet worden. 11) een soort gras, dat aan den waterkant groeit. 12) die trachtte zichzelf te genezen, om zich ten minste nog aan een stroohalm vast te klampen. Let er op, dat „zich aan het gers houden" in Zuid-Nederland ook beteekent: zich trachten recht of gezond te houden, voor zich zelven zorgen.

ze zich hoede, op vrijers te verslingeren [1]), die, nae 't zeggen van haer sexe, de meisjens in wispeltuirigheit noch verre de loef afsteken. Had zij ook ten minsten een' Crommetjen [2]), om den tijdt meê te korten, zoo moght zij haer droefheit noch ten deele vergeten. Nu laet ghij haer hier bedrukt en troosteloos zitten. Zij en is nochtans geen Medea om UE. Teetjen te verscheuren [3]), nocht Dido om UE. op de bouten van uw Marije te gast te nooden [4]); maer een zoetemelx hartjen, dat al zijn leedt met suyker wreekt. Hier nevens gaet een kisjen vol. Zoo veel beetjens als je daer in bijt, zoo veel kusjens, zal zij zich inbeelden t'ontfangen en laet UE. op die zoete hoope, gelijk wij mede doen, met alle die UE. lief zijn Gode bevolen: blijvende

Me Joffre UE.

toegeneeghen dienstwe

P. C. HOOFT.

De soldaet, die mij van UE bevolen wort, heeft mij, meen jck, gesproken ende verlof ten aenzien van zooveele kinderen, om tot Alkmaer te blijven tot Maj toe. Daer nae dagh en raedt. [5])

Ujt Amsterdam, 18 Febr. 1632.

46.

Aan den Raedsheer VAN DEN HOONERT.

Edele, Hooghgeleerde Heere,

Schoon 't werk ten einde gebracht hebbende, moest jck voor overloon rekenen zoo eerlijk [6]) een' getuighenis, als 't uwer Ed. ende den Heere Schotte [7]) gelieft heeft mijn' Historiën op de handt te geven [8]). Wel vind jck, in eighen gewisse [9])

1) te verlieven (verslingeren had geen ongunstigen zin). 2) een Crombalchje, een van uwe kinderen. 3) De beruchte toovenares, die hare en Jason's eigen zonen ombracht: T. en M. zijn Tesselschade's dochtertjes. 4) De overlevering wil, dat Dido na hare teleurstelling geregeld offers bracht aan de goden, of wel aan haar wraak: zoo'n Dido kon dus ook iemand noodigen tot een maal, waarop een slachtoffer als versnapering wordt opgediend. 5) komt tijd, komt raad. 6) vereerend. 7) raadsheer in den Hoogen Raad: 8) te schenken. 9) geweten.

gaende, dat deze [1]) meer gunst als vergelding is; maer echter eenen zoeten troost in 't winnen der goede geneghenheit van zoo waerde ende achtbare Heeren. Ende gevoel mij hier door niet weenigh verquikt, onder den last, dien jck op mijnen hals gehaelt heb, om van mijne leedighe ujren te verantwoorden [2]). Volmaekter niettemin zoude mijn genoeghen zijn, waeren UEdn gedient geweest met mijn' doolingen aen te wijzen. Bekenne eevenwel, dat dit, om de meenighvuldigheit derzelve, te veel geverght is, aen, [3]) persoonaedjen bezigh in zoo prangend een' bekommering [4]) als die van d'opperste rechtspraek. Op hoope nochtans dat UEdn haer oordeel, aen 't gemeene beste verplight [5]), mij niet ten deele zullen weigheren, maer 't zelve ten minsten over de groofste mijner misslaeghen vellen, heb gaerne hier neevens gezonden het tweede boek met een stuk van 't derde, zoo haest de ujtschrijver daer afgescheiden ende eer 't bij mij overzien [6]) was. UEdn tijdt voor te schrijven, waer te vermetel van mij, dien dit kindt [7]) ujt zoo hoogh een' schoole nemmermeer te spaede zal wederkeeren, als jck het maer geschikter [8]) en geleerder magh t'huys krijghen. Want tot hierentoe vergeef jck mij 't praelen met gloorije die anderen toekomt [9]). Vergaeve UEd. slechts zoo lichtelijk de balddaedt dezer aenmoeijenis [10]) den geenen die in allen gevalle altoos genoegh versiert zal zijn mits oorlof van haer verwervende [11]), om zich te moghen tekenen,

Ede. etc. Uwer Ed.

Van den Hujze ootmoedighsten onderdaensten dienaer
te Mujden den 21sten in P. C. HOOFT.
Zomermaent des jaers 1632.

---

1) n.l. de getuigenis. 2) om te kunnen verantwoorden, hoe ik mijn ledige uren besteed. 3) van. 4) moeitevolle bezigheid. 8) dat U gebonden is te geven in 't algemeen belang. 6) nagezien. 7) n.l. zijn boek. 8) bekwamer. 9) Hooft verbetert zijn werk naar de raadgevingen van anderen: hij pronkt met andermans veeren. 10) de stoutheid van dit verzoek. 11) vereerd zal zijn, indien hij verlof krijgt.

47.

Aan BAAK.

Monsr. mon frère,

Wat heb jck een maendagh stilswijghend op den veerman gevloekt, om dat hij mij niet eenen brief meedebracht. Sint zijnder mij twee van andre vrienden gewarden [1]: waer bij [2] jck zie, dat het zijn' schuldt niet en is, maer moghelijk van U.E. ziekte, die mij de loopmaeren [3], anders zoo wel op haeren tijdt passende, moghelijk onderschept heeft. 't Bedroeft mij te denken dat UE. te zwak zoude zijn om mij te bedenken met een bruikgoedt, daer jck voortaen schier eighendoom aen reken, gelijk de boeren, die drijven [4] dat men hun ongelijk doet, als men hen om goede rede van een hofstede zet. Ick bid UE. verlicht mij van dien last, oft laet mij ten minsten 't gemeene ongeluk [5] weeten. Want

Twijflende vreez' vreest alle quaeden t'zaemen;

zoo lang jck daerin steek, oft ducht dat UE. van huis is, en dar [6] jck 't vervolgh mijner Historiën nocht zenden, nocht haer verghen voorts [7] te schrijven. Wel waeg jck hierbij een stuk ujt onzen Staetwijzenman [8] dat verlooren werdende wat lichter om boeten [9] zoude zijn. Van yet nieuws en is mij niet verkundschapt, ujtgezeidt [10] dat de tijdingen van de schanssen bij Antwerpen opdrooghen. [11] 't Is een' groote konst van ons ijveraers, leughens te gelooven, die wij zelf verziert [12] hebben. Recht averechtsch [13], maer in gelijken zin, begrujzen [14] de kinderen alzoo hun eighen bakhuis [15], en zijn er af vervaert, als zij 't in den spieghel zien. God geeve, dat jck alzoo bedroghen zij met d'inbeelding uwer krankheit, ende dat UE. zoo wel vaere, als haer wel wenscht,

Monsr. et frère, UE.

Ujt mijn Toorentjen, Toegeneghe dienstwe Broeder

23 Junij 1632. P. C. HÓÓFT.

1) geworden. 2) waaruit. 3) nieuwstijdingen. 4) beweren. 5) het gemeenschappelijk ongeluk, 't ongeluk voor ons beiden. 6) durf. 7) noch van u vragen voort. 8) Tacitus. 9) dat verloren gaande lichter te vergoeden. 10) behalve. 11) Baak had 13 Juni 't onjuiste gerucht, als zouden die schansen door de onzen genomen zijn, aan H. gemeld. 12) verzonnen. 13) net andersom. 14) bemorsen. 15) gezicht.

48.

Aan BAAK.

Monsr et frère,

Heden hadden wij rekeninghe op UE. koomste gemaekt, denkende dat Sint Jan zich moghelijk nae de Geuzerij ende 't verleggen der Haerlemmermarkt zoude schikken, en ons de gewoonlijke warmte leveren [1]). Maer wie zagh hem ojt zoo verkleumt in 't landt koomen? 't Schijnt, dat hij hoovaerdij heeft, in kersmis ten minsten van koude en gujrigheit te gelijken; oft dat de tijdt blutsch [2]) is van zoomers en voortaen niet en heeft dan winterweer om ons bij te zetten [3]). Zoude de Spanjaert de hitte wel 't zijnent bekommert houden [4]), om, nu 't hem aen soldaeten gebreekt [5]), d' onze voor Maestricht, met booze daeghen en bittre nachten te bevechten? Lappen en Vinnen hadt men van doen [6]) om bij zulk eenen hemel 't velt te houden. Maer hoe fel dat het waejt, daer komt weenigh tijdings, dunkt mij, van daer herwaerts over. Dit doet mij vreezen, dat het in den windt is [7]): al zeit men, geen tijng [8]), goê tijng. Ende is mijn verlangen des te vierigher, opgeblaezen [9]) door die koelte. Zoo UE. eenighe lucht heeft, 'tzij meê oft tegensgaende [10]), gunt'er ons de snuf af [11]): insgelijx van Duitslandt, daermen vaert [12]) als de bedijkers der meeren, die 't laeghste waeter quaelijkst [13]) boven kunnen krijghen en op 't laest eerst de meeste wellen zien opborrelen. Wat plooij de saeken in Beemen [14]) neemen zullen, met de koomst des Sweedschen koninx behoort men nu haest wijs te werden [15]). De Sax [16]) heeft mij schendigh ujt den neste genomen [17]) met het goedt gevoelen, dat jck

1) Al was men hier dus Geus geworden, en al was te Haarlem de Sint-Jansmarkt verzet, toch had men gerekend, dat St.-Jan op zijn gedenkdag de gewone warmte zou geven. 2) ledig, ontbloot. 3) te geven. 4) ophouden, in beslag, arrest houden. 5) ontbreekt. 6) noodig. 7) er tegenspoed is. 8) tijding. 9) aangewakkerd. 10) iets verneemt, 'tzij gunstig of ongunstig. 11) er staat letterlijk: als u ergens de lucht van heeft, gun dan dat wij mee ruiken. 12) daar het de lieden gaat. 13) het moeilijkst. 14) Bohemen 15) spoedig te weten te komen. 16) Johan George, keurvorst van Saksen. 17) leelijk beetgenomen; hij was in Bohemen werkeloos gebleven en had zich niet met Gustaaf Adolf in Beieren vereenigd.

eertijds van hem had. Men zeit mij nu dat hij te stip [1]) is, met op zijn' maeltijdt te passen. Een gemeen [2]) burgher hoort zelden daer kijven om van zijn wijf. Maer de geschiktheit van krijsoversten is in wat anders geleghen; en nae dat jck hoore, weet hij zoo wel niet van opstaen als van sitten gaen. Des kaizars krachten zijn met geen groote bekers uit te drinken: God beter 't, die UE. in gunst, en in de haere [3]) houde,

Monsr et frère,

UE.

Ter vlucht van den H. te Mujden gansdienstwen broeder
27 Junij, 1632. P. C. Hooft.

Dese ingesloten bid ik UE. te doen voortbestellen.

49.

Aen Tesselscha.

Me Joffe

De roê maekt goê kinderen, gelijk UE ziet, mits [4]) jck mij gae beteren met schrijven, nae 't laeste kijven [5]), dat jck van haer gehoort heb. Want deze is alleenlijk om dat te bewijzen, ende niet om UE van onze koomste te waerschouwen. Wij hadden er wel onzen mondt op gemaekt [6]), tegens deze ingaende week. Maer wat daeghen hebben wij alle daeghs? Wie zagh Sint Jan [7]) ojt zoo verkleumt in 't landt koomen? Hij moet zijn tijdt [8]) vergist hebben, oft doen 't van hoovaerdij om ten minsten Kersmis in koude en guirigheit te gelijken. Het weder schijnt blutsch [9]) van zoomers te zijn en dat wij voortaen niet dan winters aen hem in 't vat hebben. Uit wat hoek dan de windt ook waejt, geen' warmte komt er over. Ick erbarme mij over onze arme

1) stipt. 2) gewoon. 3) en die houde in *uwe* gunst uw broer P. C. H. 4) vermits. 5) knorren. 6) er wel op gevlast. 7) Sint Jan valt op 24 Juni, toen de dag van 't zomer-zonnekeerpunt geacht. Zie bl. 99. 8) zich in den tijd. 9) ontbloot.

pruimen, die niet een zonneschijn gebeuren [1]) magh. Wanneer zal 't eens zijn, dat wij die rijpe geeltjes met haeren waes onder de blaeuwe van Damasco [2]) zullen zien uitsteken, als starren aen haeren hemel? Ick waetertande 'r nu meer nae, dan als jck ze in 't oogh heb, en slaght Homerus [3]) in dit stuk [4]), die 't levendighst gezicht had, doe [5]) hij blindt was en door 't verlangen nae de verwen en maxels der dingen, d'innerlijke verbeelding derzelve [6]) schijnt gesterkt te hebben. Ick hoorde weleer, dat je kunsjens [7]) kondt. Ist waer, zoo spreekt een hoogh [8]) tooverwoordt, en doende meer als Circe [9]) steekt het weder in een ander bakhuijs [10]). Oft zoo UE. ooghen zonnen zijn, gelijk de vrijers plaghten te sweren, zeinter [11]) ons een over tot gelejde derwaerts aen. Oft plant'er een in de Beverwijk, om Joffre Tol [12]) ujt te lokken, die ook tegens geen' koude en magh [13]), al isze beter gedost met vlees en vet, dan wij zijn,

Me Joffre

Ter vlucht [14]) ujt mijn UE.

Toorentjen 27 Juny 1632. verplichte dienstwe

P. C. HOOFT en H. HELLEMANS.

50.

Aan TESSELSCHA.

Me Joffre.

Wat drommel voor liefkruidt [15]) heeft UE. mijn Suseken [16]) ingegeven, dat haer zoo doet quijnen en jooken nae [17]) UE.

---

1) ten deel vallen. 2) Damascener pruimen 3) H. zou, volgens eene waarschijnlijk valsche overlevering, blind zijn geweest. 4) op dit punt. 5) toen. 6) de voorstelling in den geest. 7) tooverkunsten, vgl. bl. 102. 8) krachtig. 9) de toovernimf, die de vreemdelingen, welke in haar gebied kwamen, in wilde dieren veranderde, zoo b.v. de gezellen van Odysseus in zwijnen. 10) bakkes, aangezicht. Vgl. in een ander vel steken. 11) zend er. 12) mevrouw Tol was „het oudste speelnootje" van mevrouw Hooft. 13) kan. 14) In der haast. 15) poeder om iemands liefde op te wekken. 16) H's stiefdochter. 17) sterk verlangen naar.

jegenwoordigheid? 't Meisjen heeft het heele hooft vol Tesselschaes en droomt bij lichten dagh van de genoote vriendschappen, lekkende haere vingeren nae[1]) den hoonig van UE. lieflijkheit. Ick begin Huighens ujt zijn deer[2]) te zetten, ende voor vol aen te neemen, dat ghij toveren kunt, oft ten minsten eenighe kunsjens[3]), die wat meer in hebben, als een ijdele hairring[4]). Om zich eenighzins te verlichten van den brandt dezer koortse, heeft zij zich wat minnebloedts af laeten tappen, en zeindt het hier bij, tot een schenkaedje[5]). Arme sloof, die hier door lichtenis[6]) meent te krijghen! Z'is op den verkeerden wegh. Die van toverij genezen wil, moet zelf bloedt van de kol hebben. Kan ick haer dat dietsch maeken[7]), zoo vreest vrij onder haer lippen te komen, want zij zullen UE. zoo nijpen, dat 'er 't roode sweet nae[8]) volght. Ten minsten zuight zij er een scharlake plekje keel meê, 'k wedde dat dat helpen zal, en wenschte daerom UE. hoe eer hoe liever hier. Maer om niet te vinnigh een spel te drijven, waer goedt, dat wij een pleister van prujmen op het zeer[9]) lejden, en die weeten van geen rijp worden, voor over acht daeghen. Bidden dan[10]) dat UE., niet in de naeste, maer in 't eerst van de week daer aen, naemelijk met den herfst, over koome, om hare guirigheit met de zoete melk van UE. hart[11]), wat te smijdighen[12]). Zoo zullen wij 't ber[13]) van September niet voelen, dat zoo zeer nae den winter smaekt, dien hij in den mondt heeft[14]). Zijn eerste dagh is een Woensdagh; 't welk jck zeg, ujt zorghe[15]) dat 'er t'Alkmaer geen' almanakken zijn. UE. kieze dien tot het aenveirden der rejze, oft een etmael oft twee te vooren, nae haere beste geleghenheit[16]); maer wij dienden 't te weten.

---

1) naar. 2) Huyghens had beweerd, dat T. tooveren kon; eerst had H. dat niet gelooïd, en den vriend *in* zijn deer gezet; nu begint H. 'tzelfde te denken, en zet hij dus Huygens *uit* zijn deer, minacht hem niet langer. 3) vgl. bl. 101 4) die wat moeilijker zijn te maken dan een onnoozelen haarring (als misschien T. voor Suzeke gemaakt had). 5) zeker zendt zij een of ander vruchtensap. 6) verlichting. 7) aan 't verstand brengen. 8) bloed op 9) de wonde. 10) wij verzoeken dus. 11) Vgl. bl. 96). 12) verzachten. 13) de guurheid. 14) dien hij aankondigt. 15) uit vrees. 16) naar 't u het best gelegen komt.

Ende ons daer toe [1]) verlaetende, zullen UE. met haer lieve Crommetjen [2]) en kinderen, Gode bevelen, nevens hartlijke groetenis,

Me Joffre van

UE.

Van den Huize te Mujden, 20 Aug. 1632.

verplichten dienstwn P. C. Hooft.

51.

Aan Tesselscha.

Wel magh UE. haere miltheit rouwen, die mijn' lieve Leonor en Susanne, elk met een glas van vaederlijken naeme en geest [3]) beschonken heeft. Want wij slachten alle de rijke lujden, die hoe zij meer hebben, hoe zij meer hebben willen. Ook waer jck noode doodt gedeelt [4]), ende had daerom geirne, op den grootsten roemer, gemaelt [5]) het voorighe ende deerlijk verongelukte:

A demain les affaires [6]).

Op de twee kleener daer nevens gaende, die tot last van twee schroeven [7]), Bachus en Ariadne [8]) zullen dienen, wenschte wel dat U.E. geliefde te stellen

Speculum mentis.
Fomentum amoris.

Op twee andre kleene tot de zelfste schroeven, dunkt mij dat, om de verandering en voor de leeken, niet quaelijk komen zoude deze uitlegging van 't bovenstaende:

---

1) daarop. 2) haar man Crombalch. 3) n.l. met een roemer, misschien een ronden roemer, dan heeft hij ook den geest van den ronden Roemer Visscher. 4) met niets afgescheept. 5) afgebeeld, geschreven. 6) een vorige roemer was dus onder de bewerking gebroken. 7) voet- of verhoogstukken, waarop de roemers geschroefd werden. 8) De voetstukken zijn hier dus beeldjes van den God van den wijn en van zijne gemalin, de door Theseus verlatene Ariadne.

Spieghel van de binneborst.
Doojnat op de minnevorst. [1])

De glaezen terugkrijghende, zal ick UE. bedanken, naer behooren. Ondertussen doen 't mijn' huisvrouw en Suseken ten hooghsten: en zenden hiernevens de bom [2]) gestoffeert met [3]) lekkernijen. Maer jck duchte dat ze UE. zoo wel niet zullen smaeken, als mij de veersen gevult met overaerdighe invallen, zonderling [4]) dat:

Wanneer ghij blinkt, zoo taent de zonne van mijn hart.

Ick heb 't Sonnet aen den Ridder Reael bestelt [5]), daer wij onlanx ten eeten waeren, bij Joffre Dimmers met haren spikspelder [6]) nieuwen man, dien zij, ujt loutre klinklaere liefde, heeft aengeslaeghen [7]). D'andere dichten heb jck geschreumt te kladden [8]): maer ujtgeschreven, wat verstelt [9]) en betuttelt [10]) nae mijnen zin; op dat UE. haere keur [11]) hebbe, om die in hun wezen te laeten [12]) oft te veranderen. Het Koninxliedt [13]) staet tussen hangen en wurghen, en kan quaelijk aen zijn eindt raeken. Want mijn geest is zoo verzoopen [14]) en verzonken in 't rijmeloos schrijven mijner Historiën dat hem de wieken te nat zijn en in te diep een kujl steeken, om vlucht oft vejrt nae [15]) de poetische lucht te maeken. UE. verght het hem nochtans. Maer dit zeidt hij daer toe:

'k Weet van dichten, nocht van deunen,
Niet dan ketelachtig [16]) dreunen
Is het dat mijn snaeren

---

1) Zinrijke opschriften op de roemers, waarmee bedoeld wordt: de wijn maakt minder terughoudend, openhartiger, en doet dus iemands ware geaardheid kennen; ook verdrijft hij de koelheid uit het hart van de(n) geliefde. 2) trommel. 3) voorzien van. 4) in 't bijzonder. 5) ter hand gesteld. 6) spiksplinter. 7) schertsend voor: ten huwelijk genomen. 8) aan de andere gedichten heb ik geschroomd te knoeien. 9) verschikt. 10) betuttelen is de puntjes op de i zetten. 11) keus. 12) te laten, zooals ze zijn. 13) De „Klaght van Koning Henrik de Groote enz. zie bl. 109. 14) niet gebruikt in den ruwen zin van tegenwoordig; verdiept. 15) vaart naar. 16) ketelachtig van ketel, met bijgedachte aan ketelachtig = kittelachtig, moeilijk.

Baeren.
Was de keel ojt glad en hel,
Z'is nu bijster van haer stel;
Slaet niet dan een schor
Gemor.
't Hart, al heeft het Phoebus [1]) tegen,
Wil, tot uw verzoek geneghen,
Boven zijn vermeughen
Deughen [2]).

Hier ziet UE. den strijdt tussen kracht en zucht. Deze heeft er nochtans ujtgepijnight 'tgeen hier nevens komt op 't verjaeren van UE brujloftsdagh [3]). 't Gaet bedrukt genoegh [4]), al en brengt men 't in geen druk [5]). Maer zoo ghij 't in uw hart drukt, het zal zijn druk verwonnen hebben. Dan vreeze [6]), dat zijn lot zoo goedt niet zijn zal: 't en zij dat UE. de gunst [7]) voor de kunst aenneeme. Die hoop, gegrondt op haere [8]) heusheit, is noch niet t' eenenmael vervallen. Dies mij daermede troostende [9]), laete UE en alle die haer lief zijn den Almoghenden bevolen, nevens hartlijke groete en eerbiedenis

Me Joffre van UE.

hooghverplichten dienstveirdighen
P. C. Hooft.

Wisten wij UE brujloftfeestdagh en zoo wij daertegens de roemers weder hier moghten hebben, wij zouden schikken [10]) op denzelven tijdt alhier banket te houden, om dezelfste staetsij [11]) te vieren.

Ujt Amsterdam, 2 Novemb. 1632.

---

1) den God der dichtkunst. 2) boven zijn macht 't goede (zijne plicht) doen. 3) zie 't gedichtje Stoett I bl. 304, waarin op den 9den verjaardag van haar bruiloftsdag, Hooft Tesselscha opwekt weer de schoone kunsten te gaan beoefenen, die zij ter wille van hare plichten als huisvrouw had moeten verwaarloozen. 4) 't zijn dus bedroefd slechte verzen. 5) woordspeling met druk = benauwdheid, ellende, en druk = uitgave 6) doch ik vrees. 7) mijne goede genegenheid tot U. 8) n.l. die van Uwe Edelheit. 9) bemoedigende. 10) zorgen. 11) die plechtigheid.

52.

Aan den Heere P. C. Hooft.

Mijn Heer,

Die zijn weldaet[1] roudt, die en streck se niet[2]: maer dit roudt mij, dat UE. dus lang bekommer[3] sijt geweest met een verliefde Heros sorgh[4] voor 't blijven van hetgeen dat al soo zeer naar UE. haeckt, als ghij verlangen moecht;

't Wert door zulcken lust gedreven,
raeckte schip en mensch om 't leeven,
't goet souw in u handen
stranden.

Siet hier dan, hetgeen ghij vierigh begeerden, wert u eyvrich gejondt[5]; ick heb dapper besich geweest met snijen, de eerste is gebroecken, en ook het Duyts[6] sijn te veel letteren, wil soo wel niet vallen, het stont te krivelich[7]; heb daerom het Latijn gekooren. Onze bruyloftsverjaering is den 26en deeser maent; mijn Crombalch sal UE. haest bijkoomen[8] volgens UE. begeeren, dan ick wenste wel dat het anders was, en UE. nevens mij bedancken voor de aengenaeme persen[9] en andere leckerheden, met geldt en goede woorden; wij blijven u vrinden

Tesselscha Roemers.

Hartelijke groetenisse aen Mevrouw Heleonora en juffrouw Susanna; wij bedanken UE. seer voor de patrijzen, die ons seer wel te passe quamen.

---

1) zie aanhef Br. 51. 2) dien wordt ze niet als verdienste aangerekend. 3) bekommerd. 4) Hero, de schoone priesteres van Aphrodite, vreesde iederen nacht zonder grond, dat haar geliefde Leander, die om haar te bezoeken den Hellespont moest overzwemmen, niet zou komen: hij toch verlangde niet minder vurig naar haar, dan zij naar hem. Ja, toen hij bij een storm omkwam, dreef nog zijn lijk naar de gewone plaats van samenkomst. Evenzeer verlangde de roemer naar Hooft, wiens zorg over zijn uitblijven dus ongegrond was: ja mocht het schip vergaan, dan zou de roemer doen als eenmaal Leander. 5) vol liefde gegund. 6) 't Nederlandsch opschrift. 7) Vgl. kriebelig schrift. 8) spoedig bezoeken. 9) perziken.

53.

Aen
den Ridder CONSTANTIN HUIGHENS.

Mijn Heer,

Voor eenighe daegen heb ick Uwer Ed.gestr. gebiegt zekere mijne slingersucht nae [1]) eenighe Fransche rijmen op mijnen Hendrik de Groote. Ende verzekert mij haere [2]) heusheit genoeg, dat Ued.gestr. deese windtlust [3]) niet ongeboet [4]) en zoude gelaeten hebben, soo 't haerder [5]) beezigheit had mogen beuren, [6]) aen 't vernoegen van soo ijdle zinlijkheid [7]) te peinsen. Haer eerste ledige ujre nochtans dar jck mijselven toeleggen, [8]) en in korten tijdt het verwerf mijner ontijdige beede verbejden. [9]) Noch loopt mijn stoutheit hoogher, ende zondighende op de voorighe blijken haerder goede geneghenheit, komt haer hier nevens verghen [10]) 't oversien van 't lidt [11]) mijner Historie, dat het belegh van Haerlem vervact. [12]) De lange [13]) ongerijmtheden, strijdende tegens alle reeden van oorloge [14]), in andere schrijvers gespeurt, [15]) doen duchten, dat 'er mij misschien geen' minder ujt de penne gedroopen [16]) sijn, en wenschen om [17]) de sujveringe eener krijskundige [18]) handt, eer ick deeze klad in 't net dar [19]) stellen. Indien 't mijnen heere Wijtz, [20]) dien jck achte, met de jegenwoordige toerusting [21]), ten halse toe in 't werck te steeken, niet te

1) groot verlangen naar. 2) n.l. de heuschheit van Uwer Ed. gestrengheid. 3) winderige, ijdele lust, ijdelheid. 4) onbevredigd. 5) aan hare. 6) gebeuren, ten deel vallen; de zin is ongeveer: indien het uwe. drukte had toegelaten. 7) aan 't voldoen van zulk een ijdelen lust 8) Uw eerste vrij uurtje durf 'k mij beloven. 9) en binnen kort verwachten, dat voldaan zal worden aan mijn verzoek, dat op zulk een ongeschikt oogenblik komt (of: aan mijn ongepast verzoek). Huygens voldeed spoedig aan 't verzoek van den „Prince des Histoires" (zie Worp II bl. 254), doch uit Br. 88 blijkt dat H. toch maar niet de lofdichten voor zijn H. d. G. deed drukken. 10) verzoeken. 11) het deel. 12) bevat. 13) In den brief in 't kladboek staat het meer gepaste „lompe", in den brief die verzonden is, staat „lange". 14) krijgsbegrip. 15) bespeurd. 16) gevloeid. 17) doen wenschen naar. 18) krijgskundige. 19) durf. 20) Majoor-Generaal der Staatsche troepen, later President van den Hoogen krijgsraad, die een werk over veldslagen had geschreven, dat Hooft wat de taal betreft had nagezien. 21) de tegenwoordige krijgstoerustingen.

lastig viel, te met [1]) een ujrken 't mijner onderrichting in deesen ujt te breeken, daer en waer niemandt, van wien jck die met grooter eerbiedenis [2]) ontfinge. Indien niet, het en kan UEd aen geen' andere mangelen [3]), die, haer te gevalle, mij, door zulk een moeite verplichten sullen. In 't besonder verlangt mij te leezen, oft de middelen van beschaedigen, sedert dien tijdt, toegenoomen hebben: want dat die van 't beschermen grootelijx gebetert zijn, is ook den leeken in dat stuk, kenlijk. [4]) Ende indien de aanvechting [5]), dat pas [6]), even vinnigh, 't verdaedigen nergens nae [7]) zoo veiligh geweest is, zoo zoude deeze belegeringh mij, onder verbetering [8]), wel de pijnlijkste dunken, die tot noch toe in Nederlandt is ujtgestaen. 'Twelck de waerom [9]) is, dat mij daeraen soo veel woorden heeft doen te kost [10]) leggen. Voorts, alsoo jck geen dubbelt en heb van deze 2 stukken, zijnde het 12e ende 13de mijnes arbejds, zal mij lief zijn van den ontfanck derselven verwittight te worden. De zaeken vnn den Artzenijhof [11]) zijn noch in den ouden staet, ende eer geschaepen te rugge, dan voorwaerts te gaen. Echter houd' jck oogh in 't zeil, en sal geenen windt overgeven, [12]) om den bestevenden hoeck [13]) voor den H. Brosterhuijzen, aen te doen. Ondertussen houde de godlijke zorgvuldigheit in schut [14]) en scherm [15]) UEd.gestr. samt [16]) me vrouwe haere Gemaelinne ende mijnen Heer Wijtz, aen alle de welke, nevens hartgrondelijke [17]) groetenis, zich in gunste gebiedt, [18])

Mijn Heere, UEd.gestr.

Ujt Amsterdam, den 12en onderdaene verplichte dienaer

van Lentemaent, 1633. P. C. Hooft.

---

1) af en toe. 2) ontzag. 3) ontbreken. 4) op dat punt bekend. 5) aanval. 6) in dien tijd. 7) volstrekt niet. 8) elliptische beleefdheidsformule, om uit te drukken, dat eene andere zienswijze wellicht beter is, 9) reden. 10) ten koste. 11) Hooft en Huygens wendden al hun invloed aan om den dichter en kruidkundige Jacob v. Brosterhuizen over den kruidtuin te Amsterdam aangesteld te krijgen. 12) voorbij laten gaan. 13) den hoek, waarnaar wij den steven gericht hebben, waarop wij afgaan 14) beschutting. 15) bescherming. 16) benevens. (17 uit den grond des harten voortkomende, oprechte. 18) in de gunst van wie allen zich aanbeveelt P. C. H.

54.

Begin Sept. 1632 had Tesselscha op 't Muiderslot vertoefd; daar was gelezen een Fransch gedicht, dat een klacht bevat van Hendrik IV over de afwezigheid van Marie de Montmorency, voor wie hij liefde had opgevat, doch die door haar gemaal, den prins van Condé, meegevoerd was naar Italië, waar deze in Spaanschen dienst trad (de geschiedenis is niet historisch). Reeds 7 Sept. vertaalde Hooft het eerste couplet en zond het aan Tesselscha met belofte nog „yet daeraen te flanssen" als 't haar beviel; 21 Maart was echter eerst de rest voltooid. Zie voor 't gedicht Stoett I bl. 307.

Aan TESSELSCHA

Me Joffre,

Zoo UE. zangerigheit niet over haeren honger gevast [1]), oft zich met ijdel neuriën verzaedight heeft, ziet hier het deuntjen gebaert met een' onverwachte rijmvlaegh mijnen geest overgekomen. Hij heeft deze vrucht ontfangen ujt de lesse [2]) van de vlucht des Prinssen van Condé, ende sedert daer meê swanger gegaen, nocht ander vroemoeder [3]) gehadt, dan de versse [4]) lust tot veirsen, onlanx aan UE. gespeurt [5]), ende zonder die, dit kindt waer een koek gebleven. Dan waer 't noch goedt genoegh geweest, zal UE. zeggen, voor die platte Amsterdammers, dien dat hun liefste kost is [6]). Maer oft dit gebak nu zoo wel gerezen zal zijn, als het die hooghvliegende vernuften van de Alkmaersche lucht begeren, waer onder UE. zich met eere magh rekenen, daer slae jck niet weenigh twijfels aen. 'T zij zoo 't is, jck dar [7]) het UE. vertrouwen, om haer' geliefte [8]) daer mede te doen, ende 't zelve in 't licht te laeten koomen, oft in duister houden; alhoewel mij liefst waer dat het maer onder de vrienden en bleve, die verstandt hebben van gunstblanketsel [9]) op zijn' vlekken te leggen. Altoos [10]) ziet UE. 't goedt hart, dat be-

---

1) zoo lang gevast heeft, dat de honger voorbij is, dus zoo lang op de verzen gewacht heeft, dat het verlangen er naar verdwenen is. 2) lezing. 3) vroedvrouw. 4) nieuwe. 5) in u opgemerkt. 6) De Amsterdammers droegen den scheldnaam van „koeketers". 7) durf. 8) om naar haar welbehagen 9) blanketsel uit gunst (d.i. genegenheid) voor den dichter. 10) in ieder geval.

slommert met werk van heel anderen aert, heeft willen ujtbreken, om te bewijzen, dat zijn meester nemmermeer anders zijn kan, dan

Me Joffre
Ujt Amsterdam,
21 Maert, 1633.

UE.
Verplichte dienaar
P. C. Hooft.

55.

Tesselschade's antwoord.

Mijn Heer,

Door zulcke kost graegh gemaeckt (die nimmermeer te laet en kompt soo lang men leeft) vind ick mij heel geneegen tot diergelijck beslagh toe te stellen [1]), wist ick raet tot soo heevigen gist als d' uwen [2]), daer ghij noch over klaeght.

Ten is wis geen Amsterdammer kost maer wel kasteelspijs, en alleen der koninclijcke maege bequaem [3]) om te verteeren; ick sal soo ruymschotelt [4]) niet weesen en setten 't alle man voor; dies heeft Ue geen vrees te hebben, dat daer jmant onbekent hem aen veraessen [5]) sal. Bedanck Ue voor de moeijten (sal het mondelinx prijsen). Ook ben ick dapper gemoet [6]) dat mijn stouticheyt bij Ue soo wel genoemen is [7]), dat se ficktorij behaelt heeft; en onder dese Triomph blijven wij Ue dienstverbonden vrinden

Tesselscha Roemers en Allert Crombalgh.

Me vrouw Heleonora en jonckvrouw Susanna moeten zeer gegroet zijn van onsentweege; soo ook van juffrouw Pauw [8])

---

1) klaar te maken. 2) wist ik raad gist, die zoo goed doet rijzen, te verkrijgen, als de uwe. 3) kasteelspijs, als gemaakt door den Kastelein van Muiden, dus iets voornaams in zijne soort; en 't is alleen geschikt voor eene koninklijke maag, zegt T., dus voor een fijnproever, een kenner: zij gebruikt „koninklijk" waarschijnlijk door de bijgedachte, dat het eene klachte is van *Koning* Hendrik IV. 4) royaal. 5) dat iemand vreemds er zich aan overeten zal. 6) welgemoed. 7) zoo wel door U is opgenomen. 8) de vrouw van dokter Pauw, den huisdokter der Crombalchs.

(die nu in de kraem leijd van een jonge soon) als van ons neeve Sammers, alle drie. Dees hebben mij hiermee belast wanneer ick schreef.

Indien 't prinsessen oor als't mijne waer geweest,
De koninck 't Leeven, sij haer Trouw, en Ghij besat mijn Geest [1]).

56.

Eene der grootste aantrekkelijkheden van 't verblijf op het Muiderslot waren de muziekavonden. Hooft zelf was een groot liefhebber van muziek; zijne eerste vrouw, die hem zoo bekoorde „met haer sangrich snaerenspel en soetsten sang" was eene leerling van den beroemden J. P. Sweelinck; Heleonora Hellemans en hare dochters, in dit opzicht wel niet zoo begaafd, waren toch muzikaal, en werden als Hooft en de andere gasten in verrukking gebracht door Tesselscha en hare vriendin Mevrouw Francisca Duarte, om hare afkomst en haar talent „de Fransche nachtegaal" genoemd. Vgl. de volg. gedichtjes:

Aen Joffre. Francisca Duarte.

Frankje, nu neem jck het aen.
Nu geloof jck dat de kollen,
Ros en waeghen, met de maen,
Van den hemel af doen hollen.
Wat es 't wonder dat ze rollen,
Op haer neuren, nederwaert?
Ghij doet, met uw zang, de schaeren,
Van benêen, ten hemel vaeren.
Dat heeft wel een' ander' aerdt [2]).

en Aen Juffre. Tesselscha.

Op het kersnachjen bij [3]) haer gezongen, in 't jaer 1632.

O loflijk keeltjen! nae dat ghij
Al 's werelds stemmen waert verbij
Gestreeft, en zat der aerdsche dingen;

---

1) n.l Indien mijn oor dat van de prinses de Condé was geweest, dan had de koning 't leven behouden, zij haar trouw bewaard, en de dichter mijn geest gevangen gehouden. 2) dat is nog wat anders! 3) door.

Ontbrak 'er meer niet, dan parthij
Met 's hemels engelen te zingen.

In later jaren vergastte ook Mevr. Treslong 't gezelschap op haar zang, zooals een sneldicht van Jan Vos ons leert. De overigen bespeelden of zelf een instrument, als Brosterhuisen de clavecimbel en Van der Burgh de luit, of vormden een met opgetogenheid luisterend publiek. De enkele malen, dat Huygens tegenwoordig was, de bij uitstek muzikaal begaafde, of de beroemde organist Dirck Sweelinck of de priester-componist Dr. Joan Albert Ban en de blinde beiermeester van den Utrechtschen Dom Jhr. Jac. van Eyck, zullen wel echte feesten geweest zijn. In de volg. brieven komen herhaaldelijk zang en spel ter sprake.

Aan TESSELSCHA.

Ik dacht dat Crommetjen [1]) quaedt was, al wist hij niet waerom. Want weenigh voor [2]) ons vertrek der zoomerwoone herwaerts [3]), was hij t'Amsterdam, zoo wij hoorden, zonder ons eens toe te spreken [4]). Maer UE. brief, mij door Doctoor Pauw (die zeer gegroet zij) toegeveirdight [5]), doet mij gelooven, dat hij zijn' gal gezult [6]) moet hebben in de sujker uwer zoetigheit. Maer hoe verlangt mij nae een ooghjen van UE. jegenwoordighe gedaente [7])! want jck leg' er mij toe een jeughjen in te zien, en zelf ujt te zuighen [8]); naerdien UE. weder aen 't rijmen geraekt, en in dien diepen [9]) Tasso verzoopen [10]) is. Alreeds word jck dronken van de geur uwer dichten, al en rujk ik ze maer ujt het papier. Wat zal 't zijn, als UE. dezelve met de leevende stem komt bezielen? Zoo wij uit moghten, wij vlooghen naer UE. toe, maer verwachten, in onzekerheit van wanneer, zekere heeren ujt den Haeghe. Bidden [11]) derhalven om de gunste van UE. verzoek [12]) tegens den achtienden oft neghentienden dezer maendt, dat

---

1) haar man Crombalch. 2) kort voor. 3) naar hier om er den zomer te wonen. 4) bij ons aan te komen. 5) toegezonden door Dr Paauw, den huisdokter der Crombalch's. 6) ingemaakt, gecomfijt. 7) te zien, hoe ge er nu uitziet. 8) ik beloof mij u opnieuw jong te zien en daardoor ook zelf 't weer te worden. 9) diepzinnigen. 10) verzonken. 11) verzoeken. 12) bezoek.

wort, op maendagh oft dinxdagh aenstaende over acht daeghen. UE. gelieve Joffre. Francisca [1]) en haeren man mede te belezen, ofte te bezingen, nae dat zij ooren hebben, om nevens UE. en den uwen over te komen. Ik heb reeds den Secretaris Mostaert [2]) en Verburgh met Brosterhuijzen [3]) besproken, om op dien tijdt te passen, en de zangmaete te helpen volmaeken. Ende laet mij vastelijk voorstaen [4]), dat wij UEE. zoo wel zullen onthaelen, dat Crommetjen niet weêr schoolziek worden zal, als in den verleden zomer. Torni, ritorni alle dolcezze prime [5]). Als UE. keele heesch gezongen zal zijn, weeten wij raedt om ze te suikeren, met gesuikerde aardbeezen, die jeghenwoordelijk [6]) steehouders [7]) zullen zijn van de witte pruimen. Want deeze en moghten [8]) nojt quaelijker geslaeght [9]) wezen. Wij verwachten dan UE. en in allen gevalle een briefken voorujt om te weeten, waartoe ons verlaeten moghen [10]): en laeten dezelve met alle die haer lief zijn, den Almoghende in genaede en gunste bevolen, blijvende

Me Joffre, UE.

Ujt mijn Toorentjen, verplichte dienstwe.

7 Julij A. 1633. P. C. Hooft.

57.

Mijn Heere,

Mijn Heere Hooft, drossaert van Muyden, op de Keysersgracht naest de Valckenaer tot Amsteldam.

Mijn Heer,

Wij bedancken Ue voor de eer die ghij ons doet dat ghij ons nevens soo wijse ende eervaeren gezelschap ter feest no-

1) F. Duarte, zie bl. 111. 2) den schrijver en dichter, secretaris van Amsterdam. 3) boezemvrienden, beiden zeer letterlievend en muzikaal; de eerste verzamelde en gaf uit H's gedichten; voor den laatsten zie bl. 108 en 112. 4) ik meen stellig. 't Vorig jaar had een bezoek korter geduurd dan bepaald was, door ongeteldheid van Crombalch; plagend beweerde mevrouw Hooft dat C. zich maar ziek had gehouden, omdat het hem te Muiden niet beviel. 5) Keer toch, keer toch weer tot de eerste zoetheden (genoegens). 6) nu. 7) plaatsvervangers. 8) konden. 9) slechter uitgevallen. 10) waarop wij rekenen kunnen.

dicht, die [1]) wij niet en zullen verzuijmen, maer het mocht [2]) wel een dach oft twee laeter zijn als Ue beschreven heeft; de waerom [3]) zullen wij zelver koomen zeggen, ende daerme van Ue goedtheijt de hant op het hooft krijghen [4]). Ondertusken soo zend ick hier een drinckliettje van den eerwaerden Phoet Brosterhuyse ende het ander van Bestemoer is van mijn geringheit al so ick daer toe versoght wiert, om daer nae op nooten gestelt te werden; wij sullen koomen hooren hoe het Ue al aenstaet. Sijt hertelijck gegroet met Ue beminde. Ik blijf Ue vrindinne

TESSELSCHADE ROEMERS.

58.

Aan BAAK.

Monsr mon frère,

Op morghen oft overmorghen verwachten wij Joffren Tesselscha en Francisca. Waerover ons dienstigh verzoek is [5]), dat UE. gelieve den Heere Mostaert te spreken, ende te zaemen te besluijten, wanneer UEE. ons de eere toeleggen van hunne jeghenwoordigheit op dezen hujze, nevens de H.H. Verburgh ende Brosterhuizen, welker koomste jk UEE. bidde te bevorderen, ende ons op 't spoedighste met gunstigh bescheidt te verplichten. Wij leeven hier als ballingen bujten den zichteinder der nieuwmaeren [6]), uitgezeit [7]) dat een briefken van mijnen swaegher Cloek [8]) eenigh gewagh maekt van opluiking der hoope tot bestandt [9]). Wel droomt m' er dat Breda beleghert zij, maer had gaerne ijet grondighers dan droomen. Magh 'er een letterken af, UE. spaere geen broodt voor vrienden, die hongeren nae 't geheim van den weldigen [10]) aenslagh te water. Ik had bijnae vergeeten, dat Sr. [11]) van den

---

1) feest, vroeger vrouwelijk. 2) kon. 3) reden. 4) rechtvaardiging erlangen. 5) wij verzoeken daarom beleefd. 6) nieuwstijdingen 7) uitgezonderd. 8) Pieter Cloek, geh. met H.'s jongste zuster Jannetje, een bekwaam rechtsgeleerde, na 1649 Raad van Amsterdam. 9) op een Bestand. 10) geweldigen. 11) Sinjeur.

Vondele mij in 't gros[1] ijets heeft te rijken gegeven van een gevecht tussen de Kaizarschen en de Sweedschen[2], om Hamelen te houden oft ontzetten, ende in 't schrijven van desen komt Sr. Van der Wijen[3] hier, om UE. de moeijte af te neemen, van mij d' omstendigheden[4] bekent te maeken. Derhalven vertrouwe, dat UE. te min belast zijnde, mij bovenste verzoek te gemakkelijker zal kunnen voldoen; ende blijve

Monsr mon frère,
Van den H. te Mujden,
in haest, 17 Julij 1633.

UE.
Toegeneghe dienstwe Broeder
P. C. Hooft.

59.

Aan Baak.

Monsr mon frère,

Veel gelux met de genaedighe verlossinge van Joffre ma soeur, ende den jongen Arnout, dien God geeve 't lof des geenen nae te ijveren[5], daer hij den naem af draeght[6]. Voor de rest, jk had dezen stoet t'zaemen gehaelt, om UE. door de vrunden van Alkmaer, ende henlujden door UE. meer met oorgerechten dan tafelsier[7] t' onthaelen. Ende dewijl de tijdt gestelt was op 't laest der verledene weke, hebben zij op donderdagh, vrijdagh, ende ten laesten met vaster geloove zaterdagh 's avonts schans, bolwerken, tuinen, en toorens beklommen, om UEE. koomst[8] te landt of te waeter te gemoet te zien. Als nu de veerschuijt niet anders uijt en leverde dan den brief van UE., ende zoo krank eenen troost[9], scheen 't dat wij te Rome waeren, als de neerlaegh van Canne[10] gebootschapt wert, zoo magtigh een verslae-

1) in hoofdzaak. 2) de Zweden hadden 8 Juli de zege bij Oldendorf behaald en namen den 17en Hamelen in. 3) deze regelde H's geldzaken. 4) bijzonderheden. 5) den roem van dengene na te streven. 6) zijn grootvader, A. v. Erp. 7) lekkere maaltijden. 8) die van Baek en Mostaert. 9) zoo schralen troost. 10) de Romeinen werden 216 v. C. bij Cannae door Hannibal verslagen.

ghenheit speurde men onder de Zanggodinnen [1]). Ende slaeghd het wel [2]), dat de H.H. Verburgh en Brosterhujzen niet onverziens (gelijk had moghen [3]) gebeuren) hier en quaemen. Want zoo 't geschiedt waer, het hadt deze Joffren lichtlijk kunnen gaen, als de moeders der twee zoonen, die hen ziende behouden uit den slagh keeren, van vreughde storven. Maer zeker, zonder jok, mijn' huisvrouwe, hebbende reke op UE. koomste gemaeckt, is over 't missen zeer moejlijk [4]); ende kunnen wij d' onschult [5]) van UE. die meestres heeft [6]), ende van den H. Mostaert, die meesters [7]) heeft, lichtelijk aenneemen: maer aen de HH. Verburgh ende Brosterhujzen 't verzuim niet wel vergeeven. UE. troost ons met hoope van op donderdagh oft vrijdagh over te koomen; maer nae dat jk 't gedult der Musen [1]) versleten zie, ende haer mans hoor spreken, zie daer zoo lang geen houden aen. Als UEE. noch op dinxdaghs oft woensdaghs ten ujtersten de reize moghte aenveirden, zoud' jk mij sterk maeken haer zoo lang te doen stal houden [8]). Doch als UEE. leedigh staen zal [9]) zich hier te vertoonen, zullen, zonder ujtneemst van tijdt [10]), t' aller geleghenheit welkoom wezen,

Monsr mon frère,

Haestigh, van UE.

den Hujze te Mujden, Verplichten dienstw^{sten} Broeder

den 24en Julij 1633. P. C. Hóófт.

Dewijl UE zekerlijk deze weke denkt over te komen, dunkt mij best de Historiën daernae te laeten wachten.

---

1) Tesseltje en Francisca Duarte. 2) 't kwam goed uit. 3) kunnen. 4) slecht te spreken. 5) verontschuldiging. 6) eene vrouw. 7) hij was Secretaris v. Amsterdam en had dus Burgemeesters boven zich. 8) hier blijven. 9) vrijen tijd zult hebben. 10) zonder uitzondering van welken tijd ook.

60.

Aan TESSELSCHA.

Me Joffre,

UE. heeft hier haere muilen gelaeten. Dit's een leelijke vergetelheit. Want het waer beter dat er U.E. de voeten vergeten had en 't geen daeraen vast is. De vloer (acht jk) heeft UE. willen houden en ghij zijt haer ontslipt, gelijk Corisca [1]) den satyr, daer de perrujk in de loop bleef. En zeker, steenen en planken leggen en treuren [2]), dat ze niet langer van die zoete treedtjens gestrookt werden. Nicttemin deze achteloosheit Uwer E. doet ons hoopen, dat wij noch eenigh ander overschot zullen vinden, ende moghelijk UE. hart hier in eenighen kamerhoek zal vergeten zijn. Maer wat wij zoeken, 't is er niet, oft het moet onzichtbaer gaen [3]). Als 't ook slechts vergeten waer, en niet met opzet gelaeten, zoude de vondt van kleener waerde wezen. Maer zoo 't met UE. op reize geslaeghen [4]) is, laet 'er ons ten minsten somtijds een sweemsel op papier af zien, [5]) gelijk men, bij hooghe zonneschijn door een' dubbelen trechter, in een' duistere kamer vertoont, 'tgeen buyten op straet is. Brosjen en Burghjen [6]) konden hier niet dujren [7]), toen UE. wegh was. Wij gingen ze 's naemiddaghs quijt. [8]) 'T zoud 'er anders gegaen hebben, waeren de deuntjens niet ujt geweest. Ach hoe binden die keelbanden! Mij dunkt dat jk noch al een eindt lijns, oft liever lijms van den zoeten zang naesleep.

Franche [9]) zij gegroet, en UE. niet min, nevens UEE. mannen van

UE.

Ujt mijn Toorentjen,

verplichten dienstwsten

1 Aug. 1633.

P. C. HOOFT.

---

1) Zie bl. 35. In 't 6de tooneel IIe bedrijf van II Pastor fido ontsnapt C aan Satiro, die op haar verliefd is, met achterlating van haar wonderbaren haartooi en haarband. 2) liggen te treuren. 3) zijn. 4) gegaan. 5) een gelijkenis op papier van zien. 6) Brosterhuyzen en Van der Burgh, zie bl. 113. 7) blijven. 8) moesten ze 's namiddags missen. 9) Francisca Duarte

61.

Aen den H. ROCHUS VAN DEN HOONAERT,

Eersten Raedt in den Hooghen Raede over Hollandt, etc.

Ede etc.

Naerdien mijne misdragten [1]) die genaede in UEd. heusheit ontmoet hebben, dat het derzelve gelieft haere wanschaepenheden soo vruntlijk verbij te zien, oft met het blanketsel cener gunstighe genegenheit, lijdelijk [2]) in 't ooge te maeken, en heb ick niet gerust [3]) d' afschrijvers te prikkelen, om UEd. het voortshincken [4]) mijner penne te vertoonen. Maer alsoo 't lujden zijn, die uit liefde dienen, [5]) en dat men, in 't spoor leggen eener taele, [6]) quaelijk huirlingen te werven weet, dien 't aen geene aendacht en ijver mangele, [7]) om de naeuwluisterende stellingen gaê te slaen, en de voetstappen des voorgangers [8]) stips [9]) en juistelijk nae te kuyeren [10]), hebbe moeten met hunne traegheit het gedult neemen, dat ik UEd. bidde der mijne [11]) te gunnen. En zeker de strijdt en 't verschil der geenen, die in de Nederlantsche taele deese saeken te boek gestelt, en voor een groot deel van zwervende papieren mengelinx [12]) te zaemen genaejt hebben, is zoodaenigh,dat het swaerlijk [13]) bezeft kan worden dan bij dengeenen, dien de moejte lust, van 15 oft 18 schrijvers te vergelijken, en een eendraghtig geschal ujt zoo twistige stemmen te smeeden [14]). Ik ben nu niettemin tot in den jaere 1574, en over [15]) de Mooker neêrlaegh aengesukkelt, ende verhope allenskens den wegh wat

---

1) misgeboorten 2) draaglijk. 3) opgehouden met 4) uit nederigheid stelt H. 't voor, of zijne pen niet verder *gaat*, doch verder *hinkt*. 5) Baek en Mostaert schreven de Hist. af uit vriendschap. 6) Vgl. Vondel 1646 bl. 18: „terwijl men bezigh is met onze tael te bouwen, 't spoor der zelve naer te spooren, en op papier te leggen." Denk om de vaste regelen voor spelling, woordschikking enz. door Hooft, Reaal, Vondel, De Huybert en Huygens samengesteld. 7) ontbreke 8) dus: des schrijvers. 9) stipt 10) na te volgen 11) n.l. mijne traagheid. 12) dooreen. 13) bezwaarlijk. 14) uit die schrijvers, die vaak geheel tegenstrijdige meeningen hebben, de punten van overeenkomst op te sporen. 15) voorbij.

beeter gebaent te vinden. Want, behalven dat de forme van den Staet, haest onkenbaer om de dwers- en dommelkreuken [1]) in de pars [2]) der dienstbaerheid gekregen, met der tijdt zal beginnen te vermeukelen [3]), en aen eenigh naemelijk aengesicht te raeken [4]); zoo sal mij ook onderstutten het handreiken van geesten [5]), bet [6]) verlicht met kennisse der wereldsche dingen; en booven al te staede koomen de berichting der geenen, die aen het voltoijen der vrijheit geoppert [7]), en nae 't vesten derselve, hunne poose in 't bestier der gemeene saeke te roer gestaen hebben: waer onder het overvliegend vernuft [8]) en ervaerenheidt Uwer Ed. mij (kan jk zoo veel verwerven) zekerste lejdstar en kompas zullen strekken. Met eenen laet jk mij voorstaen [9]) dat, gelijk het vechten van veldtslaeghen, beveghten en verdaedighen van steden, d'een achter d'ander (alhoewel het werken van prael en grooter schittering zijn) gemaklijker valt, dan met de verwarring te worstelen, velerley hoofden en handelingen waer te neemen, de goede ordeningen ujt de bedorvene te schiften, en met nieuwe te stijven; alsoo ook het ontfouwen van dit laeste bedrijf meer haepering aen heeft, [10]) dan te vertellen van 't eerste. Welk mijn oordeel, indien het de eere zal hebben, dat'er UEd. haar seegel aen steeke [11]), dar [12]) jck vertrouwen, dat zij mij mijne langsaemheit dus verre vergeeven zal. En op dezen toeverlaet gebiede mij, van heeler heeter harte, in gunst van UEd. ende mijn Heere Schotte, [13]) die 't den Almoogenden gelieve in gloorie en voorspoedt altijds te bewaeren, nae [14]) wensch

Ede etc. van Uwer Ed.

Onderdaensten toegedaensten dienaer

Van den Hujze te Mujden P. C. Hóóft.

den jen Augusti 1633.

1) verwarde, dooreenloopende kreuken. 2) pers. 3) Dr. A. de Jager Frequ. I, 280 houdt dit voor een schrijffout: bedoeld zou zijn „verneukelen" = glad gestreken worden. 4) een bepaald, duidelijk voorkomen te verkrijgen. 5) de hulp van knappe mannen. 6) beter. 7) meegewerkt. 8) verstand. 9) verbeeld ik mij. 10) moeilijkheden inheeft. 11) zegel aan hechte. 12) durf. 13) zie bl. 98, noot 1. 14) naar.

62.

Aan TESSELSCHA.

Me Joffre,

Foelix scelus virtus vocatur.
Gelukkighe schelmerij wordt deughd genoemt.

Wat zegt ghij van den H. Schaep. Voor dat ghijlujden zijnen hof gestroopt hebt [1]), zeindt hij mij twaelf artichokken. Mij dunkt dat de man Romulus te boven gaet. Want deze troonde, om zijn' stadt volkrijk te maeken, de struikroovers derwaerts, alleenlijk met hun veilighe hoede te gunnen: [2]) Schaep voeght er noch schenkaedjen bij. Is dat niet om een' treflijker [3]) heerschappij, dan de Roomsche, [4]) te stichten? Ik veirdigh er UEE. de helfte af toe, die dezelve verdient hebt; en eighene [5]) d' andre helft, om deel aen een' ongerechtigheit te hebben, die zoo welbeslaeght [6]) is. Gister zondt ik UE. 't paer vergeten muylen [7]). Nu bevinde, [8]) dat 'er Joffre Duarte al meê van haere veeren gelaeten heeft. Die koomen hier nevens over waeyen. Bruin zijn ze, en, zoo ik denk, ujt de wieken van dat helsch Engeltjen, de Min, getrokken: en dat het jonxken in slaep gezongen moest wezen, eer 't zich zoo ontplujmen liet. Adieu, keelbanden; [9]) en blijft hartgrondelijk [10]) gegroet, van

UE.

Ter vlucht [11]), uit mijn Toorentjen, verplichten dienstwsten
2 Aug. 1633. P. C. HOOFT.

---

1) In ruil er voor, dat gij zijn tuin geplunderd hebt. Bij een bezoek aan de hofstede van den Schepen Gerard S. hadden de dames artichokken van den struik geroofd en rauw opgegeten. 2) Romulus maakte Rome tot eene vrijplaats. 3) voornamer. 4) de Romeinsche. 5) eigen mij toe. 6) goed afgeloopen. 7) Zie bl. 117. 8) bevind ik. 9) Zie bl. 117. 10) uit den grond des harten. 11) in haast.

53.

Aan Baak.

Monsr mon frère,

Lang heb jk gewaekt met reizen en rotsen [1]), nu beginne [2]) tot rust te geraeken. Maer deeze slaep is werklijker [3]) dan 't waeken, en komt UE. bij wijlen in haere bezigheit wederom steuren. Op gister van Iselstein door Ujtrecht keerende, bewelkoomde mij mijn Neef met eene tijding, de grootste daer in een' eeuwe van gehoort moght zijn. Te weeten, dat de Heer Van Bodek hem verzekerde, hoe bij [4]) drie achtervolghende eighe boden bevestight wert, en de magtighe versleghenheit van de Keulenaers gelooven deed, dat d' Overste Walstein, met zijn gansch heir, den Kaizer af, en den Evangelischen toegevallen [5]) was. Help mij ujt dezen droom; want het dunkt er mij een. Meer nochtans om de grootte der zaeke, dan om de kleente der waerschijnlijkheit. Want de bedenkingen, die wij hier op voor dezen [6]) in 't hooft gespeelt hebben, waen ik over [7]) een' wijle van mij aan U.E. geschreven te wezen. Nu melden noch d'Italiaensche loopmaeren [8]) van swaer misnoeghen, dat de ridders van dien Landaert hadden, over de gangen van Walstein, en van 's Kaizars toeleg om hem den voet te lichten. Veele andere baeken [9]) koomen hier op over een. Want hij is gehoont, en verdraeghen geweest van [10]) zijn bewindt. Daer nae heeft men hem weder aengenomen en hij zich niet beweghen laeten, dan door voorwaerden, zeidt de Sweedsche soldaet [11]), die niet min moghten [12]), dan zijnen meester in de krop steken. Namelijk hij bedong 't oppergebiedt over alle 's Kaizars

---

1) eig. snel voortgaan; let op de vele alliteraties bij Hooft in gebruik. 2) begin ik. 3) werkzamer. 4) door. 5) dit bericht was onjuist; hoewel de handelwijs van Wallenstein veel argwaan verwekte, was bij zijne vermoording in 1634 nog geen openlijk bewijs van verraad gegeven. 6) die mij hierover vroeger. 7) meen ik voor. 8) nieuwstijdingen. 9) bakens (de nieuwstijdingen, die licht verspreiden). 10) ontzet uit. 11) Le soldat Suédois, zegt Hooft in eene kantteekening en G. Brandt voegt er bij: van Fr. Spanheim. 12) minder konden.

waepenen: en dat zelf de Koning der Hongaren, niet oft zeer weenigh tijds in zijn legher zoude moghen verblijven. Dies is 't hem lichte gevallen, oversten en soldaeten op zijn' handt te winnen, en alle achtbaerheit t'hemwaerts te trekken [1]). Oft hij de wil hebben zal, laet jk daer. Vast gaet het [2]), mijns oordeels, dat het hem open staet zich ujt mombardije te stellen [3]), en eenen van de grootsten in Europa te maeken [4]), en dat zonder noodt van vreeze voor kanskeering. Wederstaet hij die bekooring, men magh van Duitsche trouw, en de Kaizar van geluk spreken. In lange verlangde mij niet nae den ujtgank [5]) van een werk, als dit. Waerover, zoo mij de gunste gebeurt [6]) van toelichting [7]) in deze schemering, 't zal een knoop te meer zijn aen de verbindtenissen,

Monsr. mon frère van

UE.

Ujt mijn Toorentjen, reeds verplichten dienstw.
2 Oct. 1633. P. C. Hooft.

64.

Aen de Vorstl: doorl: des Prinssen van Oranje.

Doorluchtighste, hooghgeboore vorst, genaedighste Heere,

Om Uwer Vorstl: Doorl: te dienen nae d' ordre der Apostille, [8]) op de supplicatie [9]) van Cornelis Gerritszoon Kuijper gestelt, ende bij mij met alle eerbiedenis [10]) eerst kortelinx gezien, heb jk Uwer Vorstl. Doorl. voor te draeghen, hoe de Suppliant in den jaere 1628, 's woensdaeghs nae Weesperkermisse ten gelaeghe geweest is, in den Rooden Vos binnen Weesp. Alwaer hij ende zeker persoon ujt den Gestichte [11]) van Ujtrecht geboortigh, met naeme Simon Claeszoon, be-

---

1) waardigheden aan zich te trekken. 2) zeker is 't. 3) te ontslaan van iedere voogdij. 4) en zich tot .... te maken. 5) afloop. 6) ten deel valt. 7) voorlichting. 8) van de kantteekening, 't naschrift. 9) 't smeekschrift. 10) allen eerbied 11) 't Sticht.

stonden, zich onderling voor dief en schelm, of dierghelijke in substantie, te schelden [1]: verwijtende ook onder ander de gemelde Simon aen den suppliant, dat hij, Kuiperken, zonder den bijstandt zijner moeder, den voorleden winter met de mande aen den arm, om broodt zoude hebben moeten loopen [2], daer de suppliant weder op zeide: Stichtsman, lichtman [3]! Welke woorden nochtans als boertender wijze, en ten deel met lachende monde gesproken, aen 't ander gezelschap, geen ombrage [4] van groot ressentiment [5] oft ijet sinisters [6] gaeven. Echter gebeurd' het, ende weinigh tijds hier nae, dat de twee querelleurs [7] ter herbergh uit ende d'een den anderen, met getooghe messen toetraeden [8]. Wel wort bij [9] eenen der getuighen verklaert, dat, eer 't gevecht aengink [10], wederparthije door den suppliant meermaels tot afdrinken van 't geschil zoude genoodight zijn, zonder daer toe te willen verstaen [11]: gelijk ook een ander getuight, dat de suppliant hebbende den voornoemden Simon met een' sneede in 't aenzicht gequetst hem zejde, dat hij afstaen [12] zoude, en vraeghde oft hij noch niet genoegh had. 'T is niettemin zulx [13], dat hij denzelven [14] Simon entlijk een' steek, daer hij terstondt aen sturf [15], in de keele gebracht [16] heeft: alles, gelijk d'informatiën, op 't fait [17] genomen ende hier ingeslooten, zijn ujtwijzende [18]. Den perpetrant [19], dieshalven voorts fugitif ende niet t'attraperen zijnde [20], heb jck nae costume doen indaeghen en aen rechte gevordert [21]. Waer op hij defajllant blijvende [22], bij [23] schepenen van Weesp, den 9 Januarij anno 1629, balling 's lands gelejdt [24] is, ende gecondemneert in de boete van hondert ponden tot

---

1) elkander voor dief en schelm, of wat daarmee in hoofdzaak overeenkomt, gingen uitschelden. 2) zou hebben moeten bedelen. 3) „lichtman" in den zin van „lichtzinnig man." 4) argwaan. 5) diepen wrok. 6) iets onheilspellends. 7) twisters. 8) dat zij met getrokken messen op elkaar toetraden. 9) door. 10) begon. 11) daaraan te willen gehoor geven. 12) ophouden. 13) 't is echter zoo gegaan. 14) dien. 15) stierf. 16) toegebracht. 17) over 't feit. 18) uitwijzen. 19) bedrijver. 20) hierom voortvluchtig en niet te vatten zijnde 21) naar gewoonte doen dagvaarden om voor 't gerecht te verschijnen. 22) in gebreke blijvende (te verschijnen) 23) door. 24) uit het land gebannen.

40 grooten [1]) 't stuk, in conformitejt van [2]) 't privilegie der plaetse. Doch alzoo hij eenloopend gezel niets en had, waer aen d'executie te dirigeren [3]), is er voor dat pas [4]) geen middel geweest om tot [5]) de voorsz. penningen te geraeken. Maer op den laesten Augustj dezes jaers, nae dat hij eenen rujmen tijdt, zoo jk bericht ben [6]), ter zee gevaeren, ende ijetwes verovert moght hebben [7]), is mij van zijnent weghe de voorsz. boete ter handt bestelt [8]); staende, ter rekenkamere van de graeflijkheid, daer af te verantwoorden [9]). Hoe hij zich nu, nae de toekoomste dezer manslaght [10]), die zeker jegens de bloedtverwanten en maeghen van den doode solemnelijk verzoent is [11]), gedraeghen hebbe, waer, overmits zijn' lange absentie, quaelijk nae te speuren. Ende dat, van te vooren ijet zonderling [12]) op zijnen handel en wandel met reden te zeggen geweest zij, hebbe niet kunnen vernemen: maer wel ter contrarie, dat hij den arbejdt zijner handen niet gespaert zoude hebben, om zijn' moeder in haer' gebreklijkhejt [13]) te soulageren [14]); die, gelijk mij genoegh bekent is, anderszins [15]) van de goede lujden moet onderhouden worden. Ten welken regarde [16]), indien de suppliant zich voortaen dier wijze [17]) wil quijten, zoo te verhoopen staet [18]), uwe Vorst. doorl. met het remitteren [19]) zijne misdaedt, aen de arme oude vrouwe zijn leven voor een' welgoede aelmoesse besteden [20]) zoude. Ende, naerdien mij niet anders voorkomt, waermede Uwer vorst doorl. in dezen te dienen, kusse haer de victorieuse handt ende nijghe mij in aller needrigheit t'haerwaerts, Godt biddende, dezelve en haer doorluchtigh

---

1) 100 ponden Vlaamsch van 40 halve stuivers 't stuk. 2) in overeenstemming met. 3) hij was vrijgezel en had geen bezittingen, die gerechtelijk verkocht konden worden. 4) voor dit oogenblik. 5) aan. 6) naar ik vernomen heb. 7) en iets bijeengegaard kon hebben. 8) gesteld. 9) behoorende tot het werk der rekenkamer, daarvan verantwoording te doen. 10) na 't voorvallen van dezen manslag. 11) waarvoor met de bloedverwanten de plechtige zoen is getroffen. 12) iets bijzonders. 13) behoeftige omstandigheden. 14) te verlichten. 15) anders. 16) ten aanzien waarvan. 17) op diezelfde wijze. 18) te hopen is. 19) kwijtschelden. 20) schenken.

huys, in gloorije en voorspoedt eeuwlijk te behoeden; ende in haer' goede gratie [1]),

Doorluchtighe etc.

Uwer vorst. doorl.

Amsterdam, onderdaenste ootmoedighste dienaer

den XIXen Dec. 1633. P. C. HOOFT.

65.

Zooals uit de volgende brieven blijkt, is Huygens opnieuw aan 't vertalen gegaan naar Donne (blz. 82) en is Hooft opnieuw in verrukking geraakt. De meeste Amsterdamsche vrienden niet minder. Barlaeus roept bewonderend uit: „Is sterfelijk vernuft tot zulke dingen machtig?" en houdt het voor zeker, dat Huygens' schaduw het beeld moet te boven gaan, d. i. de vertaling 't origineele moet overtreffen. Vondel evenwel, die niet tot de intieme vrienden van Huygens behoorde, en dus uit beleefdheid zijn oordeel niet behoefde te verzwijgen, schepte geen behagen in „den Britsen Donn', Die duystre son." Waren diens diepzinnige puntdichten al door Huygens bestemd tot:

een banketje voor den Drost,
En voor ons kameraetje,
Het zoete [2]) Tesselschaedtje,

Vondel raadt verderop in het niet uitgegeven gedichtje, dat waarschijnlijk alleen aan de vrienden vertoond is:

lieve Nymfje Tesselschaê,
Verstaeje 't niet, soo slaet' er nae,
Of laet het u bedieden;

terwijl hij ten slotte doelend op de voorliefde van den secretaris Mostaert voor de gedichten, ronduit zegt:

Maer waerom of mijn oordeel laekt,
Hetgeen mijn saus, mijn Mostaert [3]) smaekt,

---

1) God biddende Uwer Doorluchtigheids dienaar in hare goedgunstigheid te behouden; vgl. het Fransche „en vos bonnes grâces". 2) lieve. 3) Mostaert wordt met eene woordspeling op zijn naam, en om zijne geestige gesprekken, telkens „de saus van den maaltijd", genoemd.

Die zich niet kan verzaden
Met zulleke saladen.
Nu mannen, eet u selve moe;
Gebruijkt er eek [1]) en peper toe:
Want wij dees lekkernijen
U geenzins en benijen.

't Oordeel van Tesselscha over de vertalingen is niet bekend: alleen kan men uit een gedicht van Huygens aan „de schoone weduwe" opmaken, dat door haar over de onbegrijpelijkheid is geklaagd (zie Vondel 1630—36 bl. 140).

Huygens aan Hooft.

Mijn Heer,

De verschimmelde schuld, daervan Joffre Crombalch vermaent [2]), quijt jck met dus weinige papiers; de kladden daeraf werden voorleden jaer te velde, te schepe, te waghen, te paerde meest geboren [3]). Tot d'afschriften hebb' ick mij nu eerst konnen verledigen [4]). Magh dese vreemdeling soo veel voordeels van sijn Nederlandsch kleedsel genieten, dat hij, door Amsteldam treckende met UE., de Heeren Reaal, Barlaeus, Baek, Vondelen, of anderen, die 't verder lusten en gebeuren moghe, kennis make, en voorts sijn reise op Alckmaer spoedighe, de rujme snijder in andermans leder, die hem uytreedde [5]), salder zich de meeste gunst af toemeeten, en blijven UE. ootmoedighe Dien.

C. Huygens.

Soo mij de voorbesigheden van 't veltleger 't geluck van een Amsterdamsche reise niet en breken, sal jck de $2^1/_2$ boecken van UE. Historie self thuys leveren, met het gevoelen daerover van S. Exc. [6]), die se noch in handen heeft.

---

1) azijn. 2) gewag maakt: de brief van Tesselscha bestaat niet meer. 3) Huygens, als secretaris van Fred. Hendrik, vergezelde dezen ook op zijne krijgstochten en had de gewoonte zijne vrije oogenblikken aan de dichtkunst te besteden. 4) met het afschrijven heb ik mij nu eerst kunnen bezighouden. 5) d. i. Huygens, die maar met volle handen had kunnen grijpen in Donne's verzen en ze in een Nederl. pak had gestoken. 6) Fred. Hendrik.

Konde UE. sich den last verghen van eenighe mijner Latijnsche rijmrijen te sien, rechte straetkinderen tusschen 't Hof en mijn huys gevallen [1]), daer zijn twee oft drij papierkens die t'Amsteldam, op UE. voorgaende verlof, en anders niet, verschijnen willen.

In 's Gravenhage, den 4$_{en}$ Martij 1634.

66.

Aen den Heere VAN ZUJLECHOM, HUIGENS,
Secretaris zijner Exce.

Mijne Heere,

Onze Amsterdammers, als ijemant graetighlijk [2]) ijetwes te lijve slaet [3]), seggen dat zij honger krijghen van hem te zien eeten. Al zoo komt mij een' vliegzucht aen, wen [4]) jck dien Engelschen overvlieger [5]) zoo sneedig [6]) door 't opperste der lucht heen zie snuijven. Maer al worden mijn' voeten licht, mijne schouders blijven veederloos; oft kleppen ten hoogsten, niet dan met eene wiek; ende quaedt genoegh dat het oogh hem volge [7]). Dat de oversetsels [8]) altijdts eenen rok ujttrekken [9]), is kenlijk [10]). Maer jk geloof, dat deze dichten den ouden gejrne geven, om den nieuwen, waerin UEd. gestr. hen gesteken [11]) heeft. Geen licht, in mijnen zin, oft het schaemt zich bij die schaduwen [12]), zeker weledele Joffrouwen, en niet veraert van haer afkomst; maer tegens welker jeughlijke frisheit, viellicht [13]) de moeder zelf niet zoude darren [14]) monsteren. Als wij 'er ons moede (zat, waer onmoghelijk) aen gekust hebben, zoo moet het Tesseltjes beurt wezen, hoewel mij 't schejden bitter zal vallen. Doch de straetkinderen (zoo 't UEd. gestr. gelieft hen te noemen)

---

1) gemaakt op mijne wandelingen van huis naar 't Hof. 2) gretig. 3) naar binnen slaat. 4) wanneer. 5) Donne. 6) vlug. 7) en ik, die zoo laag bij den grond blijf, heb moeite genoeg hem niet uit het gezicht te verliezen. 8) vertalingen. 9) minder worden (dan 't oorspronkelijke). 10) bekend. 11) gestoken. 12) „de schaduwen" zijn de vertalingen. 13) wellicht. 14) durven.

zullen 't verzoeten moghen. 't Verbeiden der zelve versacht alreeds de vreez voor 't verlies van deze, met hoope,

Che spenga nuov' amor vecchio desio [1]).

Met hujveringh des harten, heb jk ujt den heere Staekmans [2]) verstaen, hoe UEd. Gestr. mijne misgeboorten ter hooghster vierschaere heeft doen verschijnen [3]). Quaelijk is 't er voor haer geschooren, en om den hals gewedt [4]), zoo de Spartaensche strafheit [5]) in 't verdelghen der wanschepselen, daer plaets heeft. Al waeren zij ook flux [6]) genoegh van lijf en leden, zoo en zijn ze doch echter niet afgerecht op zijn hoofsch, ende schendig [7]) afzichtigh [8]) om de ketterije van liever wurghende [9]) woorden te gebrujken, dan ondujtsche in te rujmen [10]). Oft [11]) ze nochtans (wie weet?) het geluck hadden, van eenighe genaede voor de vorstlijke ooghen te vinden, ende dezelve zich verwaerdighen moghten om eenen swenk [12]) over 't vervolgh te laeten gaen: 't is bij den Heer Wijtz te bekomen, tot het 6e boek ten ejnde. Ik had het zijner Ed. gestr. toegevejrdight, op haere heusse overbodigheit [13]) van 't krijsbedrijf te doorzien [14]) en de misslaeghen te straffen [15]). Maer 't zal (naer jk verneeme) haer ter handt gekomen zijn, juist omtrent den droeven slagh, zijner Ed. Gestr. in den persoon haerder zaelighe gemaelinne, overgekomen. Zulx zijner Ed. gestr. mijns achtens de lust voor eerst ontbreeken zal, om zich daermeê te moeijen. Als UEd. gestr. de zijne [16]) komt te spreken, jk gebiede mij [17]) op 't nedrighst in haere gunste, met een levendigh gevoelen

---

1) die nieuwe liefde verbant, verlangt weer naar de oude. 2) Willem Staeckmans was lid der Gedeputeerde Staten van Friesland en gecommiteerde ter vergadering der Staten-Generaal; hij beoefende ook de dichtkunst en was een bewonderaar van Huygens. 3) Huygens had de Ned. Historiën aan Fred. Hendrik ter lezing gegeven. 4) 't leven is er mee gemoeid. 5) strengheid; de Spartanen doodden mismaakte kinderen bij de geboorte. 6) vlug, rap. 7) vreeselijk. 8) ergerlijk, tegenzin wekkend. 9) stroeve. 10) niet-Nederlandsche eene plaats te geven. 11) indien. 12) vluchtige blik. 13) heusch aanbod. 14) 't krijgsbedrijf door te zien. 15) de misslagen (die ik begaan heb) te laken. 16) zijne Edelgestrengheid. 17) ik beveel mij aan.

van de weêrgâe des ramps, mij bij proeve bekent [1]). Wijders hebbe nu geslooten het tiende boek met de doot van den Landtvooght Requesens. D'afschriften voltooghen [2]) zijnde, zullen, hoop jk, gelijk d'andere, eens de eere genieten, van hunne ongeschiktheden te zien richten [3]), door het tuchtmaghtigh [4]) oordeel Uwer Ed. gestr. Ende blijft met dien toeverlaet, in 't verlangen van nae haere herwaertskoomste,

Mijn' Heere,

Uwer Ed. Gestr.

Ujt Amsterdam, den 7en in Lentemaent 1634.

Ootmoedighste dienaer
P. C. HOOFT.

67.

Aan TESSELSCHA.

Mê Joffre,

Tesseltje, leefje noch? Ik en verneem nocht woordt nocht windt van 't behaeghen bij [5]) UE, in de dichten van Hujghens, geschept. Leggen poëzijlust en vriendenliefd teffens achter de bank? Torni, ritorni alle dolcezze prime [6]). Maer meer jookt ons [7]) naer UE. wezentlijk dan schriftelijk aenschijn. Dies zouden niet gejrne tot den afgaenden zoomer [8]) verbejden; maer wenschen, dat UE met haer waerdste Crommetjen [9]), gelieve zich over acht oft tien daeghen alhier te laeten vinden, niet zoo zeer om ons de aerdbezen, als om Marino [10]) te helpen lezen. Want dit moet voorgaen: oft anders heb jk 'er niet af. Als wij vijf oft zes daeghen daeraen besteedt zullen hebben, zal 't ons lief zijn, dat den Heere D. Paeuw [11]) met zijn' huijsvrouw, ende Joffre Francisca met haeren genan op een' letter nae [12]), gelieve te volghen: ende dat

1) Hooft had ook zijne vrouw verloren en wist dus bij ondervinding, wat W. moest lijden. 2) voltooid. 3) „ongeschiktheden" is lompheden; dus: van wat er niet goed in is, verbeterd te zien. 4) critisch. 5) taal noch teeken van 't behagen door. 6) Zie bl. 113 noot 5. 7) verlangen wij. 8) de tweede helft van den zomer. 9) Crombalgh. 10) zie bl. 76. 11) de dokter uit Alkmaar. 12) naamgenoot op een letter na: de echtgenoot van Francisca Duarte heette Francisco.

UE. hen daer toe verbidde [1]), van onzent weghe. Aen den hoonigh dezer hoope zullen wij zoo lang likken, en UE. met alle die zij bezint [2]) heeft, met naemen haere twee dochters, die wij wenschen mede te komen, Gode bevoolen laeten, nevens groetenis ujt heeler heeter harte,

Me Joffre van

UE.

Van den Hujze te Mujden
28 Maj 1634.

verplichten, dienstwsten
P. C. HOOFT.

68.

Aen

den Heere CONSTANTIJN HUIGHENS, Ridder etc.

Mijn Heer,

In al een' wijle, niets vernomen hebbende van Joffre Crombalgh, zondt jck, op gister, bij [3]) mijn' Hujsvrouwe, die t'Amsterdam etlijke boodschappen had, zeker schrijven, om voorts op Alckmaer bestelt te worden, en te vereisschen [4]) hoe aldaer smaeken moght' het Engelsch ooft [5]), bij U. Ed. Gestr. gezult [6]) in Hollandschen honigh. Maer mijn Huijsvrouwe braght den ontijdigen [7]) brief te rugge; en daernevens deze tijding: dat Crombalghs oudste dochtertjen, een voeghlijk [8]) meisken, krank aen de pockens, op [9]) de moeder verzocht had, de koeken, die nae sijn overlijden en 't gebruijk aldaer, den bujrkinderen souden verscheenen zijn [10]), bij zijn leven uijt te deilen. 'T Welck geschiedt zijnde, zeid' het, alt'hans niet [11]) meer te doen te hebben en gereedt te zijn tot sterven; en gaf, vier ujren daernae sijnen geest. De vader had het uit der maeten bezint [12]), en betreurde het nae gelange. De arts Pauw, zoon van den Leidschen Voorleeser in die weten-

---

1) door vragen overhalen moge. 2) lief. 3) door. 4) informeeren. 5) de gedichten van Donne (zie bl. 125). 6) ingelegd. 7) op dien tijd ongepasten. 8) innemend, bevallig. 9) aan. 10) naar 't gebruik aldaar de buurkinderen zouden toekomen. 11) thans niets. 12) liefgehad.

schap [1]), bestondt hem eenen drank van moedtzalf in te geven [2]); die hem opbrack met een weldighe [3]) zucht en eenigh bloedt, daer voorts heele plassen op volgden; en vloejden tot hij doodt was: zulx [4]) sij bejde op gisteren souden begraeven worden. Ende om het treurspel te deerlijker te maeken, stort dus een smack van ramp op 't murwe hart [5]) van Tesseltje. Zoo UEgestr. sich verwaerdigt, de verslegene met een letterken van troost te besoeken, ick verseeker' mij, ten aensien van de hoogachtbaerheit [6]), waerin sij UEdgestr. houdt, dat het geen verlooren werk van barmhartigheit wezen sal om deese droefheit ietwes [7]) af te spoelen. Wij hebben lange gehoopt en gehaekt nae de eere van Uwer Ed. Gestr. jegenwoordigheit. Zoo deselve, nevens haer liefste geselschap, ons alhier gebeuren moght [8]), zouden trachten, haer met luchtige en lustige reedenen te onderhouden. Ende verlangt mij, met eenen te hooren, oft de prinslijke genaede wel soo overdaedig [9]) zij, dat se de misslaegen mijner Historie vergeeven kan. Ondertussen niet alleen, maer eeuwelijk daerenboven,

Mijn Heere, wil blijven

Uwer Ed. Gestr.

Onderdaenste Toegendaenste Dienaer

P. C. Hooft.

Van den Hujse te Mujden, den 30en van Bloeimaendt des jaers 1634.

---

1) professor in de geneeskunde. 2) ging hem ingeven; den naam van de zalf tracht G. A. Nauta te verklaren in het Tijdschrift voor Ned. T. en L. 1908. bl. 248. 3) diepen. 4) zoodat. 5) treft zulk een slag het teer gemoed van T. 6) hooge achting. 7) iets. 8) zoo die, benevens die van uwe vrouw, ons hier ten deel mocht vallen. 9) bovenmatig groot.

69.

HUIJGENS aan HOOFT.

Mijn Heer,

De Heer Calvart [1]) uijt Noord-Holland komende, daer hij aengenomen hadde Joffre Crombalgh mijnenthalven te begroeten, vernam binnen Alckmaer, hoe haer dochter in stervensnood lagh, ende 's anderdaeghs onderweghen, dat God haer den vaeder tot geselschap geroepen hadde. Welcke tijdingh mij korts daeraen [2]) thuijskomende, was jck wel van meening UE. schouderen bij de mijne te hulp te soecken, tot het draghen van die lijcken, hadde ick niet voorsien, dat alle maren [3]) van Westfriesland door Zuijdholland in Waterland te spade moeten komen. Ik sie het nu aen UE. schrijven, en blijve nochtans in wat berouws van voorkomen te zijn in de gemeenste [4]) plighten van vriendschap. Aen 't ellendigh [5]) hooft, met soo schricklicken donderslagh overvallen, vervoorder [6]) ick mij noch gheen hand te steecken. De versche wonde heeft Tesseltjen te ongevoeligh, mij te gevoeligh gemaekt, haer om te hooren, mij om te kunnen spreken. Tusschen vier droghe ooghen, sal ick de reden te berde brenghen, en sien hoe se haer uijt mijn hand gevallen will [7]). UE. die sij toeschrijft wat sij behoort, [8]), moet sich het spits bevolen laten wesen [9]); alle wij gregarii [10]) verlatender ons op. Twee stucken van UE. Historie lichte ick maer [11]) gisteren, met lust, uijt de Kamer van S. Exc. [12]) die d'er veel uren in besteedt heeft met een genoeghen dat U. E. uijt die omstandicheid alleen kan besluyten. Ick sal 't ontleden met den monde [13]), soo haest mij d'er het ongesiene geluck af

---

1) waarschijnlijk Jhr. Levijn de Calvart, Heer van den Bossche, luitenant-kolonel en vriend van Huygens. 2) kort daarop. 3) tijdingen. 4) gewoonste. 5) beklagenswaardig. 6) verstout. 7) zie Br. 72. 8) dus: die zij zoo hooge achting toedraagt. 9) moet zich laten welgevallen, dat hem opgedragen wordt, de eerste te zijn om Tesselscha troost toe te spreken. 10) lett. gemeensoldaten; Hooft is de aanvoerder. 11) eerst. 12) Zijne Excellentie Fred. Hendrik; zie Br. 72. 13) nader mondeling uitleggen.

gebeuren will [1]). Daer niemand met meer ijvers [2]) naer haeckt als,

Mijn Heer,

UE.

's Gravenhaghe, den 3en Juny 1634.

ootmoedighe dienr.
C. HUIJGENS.

70.

Mijn heere,

Hoe het wrange noodlott door een dolle, herde slach — in teiken [3]) noyt smart alleen komt over die die God beproeven wil — mijn gedult op lijdens toetssteen op het uyterste getoetst heeft, sullen ervaeren gedachten leevendigher sich konnen indrucken [4]) als mijn pen uitdrucken kan.

Derhalve ick tselfte, om soo naere beeltenis Ue geluckige vreugde niet voor te schilderen, had voorgenoemen die in mijn herte opgheslooten te draegen, maer door Ue aengenaeme dochter Susanna uytgeloct, en de gelegentheit van neef Sammers vertreck sich voordoende, uyt dewelcke Ue sult konen verstaen [5]) siecktens eyghenschap, stervens schieljckheit [6]), en andere omstandigheden, die ick met een wenende ziel, benaudt hert, en treurenden gheest, doch drooge ooghen hebbe verdraegen, geen andere gedacht de sin beslaende [7]) in soo droeve treurnacht, van mijn sielson berooft, als herdencken aen mijn beminde en ach! al te liefhebbenden Adelaert, diewelck als op de wieken van liefde sijn Tadea, ten heemel naergestegen [8]), tonsterfelijck voor sterfelijck lott verkooren hebbende, mij laes! bedrukt achter laetende het geselschap van sijn beminde andere helft [9]), opdat ick in dees, als in een spiegel, sijn lieve gedaente souw

---

1) zoodra mij het buitengewone geluk (van eene mondelinge bespreking) ten deel valt. 2) vuriger verlangen. 3) ten teeken dat. 4) voorstellen. 5) van wien u zult kunnen vernemen. 6) den aard der ziekte, den plotselingen dood. 7) mij in beslag nemende. 8) nagestegen. 9) 't overgebleven dochtertje Maria Tesselscha.

stadich bij mij hebben, in 't oogh van mijn gemoedt, mij troostende in de opperwille [1]), tegens welke niet te willen is.

TESSELSCHA ROEMERS.

71.

Aen Joffre TESSELSCHA.

Me Joffre,

Ik sloofde mij af, met tsaemenschraepen van stoffe, ujt alle winkelen [2]) mijner heughenisse [3]), tot hartzalf over UE. leedt; ende vondt den heelen hoop te berooit [4]) om ijetwes [5]) te baeten tot heelnis [6]) (zoo mij docht) zulk eener quetsujre: als UE. schrijven, gezult in [7]) ongelooflijke manhaftighejt, mij komt onderwijzen, hoe de studjen, besteedt aen 't kauwen en verduwen der waere wijsheit, maghtigh [8]) zijn een murw [9]) vrouwengemoedt zulx [10]) te verstaelen met rede, dat de felste schichten der fortujne, kinken jae [11]) daerin, maer geen' wonden kunnen maeken. Hejl zij UE, heldinne, daer de helden bij ter schoole behoorden te gaen. De traenen, die 't in 't geweldt [12]) des ramps niet geweest is uwer E. af te perssen, zijn tot mijn' ooghen ujtgewrongen, door innerlijke tederhejt [13]), gebooren ujt het betrachten [14]) des overheerlijken zins van die leerlijke en stichtelijke regelen, meldende den hooghen en weledelen [15]) aert uwer inborst, die met het slijk der gemeene geesten niet gemeens [16]) heeft. Traenen, derhalven, meer van genoeghen dan van droefheit. De troostbehoefster komt troosten; de benauwde verquicken [17]), de bedrukte, ontlasten [18]). Al wat jk zouw weten bij te brengen, waer waeterdruppen gedraeghen in de zee uwer doorluchtighe [19]) weetenschap: ende zaegh ik UE. nerghens

---

1) den wil des Oppersten. 2) hoeken. 3) van mijn geheugen. 4) arm. 5) iets. 6) heeling. 7) doortrokken van. 8) in staat. 9) week, teeder. 10) zoodanig. 11) wel deuken. 12) de macht. 13) verteedering des harten. 14) 't overwegen van, 't denken over. 15) zeer edelen. 16) niets gemeen. 17) de bekommerde komt opbeuren. 18) de bedroefde komt van droefheid bevrijden. 19) fr. illustre, hier dus verheven.

beter dan derwaerts, ende tot haer zelve te zejnden, daer Seneca, Montaigne, en Plutarchus in gesmolten zijn [1]). Mijnen dienst in andre zaeken, zoo hij UE. bij deze gelegenheit moght te staede komen, heb jk haer, voor dezen, doen aenbieden, en hoope 't zelve noch mondelinx te doen, eer acht daeghen omloopen: als wanneer mijn voorneemen is, onze welwaerde dochter te koomen haelen. De rijke [2]) Godt, daarentussen [3]), bereghene UE. voorts met de schatten van zijner genaede, die hij tot nochtoe, zoo mildelijk, op haeren wil zoo gebooghzaem [4]) onder den zijnen, heeft ujtgestort; waer aen het minste deel niet en zal hebben [5]),

Me Joffre,

Uwer E.

Van den hujze te Mujden, verplichtste, allerdienstwillighste
15 Junij 1634. P. C. HOOFT.

72.

Aen den Ridder HUJGENS.

Mijn' Heere,

Voor heenen waend' jk, dat bondige [6]) troostredenen den last van 't vernieuwen der droefheit rujm opwoeghen [7]), maer ziende UEd.gestr. van ander verstandt [8]), hebbe dat als 't behoorde, boven 't mijne gestelt. Niettemin, dewijl jk haeren [9]) laesten ontfing in de Beemster op de hofstede van mijnen swaegher Cloek, ende van daer een reisken op Alkmaer deed, zoo en moght [10]) het niet min [11]), dan tot vermaen [12]) koomen van U. Ed. gestr.; bij welke geleghenheit jk, speurende Joffre Tesselscha stantvastigh boven mijn' hoope [13]), ende wat hartzalf het haer zijn zoude, dat een persoon haer zoo waerdt voorstaende [14]), zich haeres treurens aentrokke, mij vervordert [15])

---

1) Vergelijk bl. 42. 2) machtige. 3) intusschen. 4) buigzaam, ootmoedig. 5) waarover zich hartelijk zal verheugen. 6) overtuigende, krachtige. 7) dat bondige troostredenen ruim opwogen tegen enz. 8) opvatting; zie bl. 132. 9) den brief van UE. *Gestrengheid.* 10) kon. 11) minder. 12) vermelding. 13) bemerkende, dat T. meer dan ik durfde hopen standvastig was. 14) zoo waardig in haar oog. 15) verstout.

heb haer Uwer Ed. gestr. brief [1]) en gedicht [2]) te vertoonen. Ende vertrouw jk, naerdien mij deze bijkans ongehoorzaemheit nae wensch gelukt is, genaedigher rechter aen UEd. gestr. te zullen vinden, dan de jonge Manlius aen zijnen vaeder, toen hij tegens 't bevel deszelven voorspoedelijk [3]) gestreden had [4]). 'T geen in crepusculo [5]) door U. Ed. Gestr. noopende 't oordeel zijner Vorst: Doorl: [6]) over mijne t'zamenraepsels, wordt mij door den Heer Wijtz wat onbewimpelder voorgestelt. Ergher [7]) had jk mij ingebeelt dan weêrsmaek [8]) in de schorheit [9]) der ongewoone woorden, en 't naetrachten eener zujvere duitsheit [10]), dat, viellicht, al te gemaekt komt [11]). Maer wat zullen wij doen? Waer [12]) onze tael belanden? Arduus enim omnium modus [13]) zoo men d'ujtheemsheit [14]) haeren gang laet gaen. De vaeder der Romsche [15]) welsprekenheit [16]), hoe noode komt hij daeraen [17])? Hoe seurt [18]) het hem een Grieks woordt te laeten slippen, slechts bij maniere van voorraedt [19]) tot dat hij een bequaem [20]) Latijnsch zal gevonden hebben? Hoe begaen Varro geweest zij om [21]) 't verloop dier taele te stujten, wijst zijn bijnaem Stator [22]) ujt. Niet zoo wee en deed, in de ooren van den zinlijken [23]) Tiberius [24]), de lammigheit eener sleepende om-

1) zie Br. 69. 2) zie in Worp II bl. 291 het wel wat gewrongen en gezochte gedichtje, dat echter Huygens' hartelijke deelneming verraadt. 3) voorspoedig. 4) In den veldtocht tegen de Latijnen 340 v. Chr. liet de consul Titus Manlius Torquatus zijn zoon onthoofden, omdat deze tegen zijn verbod met een der vijanden een tweegevecht had aangegaan. 5) in schemerlicht (dus bedektelijk) 6) Fred. Hendrik. 7) iets ergers. 8) tegenzin 9) stroefheid. 10) in de poging zuiver Nederlandsch te schrijven. 11) wellicht al te gemaakt lijkt. 12) waar zal. 13) want de maat is in alle zaken moeielijk te treffen. 14) 't gebruik van vreemde woorden. 15) Romeinsche. 16) Cicero 106–43 v. Chr. 17) gaat hij er toe over. 18) hindert, verdriet 19) voorloopig 20) geschikt. 21) hoezeer V. verlangd heeft. — Marcus Terentius Varro (116—27 v. Chr.) was een vriend van Cicero, en een vruchtbaar en geleerd prozaschrijver en dichter. 22) hij, die tegenhoudt. 23) kieskeurigen. 24) zie Suetonius' biographie van Keizer Tiberius, waar in hoofdst. 71 voorkomt: ... toen eens in een dekreet van den Senaat, dat hem voorgelezen werd, 't Grieksche woord „emblema" voorkwam, stond hij er op het te veranderen en een Latijnsch in plaats van het vreemde te gebruiken, of als er geen te vinden was, het begrip liever door omschrijving met meer woorden uit te drukken.

spraek, [1]) als dat men hem Emblema voor Latijn wilde aensmeren. Mij en schoot niet over, dan t' schujl te loopen [2]) onder de schaduw dezer lujden, 't en waer jk mij veiligher vond onder de vleughelen van UEdgestr. ende den heer Wijtz: die jk bidde, daer 't pas geeft, de gunstighe handt te houden boven 't hooft [3]),

Mijn Heere, van

Uwer Ed. gestr.

Onderdaensten, toegedaensten dienaer

Van den Hujze te Mujden, P. C. HOOFT.
den laesten van Zoomermaent 1634.

In een brief dien zelfden dag door H. aan Wijtz geschreven, komt voor:

Met hujvering des harten verstondt jk, over een wijle [4]), ujt den Heere Staekmans, 't verschijnen van mijne wanschepsels onder de ooghen zijner Vorst. Doorl., ende 't is een welgelukkigh ontslippen voor mij, zoo jk vrij magh gaen met de enkele weêrsmaek [5]) in de hardigheit der pujrduitsche [6]) woorden gevonden. De vieze naeuwheidt van gewisse [7]) in dezen mishaegt mij zelven eenighzins, ende hebbe somtijds in beraedt gestaen oft niet beter waer, den schoot te vieren met spreken van hoofsch Duitsch [8]). Maer zoo men die deure open zet, jk en zie niet waer 't eindighen wil met het verloop [9]) der taele, en 't zoude misschien nutter zijn in zujver Latijn te schrijven: in 't welke nochtans het bedrijf [10]) eens geslaghts van andre tonge [11]), mijns bedunkens, niet even eighentlijk [12]) ujt te drukken waer.

---

1) omschrijving. 2) mij te verbergen. 3) welwillend de hand te houden boven 't hoofd van. 4) voor eene poos. 5) weerzin. 6) zuiver Nederlandsche. 7) de kieskeurige nauwgezetheid van geweten. 8) Nederlandsch als aan 't hof gesproken wordt, dus vermengd met vreemde woorden. 9) verloopen. 10) de daden. 11) taal. 12) eigenaardig, juist.

73.

Na den dood van haar neef Don Fr. Hellemans achtte Mevrouw Hooft zich gerechtigd tot het aanvaarden van een majoraat groot 6000 gld. 's jaars in Brabant. Omdat zij met een onderdaan der oproerige provinciën was gehuwd, werd haar de erfenis betwist. Te dezer zake richtte zich Hooft tot Huygens; hij verzocht den Secretaris, Prins Maurits te willen bewegen een brief van aanbeveling te doen schrijven aan „den Heer Abbate [1]) Scaglia", een invloedrijk man aan 't Brusselsche hof. Indien Huygens zelf dien opstelde in de Toscaansche taal, en „op 't vierighst als doenlijk en voeghlijk" was, dan beloofde hij zich van die bemiddeling alles goeds. Huygens voldeed aan 't verzoek; doch zijn eerste wedervaren was „een ronde weigering." „Den ijver nochtans, van U.E. in soo gewichtigen noodvall niet verlegen te laten", schrijft hij aan Hooft, had hem moed verleend den volgenden dag 't ontwerp van een' brief aan den Prins voor te leggen, en „met wat spertelings des Vorsten teekening bekomen;" „Om soo vele te weghe te brengen" had hij echter „met veel aendachts tusschen des meesters teere ooren ende U.E. heftighe begeerte moeten sweven." De brief was echter niet in 't Italiaansch: „'t aensien noch 't gebruyck van dit Hof lijden niet, dat wij allerhanden volckeren sonder tolck te gemoete komen", meldde Huygens.

Hier volgt Hooft's antwoord.

Aen

den H. CONSTANTIJN HUIJGENS, Ridder etc.

Edele, etc.

Om een gelijkenis te gebruijken van 't gewas dezer landouwe [2]), jk en hoorde nojt van barmhartigheit, die om eenen vriendt ujt het vaghevujr te helpen, zich zelven in de haghlijkheit van den mondt der helle ging waegen, en door zulk een vuijr proeve doen [3]), dat de fijnte [4]) zijner trouwe meer dan 24 karaten moght haelen [5]). 't Welk van haer met

1) abt. 2) in deze streek ontstaan. 3) bewijzen. 4) fijnheid. 5) goud van 24 karaat $= \frac{1000}{1000}$ fijn, dus geheel zuiver.

minder ongerijmthejt gezeidt kan worden, dan van 't goudt van 25 karaten, 't welk zeker Alchijmist zich vermat [1]) te kunnen maeken: gemerkt [2]) de fijnte van dat metael haer bestek [3]) heeft, die van de trouwhartigheit [4]) geensins; gelijk jk koome van te leeren bij de blijken getoont door UEd. Gestr. die 't gelieft heeft den voorstandt van mij en de mijne te beijveren door haere genade [5]) op gevaer van ongenade des Vorsten. Wat dit in hebbe, kan jk, alhoewel zonder ervaerenheit [6]) t' over bevroeden [7]), en moet belijden, tot grootmaeking van de haere [8]), dat jk mijner standtvastigheit zoo veel goeds niet zouw toevertrouwt hebben. Vinde mij nochtans zulx [9]) gesticht door dezen voorgank uwer Ed. gestr. dat jk mij darre [10]) sterk maken, zoo mijne geringheit haer emmermeer [11]) kan te staede koomen, te beschrijen [12]) de naaste trap aen die, waerop zijne voeten gevesticht heeft de geene, die alleen en met ujtslujting van de reste der menschen verdient te draeghen den naem van Constantijn [13]). Maghtighe [14]) redenen van de weigering des Vorsten (ongewis oft jck 't wit raek) [15]) weete mij wel in te beelden; ende scheppe daar ujt te voller 't gewicht uws volhardens [16]). Niet bezeft te hebben de kleenigheit [17]) die 't waere voor dat hof [18]), ijeder met zijn tael te gemoete te komen, vergeeve U.Ed. gestrengheit aen eenen onverzochten hoveling [19]), die

---

1) zich verstoutte te zeggen, dat hij... 2) aangezien. 3) grens. 4) trouw. 5) 't voorstaan van (de belangen) van mij en de mijnen uit goedheid volijverig op zich te nemen. 6) ervaring. 7) maar al te goed begrijpen. 8) tot verheffing, roem van UE's standvastigheid. 9) zoodanig. 10) durf. 11) ooit. 12) beschrijden. 13) Huygens was door zijne peters: de stad Breda en den admiraal Justinus van Nassau, als representant van den Raad van Brabant, Constantijn genoemd, ter herinnering aan de „Constantie" door de burgerij van Breda aan 't Huis Oranje in den opstand betoond. Tot zinspreuk koos hij daarom „Constanter", en hijzelf, zoowel als zijne vrienden, spelen vaak met zijn naam, en 't daarmee verwante begrip „standvastig". Constanter vertalen zij met „Vastaert". 14) gewichtige redenen kan ik mij wel denken. 15) den spijker op den kop sla. 16) besef des te beter, hoe zwaar uw aandringen moet wegen. 17) vernedering. 18) 't hof van den Prins. 19) aan iemand, die onervaren is in de gebruiken van 't hof.

't echter wel behoort had te bezeffen, ujt redenen op deze stoffe hem meermaels voorgekomen [1]). Ook hebben mij hierin verrukt [2]) de ijver [3]) tot de glorije Uwer Ed. Gestr., daer 't vaderlandt mij dunkt zijn deel aen te eighenen [4]); ende 't gevoelen, dat dezelve van eenig aenzien [5]) en baet moght wezen in 't beweghen des persoons, dien wij van doene [6]) hebben. Oolijke zorghvuldigheden van lujden die 't naeuw zoeken, daer 't naeuw bij koomt [7]). Dies achte met U.Ed. Gestr. dat men eve: hoogh zeijlen [8]) zal met den zeker wel bondighen [9]) Franschen brief, zoo d' achtbaerheit van den teekenaer [10]) haere waerde gelden magh [11]). Ik kusse ter knieje de zeeghbaere [12]) handt zijner Vorstel. Doorl. voor de cere haerer genaede; ook de gelukkige penvoerster [13]), die mij ten beste doet hopen van 't geluk, dat voorts te ververwachten staet; ende draeghe aen haer eeuwlijk [14]) en aeligh [15]) op

Ede etc.

Uwer Ed. Gestr.

Brussel, den 31 van Wijnmaent 1634.

verplichtsten ootmoedighsten dienaer
P. C. Hóóft.

74.

De schoone, geestige weduwe Crombalgh had in 't oog harer vrienden niets van de aantrekkelijkheid verloren, die zij als jong meisje in zoo hooge mate bezat. Een der meest gevierde leden van den Muiderkring was sedert 1631 Caspar Barlaeus, professor in de wijsbegeerte en welsprekendheid aan de Doorluchtige school te Amsterdam en door Hooft, Huygens en Vondel om strijd als de

---

1) daar hij hierover meermalen wat gehoord heeft. 2) hiertoe geleid, meegesleept. 3) vurige liefde. 4) waarvan 't mij dunkt, dat het vaderland zijn deel toekomt. 5) invloed. 6) noodig. 7) ijdele zorgvuldigheden van lieden die heel scherp alle hulpmiddelen opzoeken, als 't er erg op aankomt. 8) even ver zal komen. 9) zaakrijken. 10) onderteekenaar. 11) gelden mag, wat ze waard is. 12) zeeghaftige; elders zegt Hooft: de victorieuse, de triomfante hand 13) de hand van den secretaris Huygens. 14) eeuwig. 15) geheel en al; in 't kladboek staat „aelijk".

„aartspoeët" gehuldigd. Zijn meesterschap over de Latijnsche taal, waarin hij nationale onderwerpen of gebeurtenissen uit den eigen tijd met onnavolgbare gemakkelijkheid bezong, gevoegd bij zijn speelziek vernuft, schonken hem eene Europeesche vermaardheid. Ook als geleerde en als Nederlandsch dichter stond hij in hoog aanzien, zoodat het begrijpelijk is, hoezeer 't Hooft gestreeld moet hebben bij gelegenheid van zijn tweede huwelijk een bruiloftsdicht van Barlaeus te ontvangen. Spoedig verbond een innige vriendschap de beide buitengemeene mannen en raakte de hoogleeraar zoodoende bekend met de gewone gasten van 't Muiderslot. Toen hij nu in 1635 weduwnaar was geworden, sloeg hij, ofschoon 51 jaar oud en vader van zeven kinderen, 't oog op Tesselscha die echter voor hem niets meer wilde zijn dan eene trouwe vriendin. De koele Tesselscha moest zich heel wat plagerijen van den Muider Drost laten welgevallen, die zijn uiterste best deed voor zijn tot over de ooren verliefden vriend. Toen het echter Van Baerle duidelijk werd, dat er geen hoop voor hem was, deed hij, of hij slechts uit scherts Tesselschade's minnaar was geweest, waarom Hooft hem als „vrijer om welstaans wille" betitelt. Ja, nadat in 1637 ook Huygens zijne „Sterre" verloren had, en van Baerle in hem een medeminnaar vermoedde, stond hij haar schertsend af aan Constantijn, uitroepend:

„als Juppijn zijn bliksem blinken laat,
Voert minder godendom de wapens zonder baat."

Huygens beantwoordde de scherts en Tesselscha werd voor de beide dichters 't onderwerp eener vroolijke briefwisseling of voor gedichtjes, die zij elkaar toezonden en waarmee ook Hooft bekend was. Ernstig over een huwelijk, schijnt noch Huygens noch Tesselscha gedacht te hebben, wat ook moeilijk geweest zou zijn bij beider verschil in godsdienst.

In den volgenden brief beginnen Hoofts plagerijen (zie Te Winkel II, bl. 155; Kalff IV bl. 188).

Aan TESSELSCHA.

Me Joffre,

Killende Penelope [1]) ende Heeneloopster voor de straelen van Apollo [2]), hoe komt U. E. vervaert voor 't ijs, ende begeeft U van de sleê op den waeghen, daer Uwe koude maghtigh [3]) is, niet alleen 't ijs te sterken, maer 't waeter te doen bevriezen, beter dan sneeuw en zout [4]) zulx [5]) kunnen doen? Uw Phoebus [6]) blaekt, ende lejdt d'ujterste krafften [7]) zijns vernufts te kost aen 't verheffen van de waerdij der vrouwen. De bijgaende brief, te verduitschen [8]) door den Heere D. Paeuw [9]) zal 't ujtwijzen, ende misschien UE. ijslijk [10]) hart bemurwen [11]). Zoo dat niet helpen magh, zoo lujstert ten minsten nae 't hier nevensgevoeghde deuntjen van mijnen neeve Fabri:

Faites, avec les fleurs, renaistre [12]) les amours.

'T en zij dat gebeurt; zoo zeg ik dat de Musen en Gratiën [13]) t'uwent ujt hebben [14]: niet t'uwent alleen, maer in de gansche stadt Alkmaer; doch hoope een beter [15]); gebiede mij [16]) aen alle de vrienden, ende boven al in UE. beste gunste, met bidden, dat God in de zijne behoede d'ouwde (hola! dat's een laster [17]),

Ch'a donna non si fà maggior despetto,
Che quando vecchia o bruta le vien detto [18])

---

1) de gemalin van Odysseus, en het toonbeeld der trouwe huwelijksliefde; zij wist, toen haar man na den val van Troje niet terugkeerde en voor dood gehouden werd, aan de aanzoeken der talrijke minnaars te ontkomen. Tesselscha is even koel, zoodat zij van koude doet verstijven. 2) Evenals de nymph Daphne, die gezworen had maagd te zullen blijven, steeds haar minnaar Apollo ontvluchtte, zoo ontloopt Tesselscha den dichter Barlaeus. Zie Ovidius Metamorphosen I, 452 en vlg. 3) in staat is. 4) twee gewichtsdeelen sneeuw en één gewichtsdeel zout vormen een verkoelend mengsel. 5) dat. 6) Barlaeus. 7) krachten. 8) in 't Nederlandsch te vertalen; Baerlaeus schreef Latijn. 9) den Alkmaarder dokter. 10) ijskoud. 11) vermurwen. 12) renaître. 13) waren de Muzen de godinnen van kunsten en wetenschappen, de drie Gratiën, godinnen der bevalligheid en liefdadigheid, waren de bewerksters en beschermsters van al wat schoon en sierlijk was. 14) haar gezag verloren hebben. 15) ik hoop iets beters 16) ik beveel mij aan. 17) schande. 18) men maakt de vrouwen toch nooit spijtiger, dan wanneer men haar ouderdom of leelijkheid verwijt.

ik wil zeggen, de bejaerde [1]) en de minderjaerighe Tesselschae gelijk wenscht van heeler heeter harte,

Me Joffre

Uwer E.

Ujt Amsterdam, den Xen verplichtste, dienstvaerdighste

van Lentemaendt des jaers 1636. P. C. Hooft.

75.

In 1636 kwam de door J. van der Burgh bijeengebrachte verzameling van H's meest vroeger verschenen gedichten in 't licht; H. zond twee exemplaren voor T. en A. Visscher en schreef er bij: „Deze kinderen van mijnen kindschen geest zijn ten laesten in 't pak geraekt, ende koomen, 't een om UE., 't ander om Joffre UE. zuster te dienen, als 't UEE. aen bequaemer dienstboden ontbreeken zal." Aan Barlaeus zond H. 't werk met den volg. brief:

Aen den H. Caspar Barlaeus.

Mijn Heere,

Ick en weet niet wat meester, maer zoo veel wel, dat het een Griek was, dien men nojt aen 't zingen kreegh, zonder, voor 't eerste gerecht der ooren, eenighe quaede stemmen te schaffen, om de zijne van beter kauw [2]) te doen vinden. 't Is dan der swaenen oorber [3]) niet de ganzen de keel toe te binden, het schreeuwen der welke haer tot eenen lofzang dient. Op dit inzicht vervordert [4]) het bijgaende rijmwerk zich van UE. te laeten hooren, ende is schier verwaent genoegh om te denken, dat UE. hem noch schuldigh blijft, doordien 't tot diepsel [5]) strekt van de hoogh ujtgewrochte dichten, die het UE. gelieft heeft ook onder anderen mij te vereeren. Maer deze schult zal haest gebluscht zijn bij zoo verre dat UE. verstaen kan mij in betalinge te geeven onder-

---

1) haar volle jaren hebbende, meerderjarige. 2) eig. lekkerder, dus mooier. 3) belang; de zwanen zijn dichters als Barlaeus, de ganzen Hooft en zijns gelijken. 4) verstout zich. 5) zie bl. 46. Let op de tegenstelling met „hoog uitgewrochte" dichten.

wijs van de misslaegen, doolingen ende wanvoeghlijkheden, daer 't mede bekladt komt; jae zal ick belijden

Mijn Heere,

dat UE. alsdan noch veel in de handt zal komen [1]), van

UE

verplichten, dienstwillighen

76.

H. vraagt in een Br. van 13 Jan. 1643 aan Tesselscha: „een Roemer te bemaalen met mijn zinspreuk: Omnibus Idem [2]) ende mijn blazoen: een' Zon". Naar dat blazoen, als titelprentje van H's gedichten, noemt zij de verzameling: „'t Sonneboeck".

't Vers waarover in den volgenden brief sprake is, werd door T. gemaakt op Hemelvaartsdag, den tweeden verjaardag van Crombalgh's dood: hoewel duister en gedrongen uitsprekend haar zieleleed en verlangen naar den hemel, is het toch een waardig antwoord aan Hooft, die zoo voor haar aanbidder Van Baerle in de bres sprong. (Zie „Tesselschade Roemers en hare vrienden" van Van Vloten bl. 26.)

Mijnheer!

Ik hoop dat ghij mijn laeste brieven ontfanghen sult hebben houdende aen [3]) Mevrouw Heleonora en aen mej, Susanna Bartelots, met een danckseggingh over UE. toegezonden Sonneboeck, daer de ghesonde weerelt wel aff doorlicht sal weesen [4]): bedanck UE. andermael daeraff, oft het eerste gemist was [5]). Van UE. voorgaende leydt mij dit noch in de sin: „faites avec les fleurs renaistre les amours de la poesie [6]) of ik seg dat tot uwent de Graciën en de Musen uit hebben." Dies send ick UE. een spruytje, dat op Meydagh, sijnde ons Heeren Hemelvaert, ujt mijn dorre wintergeest ghebot is; send het mij begraeit weederom, om een beeter [7]), als ghij

1) veel geld zal toekomen. 2) voor allen dezelfde. 3) gericht aan. 4) T. speelt met het woord zon: 't boek met de zon, waar de gezonden naar den geest graag door verlicht zullen worden. 5) indien 't eerste bedankje niet terecht is gekomen. 6) „de la poésie" voegt zij toe. 7) zend het mij betutteld, verbeterd, weerom.

mij sult believen te doen weeten, wanneer ik UE. met uw vrouw en kinderen te wachten sal hebben, daer wij van herten naer verlanghen; krijgen geen tijdingh daeraff, en derven [1]) niet dencken, dat onsen ijver [2]) antwoort onthouden wort, omdat het laeste versoeck op UE. door tusschenspraek van UE. lieve vrouw versocht is. Mijn dochter doet U groeten, ende verlanght seer nae juffrouw Constanse om daermee musiek te singen, laetse doch mee komen, opdat de vreucht volkoemen sij; soo sal ick blijven

UE. vriendinne

TESSELSCHA ROEMERS.

77.

Aan TESSELSCHA.

Mê Joffre,

U. E. sonnet met zijn' hemelvaert [3]) overstijght de wolken, telt met zijn' voeten de starren, ende maekt ze tot zoolen zijner broozen [4]). Jk, nu, en heb geen' Adelaers ooghen, om tegen zulk een licht op, laete staen daer door heen, te kijken, en zoo hooghe geheimenissen te berejken: 't en zij uwer E. jeghenwoordigheit mij 't gezicht zalve, en sterke met onderwijs, tegens de kraft [5]) van zoo vinnighe straelen. Dit 's mijn behoef [6]) nae den geest. Joffre Susanne [7]) heeft ook wel raedt van doen nae den lichaeme [8]), ende noch haer zeere oogh, Arnoutjen [9]) heeft 'er twee. Ende zich in den windt te begeven dient hun niet. Dies kunnen quaelijk [10]) gissing maeken, wanneer 'er 'een derwaertsrejz' [11]) ujt zal willen vallen. Anders ben jk zoo geus niet, dat een verzoek te min [12]) bij

---

1) durven. 2) ons vurig verlangen. 3) zie Br. 76. 4) cothurnen, volgens kantt. van Hooft; dus de laarzen met dikke zolen door de tooneelspelers bij de Grieken in 't verheven treurspel gebruikt, om grooter te lijken. 't Gedicht is zóó verheven, dat H. 't niet begrijpt. 5) kracht. 6) behoefte, dus: wat ik noodig heb. 7) H's stiefdochter. 8) raad noodig naar 't lichaam. 9) H's zoontje. 10) moeilijk. 11) reis naar Alkmaar. 12) des te minder.

mij geldt, om dat het door voorbede van een' lieve vrouw gedaen wort [1]). Zoo 't UE. lust hier op de maeghdoom van 't jaer te gast te koomen [2]), jk hoope dat UE. all' onze quaelen teffens [3]) genezen zal en ons meêsleepen nae Alkmaer, tot blijk van de konst in plaets van quakzalvers brieven. De gebrekkighen [5]) wachten op een troostelijk antwoordt [4]) van UE. handt, oft liever van UE lippen; ende kussen midlerwijle d'een en d'andre, met toewensch van vervulling uwer zaelighe wenschen, ende blijft

Mê Joffre

Uwer E.

Van den Hujze te Mujden
10 Maj 1636.

Onderdaene toegedaene Dienaer
P. C. Hooft.

78.

Suzanna, Hooft's oudste stiefdochter, had eene tamme musch, die haar overal navloog en allerlei aardige kunstjes verrichtte. De gasten, die in den zomer van 1636 op 't Muiderslot vertoefden, waren opgetogen over 't geestig diertje, dat zeker tot de algemeene vroolijkheid bijdroeg. Door de zucht gedreven, een antiek onderwerp antiek te behandelen, vervaardigde de Drost zelf twee bevallige gedichtjes op de Musch van „Oreade", mythologischen bijnaam van Suzanna, die 23 jaar en ongetrouwd, schertsend een nimf in dienst van Diana werd geheeten. Doch ook Vondel, Plemp, ja vooral de geleerde Barlaeus, waren, te Amsterdam terugkeerd, aan 't werk getogen ter verheerlijking van het vogeltje en zijne lieve meesteres [6]).

---

1) De Katholieken roepen de voorspraak der Lieve Vrouw in om hunne bede aan God vervuld te krijgen: nu is H. niet zoo anti-Roomsch dat bij hem juist een verzoek *minder* waard is, als 't door bemiddeling eener lieve vrouw geschiedt! 2) 't is Mei, dus 't jaar is in zijn maagdelijken staat. 3) tegelijk. 4) ten blijke dat uwe kunst meer vermag dan kwakzalversraadgevingen. 5) zieken. 6) zie Stoett I, bl. 314 en Vondel 1630—36, bl. 223.

Aan den Voorleezer [1]) CASPAR BARLAEUS.

Mijn' Heere,

Nemmermeer [2]) heeft men veel aen vrienden, welker geest binnen 't lijf gebannen is, ende dikwijls met verbodt van de neuz eens daer bujten te steeken: maer bij tijde huns afwezens [3]), niet met allen [4]). Uws gelijken, daarentegen (zoo z'er zijn) [5]) quetsen zij met 's lichaems afweezighejt, zij zalven met vanding [6]) door ujtgezonden geest [7]); die geenszins, als de slek aen haer hoorentjen, of de schildtpad aen haer harnas; veel min, als de mossel in haer' schelp, vast is: maer meenighe heerlijke ujttoght doet, tot verquikking der minzuchtighe [8]) zielen, die om zijn' schoonhejt quijnen. Jae die van ÜE. maekt ook andre gaende, om hunne wieken te proeven [9]), den uwen nae te vlieghen, ende ons in deze eenzaeme vankenis [10]) te bezoeken. Maer (acharme!) de mus, opgeblaezen van 't [11]) lof uwer versen, ende misschien om er haer' ooren, op 't beste van 't spel, te doen ujtschejden met zoo zoet een' mondt [12]), heeft, eer de gedichten der HH. Plemp en Vondel hier haevenen [13]) konden, haeren staert gelicht, en haere minnaeres met ejndelooze treurlust gelaeden [14]). Onujtschrijflijk [15]) is dat schreijen van heete traenen, dat kermen, dat misbaer van de twee oudste mejskens [16]):

Lamentis, gemituque, et foemineo ululatu,
Tecta fremunt, resonat magnis plangoribus aether.
Non aliter, quam si immissis ruat hostibus omnis,
Carthago [17]).

Dank, eevenwel hebbe 't geluk, [18]), hier voor, dat haere

1) professor. 2) nooit. 3) als zij afwezig zijn. 4) niemendal. 5) zoo er gelijken van u bestaan. 6) bezoek. 7) dus: per brief. 8) smachtende zielen. 9) beproeven. 10) gevangenis. 11) door den. 12) misschien om, na 't hooren van zulke liefelijke verzen, op te houden met luisteren (om geen minder mooie te moeten aanhooren); vgl. als 't spel om zijn best is, moet men eindigen. 13) aanlanden. 14) vervuld. 15) niet te beschrijven. 16) Suzanna en Constantia. 17) 't huis dreunt van gejammer, gesteun en 't geschrei der vrouwen, de lucht weergalmt van luid gedruisch: niet anders dan wanneer heel Carthago instortte, nadat de vijanden waren binnengedrongen. Vgl. Aeneis IV, 667/70. 18) de loop der omstandigheden, de Fortuin.

dus bijster een' ontsteltenis toekomt [1]), omdat zij van geen lastigher misquaem [2]) weeten. Want meerder ramp (mijns ervaerens) wieght doorgaends den minder in slaep [3]). Ik en melde dit niet, om U. E. pen tot meêdooghen,

(quanquam, quis talia fando,
Myrmidonum, Dolopumve, aut diri miles Ulyssei
Temperet a lachrymis? [4])

oft tot den arbeidt van eenigh troostdicht te beweghen, dat quaelijk laeten konde meer nae edik [5]) dan nae oly te smaeken. Alle beklagh van rouw waer een wrijten [6]) in de wond:

atque infandum renovare dolorem [7]).

Liever (onbraek mij 't hart niet) [8]) zoud' jk het waeghen, met U.E. te moeijen [9]) (schoot haer eens een bedorven ujrken [10]) over) dat haer geliefde ijetwes [11]) t' ontfouwen [12]) van de vreughde, genooten in dat edel gezelschap van de H.H. Wytz, van Zujlekom, [13]) en andre overvlieghers, elken in 't zijne: ujtgezejdt' de waerdt. [14]) Dat banket (gebeurd' hem zulx) dard' aen dat van Plato niet wijken; [15]) maer zoude, nevens het zelfste, [16]) handt aen handt en met gelijke schreeden, den wegh der onsterflijkheit gaen op wandelen. Dan, 't waer te hoogh gezien, en te veel geverght. U.E. derhalven laete aen haer doove oor hooren dit voorspel [17]) van te on-

---

1) zulk eene buitengewone droefheid overvalt. 2) drukkender leed. 3) een grooter ramp doet de kleinere vergeten. 4) hoewel wat Myrmidonsch soldaat, wat Doloper of wie van des schrikkelijken Ulysses' bende zou bij 't verhaal van zulke dingen zijne tranen bedwingen? (zie Aeneïs II, 6.) 5) azijn. 6) wroeten. 7) de onuitsprekelijke smart vernieuwen, d. w. z. opnieuw doorleven bij het verhaal (Vgl. Aeneïs II, 3.) 8) ontbrak mij de moed niet. 9) lastig te vallen. 10) een verloren uurtje. 11) iets. 12) te openbaren, mee te deelen. 13) Huygens, heer van Zuilichem. 14) groote geesten, ieder op zijn eigen gebied, uitgezonderd de gastheer (Hooft) 15) 't verhaal van dat gastmaal (mocht het hem ten deel vallen) behoefde niet onder te doen voor dat van Plato, den Atheenschen wijsgeer, 427—347 v C, onder wiens geschriften een „'tGastmaal" heet. 16) naast dat. 17) H. doet immers 't verzoek nog niet, doch zegt, wat hij doen zou, als hij durfde.

beschoft [1]) een' vrijmoedigheit, dat gebaeyert [2]) wort van [3]) d' overmaetighe minne, [4]), waermeê U.E. doorlughtigh vernuft [5]) mijn' harssen [6]) bevangen en bedwelmt heeft.

Improbe Amor, quid non mortalia pectora cogis? [7])

Maer U.E. laest hier zijnde, zejde ons eenige der hondsdaeghen toe. Zoo haer dat deurgewaejt is, [8]) oft beloften niet binden, [9]) zij gunne 't ons ujt genaede. Dit gebedt verstout zich eindtlijk, met gevouwen' handen, aen haere voeten te brengen,

Mijn Heere,

Van den Hujze te Mujden
den X^en^ in Hoojmaent 1636. Uwer E.
Verplichte, toegedaenste dienaer
P. C. HOOFT.

79.

Aen den Ridder HUIJGHENS.

Mijn Heere,

Zijn die overaerdige vejrsen [10]) uwer Ed. ingeblaezen van dien Westen windt; gezeeghende zephijr. Ick houd' hem voor den alderbraefsten [11]) stooker om Poëetsche geesten te heeten [12]). Oft weet UEd. gestr. soo lekker een' hartlaeffenis ujt het Y en Zujderzeevocht te pujren; 't vlugge paerdt, [13]) daer men soo veel af tujrelujrt [14]), mag zijn' wieken wel hangen laeten, en zijn' kraemerij opbreeken [15]). Zot en niet sat zou men zich sujpen [16]) in dat bekoorlijk nat. Wat Engelsman was 't ook? immers een konincks broeder [17]) die ujt

---

1) al te groote. 2) gebeierd, d.i. op klokken gespeeld. 3) door 4) buitengewoon groote genegenheid. 5) verstand. 6) hersenen. 7) O snoode liefde, waartoe dwingt gij 't menschelijk hart al niet? (vgl. Aeneïs IV, 412.) 8) door 't hoofd gegaan is. 9) bindend zijn. 10) zijne *Hydrophobia* Barlaei. Worp III, bl. 5. 11) allerfermsten. 12) warm te maken, in vuur te brengen. 13) Pegasus, 't gevleugeld paard. 14) zingt 15) zijn boeltje pakken. 16) niet in den platten zin van tegenwoordig, doch gewoon: drinken. 17) Clarence, broeder van Eduard IV, die wegens hoogverraad in 1478 ter dood veroordeeld werd, zou op zijn verzoek in een vat malvezij verdronken zijn.

veelerlei weghen nae d'andre wereldt, de malvazejpijp [1]) voor de keur nam [2])? Hadd' hem sulk sap moghen gebeuren [3]) jk sorgh van sijnentweghe [4]) (dun van tong is dat volk) [5]) dat hij vujrigher om een' lange [6]) doodt dan om eeuwig leven [7]) zouw gebeden hebben, Ofter de heer Barlaeus gelijke smaek ujt kauwen zal; daer slae jk twijfel aen, omdat UEdgestr. zijner E. zoo op de teenen treedt [8]). Doch 't quaedst, dat er af koomen kan, legg' ik eenen jambe- of jammerzang te zijn [9]); die al meê sijn' geur heeft. T'mijnent is 't droogh werk: behalven dat mijn zoon schijnt eenighe kitteling van dichten in 't hooft te krijghen. Te middagh sprak men van sijn' suster een masker te doen draegen om wit te gaeren [10]). Dan (zejd' hij) zouw ze swarter dan nu zijn. Ik kond' hem geen ongelijk geeven, ende teekende die kaets [11]) als UEd.gestr. sien kan. De stof heeft hij verschaft: 't maxel is mijn; plat genoegh seeker: dan altoos een vernieuwing. En de menschen zijn er soo aen, dat hun vaeken bet lust [12]), beter om argher [13]) te wisselen dan hun [14]) gestaedigh aen 't beste te houden. 't Zal ten minsten dienen, om de tijdt te lengen [15]), die Uwer Ed.gestr. doorgaends te kort valt. Zoo deed z' ook mij, in 't bijwezen uwer Ed.gestr., de ooren derwelke, sonder dat, aenstendigher [16]) van mij (ducht' jk) zouden gepijnight geweest zijn, ter gunste van mijnen swaegher Karel Hellemans. [17]) De zaek is uwer Ed.gestr. bekent en sal haer, (vertrouw jk) en mijnen Heere haeren broeder, den geheimschrijver van Staete [18]), ter harte gaen; gelijk van harte bidt, met ootmoedighe

---

1) vat met malvezij, een soort van zoeten wijn, inz. van de stad Napoli di Malvasia op 't schiereiland Morea. 2) uitkoos. 3) ten deel vallen 4) ik vrees voor hem. 5) fijnproevers zijn ze. 6) langzame. 7) in een der twee kladbrieven staat: „een langh leven". 8) nabij komt, op de hielen treedt. 9) onderstel ik een jambische of klaagzang te zijn. 10) blanker te schijnen. 11) eig. de plaats aanteekenen, waar de kaatsbal valt; dus ik onthield dat. 12) dat zij er dikwijls meer behagen ln scheppen. 13) iets beters voor iets slechters. 14) zich. 15) langer te doen zijn. 16) aanhoudender, dringender. 17) die door de Spanjaarden gevangen was genomen. 18) Huygens oudere broeder Maurits was in 1624 bij den dood zijns vaders Secretaris v. d. Raad vaa State geworden.

gebiedenis aan bejde, samt aen Mêvrouwe van Zujlekom, nevens welhooghe dankzegging voor de eere van haer besoek,

Mijn Heere, Uwer Ed. Gestr.

onderdaenste, toegedaenste dienaer

Van den Hujze te Mujden, den P. C. HOOFT.

25en in Hoojmaent 1636.

Joffrouw Lijsbeth lapt haer' kaeken
Met fluweel, oft wat satijns,
'T aenzight, om aen wit te raeken,
Krijght tot korst een' swarte grijns. [1])
Slaet ze niet te deghe mis ?
Bleeken [2]) wil z', en gaet het maeken,
Brujner [3]) dan 't van zellef is.

80.

Tot beter begrip van den volgenden brief, diene:

Hooft had in proza vertaald De Schijnheiligh uit het Italiaansch naar Aretino's Il Ipocrito. Hierin komt een gesprek voor van een vader en Schijnheiligh, aan wie hij wel zijne dochters zal uithuwen. Schijnheiligh raadt hem af ze met een dichter te doen trouwen, want: De poëet soud u leggen breecken 't hooft met de maet en de fransse sneê [4]), en leeren al 't gesin kallen, oft uw hujs een tooren van Babiloniën waer; en om u de waerhejdt te seggen, indien uw dochters verleckert zijn, om niet te eeten als mírtentacken, en sin hebben in tabbaerden en rocken van laureblaên, soo geeft 'er aen dat volck".

In den brief komt ter sprake de Academia della Crusca (Academie der Builkist) te Florence in 1582 opgericht door den dichter Grazzini; 't was eene vereeniging, die zich ten doel stelde in de letteren het kaf van 't koren, de zemelen van de bloem te scheiden. Tot zinnebeeld werd aangenomen een builkist met het devies: „Hier wordt de zuiverste bloem verzameld." (Zie Dr. A. S. Kok,

---

1) masker. 2) blank worden. 3) donkerder. 4) de caesuur.

Van Dichters en Schrijvers, bl. 43). Zij is van veel beteekenis geweest voor de Italiaansche letterkunde, en 't voorbeeld voor de Académie française, hier te lande voor Coster's Academie. Hooft komt nu de uit Italië meegebrachte anecdote in herinnering, dat een spotvogel bij 't blazoen, een varken aan een trog, als devies schreef eene aanhaling uit een Sonnet van Petrarca,

„'k Benij Juppijn Ambrosi' en Nectar niet".

A Monsieur JOOST BAEK,
bij 't Oudemannenhuys in no. 3.

Dat de koopman eenen goeden Poëet aan UE. bedorven heeft, zeggen UE. rijmelooze gedichten. 'T is echter ruym zoo lijdelijk, bij oft [1]) de Poëet den koopman bedorven hadde, om zijn' dochters, in plaets van veldthoenderen, met malse (zoo geen' malle) woorden te aezen, gelijk men van Maegherheintjen zejdt, die zijn' verkens met een praetjen hieldt [2]); ende om haer, in plaets van goude en zijde laeken, met keurssen [3]) van Lauwer- en klimop te doen pronken. Want, zeker, in zulk een wejde zoud ik haer lankzaem leggen [4]) zoo vet te werden, als men ze in Italiën wenscht; ende wat groens moest haer lusten [5]), hadden zij liever met dat dorbaer tuijgh, [6]) dan met satijn en fluweel voor den dagh te koomen. Derhalven magh UE. wel zeggen dat de schijnheiligh zijn weetjen weet.

Hierbij keert het boekjen van den Heere Vossius, [7]) die des [8]) dank hebben moet, en grooter hebben zal, zoo 't Zijner E. gelieft, nevens UE. over acht daeghen, onze prujm-

1) dat valt wel zoo licht te dragen, dan wanneer. 2) te spijzigen, zooals men van Mageren Hein (vgl. Schraalhans) zegt, die bij gebrek aan eten zijne varkens met praatjes de maag trachtte te vullen. 3) een keurs kan zijn een wijden slependen vrouwenrok. 4) zou ik meenen, dat 't lang zou duren, eer zij zoo vet waren enz. 5) zij moesten houden van... 6) met dat verwelkbaar goed: dorbaer is eig. wat voor verdorren vatbaar is. 7) hoogleeraar aan 't Atheneum te Amsterdam, zoo wijs, dat Hooft hem Socrates noemt. 8) daarvoor.

boomen te koomen helpen verlichten van den last die der twee heeft doen scheuren. Wij zouden 'er etlijke te lijf slaen, [1]) ende midlerwijle twee vlieghen met een' lap, [2]) gaande teffens [3]) te gast op onze gasten, die zoo lekker, en daerenboven gezondt voor de ooren zijn. Maer het diende te geschieden zonder 't voorigh jaghten nae hujs, ende met voorbedacht om een donkertjen twee oft drie oover te blijven, en ons beschejdelijk [4]) dronken te zujpen, [5]) aen de smaeklijke most, [6]) die dien Socrates ujt den mondt vloejt. Als mij dat gebeuren magh, denk ik om den Griekschen kok, die zich roemde, dat hij met de pujre geur [7]) zijner gerechten de lujden bij de neuz boejde, als zij voorbij zijn' winkel gingen; ende zouw lichtlijk zeggen, met den Florentijn van d'Academy der Bujlkist, die een verken aen de zeuny [8]) voor zijn blaezoen voerde

Ambrosia e Nettar non invidio à Giove
'k Benij Juppijn Ambrosi' en Nectar niet.

Belangende [9]) den wijn [10]); jk heb hem (mijns weetens) niet gelaekt bij U. E.: bekenne eevenwel, dat mijn swaegher Cloek de staert voor [11]) 't volle vat verkoor. Dit is (zal UE zeggen) met den staert steeken [12]). Zeker met dien niet: hij is ujt [13]): ende de ton gaet hiernevens, om, met wat beters daerin, 't onzen hujze bestelt te werden, zoo UE. bezigheit toelaet op deze kraemerij te letten [14]). Maer UE. heusheit is zoo kraftigh [15]), dat zij raedt weeten zal om zoo een lapken ujt haeren dieren [16]) tijdt te scheuren. In toeverlaet te dien [17]) gebieden wij ons wederom dienstelijck [18]) t' Uwer E. die

---

1) opeten. 2) in één klap slaan. 3) tegelijkertijd. 4) in een duidelijk waarneembaren graad. 5) drinken (niet plat als nu). 6) most is nieuwe wijn, eer hij door gisting klaar geworden is. 7) alleen met den geur. 8) trog. 9) wat betreft. 10) B. zorgde er op H's verzoek telkens voor, dat de wijnkelder te Muiden goed voorzien was. 11) 't restje van 't vorig vat boven. 12) de ongunstige beoordeeling van den nieuwen wijn in vergelijking met dien van den staart is minder aangenaam voor B., is als een steek toegebracht door dien staart, als b.v. door dien van een schorpioen. Vgl. het lat. „in cauda venenum". (?) 13) op. 14) dezen inkoop te doen. 15) groot. 16) kostbaren. 17) ons daarop verlatende. 18) bevelen wij ons tot wederdienst aan.

nevens Joffre zuster en alle de haeren den Algoeden bevolen zij, ende hartgrondtlijk gegroet,

Monsr mon Frère van

UE.

Van den Hujze te Mujden, Verplichten, dienstwen Broeder
31 Juli 1636. P. C. Hooft.

(Als bijschrift op dezen brief volgt nog de vermelding van „de ritseling van poëetsche grilligheid", die Hooft bij zijn zoon had meende te moeten ontdekken en zijn gedichtje van Joffrouw Lijsbeth enz. reeds vermeld in brief no. 79 aan Huygens.)

81.

Mê Joffre,

De prujmen beginnen al teffens [1]) op een bodt [2]), te rijpen. en te roepen: Tesseltje, Tesseltjes mondtje. Etlijke deuntjes van Belusar [3]) en andre roepen daer tegen aen, Tesseltje, Tesseltjes keeltje; daer zij gejrne van gezongen waeren, ende wenschen wel dat UE. Joffre Francisca [4]) te hulpe meêbraght. Wat jk haer zeg, Tesseltje suft; Tesseltjen heeft pen nocht inkt om een briefken te beantwoorden; zij neemen 't niet aen, ende willen dat jk U. E. ujt den droom wekke. Op, op dan

Rozemondt, hoor je speelen nocht zingen? [5])

Wij verwachten UE. op 't spoedighste, met U E. dochter, ende Joffre Duart met haer' E. man: maer een briefken voorujt, om wat gissings te moghen maeken [6]). Ondertussen zullen wij in den windt zien, ende happen nae den geenen die van Alkmaer komt en snuffen oft hij nae UE. adem riekt.

---

1) tegelijk 2) eensklaps. 3) Door letteromzetting gevormd uit Barlaeus: Bel usar = schoon gebruik. 4) Zie bl. 111. 5) Beginregel van een minnezang van Hooft van 1621; zie Stoett I bl. 175. 6) om er wat op te kunnen rekenen.

Godt behoede UE. op de rejze, en eeuwlijk in genaede, met alle die haer lief zijn; gelijk van heelen, heeten harte wenscht,

Mê Joffre

UE.

Van den Hujze te Mujden, verplichte, dienstwste

j Aug. 1636. P. C. Hooft.

82.

Aan den H. Caspar Barlaeus.

Mijn Heere,

Die geen betaelen in den sin heeft, moet sich hoeden voor nieuwe verbintenis. Voor heene had jck slechts vlugge [1]) toezegging, nu 't swart in 't wit; want U.E. schrijven bekent een' daegeraedt aen onze prujmen belooft te hebben. T' ontslaen van de beloften, staet het aen den beloover? Indien UE. haer, zij schelden UE. niet quijt: veel min [2]) jck, die een scherp maener ben, en die gasten op U.E. genoodight heb. Op morghen oft overmorghen ten langsten, zal tot Mujden Joffrouw Tessel zijn. De vermaerste van 't landt, dunkt U.E. die een' haeven om verbij te zejlen?

Dic aliquem, sodes dic, Quintiliane, colorem [3]).

Een man een man, een woordt een woordt, seggen d'Amsterdammers, waer onder UE. nu gerekent wort. Dan verwacht' jk noch een' welgeaerde, blijgeestighe, kinderlooze niet kindsche weduw van Naerden [4]). Keur van pelsen [5]). Lejden magh zich wat lijden [6]); en de Heere Overbeek, daernae een' beurt krijghen. Honneur aux dames, zeij die

---

1) losse, mondelinge. 2) minder. 3) Quintiliaan. zeg mij alsjeblieft iets waardoor (de zaak) in 't gunstigst licht verschijnt; Juvenalis S. 6. 280. 4) Anna de Hertoghe van Valckenburgh, weduwe van Jhr. Willem van Bloys gheseyt Treslong. 5) Een pels is een vrouwenrok, en daarna bij overdracht de vrouw. 6) moet wat geduld hebben; Barlaeus zou n.l. naar den Heer Overbeek te Leiden gaan.

quant. Omnia vincit amor [1]); is 't roepen van den gemeenen afgodt, daer wij bij sweeren. En d' Italiaen maekt 'er een dexel tot alle potten af:

Che facilmente ogni scusa s' admette,
Quando in amor la colpa si ristette [2]).

Dies kan 't UE. aen geen' ujtvlucht mangelen [3]), om d' andre vrienden voor een' wijl te paeijen; ende houd jk de vejrsen hier in gijzeling tot dat U.E. die koomt lossen. Maer niet wederom, als laestmaels, op heete koolen te sitten: tussen die; dat 's een ander [4]). U.E. troone (is 't moghelijk) den H. Mostaert mêe [5]). Alle spijs sal te beter smaek hebben met die saus. Dan zullen wij 't vonnis vellen over die doorluchtighe gedichten, door weldaet der welke onze Mujden

— Tantum alias inter caput extulit urbes [6]).

Ook heb jck noch wat nieuws van den Heere van Zujlekom [7]), ende spaere 't tot banket. Een gedeckte schujt is goedt om U.E. binnen deur, over Weesp hier te leveren,

Et formidatis auxiliatur aquis [8]),

in spijt der artsenijkonst. Hoe eerder gekoomen, hoe UE. meer danks begaen [9]) zal,

Mijn Heere, bij
In haeste Van den Hujze U E.
te Mujden, 5en van onderdaensten, toegedaensten dienaer
Oestmaent 1636. P. C. Hóóft.

---

1) de liefde verwint alle dingen; vgl. Vergilius' Ecloga 10, 69. 2) er is gemakkelijk een uitweg (eene verontschuldiging) te vinden, wanneer de liefde (iemand die men lief heeft) zich aan iets schuldig maakt. 3) ontbreken 4) iets anders. Hooft vergelijkt hier de dames bij heete kolen, omdat zij de harten in vlam zetten. 5) zie bl. 113. 6) het hoofd boven andere steden zoo ver uitsteekt. 7) Huygens. 8) en strekt tot hulp tegen watervrees. H. plaagt Barlaeus wel eens met zijne watervrees. 9) verwerven.

83.

Aen den H. CASPAR BARLAEUS.

Mijn Heere,

De dingen ujt een ander oogh te doen zien, dan zij hebben in der daedt, is niet nieuws bij lujden van UE. neering. [1]) Ende wat handt de poëeten hebben van de menschen door aerdighe stoffering te brillen, [2]) en geringe zaeken te vergrooten, weet jk van heden of gister niet: moet eevenwel belijden, dat UE. gelaet van minzuchtigheit mij een' veer door de neuz' geboort heeft, [3]) ende jok voor ernst aengesmeert. Lustigh heeft UE. mij gehadt. [4]) Doch kleene swaerighejt: Enae magni dextra cadis. [5])

Daerentussen [6]) wenscht' jk wel, dat UE. mij in dien droom gelaeten ende den eersten persoonaedje hadde blijven ujtbeelden. [7]) Wat lejdt er den toekijkren aen, [8]) oft het deunen [9]) oft meenen zij, als de rol slechts wel gespeelt wort? Ten minsten zoud' het de Joffren aen geen onderhoudt gemangelt [10]) hebben. Ende wie weet waer 't spel op hadde moghen ujtkoomen?

..... saepe
Factus amor verus, qui modo fictus erat. [11])

Nu zit Tesselschaede (bij verspelding Sachtesedêles, [12]) oft zij driaekel [13]) te koop had. Fraej beschejdt (averechtsover) [14])

---

1) beroep. 2) de dichters hebben er een handje van de menschen alles door een gekleurde bril te doen zien; ze doen dat door „aerdighe stoffering", d.i. door op geestige wijze alles bij te brengen om een ding op te sieren. 3) zie Br. 74. Van B. had zich voorgedaan als verliefd op T. en daardoor H. beetgehad. 4) er in doen loopen. 5) gij valt door de hand van den grooten Aeneas. Vgl. Aeneïs X, 830; Hooft bedoelt: maar 't is geen schande voor mij, 't is immers niemand minder dan de „groote Barlaeus" die mij heeft beetgenomen. 6) ondertusschen. 7) uwe eerste rol, dus den verliefde, blijven spelen. 8) wat kan het de toekijkers schelen. 9) schertsen. 10) ontbroken. 11) de liefde in 't eerst geveinsd, veranderde menigmaal in ware (Ovidius). 12) per anagrammatismum (kantteekening van Hooft.) door letterverplaatsing. Vgl. bl. 154 noot 3. 13) driakel, triakel of theriakel was een samengesteld geneesmiddel, dat als tegengift gebruikt werd. 14) een mooi antwoord (juist andersom).

van den H. Overbeek, die UE. van 't liefkoozen tot het hajrklooven van koopmanskrakkeel verlejdt heeft. [1]) Hejllooze twist, die ons met het spit slaet, zonder hoop om van 't gebrâen te eeten. Aen den H. Mostaert zelf heb jk mede geschreeven: maer zijn E. laet ons ook in de pekel steeken [2]) 'k Verneem' 'er tael nocht teken af. Zoo 't UE. noch gelieft, oft geleghen valt, in deze week eens ujt te breeken:

Non equidem omnino vidua, aut deserta viderer, [3])

zoude zij moghen zeggen, die noch zoo lang met ons denkt hujs te houden. [4]) Niettemin, mits [5]) d' onzekerheit der koomste van UE. die jk noode in woordbreuk vervallen zaegh, [6]) gaen hier nevens eenighe prujmen om haer ontfangen vonnis te voldoen. De zelfste mondt, die 't gesprooken heeft, dient het ujt te voeren. De vejrzen zullen haere rejsbroeders zijn. Maer 't is wel tegens hunnen dank, [7]) dat zij van hier scheiden, ende niet dan op hoope, dat UE. hen zal doen naemaelen door eenen beginnenden schrijver [8]) te mijnen koste, ten behoeve van dien Brusselschen lekkertandt. [9]) Ik verbejde dan het dubbelt [10]) daer af; ende zoo de dichter brenger wort, gelukkigh,

Mijn Heere,

UE.

onderdaenste, toegedaenste dienaer

P. C. Hooft.

Van den H. t. Mujden, 12en van Oestmaent 1636.

---

1) de koopman Overbeek had v. B. overgehaald eenige dagen bij hem te komen doorbrengen, in plaats van op 't Muiderslot, waar Tesseltje was. 2) in de verlegenheid. 3) 'k zou dan niet eenzaam of geheel verlaten schijnen. Vgl. Aeneïs IV, 330. 4) Tesselscha. 5) om. 6) v. B. had beloofd pruimen te eten van 't Muiderslot. 7) wil. 8) afschrijven. 9) de abt Scaglia? 10) de copie er van.

84.

A Monsieur Joost Baak,
bij 't Ouwde Mannenhuijs in No. 3
tot Amsterdam.

Monsr mon Frère,

De afschriften der Historiën zijn mij wel geworden, ende de geene, die jk zocht. Hebbe nu de neghen boeken bijeen: ende 't tiende is onder den Heere van den Honaerdt. Waeren die onder UE. en den Heer Mostaert berusten, afgeklaert [1]), jk zoud'er UE twee nieuwe stukken toevejrdighen. Nu hebbe UE. weder te moeijen [2]), ten einde haer gelieve 't werxken van de Rampzaeligheden der verheffinge van den Hujze Medicis te vorderen [3]) van den H. Ridder Reael; om 't welke jk zeer begaen [4]) ben. Wilde ook wel bericht zijn, aen wien jk het laeste ledighe tiersken zal richten [5]). Wijders bedanke U. E. ten hooghsten voor de nieuwmaeren uijt Dujtslandt. UE. heeft ons, die als begraeven laeghen in de vergeetenis der wereldt, opgewekt met zulke klokken. Koning Gustaef schijnt verrezen, ende zijnen geest in te blaezen, aen de helden, die zoo stout een stuk hebben darren bestaen, ende geweeten uijt te voeren [6]). Eenen maghtighen vijandt te bespringen in zijn voordeel [7]), is meer gezien; maer hem daer uijt te slaen (mijns gedenkens) in lange jaeren niet. Ende smaekt dit bedrijf nae d'onverzaeghthejt der Switzeren, die, op gelijke manier, 't Fransche hejr, in de Milaensche oorloghen, bij Novara aenvloghen [8]), en te schande maekten. Welk werk zoo Guicciardin [9]) meldt, bij veelen, te dien tijde, geacht wert d' allerkoenste daeden der ouwde Grieken en

---

1) gereed. 2) heb ik u weer lastig te vallen. 3) vragen. 4) verlegen. 5) wijnvaatje zal zenden. 6) durven ondernemen en weten uit te voeren; in 1636, nadat Richelieu zich met Oxenstierna verbondenhad, herstelde eene rij overwinningen de zaak van 't Protestantisme. Baner sloeg de Saksen en Keizerlijken bij Wittstock. 7) hoewel deze 't voordeel van een gunstige stelling heeft. 8) 1513. 9) Italiaansch geschiedschrijver, 1482–1540.

Romajnen t' overtreffen. Mij zal benieuwen wat 'er voorts op volghen wille, ende oft Maeghdenburgh, en andre plaetsen 't hart zullen hebben, om de poorten gesloten te houden voor den verwinner, Want de Sax is het veldt quijt [1]), ende 't krijsvolk op geen bot [2]), door trappen met den voet, gelijk Pompejus zejde, ujt d' aerde op te stommelen [3]). Ook is de nieuwe soldaet geenzins om zulke proef [4]) te doen, als d'ouwde: ende 't verlies van zoo veel waeghenen, geschuts, en andre krijgsnooddrufts, zal lankzaem geboet [5]) worden: zulx [6]) de steden niet lichtlijk eenigh ontzet kunnen te gemoet zien. Voeght hierbij, dat de schrik, eens gevat, zich noode laet ujtschudden [7]): ende dat men, in dat open gewest, elkandren luttel tijds geeft, om de zinnen te vergaedren. Ik hoope, U. E. zal 't geraeden hebben, dat de kajzer de schoot wel wat vieren moghte: ende daernevens, dat wij ons zullen dienen van de Sweedsche voorspoedt, om een' goeden pajs [8]) te maeken. Doch Godt weet wat hejlzaemst is, ende verleen' het den Staete in 't gemejn [9]): in 't bezonder aen U. E. die, met alle de haeren, denzelven bevolen zij, ende in haere beste gunste [10]),

Monsr mon Frère,

U. E.

Van den Hujze te Mujden, verplichte, dienstwste broeder
19en Oct. 1636. P. C. Hooft.

---

1) heeft het veld moeten ruimen. 2) niet eensklaps. 3) toen Caesar (49 v. C.) op Rome aftrok, had zijn tegenstander Pompejus verzuimd maatregelen ter tegenweer te nemen, omdat hij in zijn zelfbewustheid gemeend had, troepen uit den grond te kunnen stampen. 4) de nieuwe soldaat kan niet zooveel uitrichten. 5) hersteld. 6) zóó dat. 7) niet gemakkelijk wordt verdreven. 8) vrede. 9) in 't algemeen. 10) en in uw beste gunst zij bevolen uw broeder.

85.

Aen TESSELSCHADE.

TESSELTJE,

Wist' jk raedt om een' schacht ujt de wieken van den Mingod, om wat aengebrandt bloeds ujt het hart dat Venus voor haeren schepter voert, en om een wit roozebladt van haer' krans, jk zoud' er gaen maeken pen, inkt, en papier af,[1] om te proeven[2] oft zij maght hadden een tooghjen van U.E. handt[3] herwaerts te troonen.[4] Theugt mij nauw, zoo lang is 't geleden dat jk UE. laest geschreven heb, om wat beschejds van UE. welvaert, en om 't deuntje van de Mus.[5] Zijn UE. vingers verkleumt, oft uw inktpot bevrozen, door kouwde van geneghenhejt; dat 's zeker een hardt gelagh. Maer zoo U.E. bedooven[6] in 't vrijen steekt, en het daermeê zoo drok heeft, dat 'er niet een brief ken ujtvallen magh; jk houd' het UE. ten besten, als die wel eer in 't zelve[7] gasthujs heb ziek geleghen.

Poj ch' jo anchor per pruova intendo amore,
Potraj truovar pietā, non che perdono.[8]

Dan wie kan ontslagh[9] verleenen, zonder eerst bieght gehoort te hebben? Is 't zoo dier[10] een tijdt van schrijven; zejndt mij slechts een lokjen gezengt hajrs, tot teken, dat het alzoo met UE. gestelt is: ende daermee zal ik mijn hooft rusten,[11] tot dat m' er de metten van UE. brujloft meê te luijen hebbe[12]. Dan wil jk er eens met raeghbezem oft boender in, om te zien oft de klepel ujt het stof en de spinnewebben te redden zij, en aen 't ouwde beijeren te krijghen. Suseken is t' Amsterdam, om haeren vinger te

1) van. 2) beproeven. 3) eig. trek, pennetrek, dus: een lettertje. 4) lokken. 5) om eenig bericht, of 't u goed gaat en om 't liedje op de Musch. Zie Br. 78. 6) geheel verdiept in, overgegeven aan 't vrijen zijt. 7) 'tzelfde. 8) daar ook ik bij ondervinding weet, wat de liefde vermag, zoudt gij medelijden, zoo al geen vergiffenis kunnen vinden. 9) absolutie, volgens kantt. v. Hooft. 10) duur. 11) rust geven. 12) „de metten luiden", door klokgelui tot de metten (vroegmis, meestal gehouden om drie uur 's nachts) oproepen; hier figuurlijk.

doen genezen van een' Neghenoog. 'k Wed, zij wilde dat zij hier zaete, ende die [1]) op den weêrhaen van d' ouwekerkstooren, met een' goên verrekijker voor zich, om te bespieden wat hujs men tot Alkmaer houdt. [2]) Doch zij wort van [3]) ons haest [4]) verwacht, ende is nu door 't quaedste; Godt hebbe lof, ende houde UE. met UE. dochter, in zijn' hejlighe hoede, nevens hartlijke groete en gebiedenis,

Mê Joffre van

UE.

Van den Hujze te Mujden, verplichten, dienstwsten
9 Nov. 1636. P. C. Hooft

86.

Aen den Heere Rochus van den Hoonaert, Eersten Raedt in den Hooghen Raede over Hollandt Zeelandt, en Vrieslandt, etc.

Weledele etc.

Duchtende dat de H. Jacob van der Burgh, [5]) nae zoo lang een verzujm, voorts in gebreke gebleven zij van 't nevensgaende werxken aen UE. te bestellen, [6]) heb jk goedt gevonden een ander afschrift te vorderen [7]) ujt handen van zekren Heere ende vriendt, om het Uwer Ed. bij dezen toe te vejrdighen. [8]) De kas is 't maxel van een' grofsmit; maer daer staet een dierbaere [9]) steen in, 't en zij hij voor valsch gekeurt worde van Uwer Ed. rechtschaepen en volsleepen oordeel; dat, gelijk het de waeghschael [10]) des Oppersten Gerechts voert [11]), altijds de kompas van het mijne moet wezen. In welke onderdaenighejt jk mij op 't nedrighste gebiede aen UEd. met vujrigh gebedt dat den Almoghenden haer

---

1) n.l. de negenoog. 2) hoe het te Alkmaar gaat. 3) door. 4) spoedig. 5) zie bl. 112 6) ter hand te stellen. 7) verzoeken. 8) te zenden. 9) kostbare. 10) weegschaal. 11) zie den titel van v. d. H. in 't opschrift.

gedujrighlijk [1]) in hejlzaemen staete gelieve te spaeren; en de gloorij haerer goede gunste

Welede etc. voor

Uwer Ed.

verplichten, ootmoedighsten dienaer

P. C. Hooft.

Van den Hujze te Mujden, 19 Novemb. 1636.

87.

Aen den Ridder Constantijn Hijghens etc.

Mijn' Heere,

Een jongman alhier, genaemt Simon van Hooren, geraekt zijnde van spelen tot krakkeelen, voorts handtgemeen met eenen andren jongman van eerlijken [2]) hujze, ende alzoo tot het ongeval eener neerlaeghe, belooft zich, dat de achtbaerheit van U. Ed. gestr. [3]) zoo 't haer gelieft hem daermede eenighen onderstandt te doen bij mijnen Heer den Prins van Oranje, veel gelden zal tot bemiddeling der vergiffenisse, die hij denkt te verzoeken aen zijn' Hooghejt. Zijn vaeder is geweest Jan van Hooren, Raedt en Fabrijkm$_r$ [4]) dezer stede; zijn grootmoeder een' dochter van Niclaes Hooft, oom mijns vaeders; zijn grootvaeder Jacob Simonszoon de Rijk, hopman, die van 't begin onzer oorlooghen af, veel voor 't landt gedaen heeft: den Briel helpen inneemen, Vlissingen en Kampveer verzekeren [5]); Sierikzee veroveren; ook niet luttel geleden, als balling sedert d' eerste beroerten; thans [6]) gevangen, en gevoert nae Vilvoorde, voorts nae Gent; daer verwezen ter doodt; ejntlijk ontslaegen nevens den Heer van Aldegonde, in kracht der voorwaerden, waerop Mondragon ujt Middelburgh ging. Uwer Ed. gestr. gelieve te oordeelen, oft deze verbintenissen, zoo van maeghschap in 't bezonder,

1) voortdurend. 2) fatsoenlijken. 3) en zoo tot het ongeluk van een manslag, vleit zich met de hoop, dat uw hooggeachte naam. 4) bouwmeester. 5) tegen den vijand beveiligen. 6) spoedig daarna.

als van weldaeden genooten in 't gemeen [1]), mij toelaeten, hem ende mijnen neeve Simon de Rijke, zijnen moederlijken oom, Oudtschepen en Raedt alhier, die ook eertijds te voet en te paerde gedient heeft, dit voorschrijven [2]) te wejgheren, ende te bidden [3]) (gelijk ik bidde wel ootmoedelijk [4]) dat UE. gest. zich gewaerdighe [5]) een behulpzaem woordt t'zijner baete te spreeken bij zijn Hoogheit, in een' zaek, die alle de zijnen, bovenal zijn ouwde moeder, een' deftighe, ende doch anderszins [6]) swaermoedighe weduw, zoo zeer is drukkende: te meer, dewijl eenighe des dooden naeste vrienden [7]) hoewel dikwijls aengezocht door verschejde lujden van aenzien, zoo Wethouders als Predikanten, tot geene verzoening kunnen beweeght [8]) worden. De verwachte gunst in dezen zal hem en alle de zijnen eeuwlijk in U. Ed. gestr. gehouden maeken [9]), ende een knellende knoop zijn aen de verplichting, die in willighe hechtenis hout het hart,

Mijn Heer, van

't Amsterdam, den . . . Uwer Ed. Gestr.

van Bloejmaent 1637. onderdaensten, toegedaensten dienaer

P. C. Hooft.

88.

Aen den H. Karel Schotti, Ridder, Heere van....., Raedt ende Commis van de Domajnen en de Financiën zijner Mt.

Mijn' Heere,

Welblijdelijk ontfing ik op eergister Uwer Ed.gestr. schrijven van den 12en dezer, maar hoedde mij des luttel dat het mij zoo roodt een aenschijn zoudt aenjaeghen met [10]) de eere van

---

1) gemeenschappelijk, met alle burgers van 't land. 2) dit schrijven om voorspraak. 3) verzoeken. 4) nederig. 5) verwaardige. 6) eene achtbare en toch reeds voor 't overige. 7) bloedverwanten. 8) bewogen. 9) aan UE. verplichten 10) ik was er weinig op bedacht, dat het mij zulk een blos zou aanjagen door.

dankzegging voor 't zejnden eener gifte, 'twelk, als smaekende meer nae vermetelhejt dan nae plichtpleeghing [1]), zijn geluk t' over bedanken moght, wen [2]) 't maer verschoont en met vergiffenis begenaedight wierde. Dat heusche aenbieden uwer Ed.gestr. van zoo mildt een' opening haers hujs, opent mij 't hart, ende beweeght het om zijn' inwendighste genegentheden ujt te storten, ende te besteden [3]) aen 't erkennen van zoo onverdiendt een gunste. Indien mijn lot emmermeer [4]) zoo goedt wierde, dat het ons gebeuren [5]) liete de eere van Uwer Ed.gestr. jeghenwoordighejt, voor eenen goeden tijdt t' mijnen Hujze te genieten, jk zoude mij nevens andren pijnen, [6]) te betoonen, dat men hier lujden vindt, die de deughd, samt [7]) het overvlieghendt vernuft, en hooghe begaeftheden van U.Ed. gestr. weeten op haere waere waerde te schatten, zonder zich van zucht tot hunne parthij te laeten blinddoeken, oft verrukt te worden van [8]) 't misverstandt, dat de Landtschappen in onmin houdt. Belangende den H. Barlaeus; die is ontrent 15 daeghen ujt der Stadt geweest, ende eerst op eergister [9]) des avonds wedergekeert. Zonder tijdt te verzuimen gink jk hem op gister goeds tijds vinden, [10]) met vertoogh [11]) van Uwer Ed. gestr. schrijven, ende alle redenen dienstigh om hem te drijven tot voldoening van Uwer Ed. gestr. begeerte; waer toe jk hem wel genejght speure, maer in anxte, dat zijn geest, noch niet ten volle ontslaekt [12]) van de quelling der laeste ziekte, nochte weder gekoomen tot zijn' voorighe rapshejt (agiliteit noemd' hij 't) swaerlijk van eenighe vrucht zal kunnen geleggen, [13]) die zoo waerdigh een' stoffe en zijn' achtbaerhejt [14]) betaemen zoude: behalven dat de kortshejt des tijds, en bekommering met andre zaeken,

---

1) naar betrachting van plicht. 2) reeds van geluk genoeg mocht spreken, wanneer. 3) die te werk te stellen. 4) ooit. 5) ten deel vallen. 6) alle moeite geven. 7) voortreffelijke eigenschappen, benevens. 8) meegesleept te worden door. 9) vgl. nog „op heden". 10) vroeg in den morgen bezoeken. 11) Hooft vertoonde 't schrijven en betoogde alles wat dienstig kon zijn om Schotti's begeerte voldaan te krijgen. 12) bevrijd van. 13) moeilijk eene vrucht zal kunnen voortbrengen. 14) zijne waardigheid, zijn naam.

die op zijner E. t'huijskoomst gewacht hebben, geen verejschte vrijhejt van zijn gemoedt bewillighen.

Carmina proveniunt animo deducta sereno. [1])

Dit weet Uwe Ed. gestr.; ende jk zeker, dat hij zich daerop ontschuldight [2]) heeft van ijets te schrijven tot vermaering [3]) des laesten bedrijfs van Hartogh Bernard: [4]) hoewel hem de vertrouwtste zijner vrienden zulx aenverghde. [5]) Niettemin, jk heb aen zijn' E. gelaeten het gedenkenisken [6]) van U. Ed. gestr. op hoope, oft hij noch eenighen goeden inval moghte krijghen. Zoo dit gebeurt jk en zal niet faelen het brujloftsgedicht, is 't moghelijk, daetlijk te doen drukken ende toe te vejrdighen aan UEd. gestr. derwelke jk 't opperste genoegen in haer aanstaende huwelijk wensche, bevelende, nae wel eerbiedighe handtkus, van heelen heeten harte, in haere beste gunste,

Mijn Heere,

Uwer Ed.

onderdaensten toegedaensten dienaer

P. C. Hóóft.

ujt Amsterdam, 19 April 1638.

89.

Aen den Heere Caspar Barleus,

Voorlezer der [7]) Philosophije.

Mijn' Heere,

't Geen wij genieten, is geen perpetuum ver [8]); maer wel triplex [9]). T'Amsterdam hebben wij der een [10]) gehadt, ende 't gezight en de reuk van 't bloejsel [11]) sint het opgaen [12]) tot

---

1) verzen vloeien best uit een gerust gemoed. 2) om die reden verontschuldigd heeft. 3) lof. 4) Bernard van Saksen-Weimar, een van de opperbevelhebbers der Protestanten, die den Elzas veroverde in 1638. 5) dat verzocht. 6) Schotti had dus op een papier eenige bijzonderheden opgegeven, die in 't bruiloftsgedicht konden gebruikt worden. 7) professor in de. 8) eeuwige lente. 9) drievoudige. 10) n.l. een lente. 11) den bloesem. 12) opengaan.

het afvallen. Hier bewelkoomt ons een' tweede Lente in haer' frischte jeughd: dank heb de ongujrighejt [1]) der Zujder zee, die 't ujtbroeden der knoppen zoo lang vertraeght heeft. De derde smaeken wij ujt het bloeijen van U. E. geest, wiens geur, herwaerts gevoert op de wieken van *Wekleeven* [2]), onze doorn en *monthout* [3]), met eenen aedem van Lauwer en Mijrt beschaemt; ende mij met dat overvloedigh lof, gesprooten ujt de twee onuitputtelijke bronnen van U. E. Vernuft ende Heushejt. Zeker U. E maelt mij af, eeven oft de schilderij nae Vrankrijk moest gaen; alwaer men altijds afslaet van de schoonhejt eener gemaelde troonije [4]), die van bujten komt, nae gelang de toegift, die daer te lande, aen de fraeije vrouwen, door 't vlaeijen van de kunstenaers doorgaends te baete komt. Waerover Mr. Michiel van Miereveldt nemmer een aenschijn, om derwaerts gezonden te worden, afschildert, dan met de overmaet van goelijkhejt [5]), waertoe men daer gewent is. Zoo groot een' gunst zoud' jk liever met werken, dan met woorden erkennen [6]): ende dewijl U. E. althans [7]) wat ledighen tijds heeft, bid jk haer mij daer toe gelegenhejt te verleenen; ende met brengster dezes over te koomen, op een gerecht voor de ooren. De Naerder Nachtegael [8]) zal schaffer zijn [9]), ouwde kennis van de Musen, die alle neghen geëert worden in den geest van U. E.,

Mijn Heere, door

UE.

Van den H. te Mujden, 21en in Bloejmaent 1638.

Onderdaenen, toegedaenen dienaar
P. C. Hooft.

---

1) guurheid. 2) Zephyrus (kantt. v. Hooft). 3) Ligustrum (kantt. v. Hooft), een heester. 4) waar men altijd wat afdoet van de schoonheid van een geschilderd gelaat. 5) schoonheid. 6) een gunst erkennen = zich erkentelijk toonen voor een gunst. 7) thans. 8) de weduwe Treslong; vgl. bl. 155 noot 4. 9) 't gerecht opdienen.

90.

[Hooft wenschte, evenals b.v. Rodenburg, Reael, Joachim van Wickevoort, Cats, Huygens en Westerbaen, geridderd te worden. Prof. R. Fruin zegt in zijne Aanteekeningen op C. Droste bl. 277: — Onze republikeinsche voorvaderen waren op adelbrieven zeer gesteld. Toen Oldenbarnevelt's schoonzoon, de Heer van Veenhuizen, den Franschen gezant de Buzanval er lastig om viel, schreef deze aan den minister de Villeroy 22 Jan 1604: „Il est malade d' une maladie épidémique de ce pays, qui est de vouloir avoir des lettres de chevalerie. Ce mal est venu d' Angleterre, où la feue Reine a fait quelques chevaliers de ce pays." — Slechts een enkele, als Hugo de Groot, weigerde een adellijken titel. Hooft, die zijn Henrik de Groote, in 1626 verschenen, opgedragen had aan den Franschen koning, verkreeg door bemiddeling van Abraham van Wickevoort, gezant van Brandenburg te Parijs, en diens broer Joachim niet alleen zijne benoeming tot Chevalier de l'ordre de Saint-Michel, doch ook verheffing in den adelstand voor zich en zijne nakomelingen. Dat overigens Hooft er niet al te veel aan hechtte, blijkt uit eenen brief van 24 Jan. 1639, waarin hij schrijft aan Joachim van W.; „Quant au présent, qu' il sera requis de faire; ce me serait une faveur d'avantage, s'il vous pleust [1]) m' advertir du prix d' iceluy [2]), pour ne payer trop cher ma propre vanité. Toutesfois, s' il ne passera la valeur de quelques dix ou douze cents Franqs, cela ne me donnera tant de pejne que me donne celle qu' il vous plaît de prendre à la requeste [3]) de mon importunité." In Maart 1639 volgde daarop de verheffing. Een der Nederlandsche brieven (de meeste zijn in 't Fransch) naar aanleiding dezer zaak is de volgende:

Aen den

Ridder JOACHIM VAN WIKKEVOORT TOT PARIS.

Mijn Heere,

Een' welblijde tijding is mij geweest, die van Uwer Ed. gestr. aenkoomste tot Paris, met zulk een geluk als ik haer

---

1) plût. 2) de celui. 3) requête.

wensch op de voorder rejze. De redenen, laest tussen ons gevallen, acht jk, Uwer Ed. gestr. wel indachtigh zijn. Volghens haer goeddunken van alstoen, zeind jk nu hier bij de vejrsen van den Heere Barlaeus in Latijn, ende van den Heere van Zujlekom in Franchojs, op mijnen Henrik de Groote: oft zij misschien te passe quaemen, om mijnen ijver, in 't verbrejden der gloorije van dien Koning, ijetwes [1]) te doen gelden tot vordering van gunst in dat hof. [2]) Zij zijn ongedrukt gebleeven voor aen 't boek, omdat mij zulke tentoonstelling van ejghen lof, hoewel zij door de gewoonte verschoont wort, altijds wat wanvoeghlijk gedocht heeft. Zoo Uw. Ed. gestr. raedzaem oordeelt, dat ik een of twee der voorzejde boeken derwaerts zejnde, ik zal het doen te water over Rouen; maer de eerste druk is schoonder ende in grooter form, de tweede al te slecht; de laeste in kleender letter en form dan de eerste, doch wat duidtlijker gestelt ende vermeerdert. Derhalven gelieve Uwer Ed. gestr., in zulken gevalle, mij te verwittighen, wat soorte daer dienstighst zal wezen. 'T is wel waer, dat zeer weinigh Franchojzen onze tael verstaen: niettemin, hunne boekerijen worden ook door ujtheemschen bezightight, ende 't schijnt niet heel onnut voor dien Landaerdt, dat de eere huns Konings ook door vreemden wort ujtgedraeghen. [3]) Wijders, naerdien jk door den Heere van der Mijle bericht ben, dat brieven van Ridderschap enkelijk dengeene, dien zij verleent worden, tot zoo verre toe dienen, zonder hem ende zijn' naekoomelingen edel te maeken, zoo zoud' ik wel wenschen dat zij ujtdrukkelijk inhielden, dat niet alleen de eere van ridderschap mij, maer ook de waerdigheit van edeldoom mij ende mijnen naekoomelingen vergunt wert. Der kosten, hierom te doen, zal jk mij gejrne getroosten, biddende Uwe Ed.gestr. mij dit aenmoejen ten beste af te neemen, [4]) 'twelk een knoop te meer

---

1) iets. 2) om mij meer in gunst te brengen bij 't Fransche hof. 3) verbreid. 4) mij den last, dien ik u veroorzaak, niet kwalijk te nemen.

zal zijn aen de banden der eeuwighe verplichtinge, waermede Uwer Ed. gestr. overvoldoende heusheit geketent heeft,

Mijn Heere,

Uwer Ed. gestr.

Onderdaensten, toegedaensten dienaer ende neef

P. C. Hóóft

Uit Amsterdam, 27en in Bloejmaent des jaers 1638.

91.

Aen mijnen Heere

Mijnen Heere Caspar Barlaeus,

Professor der Philosophie tot Amsterdam.

Mijn' Heere,

De koorts heeft mij ontslaekt [1]: maer de keepen haerder boeijen houden mij in een' quelling, die ik niet, gelijk Socrates, met streelen verdrijven kan [2]. Anders, jk hadde de bezoeken van U. E. al over [3] een' wijl vergolden: te weeten, nae [4] 't getal, niet nae de waerde. Nu komt dit papier den plicht pleeghen [5], om Uwer E. aen te dienen, dat jk, met mijnen schoonbroeder Hasselaer [6], volghends Uwer E. begeerte, wat van 't beschrijven der Vertooningen [7] gekout heb. Hij zejdt mij, de meening van Burghermeesteren te wezen, dat U. E. met keure toegae, 't gerijmst er ujt leeze, het overschot aen de vergeetenis beveele. Maer, lichtlijk dat

---

1) losgelaten. 2) Zie Plato, Phaedo 60 B: Socrates ging recht op zitten tegen het rustbed, kromde het been en wreef het met de hand en wrijvende... enz. 3) voor. 4) namelijk naar. 5) vervullen. 6) Pieter H., burgemeester van Amsterdam. 7) ter gelegenheid van de Blijde Inkomst van Maria de Medicis te Amsterdam werden er eerepoorten gebouwd en vertooningen gegeven, bij sommige waarvan Barlaeus Latijnsche op- of bijschriften maakte; bij andere hadden o.a. Coster en Tesselscha gedichten gemaakt. Naderhand werden die door Barlaeus te boek gesteld; zie Stoett I, 317.

de koorts zich wel kostelijk [1]) houden zal, en lang doen bidden, eer zij Uwer E. verlof geeve, om 't werk, ook alzoo, af te klaeren. T'is een' hardnekkighe krib [2]). Jk wensch haer, van Uwer E. weeghe, daer haer Virgilius gehujst heeft: in 't voorburgh der Helle [3]). Illa se jactet in aula [4]). Maer de derdendaeghsche is beleeft, te vrede met een deel van den tijdt ende laet ons d'andre twee. Mo [5]) zoo zij 33 ten 100 van tol heffen wil, dat ze flux nae Spanje toerenne, daer men 't lijden kan [6]): in Hollandt is 't de wijze [7]) niet. Ende zeker, de twee vrije daeghen, al heeten ze zoo, jk twijfel oft zij den naem ter goede trouwe voeren moghen: doch wil er geen harnas om aentrekken, ende heb 't liever te gelooven dan te beproeven, Zij schelde U E. met een' korte proef quijt, ende blijve voorts met al 't gedrocht van haere zusters achter [8]); zoo lang als blijven wil (dat is eeuwelijk)

Mijn Heere

Uwer E.

T'Amsterdam, 19en van Wijnmaent, 1638.

Onderdaenste, toegedaenste dienaer
P. C. Hooft.

92.

Huygens had na den dood zijner vrouw (1638) zijn gedicht: „Daghwerck" onafgewerkt gelaten (Zie Worp III, 48.) Den 7den Febr. '39 zond hij 't handschrift aan Hooft, met verzoek hem te willen raden of hij 't moest „smooren, oft wijder in de wereld jagen." „Mijn liefste keur waere, dat deze korte roll, ten huyse van UE., bij eenighe gesamentlick moghte afgelesen worden" luidt het verder, terwijl hij ook vraagt, „om yets in dicht van haer gevoelen daerbij te stellen." 't Antwoord hierop is de volgende brief.

---

1) hoog op prijs. 2) 't is een kijfachtige vrouw, van wie men niet licht af raakt. 3) .... In 't portael van Helleborgh,
Den mont des afgronts, woont bedruckte Rouw, en Zorgh,
Die 't hart verteert, en knaegt; de Krankheit, doots van wezen,
De droevige Ouderdom, enz. Zie Vondel 1660. (Eneas, VI, 400).
4) Laat zij in dien voorhof den meester spelen. (Aeneïs I, 140). 5) zoo staat er; lees „maar". 6) verdragen kan. 7) de gewoonte. 8) de koorts blijve achterwege met alle andere ziekten (hare spookachtige zusters).

Aen den Ridder HUIJGHENS,

Heere van Zujlichem.

Mijn Heere,

U. Ed. gestr. Daghwerk deed mij daetlijk Hejlighavondt [1]) neemen van ander werk. Ik schejdd'er niet ujt, eer 't ujt was; ujtgesejdt bed en tafel [2]): ende besteld' [3]) het voorts aen den Heere Barlaeus. Deez', houdende noch zijn' kamer [4]), vond goedt het daer gezamentlijk te doorzien met de HH. Mostart, Baek, en Vondel, die, nevens mij, eenighe avondtujren daer aen besteedt hebben. Maer de vergaedering hield zoo wel geen' streek [5]), dat ik ijeder beletten kon 't gedicht eens nae zich [6]) te neemen, om het in 't bezonder voorts te lezen. Mostart en Vondel hebben ijets aengetekent dat den taelschik [7]) betreft; op dat U. Ed. gestr. overwege oft zij sich dienaengaende met ons vergelijken konde [8]); dewijl 't passen soude daerin eenen gemeenen voet [9]) te volgen. Evenwel kan ik niet alles voor vol aenvatten wat hun behaegt: ende Vondel dunkt mij somtijds knorven in de biesen te soeken [10]), Wijders, aen soo blinkend een Daghwerk den dagh te verbieden [11]) waere jammer; ook, mijns gevoelens, een verlooren toeleg; gemerkt [12]) het met de scherpe straelen [13]) zijner aerdighejt [14]) de dompighste dujsterhejt konde doen verdwijnen, en midnacht [15]) tot middagh maeken. Mijn arme geest, hoewel alleenlijk gestelt (en dit noch quaelijk genoegh) om maetvrij gelujdt te slaen [16]), heeft zich nochtans verpijnt [17]) de verdrooghde rijmpen te doen inkt geeven. De springaeder van den Heere Barlaeus brujst met wel een' andren toon. Deeses onderschejdts zal U Ed. gestr. aen de bijgaende reghelen gewaer worden; gelijk zij 't, sonder twijfel, verwacht heeft.

---

1) vrijaf. 2) behalve dat ik sliep en at. 3) bezorgde. 4) hij was ziek geweest; zie Br. 91. 5) was niet zoo eenstemmig in haar oordeel 6) met zich mee. 7) woordschikking. 8) of zij met ons tot een vergelijk kan komen 9) éénzelfde manier. 10) spijkers op laag water te zoeken. 11) te verbieden, dat het in 't licht kwam. 12) vergeefs beproefd; aangezien. 13) hier is straal genomen in den ouden zin van „pijl" zoowel als in dien van lichtstraal. 14) geestigheid. 15) middernacht. 16) zich in proza te uiten. 17) afgepijnigt; zie Stoett I, 318.

De H. H. Mostart en Vondel hebben ook ijets belooft. Dat (meen jk) zal haest [1]) volgen; ende altijdts uwe gebooden, wen z' hem gebeuren mooghen [2]),

Mijn Heere,

Uwer Ed. gestr·
verplichte, ootmoedighste dienaer
P. C. HOOFT.

Niet wel wetende anders het bijgaende paxken aen den Heere Pallotto te richten, moet ik UEd. gestr. daerom moeijen [3]), met bede dat zij 't mij te goede houde.

Ujt Amsterdam Febr. 1639.

93.

Aen den Ridder HUJGHENS, Heer van Zujlichem.

Mijn Heere,

UEd. gestr. zal door den Heere Wijtz [4]) ontfangen hebben het gedicht van den H. Mostart. [5]) Op [6]) zijne ende Vondels aenteekeningen heb jk, bij mijnen laesten, gezejdt mijn gevoelen; ende vinde mij daerin noch meer gesterkt door Uwer Ed. gestr. wederleggingen, die, nevens 't wederlejdde, hier bij te rugge keeren. [7]) Ik heb Vondel bij wijlen gemaent om ijets op UE. gestr. loflijk Daghwerk; ende laestmaels t' antwoordt gekreghen, dat hij een quaedt [8]) oogh gehadt had, ende In 2 of 3 pooghingen geen' rijmlujm kunnen treffen. Nu braght hij op gister, in mijn afwezen, 't gedicht, dat hier bij gaet. Het oordeel daerover zij Uwer Ed. gestr. bevolen; [9]) ende in haere beste jonste,

mijn Heere, Uwer Ed. gestr.
Ujt Amsterdam, 14en verplichte, ootmoedighste dienaer
van Lentemaent 1639. P. C. HOOFT.

---

1) spoedig. 2) en altijd zal uwe bevelen volgen, wanneer hij 't geluk mag hebben ze te ontvangen. 3) lastig vallen. 4) zie bl. 107 noot 20. 5) zie bl. 113 noot 2. 6) over. 7) Br. 92. 8) zeer. 9) overgelaten.

94.

Aen den Heere ANTONIS VAN ZURK TOT LEJDE.

Mijn' Heere, ende gunstighe [1] Neeve,

Indien U. Ed, ojt ijet [2] aengenaems in mijn geselschap speurde, [3] het moest de wederschijn van Uwer Ed. ujtgeleese zeden en fraeij vernuft [4] zijn; 't en zij uwer Ed. getrouwe hartlijkhejt t' mijwaerts, ter quaede trouwe tegens U. Ed. self, gehandelt heeft, brillende 't klaer oogh des oordeels met glas dat wonderlijk vergroot; oft eer, daer beelden, niet gebootst nae ijet wezendtlijx, maer pujrlijk versiert, [5] in geschildert staen; zoo aerdigh dat zij zich voor 't leven doen aensien. [6] Zeker de ernstighste geneghentheden, gelijk die van Uwer Ed. inborst, weeten konstighst met die penseel te speelen; ende hoe zij waerer en louterer zijn, hoe zij meer liegen en bedriegen, met [7] breetujtmeeten van de waerdij dergeenen, werwaerts zij hellen: [8] sulx [9] haere valshejt in deesen, tot proeve haerder oprechtigheit in de reste dient. Ende wil jk liever gelooven, dat zich uwe Ed. op zulk eene wijze heeft laeten mompen; [10] dan dat het lof, mij toegeschreeven, ujt een' pen, overvloejende van heusheit, [11] gevallen zij. Want, hoewel, door deze dujding, [12] mijne verbintenis t' uwer Ed. bet komt te knellen; [13] zoodaenighe neepen smarten alleenlijk met een zoet verdriet van dankbaerhejt, verlangende nae middel om zich te doen blijken. Te dezen opmerke ook, [14] ende om de wederzijdighe [15] vrundschap t'onderhouden en aen te voeden [16] slaen wij geenzins uwer Ed. gunstigen aenzoek [17] af: maer maeken de kermisgasten rekening de rejze t' aenvejrden tegens den

---

1) welwillende. 2) iets. 3) bespeurde. 4) vgl. fr. bel esprit. 5) niet gevormd naar iets dat werkelijk bestaat, maar geheel door de verbeelding geschapen. 6) zoo kunstig, dat zij schijnen werkelijkheid te zijn. 7) en hoe meer die genegenheden waar en zuiver zijn, des te meer liegen en bedriegen zij door ... 8) tot wie zij geneigd zijn. 9) zóó, dat. 10) bedriegen. 11) beleefdheid. 12) uitlegging. 13) meer gaat. 14) met het oog hierop. 15) wederzijdsche. 16) hechter te maken. 17) vriendelijke uitnoodiging.

tweeden oft derden der naestkoomende maent; zoo om wat keurs van weder te hebben, als om 't ongemak te mijden, dat men dikwijls in 't heetste des aenrits, mits [1]) de meenighte van waeghenen, gebeuren ziet. De jongste tijdingen ujt Alkmaer komt d' ingesloote brief, uwer Ed. melden. Verneemende ijet naeders zal jk het onverwijlt over vejrdighen. Waer toe zich verlaetende, blijve UEd. met alle die haer lief zijn, den Almoghende in genaede bevolen ende in haere beste geneghenhejt

Mijn Heer ende gunstighe Neeve,

Van den Hujze te Mujde, 18en Maj 1639. Uwer Ed. Toegedaenste dienaer P. C. HOOFT.

95.

Aen den Heere Professor BARLAEUS.

Mijn Heere,

Uwer E. lofzang, ujtbrommende de daeden van den Dujtschen Heldt [2]), heb ik wel vroolijk geneurijt, en 't hart daerin opgehaelt, met verbaesthejt over de pracht der taele, en den overvloedighen rijkdoom der vonden, gevlooten ujt den onujtputtelijken bron van Uwer E. altijds baerend, altijds eeven swanger vernuft. Ende geeft mij geenszins vreemdt [3]), dat zoo weeldrigh een ader niet te stempen [4]) is, en zelfs half tegens uwer E. dank [5]) zijne geestigheden doet opborrelen. Maer, dewijl dit gelujdt mijn ooren dus kittelt, hoe wil't [6]) het gemoedt van den Hartogh doortintelen!

. . . . ad haec se
Romanus, Grajusque, et Barbarus induperator
Erexit: causas discriminis atque laboris
Inde habuit . . . . [7])

---

1) door. 2) hertog Bernard van Saksen-Weimar, zie bl. 166 noot 4. 3) 't komt mij niet vreemd voor. 4) stelpen. 5) wil 6) zal 't. 7) hierop vatte het Romeinsche, het Grieksche en Barbaarsche krijgshoofd moed en besloot gevaar en moeite uit te staan.

Dies staen ons daeghelijx meer en meer hooghe toeleggen, dappre aenslaeghen, wondre werken van waepenen, van dezen vorst te verwachten: dien wij, voor 't voortbrengen derzelve wel grootlijx zullen verplicht zijn; maer niet min aen UE., die, met zulke prikkelen van gloorij, 't zaet daer toe in zijn' ziele zaejt. Kroonen, staeten, volken steeken in Uwe schuldt, zonder hoope van er ujt te raeken. Ende mij, die boven zoo veel' andre genoote gunsten, op nieuw door deze schenkaedje, aen uwe E. verbonden ben, dient zulke maetschappij [1]), in mijn onvermoghen van betaeling, tot eersten troost; tot tweeden, dat jk uwer E. mildthejts en edelaerdighejts genoegh toevertrouw, om ten aenzien mijner beroojthejt, zoo mij eenigh zeldzaem geluk niet aen middel van vergelding helpt, de kerfstok in 't vujr te werpen. Daerentussen geloofd' jk geirne, dat mij afslagh behoort te strekken het verdriet van Uwer E. achterblijven [2]) op eergister, mjts wij ons de jegenwoordighejt van Uwe E. samt mejoffre uwer E. dochters toen genoeghzaem belooft hielden. Niettemin, al valt de schuld zujr, ik kauw zooveel zoets ujt den ontfank van Uwer E. vriendschap, dat jk mij niet spejnen [3]) kan van bidden [4]), uwer E. gelieve ons met den eerste [5]), die eere te laeten gebeuren [6]), zonder den Mostart [7]), saus, die alle gezelschap smaeklijker maekt, te vergeeten. Op welken toeverlaet zich dienstelijk

't Uwer E. gebiedt

Uwer E.

Van den Huyze te Mujden den 19en van Hoijmaent des jaers 1639.

Onderdaenste, toegedaenste dienaer
P. C. Hooft.

---

1) zulk gezelschap; n.l. dat der kronen, staten, volken. 2) wegblijven. 3) spenen, onthouden. 4) verzoeken. 5) zoodra mogelijk. 6) ten deel vallen. 7) secretaris Mostaert.

96.

Aen TESSELSCHA.

Mê Joffre,

Quaedt met goedt te vergelden, is een zeldzaeme deughd. Nochtans weet jk hier eenen [1]), die gejrne U. E. krabben [2]) met kussen betaelen zouw. Doch dat is misschien zoo groot een' deughd niet in eenen die zoetighejt in UE. krabben vindt. Altijds [3]) wij mejnen U. E. daervoor dank schuldigh te wezen. De zeedieren waeren zoo lekker, dat wij daeraf den vrunden hebben bijgezet [4]): 't welk UE. moghelijk bij brief oft gedicht verneemen zal. De brujloft is acht daeghen ujtgestelt [5]) Ik hoope ende help bidden, dat UE daerop te verschijnen hebbe. Moght 'er een Roemer meêkoomen, met deze woorden: *Pergens in melius* [6]), de welkoomst zouw te doorluchtigher wezen. Wij bevelen ons alle in U. E. beste gunste, ende U. E. den Almoghende, met hartlijke groetenis,

Me Joffre van

UE.

Ujt Amsterdam, 8en Maj 1640.

verplichten, dienstwillighen
P. C. HOOFT.

97.

Aen den Ridder VAN WIKKEVOORT.

Mijn Heere ende Neeve,

Het aenstaen [7]) des Heeren van Zujlichem heeft, met den naedruk van UEd. Gestrenghejts aenmaening, eenighe drooghe

---

1) iemand, n.l. Van Baerle. 2) Hooft speelt met het woord krabben, zeedieren, en 't ww. krabben, en plaagt Tesselscha met den verliefden geleerde. 3) in allen gevalle. 4) wat aan de vrienden hebben gegeven. 5) van Jacob Pergens met Leonora Bartelotti. 6) woordelijk: voortgaande naar 't betere, dus ongeveer: steeds beter wordend. 7) aandringen.

vejrsen gewrongen ujt mijnen dorren geest.[1]) Zoo UEd. Gestr. belust is op het aenschouwen van ijet zeldzaems in wanschaepenhejt, ik heb den brief open gelaeten, en 't slot daeraen gehangen, om toegeknipt te worden als hij op wegh zal slaen.[2]) Ik wenschte wel te verstaen,[3]) oft mijn Heer Barlaeus het paer toppen van Parnas[4]) tot een' bedsteê bezight, en zich daer te slaepen gelejdt heeft, om eeuwelijk te droomen. Ik had zijn E. verzocht Joffre Tesselscha tot herwaerts koomen te bezweeren; dewijl mijne beleezingen, te voore geschiedt, geen' proef deeden;[5]) maer verneem geen beschejdt. Zij hebben 't misschien zoo drok t' zaemen,[6]) dat 'er niet een woordtjen af magh voor een' vriendt. Anders, jk weet niet, wat dit zwijghen zeggen wil. Onze prujmen en sujkerpeeren hadden haeren mondt gemaekt[7]) op inlijving[8]) t' hunner EE., met hoope, dat UEd. Gestr. dezelve, in die geleghenhejt, niet onverzelschapt zouw laeten. Nu haer dit niet gebeuren[9]) magh, bersten ze van spijt, oft beurzen[10]) aen den boom. 't Welk Broeder Campanella[11]) moght hij opzien, beveelen zouw, in zijn boek De Sensu Rerum te stellen. Dus verre gedeunt;[12]) maer dit is ernst, dat altijds blijven wil

Mijn Heere

UEd.Gestr.

Onderdaenste, ootmoedighste dienaer ende neef

Van den H. t. Mujde, den 6en in Herfstmaent 1640. P. C. HOOFT.

---

1) Huyghens had een werkje geschreven om 't gebruik van 't orgel in de kerk aan te bevelen; Hooft maakt er een lofdicht op: Op het Orghelgebruijk van den Heere van Zujlichem. Zie Stoett I bl. 319. 2) gaan. 3) vernemen. 4) de Parnassus had twee toppen; vandaar dat Vondel hem: „mijterberg" noemt; omdat de dichter Barlaeus niets van zich laat hooren, slaapt hij dus op den Zangberg. 5) geen uitwerking hadden. 6) deze veronderstelling is onjuist, als later blijkt. 7) zich gespitst. 8) hier dus in letterlijken zin gebruikt. 9) ten deel vallen. 10) worden beursch. 11) Thomas Campanella, een Italiaansch monnik 1568—1639, bekend door zijne theologische en philosophische geschriften; een zijner boeken is: „De sensu rerum," waarvan Hooft spreekt, omdat de pruimen gevoel schijnen te bezitten. (De sensu rerum = van 't gevoel der dingen). 12) geschertst.

Mijn Hujsvrouw en jk kussen, met verlof van UEd. Gestr., eerbiedelijk de handen van Me Vrouwe, UEd. Gestr. Gemaelinne.

98.

Aen den Heere VAN ARNHEM.

Weledele etc.

De dienaers hebben altijds, op hunne Heeren, het voordeel gehadt, van meer weldaeds t'ontfangen, dan te doen: dikwijlser aentemoeijen [1]) dan aangemoejt te worden. Ende jk heb mij, over lange [2]) de eere gegeeven, van mij te tellen onder de geenen, die, verovert [3]) door de waerdighejt [4]) van U Weled. deughden, ende verplight door proeve van Uwer Weled. heushejt, hunne dienstbaerhejt ende eerbiedenis aen U. Ed. hadden toegeejghent. 'T welk mij vergiffenis belooft van de vrijmoedighejt, waermede dit bladt zich vervordert [5]) U Ed. in haere hooghwightighe bezigheden te steuren. Alzoo Dirk Simonszoon van Ejk, vertoonder van dezen [6]), mij, voor Schout tot Weesp etlijke jaeren gedient heeft, met zonderlinghe [7]) trouwe, viijt ende zorghvuldighejt, heb jk niet gevoeghlijk kunnen ledigh staen [8]), van hem dit voorschrijven [9]) te verleenen; dewijl hem, om het Contrerolleurschap der Licenten [10]) binnen Weesp te verwerven, waertoe hij zich, nevens eenen andren, door de Raedsheeren der Ammiralitejt alhier, vindt benoemt [11]), de gunst van U WelEd. groot onderstandt kan verstrekken [12]). Ende is, dienvolghends, mijne welootmoedighe bede, dat hij door keuze der Ho. Mo. Heeren [13]) Algemejne Staeten tot het gemelde ampt moghe worden gevordert [14]). Welke behulpzaemhejt niet alleen hij, maer ook jk, naer 't beste vermoghen mijner geringhejt, in

---

1) lastig te vallen. 2) vóór lang. 3) gewonnen. 4) hooge innerlijke waarde. 5) zich vermeet. 6) die u dezen brief zal overreiken. 7) bijzondere. 8) nalaten. 9) dezen aanbevelingsbrief. 10) controleurschap over de rechten van in- en uitvoer. 11) voorgedragen. 12) van grooten steun kan zijn. 13) hoogmogende Heeren; Van Arnhem was lid der Algemeene Staten voor Gelderland. 14) benoemd.

alle geleghentheden, zal trachten te verschuldighen [1]). Ende in deze hoope beveelt zich van ganscher harte in de goede gunste van U Weled. ende nijght zich, op 't nedrighste 't haerwaerts,

Welede etc.

U WelEd.

T'Amsterdam, 15 Dec. 1640.

Onderdaenste, Ootmoedighste dienaer
P. C. HOOFT.

99.

Aen den
Hooghstgeleerden Heere, GERARDUS VOSSIUS.

Mijn' Heere,

Van eenen raffelaer, [2]) die praet zonder slot [3]) ujtslaet, zejdt men in onze tael, dat hij hemelval kalt. 'T zelfste magh men mij naegeeven, in wiens hooft, de stof dezer vejrsen, heden, met de sneeuw, schijnt van den hemel gevallen. Zeker, daerujt niet; dewijl 't mij nerghens nae [4]) zoo wel gelukt is U.E. geestelijke gedaente te treffen, als den schilder de lichaemelijke. Dit is mij wel een verdriet: maer jk heb 'er tweederleij troost in. De eene is de spreuk: In magnis voluisse sat est: In groote dâen, Magh wil bestaen: [5]) d' andre, dat zielen, verheeven als de uwe, meer op de deugdt des wils, dan des werks, ooghen. [6]) Ende dit doet mij vertrouwen, dat de vermeetelhejt, gepleeght in 't laeden van dus een pak op zoo zwakke schouders, niet mindren zal de gunste, tot noch toe beweezen,

Mijn Heere,

UE.

T' Amsterdam, den 13en van Grasmaent des jaers 1641.

Onderdaensten dienaer
P. C. HOOFT.

1) vergelden. 2) rabbelaar. 3) vgl. zonder slot of zin. 4) volstrekt niet. 5) kan de wil volstaan; vgl. de wil voor de daad nemen. 6) letten.

Op 't afbeelt van den Hoogstgeleerden Heere,
Heere Gerardus Vossius.

Een' inborst, blanker noch van deught,
Dan 't hooft van lokken, die 't besneeuwen,
Draeght deze Nestor. Griek, wat meught
Ghij veel, van 's Uwen wijshejt, schreeuwen. [1])
Leefd' hij der drie; den onzen heught
Van meer dan een halfhondert eeuwen.

100.

Aen de
Heeren BALTHAZAR en JOHAN COEJMANS,
t' Amsterdam.

Mijn' Heeren, en gunstighe Neeven,

Dewijl 't, onder zoo lichte [2]) lujden als tujschers, [3]) onredelijk geächt wort, ijemandt Revenge [4]) te wejgheren, zoo wil zulx immers persoonen van soorte [5]) niet betaemen. Nu zouden wij ons, van de eere en volle siere, [6]) genooten op Westerhoudt, gejrne wreeken. En hoewel 'er kleene kans toe, en ons geweer [7]) te kort is; wij maeken ons sterk daertoe te raeken; vertrouwende, dat UE.E. heushejt, zich, (bij manier van zeggen) niet alleen met Hollandsche munt, naer den Franschen gang, [8]) zal laeten paeijen; [9]) maer onzen penning ten prijze van een grootjen [10]) ontfangen. De prujmen zullen penningen zijn; en zeker, van den besten slagh ook van glans en koleur; 't goudt magh 'er zijn' broek bij leggen. [11]) Wij bidden dan, op 't hartelijkste, gelieve, nevens UE.E. waerde

1) Griek, wat kunt gij roemen op de wijsheid van uwen Nestor (den oudsten der vorsten, die deelnamen aan 't beleg v. Troje). 2) lichtzinnige. 3) dobbelaars. 4) revanche. 5) zoo betaamt dat niet lieden van fatsoen, eer. 6) 't gul onthaal. 7) wapen; dus: ons vermogen te klein is. 8) den Franschen koers. 9) betalen; evenals 100 gld. Hollandsch geld door 't koersverschil konden dienen om in Frankrijk een wat hooger bedrag af te lossen, zoo zou 't onthaal van Hooft door zijne heusche neven hooger geschat worden, dan de eigenlijke waarde. 10) een halven stuiver, 8 penning. 11) er voor onder doen.

wederhelften, zonder 't meebrengen van de zoete [1]) Jonge Joffre Sophia te vergeeten, ons, in 't laeste der naestkoomende weeke, met U.E.E. bezoek te vereeren, en eenighe daegskens bij te woonen. Wij verwachten ook Joffre Tesselscha, en haeren vrijer om welstaens wil, [2]) den H. Barlaeus. In verlangen nae een troostelijk antwoordt, gebieden zich mijn' Huisvrouw en dochters, van ganschen gemoede, aen U.E.E. en U.E.E. gemaelinnen, gelijk ook doet

Mijn' Heeren, en gunstighe Neeven

UE.E.

verplichte, onderdaene dienaer

Van den Hujze te Mujde P. C. Hooft.

9 Aug. 1641.

101.

Aan den Ridder Constantijn Huijghens,

in den Haaghe.

Mijn Heere,

De pers gaat nu in arbejdt [3]), om twintigh boeken mijner Historiën, ejndighende met het overlijden van wijlen Prinse Willem Hooghl. [4]) gedachtenisse, ter wereldt te brengen. Welke dochter jk wel wenschte, zijner Hoogheit toe te wijen, zoo de wensch niet te vermeetel waare: ende bid derhalven UEd gestr. (die 't gelieve, dit aanverghen [5]) voor andren in duister te laaten) eens t'onderstaan [6]) oft de zelve zulx met goeden ooghe zoude kunnen aanschouwen, dan oft zij liever zaaghe, dat jk mij dies [7]) onthielde. Indien 't zijn' Hooghheit niet onaangenaam zal zijn, dat jk ze haar opdraaghe, zoo heeft UEd gestr. van mij, des [8]) verwittight, een ontwerp des briefs van toeejghening [9]) te verwachten om, door U Ed gestr. ijetwes [10]) verschikt en opgetooijt te worden, naar

1) lieve. 2) Barlaeus, vgl. bl. 141. 3) in arbejdt gaen, eigenlijk gezegd van eene vrouw, die op 't punt staat een kind ter wereld te brengen. 4) hoogloffelijker. 5) deze aanvrage. 6) trachten te weten te komen 8) daarvan. 9) opdracht. 10) iets.

de tits [1]) van 't Hof. Nieuwe moejte, die jk nochtans vertrouw, dat mij ten beste zal afgenoomen worden, zoo vastelijk, als UEd. gestr. vertrouwen magh, eeuwelijk [2]) te willen weezen,

Mijn' Heere

U. Ed. gestr.

T'Amsterdam, den 7en van Slaghtmaant 1641. Onderdaensten, ootmoedighsten dienaer P. C. HOOFT.

102.

Aan den

Ridder HUJGHENS, Heere van Zuilickom etc.

Mijn Heere,

Bericht zijnde van soober behaaghen, wel eer geschept bij zijn Hoogheit ujt de toeejghening [3]) van eenigh letterwerk; heb jk mij vervordert het peilen van haare zinlijkhejt, noopende 't mijne, UEd. Gestr. aan te verghen. [4]) Doch, naardien UEd. gestr. acht, dat het voeghlijxt [5]) onvoorziens verschijnen zal, zoo beslujt jk, het op die maniere te waaghen. Hierbij, dan, gaat een ontwerp, dat jk UEdgestr. oordeel aallijk [6]) onderwerp, om verbeetert, besnoejt, gerekt oft gekrompen, jaa ook heel verandert te worden, naar dat UEd. gestr. zal goedt dunken mij voor te schrijven, wanneer zij eens ziet haare bezigheden eenigh uurken t' ontfutselen. Belangende [7]) het opschrift „Aan zijn' Hoogheit van Oranje": Ik bevroede [8]) wel, dat, in plaats van dien best betaamen zal al de tijtels zijner Hoogheit te stellen, volghends de lijste, ontfangen van UEd.gestr. bij mijnen Heer ende Neef van Wikkevoort; hoewel jk van die onduitsche & Ca [9]) wat afkeers heb. Op de rest verstaa ik mij eeven weinigh met

1) den trant. 2) eeuwig. De zin is dus: als u vertrouwen kunt, dat Hooft eeuwig uw dienaar wil zijn. 3) opdracht. 4) heb ik mij vermeten U te verzoeken het behagen van Z. H. in de opdracht van mijn werk eens te peilen. 5) 't meest geschikt. 6) geheel en al. 7) betreffende. 8) begrijp. 9) onnederlandsche etcetera.

d' onervaarendsten in de tissigheden van 't Hof. [1]) Ende is derhalven benoodight, met onejghe plujmen [2]) te pronken,

Mijn' Heere

U.Ed. gestr.

T' Amsterdam, den 5en van Wintermaant des jaars 1641. Eighenste, onderdaanste dienaar P. C. HOOFT.

103.

Nadat Hooft zijne Historiën aan Prins Frederik Hendrik had opgedragen, verkeerde hij eenigen tijd in spanning, hoe de Vorst dit zou opnemen en schreef er eenige malen over aan Huygens. Den 16en Jan. 1643 ontving Hooft „een rond mandeken", waarin „een handtwaatervat en bekken" met begeleidend schrijven van Huygens, waarin deze zegt: „Op UE. laeste brieven ben ick met voordacht tot noch toe stom. Mij docht ick die niet als van mijns meesters weghen diende te beantwoorden. Nu wasch ick der mij de handen af in dit Handvat. UE. gelieve de saeck bij het goede hand-vatt te nemen, ende dese lichte silvere erkentniss niet anders te houden als voor een schaduwe van de gewichtighe gulde woorden die S. Hoochht ten prijse van UE. doorluchtighe werk te meermalen heeft uytgesproken ...."

Hooft beantwoordt dezen brief en sluit den hiervolgenden in, met de opmerking: „Waarover ik hierbij eenen brief van dankzegging voegh; stellende niettemin, ter bescheidenheit van UEed. Gestr. [3]) het ooverleeveren van dien oft het achterhouden, en de boodschap, daar in vervaat, bij monde te doen. Want hij spreekt misschien geen goedt hoofsch, oft moghte zijner Hoogheit, door verlet van haare meenighvuldighe en praamende beezigheden [4]), verveelen."

---

1) van 't overige heb ik even weinig verstand als de meest onervarene in dien warwinkel van gebruiken aan 't hof, waaruit men zoo moeilijk wijs wordt. 2) een anders veeren. 3) het aan uw oordeel overlatende. 4) door hem te hinderen in zijne menigvuldige en dringende bezigheden.

Aan zijn Hoogheit.
Doorluchtigste, Hoogstgeboore Vorst,
genaadigste Heere,

Zoo verre als ik, in 't opdraagen mijner Historiën aan Uw Hoogheit, geweest ben van te zien op eenigh ander voordeel, dan de gloorie van een' goedertiere beaangenaaming [1]) mijner ootmoedige geneegenheit, zoo zeer heeft het Uwer Hoogheit gelieft, het oog meer op haar' eighene grootheit dan op mijne geringheit te houden, in 't overtreffen mijner wensche, met de staatlijke [2]) schenkaadje, mij ter handt bestelt, uit haaren naame, door den Heere van Zuylechom. Waardigen dank voor een eere van die soorte te bewijzen ben ik alleen nocht machtigh, nocht schuldigh [3]). Uwe Hoogheit heeft in mij alle mijne naakoomelingen verplicht en die zilvere letteren van loffelijk getuigenis, zullen teffens hun soo wel als mij, zijn brieven van maaninge om eeuwige erkentenis, en van vermaan tot d'uiterste vlijt om deese Vorstlijke weldaadt eenigher maate te verdienen. God geeve maar, dat de gelegenheit verschijne, waarin het Uwer Hoogheit behaage mij met haare gebooden te begenaadigen. T'welk ik van ganschen gemoede bid, kussende, op 't needrighste de onverwinlijke hand Uwer Hoogheit, en mij nijgende 't haarwaarts, met eenen ijver [4]), betaamende,

Doorluchtigste, Hooghgeboore Vorst, genaadigste Heere,

Uw Hoogheits

Getrouwsten onderdaan, en ootmoedighen dienaar

T'Amsterdam, den XIX^en^ Januari 1643. P. C. HOOFT

---

1) aanneming, goedkeuring. 2) kostbare. 3) niet alleen Hooft, ook zijne nakomelingen, zijn dank schuldig. 4) eene vurige liefde.

104.

Aan den Heere CASPAR BARLAEUS t' Amsterdam.

Mijn Heere,

U. E. vertreck, op Zondagh lestleeden, aanschoud' jk met een treurigh en meêdooghend oogh; dewijl U. E. in plaats van 't gemak der schuite, sich met den schokkenden waagen moest lijden, [1] en boovendien, aarzelings vaaren. [2] Doch jk trooste mij met den troost, dien U. E. daarujt scheppen moght, dat U. E. zoo fraaij een' weeduw voor zich, en sich nochtans gestaadelijk van haar gevolgt zagh, soo snellijk als twee paarden loopen kunnen. Waare zij zoo veel jonger dan U.E. als sij ouwder is, jk zoude haar beklaagen, die 't, in twee uuren tijds, niet gelukken wilde, met voorwaarts gaan eenen achterwaartsgaanden weeuwenaar 't onderhaalen. [3] Nu laat jk mij dunken, [4] dat sij 't slechts om den deun [5] deed. Eergister besocht mij een predikant van der Goude [6] en beloofde mij eenige merkwaarde gedenkenissen [7] van daar te verschaffen, indien jk een gedenkenisken, [8] gelijk 't geene hierin gaat, aan U.E. zonde, om behandight [9] te worden aan zijnen swaager, en voort bestelt door denselven, uwer E. handtarts [10], oft (om met den H. de Groot te spreeken) wondtheeler, die 't van U.E. zoude koomen haalen. U.E. gelieve mij deeze aanverging, en t'effens de soobere siere, [11] hier genooten te vergeeven, op hoope van een beeter wanneer Tessela de sause zal zijn. In welken toeverlaat zich op 't hartelijkste 't uwer E. gebiedt,

Mijn Heere, U.E.

Onderdaane, Toegedaane dienaar

Van den Hujze te Mujde, P. C. HOOFT.

den 18en van Zoomermaant des jaars 1643.

---

1) behelpen. 2) achteruit rijden. 3) in te halen. De weduwe is waarschijnlijk Mevrouw Treslong, vgl. bl. 155 noot 4. 4) verbeeld ik mij. 5) voor de grap. 6) uit Gouda. 7) merkwaardige gedenkschriften. 8) gedachtenis. 9) overhandigd. 10) H. gebruikt dit woord als vertaling van *chirurgus*. 11) dit verzoek en tevens 't sober onthaal.

105.

Aan den Ridder HUIGHENS, Heere van Zuilichem.

Mijn Heere,

D'onderrichting, bekoomen bij ons, door de trouwhartighe zorghvuldighejt, aangewendt van U Eed. gestr. in de zaake van den H. van der Mejde, heeft hem brujdegoom gemaakt [1]). Nu schijnt de tijdt in beraadt te staan [2]) van in U Eed. gestr. handen te doen vallen een' geleeghenheit om hem Burghermr van Rotterdam te maaken. Want, indien 't hem gelukt op de benoeming [3]) te koomen, mij twijfelt niet alzoo wijlen zijn vaader en grootvader zich in 'tzelve ampt loflijk gequeten hebben, oft UEed. Gestr. zal met een gunstigh woordt zoo veel weeten te verwerven, dat zijn' Hoogheit zich gewaardighe [4]) hem met de keuze te vereeren. Welke tweede, en geen' minder weldaadt dan d'eerste, hem verplichten zal tot een eeuwighen ijver om zijner Hoogheit en uwer Eed. gestr. te dienen, met de zelfste zucht en oprechtigheit, waarinne zijn' gloori stelt,

Mijn Heere,

U Eed. gestr.

Onderdaanste, ootmoedighste dienaar

P. C. HOOFT.

Mijn Heere, dat zwart, waarbij U Eed. gestr. zich verbonden heeft, Mujde te koomen bestraalen, staat noch in 't wit [5]). D'onderteekeningen zijn niet verflaeuwt [6]), de zeeghels gaaf. Noode zoud' jk denken, dat UEedgestr. denkt ujt haare beloften te vaaren [7]), gelijk hier t'hunner achterdeure nu daaghelijx veele kooplujden [8]). Doch, is er wat daghs van doen [9]), jk zal mij voor eenen van de scherpste maaners niet laaten schelden.

T'Amsterdam, den 25en in grasmaant des jaars 1644.

1) Hooft had Huygens verzocht in Rotterdam inlichtingen in te winnen aangaande den Heer V. der Meijde, die de hand zijner dochter begeerde. 2) van plan te zijn. 3) nominatie, voordracht. 4) verwaardige. 5) de belofte, door U schriftelijk gedaan, is nog onvervuld; de schuld staat nog opgeteekend. 6) onduidelijk geworden. 7) aan uwe beloften te ontkomen. 8) gelijk op heimelijke wijze de kooplui; vgl. 17de eeuwsche *achteruitvaren*, met de noorderzon verhuizen, bankroet gaan; zie Ned. Wdb. I, 131. 9) uitstel noodig.

106.

Aan den

Ridder HUIGENS, Heere van Zuilichem.

Mijn' Heere,

Gelijk het schijnsel der zonne, in 't straalen door eenen gehoolden [1]) spiegel, kracht van het heldere glas krijgt, om doove [2]) stoffen daatlijk tot vuur te maaken: alsoo groejt de glans der eeren, [3]) die bij [4]) bemiddeling van UEed.gestr. verworven worden, diermaate, in 't glijen door haare handen, ende neemt sulk een' bekoorlijkheit aan, dat het der zeedigheit zelf konst waare, zich te hoeden van heeter en heeter toght nae [5]) meer; hoeveel zij ook moghte ontfangen hebben. De schoonheit der weldaeden, die met de gloorie van UEed. gestr. gunste blaaken, is te geweldigh een brandstichtster

Animum, mentemque perurit. [6])

UEed.gestr. vergeeve mij dan, dat deeze pen, denkende, gelijk de groote kooning Fransois in zijn gedicht op Laura en haaren minnaar, [7])

que la parole est tousjours réprimée
quand le subject surmonte le disant: [8])

in plaatse van danksegging voor de vordering [9]) van mijnen toekoomenden schoonzoone, een nieuw smeekschrift uitkipt. [10]) De uitbundighste beede [11]) van mij en mijn' Huisvrouwe, ter aenstending [12]) van Brujdt en Brujdegom is, dat U.Ed.gestr. zich gewaerdige, [13]) neevens haeren zoon Jonkheer Constantijn, de feest te koomen versieren, [14]) die wij hier, op den laasten deeser maant, meenen te houden: doch,

---

1) hollen. 2) niet brandende. 3) der eer. Van der Meijde was burgemeester van Rotterdam geworden. 4) door. 5) vuriger verlangen naar. 6) zij blaakt mijn hart en ziel (Ovidius). 7) vgl. bl 87. 8) dat de spreker belemmerd wordt in zijne uiting, als de stof hem te boven gaat. 9) het voorthelpen. 10) uitbroeit. 11) het verzoek bij uitnemendheid. 12) op aandrang. 13) verwaardige. 14) het feest te komen opluisteren.

indien een fel gebodt des Prinsen van Oranje UEedgestr., gelijk ik ducht, moghte ophouden, dat dan immers UEedgestr. welgemelden zoone gelieve zich tot aanvejrding [1]) deezer noodighinge te verneederen. Ik hoop, dat het geselschap van mijnen Heere ende Neeve van Wikkevoort de hardigheit deezer aanverginge [2]) eenigsins zal versachten en beloof mij dies te liever een troostelijk antwoort van UEedgestr. onujtputtelijke heusheit, waaraan zich, ujt het middelpunt zijns harten, op 't ootmoedighste beveelt,

Mijn Heere,

U Eed. gestr.

T' Amsterdam, den 13en in Bloejmaant des jaars 1644.

Onderdaanste, verplichtste dienaar
P. C. HOOFT.

107.

Aan mijnen Heere,
mijnen Heere CASPAR BARLAEUS, Professor etc.

Mijn Heere,

Dat U. Ed. in den Haaghe oft elders buiten Amsterdam moest zijn, hebben wij wel konnen droomen; houdende U Ed. voor te eerlijk om anders ons de eere schuldigh te blijven, die U. Ed. ons belooft had te doen met haar bezoek in gezelschap der nieuwgehuwden [3]). Nu quijt U Ed. zich ten minste met een bezoek op zijn grootmeesters, te weeten in schilderij; niet van U. Eed. ujterlijke gedaante, gelijk zij doen; maar van U. Eed. gunste 't onswaarts [4]), die, zonder bonte verwen, ons, met een afmaalsel [5]) in wit en zwart, vertoont wort. Waarvoor wij uwer Eed. te meer verplicht zijn, bemerkende dat het gezelschap van zoo veele hooghe en doorluchtige heeren niet vermoghen [6]) heeft onze gering-

1) aanvaarding. 2) van 't geen ik van u verg. 3) de zoon van Barlaeus en zijne vrouw. 4) van Uwe goede gezindheid tot ons. 5) afbeelding: B. had dus een brief geschreven. 6) vermoogd.

heit ujt U. Eed. gedachtenis te wisschen. De tijdingen, vermeldt in U. Eed. wel welkoom schrijven van den achtsten deezer, zijn ons zeer smaakelijk geweest, ujtgezeidt het hervallen zijner Hoogheit [1]) in de jicht, die jk vreez dat haar beletten moghte [2]) zoo zorghvuldelijk oover alle zaaken te gaan, als haare gewoonte is, en de teeghenwoordighe gesteltenis [3]) der dingen schijnt te vereischen. Belangende 't wijf [4]), welk, oovergeloopen ujt het Sas [5]), verklaart dat daarin geen voorraadt van monde [6]) voor veertien daaghen is: jk wilde, zoo zij op dat zeggen in gevankenis gaat, dat de vijandt zich aan haare verlossing zooveel liete geleeghen zijn, dat hij om haar te ransoenen [7]), de plaats in handen zijner Hoogheit wilde leeveren. Want jk heb geleert, dat, gelijk de ujtteerende zieken doorgaands het leeven langer behouden dan men gemeent had, alzoo ook de plaatsen, die men denkt ujt te hongeren, de gissing van den belegger [8]) gemeinlijk bedrieghen: oovermits men, ter noodt, zich met het derdendeel der spijze kan onderhouden, die men anders daaghelijx gewoon is te verslinden. T'onzer eerste bijeenkoomste verwacht jk ujt [9]) U. Eed. te hooren, oft de H. van Zuilichem zelf zijne gedichten aan den H. de Groot heeft toegezonden [10]), en wat U. Eed. gevoelen is van de twee verskens daarop te rug gekoomen. Ondertussen zij U. Eed. gebeeden [11]) dat haar gelieve, ujt onzen naame, den H. Fiscaal Graswinkel [12]) dienstelijk te begroeten [13]), ende nochtans [14]) scherpelijk te maanen om voldoening der beloften, waardoor zijn' Eed. zich verbonden heeft, ons de eere van haar verzoek [15]) te gunnen in 't gezelschap van zijner Eed. gemaalinne, voor 't ujtgaan des jeghenwoordighen stilstandts van pleiten [16]). Wij vertrouwen

1) Frederik Hendrik. 2) zou kunnen beletten. 3) toestand. 4) wat betreft de vrouw. 5) Sas v. Gent, dat door den Prins belegerd werd. 6) mondvoorraad. 7) los te koopen. 8) belegeraar. 9) van 10) Huygens zelf de 2de uitgave der Ledige Uren aan De Groot heeft gezonden. 11) verzocht. 12) Dirck Graswinckel (1614–66), fiscaal van 't Hof van Holland, vriend van Huygens en beoefenaar der letteren. 13) nederig, eerbiedig te groeten. 14) „nochtans" kan hier in onzen zin gebruikt zijn, of in dien van „bovendien." 15) bezoek. 16) voordat de vacantie van 't Gerechtshof om is.

dat onze Heer ende Neef van Wikkevoort, [1]) neevens de zijne, zich meede daartoe zal verneedren en beleedighen [2]), om eenighe daaghen in 't vúúr, oft het huijs ter vensteren ujt te werpen [3]). Indien de Heer Crosek [4]) zich kan gewaadighen [5]) 't getal te vermeerderen, de eere zal des te grooter, en 't spel te volmaakter weezen. De prujmboomen beginnen om lichtenis [6]) te roepen, en wij hebben de smaak hunner vruchten van dit jaar al wegh. Altijds [7]) gelieve U. Eed. het nieuwgehuwde paar van Baarle niet te vergeeten; maar te bevorderen dat het zijn aandeel der vreugde meede koome bijleggen. Indien onze dochters, gelijk ik meen, met haare mannen, in den Haaghe zijn, U. Eed. gelieve dezelve, van onzent weeghe hartlijk te groeten, ende aan van der Perre [8]) te zeggen, dat onze neef Jeronimo Coejmans ons noch, in onzeekerheit van den tijdt zijner koomste tot [9]) Amsterdam, houdt. Ik hoor U Eed. dunkt mij morren: ziet daar een fraaije beleeftheit; jk meen speelen te vaaren [10]), en men komt mij 't hooft breeken met een' werelt van boodschappen. Ik bid om vergiffenis van te zondighen op U. Eed. goedertierenheit [11]): hoewel jk U. Eed. zoude kunnen verwijten, dat U. Eed. mij, met dezelve, en met haare goedwilligheit in 't bestellen [12]) van andre zaaken, die moeijelijker en wightigher waaren, dus [13]) heeft verwent, ende doen vertrouwen, dat jk het niet lichtelijk zulx [14]) verkerven kan, oft UEed. zal altijds in haar beste gunste bewaaren,

Mijn' Heere,

U. Eed.

Van den Hujze te Mujde,
12en In Oestmaant des jaars 1644.

Onderdaanen dienaar
P. C. Hooft.

---

1) zie bl. 168. 2) zich verledigen, zich bezighouden met. 3) of (eenige dagen) uit het venster van 't huis te werpen. 4) W. A. Crosecq, op wien Barlaeus een Lat. gedicht heeft gemaakt (zie zijn Poëmatum II, bl. 165), komt in Aug. 1645 onder de gasten te Muiden voor. 5) verwaardigen. 6) verlichting. 7) in ieder geval. 8) Hooft's schoonzoon. 9) te. 10) voor mijn plezier uit te zijn. 11) misbruik te maken van uwe goedwilligheid. 12) verrichten. 13) zoo. 14) zoodanig.

108.

Aan den

H. Ridder HUIGHENS, Heer van Zuilichem.

Mijn Heere,

Terwijl UEed.gestr. daar dondert en blixemt, teegens 't Sas, [1]) met groove stukken van metaal, dondren en blixemen wij hier, met fijne stukken van kristaal teeghens UEed.gestr. achteloosheit in 't stuk van woordthouding aan dit huis, dien d' eere van een bezoek belooft was, bij hantteeken en zeegel. [2]) D' een vermeet zich te bewijzen, met den beeker in de handt, dien hij aanneemt daarop ujt te veeghen, [3]) dat de windt slechts anderhalf aaz [4]) meer weeght dan UEedgest. D' ander wil staande houden met het zelfste geweer, [5]) dat U Eed. gestr. wel drie aazen lichter is. De derde drijft, [6]) tot naadeel van U. Eed. gestr. dat het veel meer scheelt: ende voeght 'er bij nojt tot noch toe gelooft te hebben dat er ijdel in de natuur was; maar dat hij nu, oovertuight door ondervinding, het teeghendeel bekennen moet, houdende U. Eed. gestr. voor 't ijdel. [7]) Elk, wat verzacht door 't drinken van den nectar ons geschonken in haare laast ujtgekoome gedichten, [8]) bidt daarentussen voor UEd. bekeering; ende maakt beurtelinx daarop, gelijk t'effens op haare behoudenis, en den ondergank van 't Sas, een versch vat van drie mutskens [9]) leedigh. Ach moghte dat leedighen wat helpen om UEed. gestr. eens zoo leedigh [10]) te maaken, dat zij zich quaame te beleedighen

---

1) H. vergezelde den Prins bij 't beleg van Sas v. Gent. 2) bij onderteekend en gezegeld schrijven. 3) te ledigen. 4) een aas is 't kleinste gewichtje in 't oude stelsel van gewichten: de lichtzinnige H. weegt dus haast niets. 5) wapen; dus ook met den beker in de hand. 6) houdt vol. 7) 't ledige: H. heeft dus in 't geheel geen gewicht. 8) de 2de druk der Ledige Uren. 9) ledigt een beker van drie mutsjes; een mutsje was eene vochtmaat, waarvan de grootte afwisselde, soms b.v. $^1/_8$ of $^1/_4$ pint, dus $^3/_4$ of $1^1/_2$ d.L.; zie Ned. Wdb. IX, 1284. 10) zonder bezigheden.

tot [1]) voldoen van haare beloften! Dat waare om op te vullen met vreughde,

Mijn Heere,

Van den Hujze te Mujde, 30 Aug. 1644.

U. Eed. gestr.
Dieners en dieneressen
LEONORA HELLEMANS. TESSELSCHA ROEMERS.
P. C. HOOFT. CASPAR BARLAEUS. T. GRASWINKEL.

109.

Aan COENRADUS GODDAEUS,
predikant tot [2]) Vaassen op de Veeluwe.

Eerwaardighe, hooghgeleerde, welwijze Heere,

Gelijk U E. geen' zijde spint bij 't vergelden eener geringe gifte met zoo uitbundigh [3]) een' geneeghenheit t' mijwaarts: alzoo zal UE. bij dit kooperen Dujtsch [4]) oover gemaakt in betaaling van UE. gouden Latijn, niet alleenlijk niet aan de wissel [5]) winnen, maar verre aan 't kortste ejndt blijven. Zoo groot een getuighenis [6]) als UE. van mijne schriften geeft, hoewel jk het meer ujt zucht, [7]) dan ujt oordeel gesprooten waan, laat mij daarom niet [8]) lief te weezen: dewijl men 't verwerven zelfs der minste plaatse, in de gunst van mannen zoo ujtmuntende in vernuft [9]) en geleerthejt als Uwer E. gelijken, niet voor de minste eere moet reekenen. Mij genoeghende [10]) met deeze, zend jk, zonder voor afslagh mijner achtbaarheit bij UE. (indien daar eenighe is) [11]) te vreezen, de nieuwe vrucht van onzen hooghstvlieghenden geest, die zich gewaardight heeft mijner Huysvrouwe zoo een' krans

1) zich verledigen met, zich bezig houden met. 2) te. 3) buitengewoon groot. 4) het Nederlandsch der Historiën 5) aan 't wisselen. 6) zulk een gunstig getuigenis. 7) genegenheid. 8) laat daarom niet na, mij. 9) verstand. 10) vergenoegende. 11) vermindering van achting, indien gij die ten minste voor mij hebt: immers Huygens „meesterlijk" werk zou den arbeid van Hooft van minder waarde doen schijnen.

op de kruin te planten. [1]) Het oovervoeren van dit pak dar [2]) jk den Heere Franciscus Martinius verghen: [3]) die neevens U.E. tot een bewijs dient dat het de doornen van dat gewest aan maght mangelt [4]) om de roozelaars te verstikken. [5]) Dank hebbe UE., die mij toegang ter kennisse van zoo waardigh een' persoon heeft geoopent; [6]) wien mijn wensch wel waare, dat jk meer vrundschaps hadde kunnen betoonen. Ende indien het gebeurde, dat UE. geliefde ook eenen van slechter [7]) verdienste mij aan te beveelen, jk zoude hoopen te doen blijken, dat deeze pen last van een oprecht hart heeft, omme mij te teekenen,

Eerwaardighe, hooghgeleerde, welwijze Heere,

UE.

ganschtoegedaanen, dienstwillighen

T' Amsterdam, den 7en in Lentemaant, des jaars 1645.

P. C. HOOFT.

110.

Mijnen Heere JOACHIM VAN WIKKEVOORT, Ridder, Raadt ende Resident van haar' Hoogheit VAN HESSEN, in de Houtstraat in Den Haaghe.

Mijn' Heere ende Neeve,

'T was oover middagh als jk UEed. gestr. zeer aangenaamen van gister ontfing. Sint heeft mij zeeker bezoek een wijl' opgehouden: zulx jk den zelven en de Fransche tijdingen niet heb kunnen uitleezen dan op deeze stonde dat de laaste schuit op Haarlem afvaart. Bij welke jk hoope dat deeze mijne noch zal voort raaken, om UEed. gestr. zoo merklijke nieumaaren [8]), waarujt jk zonderlinge geneught [9]) geschept, en eenige punten aangeteekent heb, op 't spoedigh-

1) Huygens had zijne „Heilige Dagen" aan mevrouw Hooft opgedragen. 2) durf. 3) vragen. 4) ontbreekt. 5) Goddaeus en Martinius waren beiden dichters: de Veluwe had hun talent niet verstikt. Zie Te Winkel II, 303 en 322; Kalff IV, 436. 6) gelegenheid tot kennismaking heeft verschaft. 7) minder. 8) belangrijke tijdingen. 9) bijzonder genoegen.

ste weeder toe te brengen. Hier komt men mij zeggen, dat de klok zeeven slaat: zulx, deeze tot op morghen, t' mijnen leedtweezen, vertoeven moet, ende mij wat tijds ooverschiedt om UEed. gestr. te bedanken voor den onverdienden dank dien 't haar gelieft ons toe te schrijven, om 't zeinden van een weinigh frujts, en met een te zeggen dat het herroepen van den H. de Groot ujt Vrankrijk naa Zweede, mij wel een donderslagh in 't oor is. Eevenwel, nietteeghenstaande, dat dit het eerst is, 't welk mij daaraf verkundschapt werd [1]), het komt mij niet gansch onverwacht voor: doch doet mij daarom niet te min wee. Het zejnden van dien andren persoon om den krijgh teeghens Deenemark te verschoonen was veelen al een' galgh in 't oogh [2]). En jk heb meenighmaals geducht, dat *zijn' Eed. schrijven dat de Paus de Antichrist niet weezen zoude, niet ten beste geduijdt zoude worden, bij* [3]) *lujden, die hem, van oover* [4]) *hondert jaaren, dien tijtel met voorbedachten raadt hebben toegeëighent* [5]). Ik verzeeker mij [6]) ook, dat zijn Eed. niet gefaalt heeft haare reekening daarop te maaken, en andre weeghen genoegh weet om haare Fortuin staande te houden. Maar jk *twijfel al grootelijx oft het zijn' Eed. geraaden zij zich naa dat Rijk* [7]) *te begeeven. Want, als het eens begint in de Hooven te haaperen* [8]), *zoo behoeft men, gelijk U. Eed. gestr. beeter dan jk weet, wel goede ijsspooren om zich op de been' te houden.* En de vreeze dat de dienst zijner Eed. in eenighen andren staat tot ondienst van den Zweedschen gedijen moghte [9]), zoude, mijns bedunkens, lichtlijk ijet euvels [10]) ujtwerken. Verschejde vrienden zijner Eed. wenschten wel dat alle pennen, in 't verhandelen [11]) dier stoffe, zijner Eed. geweighert hadden inkt te geeven. De mijne kan des [12]) nemmermeer [13]) genoegh geeven, om ujt te

1) dat ik daarvan bericht ontvang. 2) 't zenden van den Heer de Cerisantes naar 't Fransche hof (waarover Wikkevoort schrijft)'om den oorlog van Zweden met Denemarken te rechtvaardigen, bracht velen al op 't kwaad vermoeden dat De Groot teruggeroepen zou worden. 3) door 4) voor. 5) gegeven. 6) houd mij overtuigd. 7) Zweden. 8) als 't begint mis te gaan aan de hoven. 9) tot nadeel van den Zweedschen kon worden. 10) licht iets kwaads. 11) in 't behandelen. 12) daarvan (van den inkt.) 13) nooit.

drukken in wat eere en achting de wijsheit en heusheit uwer Eed. gestr. staan,

Mijn Heere ende Neeve, bij

UEed. gestr.

Onderdaansten, verplichtsten dienaar

P. C. HOOFT.

Mê vrouw, UEed. gestr. waarde helfte, zal, neevens U Eed. gestr., met haaren oorlof [1]), hier d'ootmoedighe handtkus van mij en mijn' huisvrouw vinden.

Geschreeven t'Amsterdam den 4en Apr. Hier gehouden tot op den 5en 1645.

111.

Tesselscha, hoewel al vier jaar bij tusschenpoozen over haar Katholiek geloof in een pennestrijd met Huygens, bleef zóózeer diens vriendin, dat zij voor eene week bij hem in Den Haag ging logeeren (1645); Barlaeus, die tegelijk gevraagd was, had bedankt. De gastheer maakte een gedichtje: „Tesselscha boven mijn slaep-camer", waarin hij schertst over hare koelheid en een voorbijgaand bezit van haar: hij leest 't haar voor en zij noemt het „smal weeuwenlof" [2]). Zie Worp IV, bl. 48. Zij schijnt met een versje geantwoord te hebben, dat ook Hooft te lezen kreeg, zonder er veel van te kunnen begrijpen, vooral niet van eene woordspeling als „bezit" en „bijzit". Ook Barlaeus had toen Huygens' grapje nog niet ontvangen; wat later wel, want naar aanleiding er van schrijft hij 't gedicht: Ad Constant. Hugenium, suppositis Tesselae cubilibus cubantem. (Poem. II, 437) [3]).

Aan me Joffrouwe,

Me Joffre TESSELSCHA VISSCHERS, weeduwe van Sr CROMBALGH z. g. [4]) in de Langestraat tot Alkmaar.

Me Joffre

U. E. brief, laast ontfangen, magh jk wel godlijk noemen; eerstlijk omdat hij naa eeuwighe vriendschap smaakt; daarnaa, om de heemelsche geestighejt der invallen, die hij behelst; en ejntlijk, omdat hij, gelijk de gooden, altijds eeven jong

1) met uw verlof. 2) „smal" is klein. 3) zie ook T. Roemers en hare Vrienden bl. 52. 4) zaliger gedachtenis.

zal blijven, dewijl hij geenerleij merk draaght van den dagh zijner geboorte [1]). Ende, aangezien hij doch niet oudt worden kan, zoo heb jk te min geschreumt hem een' wijl onbeantwoordt te laaten, en ter tijdt toe dat jk den Heere Barlaeus zoude gesprooken hebben, om te hooren oft zijn' Eed. eenighe kennis hadde aan 't gedicht van Vastaardt [2]), dat in U. E. vejrsen schijnt het smalle weeuwen Lof genoemt te worden. Want, zonder 't zelve gezien, oft den zin van dien verstaan te hebben, wist jk nochte dien tijtel, nochte den naam Bijzit wel t'huijs te brengen. Nu is zijn Eed. het eerst in ontrent acht daaghen ('t welk zelden gebeurt) mij op gister koomen bezoeken: maar weet van 't voorzejde gedicht van Vastaardt meer niet dan jk. Dies moeten wij in den droom blijven, totdat UE. gelieve ons 't zelve toe te zeinden. Ik verblij mij in den opgang van de nieuwe zon der Poëzije, waar af U. E. vermaan [3]) maakte, ende dank dat geestigh paar [4]) voor dat hun gelieft heeft mij daarmee te bedenken. Mijn' dochter Christina is noch tot Rotterdam, van waar zij haare zuster Susanna verlost heeft [5]). Jk weet niet hoe men haar van de nieuwe vrucht, die mijn' Hujsvrouw oudt maakt [6]), zal kunnen afscheuren. Want haar hooghste weelde schijnt schier te bestaan in weldoen aan jonge kindren. Daarentussen [7]) zal zij, zoo jk ijet op haar vermagh [8]), niet laaten, onder andre vrundtlijkheeden Joffre U. E. dochter met schrijven te behaaghen, indien haare E. daarmeede vermaakt is, ende niet schuw van weederschrijven. Want, gelijk U. E. weet, de eene min brengt d' ander' in [9]). Voor mij, jk hoop U. E. nemmermeer [10]) oorzaak te geeven tot zwakking [11]) van 't ver-

---

1) T. verzuimde vaak hare brieven te dateeren. 2) Huygens; zie bl. 139 noot 13. 3) melding. 4) waarschijnlijk is „de nieuwe zon" Alida Bruno, de dochter van een Alkmaarsch predikant, die verzen maakte, evenals haar broer Hendrik, een tijdlang gouverneur van Huygens' zoons (Zie T. Roemers en hare Vrienden, bl. 54). 5) Constantia van der Meyde was moeder geworden, en eerst verpleegd door hare zuster Suzanna v. d. Perre, nu door C. Hooft. 6) omdat die nu grootmoeder is. 7) intusschen. 8) zoo ik eenigen invloed op haar heb. 9) zie bl. 53 noot 3. 10) nooit. 11) verzwakking.

trouwen, dat U. E. stelt op de geduurigheit [1]) en vuurigheit der vrundschappe, U. E. toegedraaghen,

Me Joffre van T'Amsterdam, 6en in grasmaant 1645.

U. E. verplichten, dienstwillighsten P. C. Hóóft.

112.

Aan mijnen zwaagher Jacob Pergens.

Mijn Heere ende welwaarde Zwaagher,

Deezen morghen komt mij mijn' Hujsvrouw, met een verbaast en bestorven aanschijn [2]), tot een bitter ontbijt brengen, het deel, dat UE. gelieft bij schrijven van gister, ons aan U.E. droefheit te gunnen. Een' deerlijke gunst; gunst nochtans, en die in hoogher dank aanneem, dan oft U.E. mij tot gemeenschap van [3]) eenighe vreughde noodighde: dewijl 't een krachtigher bewijs van vertrouwen op ijemands vrundschap is, hem tot meededraagher van druk dan tot meedegenieter van blijdschap te kiezen. Want, tot bedrijf van geneughte [4]) roepen wij lichtlijk den eenen oft den andren, zonder ons juist van den grondt zijner goede geneeghenheit t' onswaarts verzeekert te houden; maar tot gezelschap in leedt alleenlijk de geenen, dien wij vastelijk gelooven 't zelve ter harte te gaan. Dit dan is de eerste troost in ons meedelijden: de tweede, dat U.E. in haar lijden zich weet te troosten met Gods altijds heilighen wille, en dat U.E. verlies den kinde tot gewisse behoudenis gedijdt. De doordeughdighe Hiob [5]), zittende onder getal van zoonen en dochteren, in zijn breedbloeijendt hujs, werd als op een bot [6]), ujt al zijn' welvaart geworpen. Hij verdroegh het met geduldt, en zagh zich thans [7]) met heerlijker voorspoedt gezeeghent dan te vooren. Ik ('t zij gesprooken met schreumte, en zonder mij eenighszins bij zoo groot een' man te willen

1) duurzaamheid. 2) ontzet en doodsbleek gelaat. 3) deelneming aan. 4) om feest te vieren. 5) door en door deugdzame Job. 6) in eens. 7) spoedig.

gelijken, maar om dat versche exempelen en van bekende lujden, doorgaands 't gemoedt meest raaken) verloor drie zoonen en een' dochter; den oudsten van ontrent twaalf jaaren, dien jk met eighen' handt geformt en afgerecht hadt met den jongsten, en laastens ook mijn' liefste en verliefste Hujsvrouw in den tijdt van seeventien maanden, en stond zulx verbluft [1]) van zoo zwaare slaaghen, dat mij de wereldt docht van onder mijn' voeten ontzonken te zijn. Deeze schaade, die noch binnen denzelven tijdt met berooving van een groot deel mijner middelen verzwaardt werd, is nochtans genaadelijk geboet van [2]) Godes goedertierenheit, die ook de uwe mildelijk verzetten [3]) kan. En al waare 't ook dat hem geliefde mij het nieuwlijx [4]) verleende weeder af te haalen, ende U. E. geen' vergoeding te doen: zoo moesten wij echter zijn believen voor lief neemen. Heidenen, ende hoogstverheeve vorsten daaronder, die ongemeete heerschappij oover koninkrijken hoopten naa te laaten aan hunne kinderen, hebben 't verlies derzelven en 't ujtrooijen van de wortel hunner stamme wel standvastelijk oovergezet [5]), en de droefheit met eenen manlijken moedt verstooten. Ons, die Christenen waanen te weezen, zoude zulx te doen, ujt sterker reede betaamen. Ons erbarmt der versleeghene moeder zeeker, aangezien de zwakheit dier sex [6]) in zoodaanigh ongeval: en, zoowel mijn' hujsvrouw als jk, maakt staat van op de uure der begraffenisse teeghenwoordigh te zijn, om 't weinigh vermoghens dat in ons is, aan verlichting oft verlejden [7]) haarer treurighe gedachten te besteeden. Inmiddels moeten UEE. den Allerhooghste bevoolen zijn, ende eerbiedelijk gegroet,

Mijn' Heere ende welwaarde zwaagher van

UE.

onderdaansten, toegedaansten
zwaagher ende dienaar
P. C. Hooft.

Van den Hujze te
Mujden, 16 Sep. 1645.

1) zóó verslagen. 2) hersteld, goed gemaakt door. 3) vergoeden. 4) op nieuw. 5) weten te verzetten. 6) sekse. 7) afleiden.

113.

In 1643 is er van vriendschappelijk verkeer tusschen Hooft en Vondel geen sprake meer; Brandt verhaalt, hoe begin 1643 Vondel de volgende woorden onder een anderen brief had geschreven en den Drost thuis gezonden:

„Ik wensch Kornelis Tacitus [1]) een gezont en zaalig nieu jaar, en dewijl hij mij zijn geuse taafel verbiedt om een onnoozel Ave Maria: zoo zal ik somtijdts noch een Ave Maria voor hem lezen; op dat hij sterve zoo devoot Catholijk, als hij zich toont devoot Politijk [2])." Zeker heeft dit H. moeten hinderen, die immers door innige vriendschap verbonden was met de Roemer Visschers, de Plemps, en vele andere Katholieken gastvrij in zijne woning ontving, b.v. den priester Dr. Ban en den dichter Jan Vos. 't Katholiek worden van Vondel kán niet de oorzaak der verwijdering geweest zijn: wél diens ijveren voor 't nieuwe geloof. De wijsgeerige Hooft had van nature een afkeer van alle geschil over godsdienst en als regeeringspersoon van alles, wat de telkens opnieuw uitbarstende religietwisten kon voeden; Vondel getuigt van zichzelf: . . . .

. . . . wat op 's harten grond leyt,
Dat weltme na de keel; ick word te stijf geparst,
En 't werckt als nieuwe wijn, die tot de spon ujtbarst.

Hoe zou hij zich dan hebben kunnen intoomen om niet zijne dierbaarste overtuigingen te uiten! Prof. Te Winkel (II bl. 162) wijst er op hoe waarschijnlijk de omgang der beide dichters ophield ten gevolge van eene onvoorzichtigheid van Vondel. Uit Brandt weet men immers, dat H., in Braband een proces voerend over 't majoraat der familie Hellemans (Br. 73), door Vondel op aandrang van derden werd aangezocht, om de Katholieken in 't Gooi meer vrijheden te schenken, dan hem wettelijk vrij stond, zeggende: „dat hij hun te wil behoorde te zijn, of dat het hem anders te Brussel moght schaaden." Vondel heeft waarschijnlijk niet er bij nagedacht, hoe eene dergelijke bedreiging den Drost diep moest grieven, die reeds voor de Pausgezinden deed wat hij kon, en toch ter wille van persoonlijke belangen niet zijn plicht als ambtenaar zou willen schenden. Dat H. on-

1) zoo noemt hij Pieter *Cornelis* H., vertaler van Cornelius Tacitus' werken. 2) de Politijken waren de partij van Hooft en gelijkgezinden.

tevreden was, bleek uit het antwoord: „dat hij (V.) zich daarmede niet hadt te bemoeijen en dat hij die taal voor een dreigement nam."

In een brief van 20 April 1645 schrijft H. aan Barlaeus: Vondel heeft een veirs gemaakt op 't wonder, waaraf de Heilige Steê haaren naam draagt [1]): en laat het openbaarlijk voor de boekwinkels ten toon hangen, gelijk de voorvechters de messen in de luifen [2]) steeken, om de oogen van de voorbijgangers te tergen, als met zeggen: wie 't hart heeft, pluike [3]). Mij deert des mans, die geenes dings eerder moede schijnt te worden, dan der ruste. 't Schijnt dat hij noch 300 guldens in kasse moet hebben, die hem dreigen de keel af te bijten [4]). Noch weet ik niet, oft het hem niet wel dierder moghte koomen te staan; ende d' een oft d' ander heetharsen [5]), bij ontijde, de handen aan hem schenden [6]), denkende dat er niet een haan naa kraaijen zoude. Dit spel immers, maakt zulk een brabbeling in de wacht [7]), dat 'er alle daags nieuwe krabbeling uit rijst [8]). Ik zend hierbij een paar staaltjens, niet de fijnste die ik gezien heb, maar die ik althans [9]) bekoomen kan; want dit tuig gaat ter greep [10]) weg."

Vergelijkt men dezen brief met n°. 39, dan ziet men hoe anders de toon van Hooft is geworden met betrekking tot Vondel. In 1646 tracht de gevoelige Vondel, geroerd door den dood van velen, die zij beiden hoogschatten, de klove te dempen: hij schrijft den hartelijken brief, die hier volgt, waarop H's koel-beleefd antwoord aantoont, dat deze de vroegere verhouding niet kan herstellen.

---

1) 't Eeuwgetij der Heilige Stede, waarin de dichter 't Mirakel bezingt in 1345, dus 3 eeuwen vroeger, geschied op de plaats, waar later de kapel der H. Stede was gesticht. 2) luifels. 3) plukke, neme 't: zoo deden de bekkesnijders, de vechtersbazen, die twist uitlokten en ieder te lijf gingen, die hun mes aanraakte. 4) die hij met alle geweld kwijt wil. Denk aan de boete, die V. vroeger beliep met de uitgave van de Palamedes, en die welke hij spoedig zou krijgen met die der M. Stuart. 5) heethoofd. 6) eene schendige hand aan hem slaan kon. 7) vgl. leven in de brouwerij 8) 't deed n.l. een vinnigen pamflettenstrijd uitbarsten en wond de gemoederen hevig op, zoodat een ambtenaar der Justitie als Hooft niet anders dan eene uitgave kon betreuren, die voor V. stellig eene gewetenszaak is geweest. 9) nu. 10) vlot; zie voor dat soort verzen Vondel 1645, Bijlagen.

Edele gestrenge Heer, mijn Heer HOOFT,

Mij gedenckt, dat ick eens eenen Jode, een' Musikant [1]), mijn *Koninghlijcke Harp* [2]) aenboodt, die hij weigerde t' ontfangen, dewijl het zijn Sabbath was: nu wil ick evenwel niet hopen, dat de Staetsabbath onzer onderlinge kunstbroederschap [3]) den toeganck van uw huis zal stoppen voor onzen Parnasheiligh, die Uwe Ed. hier toegezonden wort in een Nederduitsch pack gesteken [4]). Mishaeght u iet [5]) van het mijne, mij zou lief zijn met de tijt [6]) het aengetekent te zien, om het te verbeteren. Behaeght u iet van het mijne, zoo laet het eens Sint Virgiliusdagh zijn, en te zijner onsterflijcke gedachtenisse den roomer [7]) eens omgaen; doch geenen zoo groot als daer Folus den Lapithen [8]) mede dreighde, maer een berckemeier [9]) die den mensch bij zijn zinnen laet, en gelijck predikant Adamus met den roomer op de hant quinckeleerde, Godt en den mensch verheught, als hij siet, hoe uit een dor en onnut hout, waervan men niet eenen nagel [10]) kan maecken, zulck een kostelijck nat vloeit. Leefde onze vrolijcke Mostert [11]), ick weet dat hij het gaerne op die voorwaerde wachten zoude. Weinige maenden voor zijn overlijden noodighde hij den Joodschen Docter noch,

1) musicus. 2) gedicht in 1640. 3) de Sabbath is de rustdag; om staatkundige en godsdienstige redenen rust, volgens Vondel, de omgang der kunstbroeders Hooft en Vondel. 4) V. zond zijne aan Huygens opgedragen prozavertaling van Virgilius, dien hij hun Parnasheilig noemt, omdat beiden hem vereeren als groot dichter, als Heilige van den Parnassus, den Zangberg. 5) iets. 6) mettertijd. 7) roemer. 8) 'k denk, dat V. hier twee gevallen door elkaar haalt. Pholos toch, een centaur, opende ter eere van Hercules een reusachtig vat wijn, dat aan alle centauren te zamen behoorde, waardoor een vreeselijke strijd ontstond. Zie Apollodorus 2, 5, 4. En in Vondel 1671 bl. 135 in het 12de boek v. Ovidius komt voor, dat ter gelegenheid van eene bruiloft van den koning der Lapithen, waarbij Theseus tegenwoordig was en ook Centauren, als bloedverwanten des Bruigoms, een gevecht ontstaat. Theseus helpt de Lapithen; een Centaur valt hem aan:

Een berkemeier stont hier bij geval verheven
Ten toon voor al de feest, met loofwerk uitgedreven;
De sterke Tezeus tast dit zware drinkvat aen,
En dreef het met gewelt den vijant, heet op slaen
In 't kinnebakken.

9) beker van berkenhout 10) houten pin. 11) zie bl. 113.

om met hem te gaen bij „den patient met den grooten buick". Zij gingen hene en vonden geenen waterzuchtigen, maer het Rijnsche wijnvat, en oordeelden stracks het laten geraden [1]), om dien kranken van overtollige vochticheit t'ontlasten. Onze Maecenaten [2]) smelten vast [3]): Reael [4]) leit in de Westerkerk; Plemp [5]), Baeck, Blaeuw [6]), Victoryn [7]) en Mostert leggen in de Nieuwe Kerk onder de zercken gekropen: een teken, dat wij volgen sullen: Godt geve ter zalige ure. Onze goede en wijze Grotius is oock al hene. Ick nam noch 's morghens afscheit van zijne Ed. aen Stads herbergh [8]), daer men wat naer packaedje wachte, en seide hem van deze overzettinge [9]). Zijn Ed. zeide mij, hoe de Hartogh van Mantua zijn hof met Maroos schilderijen verciert, 'twelck ick noch in mijn voorrede te passe breng [10]). Salmasius [11]) kan dit gebeente noch niet laten rusten. De

1) terstond 't aderlaten geraden. 't R. vat lag in een pakhuis op de Oude-zijds-achterburgwal; volgens Melchior Fokkens, die 't een Bacchus-school noemt, kon het 112 okshoofden bevatten. 't Wordt, zegt hij, tot een kamer gebruyckt, men kruypt onder een deur in, daar kan men dan wel eens lustig zijn Zie Vondel 1642—45, bl. 199. 2) kunstbeschermers, zoo genoemd naar Maecenas, die zijn invloed bij keizer Augustus gebruikte ter bescherming van Virgilius, Horatius en andere kunstenaars en geleerden. 3) nemen snel in aantal af. 4) Reael (zie bl. 46) stierf in 1637 uit droefenis over den dood zijner beide zoontjes, tegelijk aan de pest overleden. 5) een der beste, ijverig katholieke vrienden, eerst van Willem, later van J. v. d. Vondel, levenslang goed bevriend met Hooft en keurig Latijnsch dichter. 6) Laurens J. Baeck (zie bl. 67) was in 1642, zijn zoon Jacob in 1639 en de beroemde wetenschappelijke uitgever W. J. Blaeu in 1638 overleden. 7) de advocaat Joan Vechters of Victorijn, ook bekend als dichter, was in 1642 gestorven. 8) in 1645 nam De Groot ontslag uit den Zweedschen staatsdienst; hij dacht van Stockholm naar Holland terug te keeren, maar werd door een storm naar Pommeren gedreven, waar hij ziek werd en stierf. 't Vorig jaar had hij als Zweedsch gezant te Amsterdam vertoeft en Vondel, die o.a. ook aanzat aan een feestmaal ter eere van D. G., deed dezen ook uitgeleide. 9) vertaling. 10) „De Hartogh van Mantua stoffeert de zalen van zijn hof met schilderijen uit Maroos Herderszangen, Lantgedichten en Eneas' boecken, door Julius Romain, des grooten Rafels grootsten leerling, geschildert," schrijft Vondel daar. Zie V. 1646 bl. 34. 11) beroemd philoloog, sedert 1631 hoogleeraar te Leiden, op staatkundig en theologisch gebied tegenstander van De Groot, dien hij nog na den dood bleef bestrijden; tegen hem was gericht Vondel's: „Aen den Lasteraar van Huigh de Groot" (zie Vondel 1642—45 bl. 200).

Borgonions hebben het altijt te Delft op levenden of dooden geladen [1]): Balthasar Geraerts op Prins Willem, en dees op Grotius asschen [2]). Nu komt er weder een boeck uit van de Transubstantiatie [3]); doch 't is al crambe repetita [4]). Zij slachten d'eeckhorens, die vreesslijck zweeten, zonder [5]) wech te spoeden.

Mijn Heer, ick gebiede mij in uwe goede gunste; en sijt met uwe E. gemaelinne hartelijk gegroet.

Uwe Ed. dienstwillige
J. v. VONDEL.

Mijn Heer, ick sende nu eerst de weergade aen den Heer Huigens; alsoe gelieve dit noch wat bij u te houden, onder de vertrouwsten, dewijl wij noch acht dagen sullen stil zitten met exemplaren te verkoopen en uit te geven, opdat het Huigens eerst ontfange. Ick heb het sijn E. toegeëigent, met die bescheidenheit [6]), dat ick eerst het goeddunck van Brosterhuisen uit den Hage [7]) daerop gehoert hebbe. Hope niet, dat het zijn E. in zijn staet of ampt quetsen sal; het is Maro en geen kerkgeschil.

(Ontfangen den 21 Juli 1646. HOOFT).

114.

Mons. VAN DEN VONDEL.

Mij gedenkt, dat, als eens de H. H. Staaten van Hollandt, hoewel hun werks genoegh oover schoot, zeer geneeghen scheenen tot schejden [8]). om eenighe Hejlighe daeghen te vieren [9]), de Heer van Oldenbarnevelt z.g. [10]), prijzende hunnen ijver [11]), nochtans om Hunne Eed. grootm° tot blijven te beweeghen, daarbij voeghde:

1) Salmasius was evenals Balthazar Gerards, een Bourgondier, en beiden hadden 't gemunt op een Delftenaar. 2) asch. 3) de verandering van 't brood en den wijn bij 't avondmaal in 't lichaam en bloed van Christus, door de woorden der consecratie. 4) opgewarmde kost. 5) zonder zich. 6) opgedragen, met dien verstande. 7) zie bl. 108. 8) uit een te gaan 9) V. heeft in zijn aanhef 't woord Sabbath gebruikt, H. als terugslag in een soortgelijken aanhef brengt vernuftig 't woord Heilige dagen te pas. 10) zaliger gedachtenis. 11) vurige liefde (tot den godsdienst).

Qui non cessat bene facere, non cessat orare [1]).

Van geene wet, die zorghen zoo wettigh, zoo wightigh, aan zeekeren tijdt van ruste bindt [2]); en, daarom, van geenen Staatsabbath weet jk dan [3]): maar Uwer E. [4]) driedubblen dank voor den arbejdt besteedt aan 't vertolken van Maroos werken, voor het toeeighenen van dien [5]) aan zoo getrouw een beminner mijns vaaderlands [6]), en voor het boek mij vereert. Ik vertrouw dat het veelen te nutte zal dienen. UE. vertrouw te weezen

Ten dienste van UE.

Van den H. te Mujde, den 27en in Hoojmaant des jaars 1646 [7]).

P. C. HOOFT.

115.

Aan C. BARLAEUS.

Mijn Heere,

Ten laaste zend ik U.eed. eens Het Leeven van Peyreskius [8]) terugge; bedank U.Eed. zeer voor haare lijdzaamhejt [9]) in 't lang ontbeeren van 't boek; ende wenschte wel dat U. Eed. mij eens quaame ontdanken [10]) oover zijn traagheit in 't weederkeeren. Maar wij gaan morghen naa Ujtrecht, om de kindren daar te brengen, en te leeveren aan haaren vaader Van der Mejde, die ze op Maandagh denkt van daar te koomen haalen. Joffrouw van Ejk, oft liever (schreef mijn zoon laast uit Den Haaghe) Joffrouw Ymans, wort daar ook verwacht en jk leg haar [11]) niet zonder Ymans de rejze te zullen aanneemen. Wij zijn alle ter brujlofte genoodight; doch mijn' dochter Christina heeft alleen bewillight

1) die niet aflaat van wel doen, laat niet af van bidden. 2) die zulke wettige, gewichtige zorgen (als die voor den staat) verplicht een bepaalden tijd te rusten. 3) ik ken dus geen Staatsabbath. 4) weet ik. 5) opdragen daarvan. 6) aan Huygens. 7) zie voor eene andere opvatting der beide br.: Geschiedenis en Vergelijking van C. R. de Klerk in „Van onzen Tijd". 8) Peirex (1580—1637), Fransch oudheidkundige en philoloog, een wonder van geleerdheid; hij hield briefwisseling met Vossius en Grotius. 9) haar geduld. 10) u eens kwam klagen. 11) veronderstel dat zij.

in 't koomen, zoo haare zuster van der Perre meede tot zulx verstaat [1]). Wij maaken gissing op Dinxdagh oft Woensdagh weeder hier te weezen en een hoppezak [2]) vol tijdingen meê te brengen. Dat waare te veel om in een bladt papiers op Amsterdam gezonden te worden. Derhalven, zoo U. Eed. lust daartoe heeft, men zal er hier banket mee houden [3]). Van 't groote boek [4]) kan jk noch niet schejden, vindende kost daar in die lekker is voor de geenen dien ze wel smaakt: gelijk mij en mijns gelijken. Ik vind' er U. Eed. naam al meede gespelt, en, om zoo te zeggen, met roode letters. Waare de schrijver Paus geweest, E. Eed. stonde in den Almanach [5]). Doch het is rujm zoo goedt in de gunste des Prinsen te staan, gelijk U. Eed. doet: aan de welke zich op 't hartlijkste gebiedt

Mijn' Heere,

U. Eed.

Ter vlucht, van den Huize te Muide, den 13en van Herfstmaant 1646.

ootmoedighe dienaar
P. C. Hooft.

116.

Aan Arnout H. Hooft.

Wellieve Zoone,

UE. schrijven van den XXen deezer quam mij eerst gister ter handt: en toen niet welgeleeghen daarop te antwoorden. Mij bevreemt zoo lang een verblijf [6]) van brieven tussen hier en Lejde. Hoe ghij het aan te gaan [7]) hebt met den Tejkenmeester, dat stel jk t' uwer beschejdenheit [8]): ende vertrouw dat ghij bezorghen zult uw geldt op het streklijkste [9]) te besteeden: te weeten, indien het leeren dier konste U.E.

1) overeenkomt dat ook te doen. 2) kleine, ronde linnen zak met hooi, hop of doppen van granen gevuld, die dienst deed als stootkussen, of om bij 't afladen van gevulde vaten het bersten te voorkomen. 3) een feest mee aanrichten (met al die nieuwtjes). 4) Kerkelijke Historie van Uitenbogaert (aant. van Hooft). 5) B.'s naam wordt met lof genoemd: de naam van Heiligen stond in de kalenders met roode letters gedrukt. 6) zulk een lang uitblijven. 7) aan te leggen. 8) laat ik over aan uw oordeel. 9) zoo, dat het 't meeste strekt, nuttig is.

eeven gereedt [1]) zal zijn in gezelschap met andren, als op u zelven, ende nochtans min [2]) kosten, dat ghij dan in gezelschap leeren zult; indien ghij alleen beeter daarin meent te vorderen, dat ghij, in zulken gevalle, dien wegh zult ingaan, zoo 't UE. niet dunkt al te veel in de kosten te verscheelen. Indien het boek van de Dictata 20 gld. waardigh is in schrift, jk leg [3]) het wel haast in druk te koomen. Dies mooght dat geld bespaaren, ende zien oft ghij het van ijemant te leene krijghen kunt, om UE. daarmeede ter noodt te behelpen.

Ghij dient Uwe andre oeffeningen van zingen, schermen, dansen, zoo veel t' onderhouden dat ghij daarinne niet achterwaarts gaat: desgelijx de spieghelingen op de werelt- en Heemelkloot [4]). Der kosten troost jk mij, mits dat UE. zich des arbejds trooste, zoodat ze niet verlooren worden. Maar de Rechten moeten vooreerst UE. hooftstudi weezen, om reedenen UE. bekent. Moejlijk valt mij meer te schrijven, en U.E. moeder verwacht noch antwoort op haaren laasten. Ik gevoel mij wat beeter, Gode lof, die UE., hartlijk gegroet van ons alle, altijds in zijn' hejlighe hoede houde, naar beede van

UE.

T' Amsterdam, den XXIIJen in Wijnmaant 1646.

toegheneeghensten vaader P. C. Hooft.

117.

Aan Arnout H. Hooft.

Wellieve Zoone,

Uw schrijven van eergister quam mij eerst heeden, ter handt. De broeder van uwe Hospita braght het. Waar hij zich voorts hier ter steede onthouden [5]) zal, is ons onbekent. Ende wen [6]) wij 't al wisten, zoo waare 't ons konst te

1) gemakkelijk. 2) minder. 3) meen ik, dat . . . 4) studiën over den aard- en hemelbol, theoretische beschouwing van . . . 5) ophouden 6) wanneer.

raamen hoe veel tijds hij besteedt heeft, met u, aan 't leezen van Galatheus [1]: ik denk in Fransojs. Boovendien kunnen wij de waarde van zijnen tijdt niet schatten. Dies moet ghij verneemen, wat hij van andren voor diergelijk onderwijs heeft genooten, ende daarujt afmeeten wat hem reedelijker wijze, van u toekomt. Doch maakt het ter eere [2]. Ghij zult, mijns bedunkens, weldoen, leerende tejkenen met Monsr. Leeuwen [3] te zaamen, om de minste kosten. Een gemeen [4] uur te vinden, zal, mein jk, niet zwaar vallen ende jk acht dat ghij, leerende gelijklijk, eerder meer den min zult vorderen. Want, in gezelschap valt meer bedenken op de dingen [5], meer vraaghens naa reede en weederreede [6]. De naarijver oft aemulatie prikkelt ook tot vlijt.

De boeken die de H. professor oordeelt u nut oft noodigh te weezen, mooght ghij wel koopen.

Dat ghij de lessen van den H. Goolius [7] gaat hooren, gevalt [8] mij wel: ende, zoo u, om dezelve te beeter in te neemen [9], eenighe boeken ontbreeken, ziet ze te bekoomen.

't Geldt, dat ghij aan 't dansen en schermen hebt te besteeden, om volmaakter in die oeffeningen te worden, staa jk u geirne toe, mits dat ghij alle zujnigheit behartight, zoo veel als de eere [10] lijden kan.

Ghij doolt dikwijls in 't spellen van uw Neederduitsch [11].

Let op het mijne; en volght het. 't Latijnsche *Nunc* is in onze taale *Nu* niet Nuij gelijk ghij spelt. Ik, daarbij behoeft geen c; nochtans spelt ghij *jck*. *Esse* schrijft ghij in Duitsch *sijn*; 't moet *zijn* door [12] *z* weezen.

Als gij onderteekent in Nominativo, gelijk *ik blijf UE. zoon*, zoo moet het zijn *Onderdaanighste zoon*, niet, *onder-*

---

1) waarschijnlijk een werk, dat een groot aantal lessen en wenken over de wellevendheid bevatte; Noord en Zuid I, 256. 2) fatsoenlijk. 3) Diederik van Leiden van Leeuwen, die later Burgemeester van Leiden is geworden, en aan wien in 1671 Arnout Hooft zijns vaders werken opdroeg. 4) gemeenschappelijk. 5) komen meer beschouwingen ter sprake. 6) naar reden en wederlegging. 7) Jacobus Golius (1596—1667), eerst hoogleeraar in de Oostersche talen, later in de wiskunde te Leiden. 8) bevalt. 9) in u op te nemen. 10) 't fatsoen. 11) Nederlandsch 12) met een.

daanighsten. Want men declineert dus, als volght: Nominativo: uw onderdaanighste zoon: Genitivo, uws onderdaanighsten zoons: Dativo uwen onderdaanighsten zoone: Accusativo, uwen onderdaanighsten zoon: Ablativo, van uwen onderdaanighsten zoone.

Dit vermaan [1] jk op dat ghij u ook beneirstight uwe moederlijke taal [2] wel te schrijven en te spreeken: waartoe u dienstigh zijn zal, bij wijlen, wat in mijne Historiën te leezen.

Mijne voorighe gezonthejt heb jk noch niet weeder bekoomen, op veel naa. Doch de koorts heeft mij verlaaten. Maar jk looz veel graaveels, en kleine steentjens. Heb geen' lust tot eeten, ende nuttigh niet dan zoo veel als noodigh is om 't lijf [3] te behouden. Ghij mooght [4] denken oft jk zwak ben. God verleene mij 't zaalighste: u meede; dat bjdt hem, neevens hartlijke groetenis van mij ende uwe moeder, die u op Maandagh denkt te antwoorden, van ganschen gemoede,

Uw t'uwaarts zeer toegenejghde vaader

T' Amsterdam, den 27en in Wijnmaandt 1646. P. C. HOOFT.

Deeze is om morghen met d' eerste schujte te gaan.

Als ghij uwen naam in Dujtsch [5] schrijft, zoo stelt niet Arnoldus, maar Arnout.

118.

Aan Broeder GABRIEL, Capusien tot Looven [6].

Eerwaardighe Heere,

Als ik U. E. schrijven van den 23en in Slaghtmaant lestleeden ontfing, ontbrak mij geleeghenheit om het hier neevensgaande pak aan U.E. te bestellen. Daarnaa maakte 't fleeresijn [7] de rechte handt mij, voorts het ijs den schiplujden de waateren t'onbrujk. Nu zend jk het, doch ongebonden; om

1) meld. 2) moedertaal. 3) 't leven. 4) kunt. 5) in 't Nederlandsch. 6) Kapucijnermonnik te Leuven. 7) de jicht.

dat jk hoop binnen korte jaaren, noch tien boeken ujt te geeven, die bequaamelijxt [1] bij de voorighe 20 zullen gevoeght worden: zijnde mijn' zorgh [2], dat mij niet gelukken zal het werk wijder te brengen, bij mangel van [3] gezonthejt, oft leeven. Want d'eene wort dikwijls bestreeden; en 't ander lujstert mij, die staa om op den sestienden deezer maant in mijn zevenensestigste jaar te treeden, in 't oor: Tempus abire mihi [4]. D'ondergang van UE. Braabandsche zonne, den Heere Puteanus [5] is hier, tot bedroefenis der fraaje vernuften [6], oover [7] een' wijl, ruchtbaar geworden: gelijk daar bij UE. (mijns achtens) die van den H. de Groot, onze Hollandsche, hoewel zij ons in lang zelden had toegescheenen. Daarentussen [8] is 't geen geringe troost, dat het licht, gebooren ujt dusdaane [9] zonnen, ons naa den ondergang der zelve bij blijft; daar 't licht der andre ons teffens met haar ontvalt. Bovendien, gelijk de Hemelsche haaren tijdt van daalen en weeder van rijzen heeft, zoo doen ook de Aardsche zonnen; waaronder ik alle schrandere opbouwers hunner vaaderlandtsche taale tel, en inzonderheit UE. wien God langdurighe welvaart verleene, naar hartlijke wensch,

Eerwaardighe Heere, van UE.

Ganschtoegheneghen dienaar
P. C. Hooft.

Mijn Hujsvrouw Helionora Hellemans, gesprooten ujt Antwerpen, heeft tot Looven een' vaaders zuster, genaamt Constantia Hellemans, Stichtster van zeeker Vrouwenklooster. Zoo de geleeghenheit lijdt, dat UE. onze ootmoedighe gebiedenissen aan haare E. doe, 't zal een werk van groote verdiensten bij ons weezen.

T'Amsterdam, den 12en in Lentemaant
des jaars MDCXLVII.

---

1) 't gemakkelijkst. 2) vrees. 3) bij gebrek aan. 4) 't is mijn tijd van scheiden. 5) Erycius Puteanus of Hendrik van der Putte (1574—1646), hoogleeraar te Leuven en schrijver van vele wetenschappelijke werken; zie Te Winkel II, 293. 6) mannen van geest, beaux esprits. 7) voor. 8) intusschen. 9) dusdanige.

REGISTER. [1])

Bladz.

Academy der Bujlkist . 151, 153
Afscheidt 84
Menenius Agrippa . . . 14
Alexander de Groote 50, 52, 89
Ambreblanq 84
l'Anatomie (Ontledinge) . 33
Annibal 40
Apelles 50
Apuleius 95
Aretino 151
Arminius 76
Van Arnhem 179
Aulularia 31, 32
Auriacus sive libertas saucia 21
J. Badouere 9
Joost Baek. 51, **67**, 126, 172
Laurens Baek . . . 67, 203
D. van Baerle. 47
Baeto . . . 29, 30, 32, 48
Balsac 21
J. A. Ban 112, 200
Barlaeus . 72, 126, **140**, 144, 150, 165, 169, 172, 177, 178, 182, 197, 201

Bladz.

Constantia Bartolotti 53, 145, 147, 197
G. Bartolotti 76
J. B. Bartolotti 53
Suzanna Bartolotti 53, 61, 95, 101, 103, 133, 144, 145, 146, 147, 161, 197, 207
Belusar (= Barlaeus) . . 154
W. J. Blaeu 203
Boccalin 68
Etienne de la Boëtie . . 42
Elizabeth van Bohemen. . 64
D. Booth van Wesel . . 72
G. Brandt 199, 200
J. Brosterhuizen . . **108, 112**, 113, 114, 116, 117, 204
Alida Bruno 197
Hendrik Bruno 197
A. Coenraeds Burg . . . 82
J. v. d. Burgh **112**, 113, 114, 116, 117, 143, 162
De Buzonval 168
L. de Calvart 132
Campanella. 178
Ceasar 16
Circe 101

1) Niet hier opgenomen zijn de namen aan het hoofd of als onderteekening der brieven voorkomende; zie daarvoor den Inhoud.

Bladz.

Clarence 149
P. Cloek . . 114, 135, 153
J. Coejmans 191
Colonna 87
Compana 87
Connestaggio 87
Coriolanus 94
Corisca 95, 117
Coster's Academie 73, 75, 152
A. Crombalgh 103, 106, 112, 113, 129, 130, 132, 133, 144
Maria Tess. Crombalgh 96, 133, 197
Taddea Crombalgh 96, 130, 132, 133
Crosek (Crosecq) 191
Daghwerk . . . 171, 172
Daphne 142
Dido 96
Juffr. Dimmers 104
John Donne . . **82,** 125, 127
Francisca Duarte 111, 113, 114, 116, 117, 120, 129, 154
Arnout van Erp 115
Christina van Erp . 40, 199
Magdalena van Erp . . . 67
Sara van Erp 47
Jac. van Eyck 112
Fabri 142
Folus (Pholos) 202
François I . . . 87, 188
Fred. Hendrik 93, 94, 126, 131, 132, 136, 138, 140, 182, 183, 187, 189, 190
R. Fruin 168

Bladz.

Galatheus 208
Germanicus 75
Giustiniano 87
Goolius 208
D. Graswinkel 190
Hugo de Groot 91, 168, 186, 190, 195, 203, 210
Willem de Groot . . . 29
Guicciardin 159
Gustaaf Adolf. . . 99, 159
Harpoen 78, 79
P. Hasselaar . . . 82, 170
D. Heins 21
Heldinnebrief 72
Constantia Hellemans . . 210
Fr. Hellemans. 138
Heleonora Hellemans . 53, 74, 103, 105, 111, 138, 144, 197
K. Hellemans 150
Henrik de Groote 47, 49, 51, 107, 168, 169
Hero 102
Hiob 198
Holl. Groet aan den Prinsse van Oraniën 70, 71
Homerus 52, 101
Agatha Hooft. 82
Arnout Hellemans Hooft . 145, 150, 154
Christine Hooft . . 197, 205
Geertrui Janszd Hooft . . 9
Niclaes Hooft. 163
P. J. Hooft 9
R. van den Hoonaert . . 159

Bladz.

J. van Hooren 163
Const. Huygens 102, 112, 148, 156, 169, 184, 185, 190, 204, 205
Const. Huygens Jr. . . . 188
Maurits Huygens 150
Hydrophobia 149
In Liefde Bloeijende . . . 22
Janin (Jeannin) 14
H. de Keyser 7
N. van Kinschot 50
Kerkelijke Historie van Uitenbogaert . . . 206
Klaghte der Prinsesse van Oranjen . . . 84
Koninghlijcke Harp . . 202
Koninxliedt . . . 104, 110
Lapithen 202
Laura 85, 87, 188
Laura Latroni 88
Ledige Uren (Otia) 44, 190, 192
D. van Leiden van Leeuwen 208
Lerma 12, 13
Justus Lipsius. 12
Lucianus 37
T. Lucretius Cari . . . 76
Philips van Macedoniën. . 65
Manlius 137
Marino **76**, 82, 129
T. Martinelli 85
F. Martinius , ... 194
Prins Maurits 19
Medea 96
Menecrates 65
Van der Meyde 187, 188, 205

Bladz.

M. van Miereveldt . . . 167
Montaigne . . . 41, **42**, 135
Suzanna Moor. 80
Mostaert 113, 114, 115, 116, 125, 126, 156, 158, 159, 172, 173, 176, 202, 203
Van der Mijle. 169
Nederl. Historiën . 48, 64, 66, 84, 96, 98, 104, 107, 118, 126, 128, 159, 182, 193, 210
Nestor 181
Nieuwmaren uit Parnas 68
Oldenbarneveldt 204
Oreade (Suz. Bartolotti) . 146
Op het Orghelgebruik enz. 178
Orpheus 36
V. Overlander. 9
Overbeek 155, 158
D. Paeuw 111, 112, 129, 130, 142
Penelope 142
J. Pergens. 177
Van der Perre 191
Petrarcha . . . 85, 87, 152
Peyreskius 205
Plato 148
Plemp 147, 203
Plutarchus 89, 135
Polybius 42
Pompejus 160
Prusias 40
Psyche 95
Puteanus 210
L. Reael . . 39, 45, **46**, 51, 65, 67, 80, 104, 126, 159, 203

Bladz.

Maria van Reygersberg . . 91
Nic. van Reygersberg . . 91
Richardot 14
Anna Roemers. . 36, 74, 143
Tesselscha Roemers 36, 38, 74, 114, 116, 120, 125, 130, 131, 132, 135, 140, 143, 155, 157, 178, 182, 196
Romulus 120
Roskam 78
Jac. Sim. de Rijk . . . 163
Sim. de Rijke. 164
Sachtesedeles (= Tesselschade) 157
Bern. van Saksen-Weimar 166, 175
Joh. George van Saksen-Weimar 99
Salmasius 203
Sammers 111, 133
Scaglia 138
Van Schaeghen 79
G. Schaep 120
Schmelzing. 64
Schotte 96, 119
Schuil 83
Seneca 42, 135
Socrates 170
le Soldat Suédois . . 121
Spinola 12, 13
W. Staekmans . . 128, 137

Bladz.

Dirck Sweelinck 112
J. P. Sweelinck . . 84, 111
Tacitus 53, 68, 76, 78, 98, 200
Tasso 80, 112
Thalia 36
Tiberius 136
Themistocles 94
Juffr. Tol(s) 101
Anna Treslong 112, **155**, 167, 186
M. T. Varro 136
Vastaert (= Huygens) 139, 197
J. Vechters (Victorijn) . . 203
F. Vere 73
Virgilius 171, 202, 203, 205
Vondel 46, 78, 91, 115, 125, 126, 147, 172, 173, 200, 201
Jan Vos 200
Vossius 152
Walstein 121
Warenar 31, 90
Abr. van Wikkevoort . . 168
Joachim van Wikkevoort 168, 183, 189, 191
Van der Wijen 115
Wijtz 53, 72, **107**, 128, 136, 137, 148, 173
Wijvenhater 83
Ymans 206
Zedeprinten 84

VERBETERINGEN.

Bl. 64 noot 9 *staat:* Boheme, *lees:* Bohemen.

Bl. 69 noot 4 moet worden: Hooft denkt hier waarschijnlijk aan Dido's wraakzuchtige voornemens, nadat de ontrouwe Eneas met zijn zoontje Ascaen haar verlaten heeft. In Vondels vertaling (Eneas, IVe Boeck, regel 861 en vlg.) luidt deze plaats:

> Was ick niet maghtigh hem te grijpen bij den hals?
> Zijn lichaem, en dat hart, zoo goddeloos en valsch,
> Van een te scheuren, en de stucken in de baren
> Te smacken, oock de maets, die met hem over-
> [vaeren?
> *En kon ick zelf Askaen niet slaghten met dit zwaert?*
> *Den vader dat bancket opdisschen onvervaert?*

Bl. 128 noot 12 *staat:* vluchtige, *lees:* vluchtigen.

Bl. 129 regel 7 van boven *staat:* 't verlangen van nae, *lees:* 't verlangen rae.

Bl. 138 regel 6 van boven *staat:* Maurits, *lees:* Frederik Hendrik.

Bl. 145 regel 2 van onder *staat:* 'er 'een, *lees:* 'er een.

Bl. 152 noot 3 *staat:* wijden, slependen, *lees:* wijde, slepende.

Bl 187 noot 1 *staat:* dochter, *lees:* stiefdochter Constantia.

INHOUD.

Nummer der Brieven.		Bladz.
	Inleiding	3
	1607.	
1.	Aan Hendrik de Keyser. (Over het bijschrift bij 't Beeld der Straf)	7
	1609.	
2.	Aan Monsieur mon Cousin. (Over 't Bestand). . . .	9
	1610.	
3.	Aan Daniël Heins. (Aanbieding van een Lofdicht) . .	21
4.	Aan Joh. ten Grotenhuis. (Verzoek om steun bij de hervorming van de kamer „In Liefde Bloeiende") . .	23
	1614.	
5.	Aan Joh. van Oldenbarnevelt. (Verzoek om eene landsbeurs voor een student).	24
6.	Aan Zijne Excellentie. (Ambtelijke brief over eene schaking in 't Gooi)	26
	1616.	
7.	Aan den Advocaet fiscael. (Ambtelijke brief over een zelfmoord)	28
8.	Aan Hugo de Groot. (Dankbetuiging voor diens gedichten; over den „Baeto").	30
	1617.	
9.	Aan Hugo de Groot en diens antwoord. (Over den Warenar)	30
	1619.	
10.	Aan den Advocaet fiscael. N. v. Kinschot. (ambtelijke brief over eene waarzegster)	33

Nummer der Brieven.		Bladz.
	1620.	
11.	Aan den Burgemeester Proost v. Enckhuysen. (Dankbetuiging)	35
	1621.	
12.	Aan Anna en Tesselschade Roemers. (Over een Meiboom, door Hooft gezonden)	37
	1622.	
13.	Aan Anna Roemers. (Het terugzenden van verzen van Tesselscha, door H. verbeterd).	38
	1624.	
14.	Aan Mej. v. Wesel. (Dankbetuiging; grafschrift op A. Roemers; over Reael)	39
15.	Aan Joffre. van Crombalgh. (Over den dood van Hooft's vrouw)	41
16.	Tesselscha's antwoord	43
	1625.	
17.	Huygens aan Hooft. (Verzoek om lofdichten voor zijn „Otia of Ledighe Uren")	44
18.	Antwoord van Hooft aan Huygens	45
	1626.	
19.	Aan Huygens. (Over den Henrik de Groote; toezending van Baeto)	47
20.	Aan Huygens (Toezending van den Henrik de Groote) .	49
21.	Aan den President Cromhout. (Toezending van den Henrik de Groote)	50
	1627.	
22.	Huygens aan Hooft. (Oordeel over den Henrik de Groote)	51
23.	Hooft aan Huygens. (Antwoord daarop).	52
24.	Aan Heleonora Hellemans. (Bij de zending van wat fruit)	54
25.	Aan H. Hellemans. (Hooft's aanzoek om haar hand) .	55
26.	Aan H. Hellemans. („ „ „ „ „) .	56
27.	Aan H. Hellemans. („ „ „ „ „) .	61

Nummer der Brieven.		Bladz.
28.	Aan Suzanna Bartelotti. (Over H.'s aanzoek om Heleonora's hand)	62
	1628.	
29.	Aan Mej. Heleonora Hooft. (Bij de geboorte van 't eerste kind).	63
30.	Huygens aan Hooft. (Bij de toezending van Gedichten; over de Ned. Historiën; over Reael)	64
31.	Antwoord van Hooft aan Huygens	65
	1629.	
32.	Aan Joost Baek. (Vertaling van Tacitus; over nieuwstijdingen)	68
33.	Aan Michiel v. Mierevelt. (Verzoek om de portretten van Hooft en zijne vrouw af te maken).	69
	1630.	
34.	Aan Tesselscha. (Met het gedicht „de Holl. Groet aan den Prinsse v. Oranië")	70
35.	Aan Anna Roemers v. Wezel. (Met het gedicht „de Holl. Groet aan den Prinsse v. Oranië")	71
36.	Aan Huygens, (Over 'tzelfde gedicht; over Barlaeus' Heldinnebrief; verzoek om eene verhandeling over den slag bij Nieuwpoort)	72
37.	Aan Tesselscha. (Over haar antwoord op de Academievraag)	74
38.	Aan J. Baek. (Vertaling v. Tacitus; nieuwstijdingen) .	75
39.	Aan J. Baek. (Over Vondel's Harpoen en Roskam; over Reael; over 't Bestand met Spanje)	77
40.	Aan Huygens. (Over diens Donne-vertalingen en andere Gedichten; toezending der „Klaghte der Prinsesse van Oranjen", enz.)	83
41.	Aan Huygens (Schending van Petrarcha's Graf; uitnoodiging)	86

Nummer der Brieven.	1631.	Bladz.
42.	Huygens aan Hooft. (Zending van eene vertaling) . .	88
43.	Hooft aan Huygens. (Antwoord; uitnoodiging) . . .	39
	1632.	
44.	Aan Huigh de Groot. (Verzoekschrift)	91
45.	Aan Tesselscha. (Allerlei)	95
46.	Aan Van den Hoonert. (Verzoek om fouten aan te wijzen in de Ned. Historiën)	91
47.	Aan J. Baek. (Over 't uitblijven van bericht; zending van Tacitus; nieuwstijdingen)	98
48.	Aan J. Baek. (Over de koude, en den gang der krijgszaken in Nederland en Duitschland)	99
49.	Aan Tesselscha. (Allerlei)	100
50.	Aan Tesselscha (Uitnoodiging)	101
51.	Aan Tesselscha (Dankbetuiging voor een paar roemers; betutteling van verzen; over de Ned. Historiën). .	105
52.	Antwoord van Tesselscha aan Hooft.	106
	1633.	
53.	Aan Huygens. (Verzoek om Fransche lofdichten op den Henrik de Groote; over de Ned. Hist.; over Brosterhuysen.)	107
54.	Aan Tesselscha. (Met Hooft's „Klaght" van Henrik IV) .	109
55.	Tesselscha's antwoord	110
56.	Aan Tesselscha. (Uitnoodiging)	112
57.	Antwoord van Tesselscha	113
58.	Aan J. Baak. (Uitnoodiging; 't ontbreken van nieuwstijdingen)	114
59.	Aan J. Baek. (Gelukwensch bij de geboorte van een zoon; uitnoodiging)	115
60.	Aan Tesselscha. (Allerlei naar aanleiding van haar verblijf te Muiden)	117
61.	Aan Rochus v. d. Hoonaert. (Over de Ned. Hist.) . .	118
62.	Aan Tesselscha. (Allerlei)	120
63.	Aan J. Baek. (Over Wallenstein).	121
64.	Aan den Prins van Oranje. (Ambtelijke brief over een manslag)	122

Nummer der Brieven.	1634.	Bladz.
65.	Huygens aan Hooft. (Met Donne-vertalingen en Lat. ged.; over de Ned. Hist.)	125
66.	Antwoord van Hooft aan Huygens	127
67.	Aan Tesselscha. (Uitnoodiging)	129
68.	Hooft aan Huygens. (Dood van Crombalgh en zijne dochter; uitnoodiging)	130
69.	Huygens aan Hooft. (Dood van Crombalgh en zijne dochter; over de Ned. Hist.)	132
70.	Tesselscha aan Hooft. (Dood van Crombalgh en zijne dochter).	133
71.	Antwoord van Hooft aan Tesselscha.	134
72.	Antwoord van Hooft aan Huygens. (Over den dood van Crombalgh en over de Ned. Hist.)	135
73.	Aan Huygens. (Verzoek om diens steun in eene erfenis-quaestie).	138
	1636.	
74.	Aan Tesselscha. (Plagerijen over Barlaeus' liefde)	142
75.	Aan Barlaeus. (Met de toezending van Hooft's Gedichten).	143
76.	Antwoord van Tesselscha aan Hooft. (Dank voor de Ged.; sonnet tot antwoord op de plagerijen)	144
77.	Hooft aan Tesselscha. (Oordeel over 't sonnet; uitnoodiging)	145
78.	Aan Barlaeus. (Over de weggevlogen musch van Suzanna Bartolotti)	147
79.	Aan Huygens. (Over diens Lat. ged. en allerlei)	
80.	Aan J. Baek. (Allerlei, b.v. over den Schijnheiligh, de Academie der Builkist, over wijn).	152
81.	Aan Tesselscha. (Uitnoodiging)	154
82.	Aan Barlaeus. „	155
83.	Aan Barlaeus. „	157
84.	Aan J. Baek. (Over de Ned. Hist.; over nieuwstijdingen, betreffende den oorlog in Duitschland)	159
85.	Aan Tesselscha. (Uitnoodiging; plagerijen met Barlaeus).	161
86.	Aan R. v. d. Hoonaert. (Over de Ned. Hist.).	162

Nummer der Brieven.		Bladz.
	1637.	
87.	Aan Huygens. (Verzoek om voorspraak voor een bloedverwant, die een doodslag begaan heeft)	163
	1638.	
88.	Aan Karel Schotti. (Dank voor 't oordeel over de Ned. Hist.; belofte om Barlaeus tot het maken van een huwelijksdicht over te halen)	164
89.	Aan Barlaeus. (Uitnoodiging)	164
90.	Aan J. v. Wikkevoort. (Over 't verkrijgen van een adellijken titel).	168
91.	Aan Barlaeus. (Over diens koorts; over 't beschrijven der Vertooningen te Amsterdam ter eere van Maria de Medicis).	170
	1639.	
92.	Aan Huygens. (Over 't gezamenlijk lezen van diens Daghwerck).	172
93.	Aan Huygens (Lofdichten v. d. Amst. dichters op 't Daghwerck)	173
94.	Aan Ant. v. Zurk. (Aanneming der uitnoodiging om de Leidsche kermis te komen vieren).	174
95.	Aan Barlaeus. (Over diens Lofzang op den Hertog v. Saksen-Weimar; uitnoodiging)	175
	1640.	
96.	Aan Tesselscha. (Uitnoodiging, verzoek om een roemer met opschrift)	177
97.	Aan J. van Wikkevoort. (Toezending van 't Lofdicht op Huygens „Orghelgebrujk"; uitnoodiging) . . .	177
98.	Aan den Heere v. Arnhem. (Verzoek om voorspraak voor een Schout te Weesp)	179
	1641.	
99.	Aan Vossius. (Bijschrift bij diens beeltenis)	180
100.	Aan B. en J. Coejmans. (Uitnoodiging en dankbetuiging).	181

Nummer der Brieven.		Bladz.
101.	Aan Huygens. (Over de Opdracht der Ned. Hist.) . .	182
102.	Aan Huygens. „ „ „ „ „ „ . .	183
	1643.	
103.	Aan Zijne Hoogheid. (Dankbetuiging voor diens geschenk).	185
104.	Aan Barlaeus. (Plagerijen; dienst te bewijzen aan een predikant)	186
	1644.	
105.	Aan Huygens. (Verzoek om voorspraak voor Van der Meijde)	187
106.	Aan Huygens (Dankbetuiging; uitnoodiging ter bruiloft).	188
107.	Aan Barlaeus. (Dankbetuiging voor een brief; tijding over 't beleg van Sas v. Gent; uitnoodiging) . . .	189
108.	Aan Huygens. (Gezamenlijke brief van vrienden op het Muiderslot).	192
	1645.	
109.	Aan C. Goddaeus. (Dankbet. voor 't oordeel over de Ned. Hist.; toezending van Huygens' Heilighe Daghen).	193
110.	Aan Joachim v. Wikkevoort. (Over Hugo de Groot). .	194
111.	Aan Tesselscha. (Over Huygens' Smal Weeuwenlof; allerlei)	196
112.	Aan Jac. Pergens. (Bij den dood van diens kind) . .	198
	1646.	
113.	Vondel aan Hooft. (Bij 't zenden van zijn Virgilius-vertaling)	201
114.	Antwoord van Hooft aan Vondel.	204
115.	Aan Barlaeus. (Allerlei).	205
116.	Aan Arnout Hellemans Hooft. (Over diens studie) . .	206
117.	Aan Arnout Hellemans Hooft. („ „ „ ; over spelling en buiging; Hooft's ziekte.)	207
	1647.	
118.	Aan Broeder Gabriël, Capusien tot Looven. (Over de Ned. Hist.; dood van Puteanus en De Groot) . .	209.